ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

ISSN 2985-2137 (Online)

JISSD

JOURNAL OF INTEGRATION SOCIAL SCIENCES AND DEVELOPMENT

Journal of Integration Social Sciences and Development ปีที่ 5 ฉบับที่ 2

JISSD

ISSN: 2985-2137 (Online)
Journal of Integration Social Sciences and Development Vol. 5 No. 2

Journal of Integration Social Sciences and Development
สำนักงานรดาเทรนนิ่ง แอนด์ดิเวลลอปเมนท์
307/5 หมู่ 9 ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000
โทร 080-7743578, E-mail: ajisd2435@gmail.com

เจ้าของ: สำนักงาน รดาเทรนนิ่ง แอนด์ ดิเวลลอปเมนท์ 307/5 หมู่ 9 ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ดร.สมใจ มณีวงษ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

อาจารย์ วิยะดา วรรณขันธ์	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี

กองบรรณาธิการ:

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัยรัฐ หมื่นด้วง	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ศรุดา ชัยสุวรรณ	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราพร ไทยมา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี สีวังคำ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภัทร เริ่มศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ ถิ่นเวียงทอง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณธิดา ยลวิลาศ	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ดร.สภัทรศักดิ์ คำสามารถ	มหาวิทยาลัยธนบุรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

Journal of Integration Social Sciences and Development มีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
- ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร https://so15.tci-thaijo.org/index.php/JISSD/index เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Aim and Scope)

Journal of Integration Social Sciences and Development ISSN : 2985-2137 (Online) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขาที่เกี่ยวข้องด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขารัฐศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการ สาขาศึกษาศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ ปีละ 2 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

บทบรรณาธิการแถลง

Journal of Integration Social Sciences and Development ฉบับนี้เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2568) ทั้งนี้ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่านที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน จึงกล่าวได้ว่าบทความที่ทางวารสารได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกองบรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดีๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และประชาชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป

ดร. สมใจ มณีวงษ์
บรรณาธิการ Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2) ISSN 2985-2137 (Online)

สารบัญ

บทความวิจัย

1. **ผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน** 1 - 10
ธนุพร ลาภไธสงค์, จักรินทร์ ปาระพิมพ์, และ ธัญญาวัฒน์ หอมสมบัติ

2. **ผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา** 11 - 20
จิตรัตดา ธรรมเทศ และ สมชาย ธรรมเทศ

3. **ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู** 21 - 30
กานดา เลิศโกเมนกุล และ ศศิรดา แพงไทย

4. **การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย** 31 - 39
เมทยา อิ่มเอิบ, เยาว์ธิดา รัตนพลแสน, ขนิษฐา หาระคุณ และ รวัฒน์ มันทรา

5. **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ** 40 - 49
ธนกร หันจางสิทธิ์ และ ละดา ดอนหงษา

6. **การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3** 50 - 58
วัชราภรณ์ อาสนะ

7. **โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายในในฐานะตัวแปรกำกับ** 59 - 71
ธนิดา กิจจารักษ์, ธีรศักดิ์ สุขาบูลย์ และ สุดที่รัก นุชนาถ

8. **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** 72 - 81
วัชระ พิมพ์สิทธิ์ และ ละดา ดอนหงษา

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2) ISSN 2985-2137 (Online)

สารบัญ (ต่อ)

9. **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน** 82 - 91
ละดา ดอนหงษา

10. **ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3** 92 - 99
อชิรญา เกริกกีรติ, สมชาย พาชอบ และ ยุภาวดี พรมเสถียร

11. **ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2** 100 - 110
ปุญญิศา ไร่ขาม และ ยุทธศาสตร์ กงเพชร

12. **ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1** 111 - 118
อำนวย เพชรโก และ ละดา ดอนหงษา

13. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผนในการถ่ายทอดสดผ่าน TikTok ของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซี ประเทศจีน** 119 - 129
คุณ จาง, อัญชลี ชัยศรี และ สำเริง ไกยวงค์

14. **แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3** 130 - 139
จงลาวัลย์ ยะราไสย์ และ วิเชียร รู้ยืนยง

15. **การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3** 140 - 150
จุฑารัตน์ อนันเอื้อ และ วิเชียร รู้ยืนยง

16. **การพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี** 151 - 163
วุฒิกฤต คชวงษ์, อดุลย์ พิมพ์ทอง และ วานิช ประเสริฐพร

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2) ISSN 2985-2137 (Online)

สารบัญ (ต่อ)

17. กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 164 - 179
ปุริมปรัชญ์ พันพลูวงษ์ และ วิเชียร รู้ยืนยง

18. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น 180 - 192
อุรารัตน์ สุขบัว และ อดุลย์ พิมพ์ทอง

19. การพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา 192 - 206
กฤตย์ษุพัช สารนอก, มาโนช อุทรส, ประภาดา ผิวเกลี้ยง, เอกชัย เวียงสมุทร และ ภัณฑิรา ปางเศรณี

20. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกองทุนบริษัทหลักทรัพย์จดทะเบียนของลูกค้าเมืองกุ้ยหลินมณฑลกวางซี ประเทศจีน 207 - 215
เวินหลิน เจิ้ง, อัญชลี ชัยศรี และ สำเริง ไกยวงค์

21. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 228 - 236
บุญประเสริฐ ไชยศิริ, วิไล พลพวก และ สุรินยา ศรีขวาชัย

22. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 237 - 247
ประมวล อุ่นเรือน

23. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 248 - 258
สมาน ประวันโต

24. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 259 – 267
วิโรจน์ ค้อไผ่

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2) ISSN 2985-2137 (Online)

สารบัญ (ต่อ)

25. การพัฒนาสมรรถนะครูนวัตกรของนักศึกษาโดยใช้ กระบวนการคิดเชิงออกแบบบนฐานการวิจัยชุมชนสู่การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมพัฒนาชุมชน 268 - 273
นิติยา ค้อไผ่, เยาวเรศ รัตนธารทอง และ สุพจน์ ดวงเนตร

26. การประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 285 - 296
ปัฏศิกานต์ แก้วประเสริฐ

27. การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 297 - 311
ธีรสรณ์ ศรีรักษ์ และ กุลจิรา รักษนคร

28. ผลการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 312 - 321
คัทยาณัฏฐ์ ตระกูลกะตะศิลา, ละดา ดอนหงษา และ ยุภาวดี พรมเสถียร

บทความวิชาการ

1. หลักพุทธบริหารการศึกษา: การบูรณาการหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในหลักธรรมเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 216 - 227
พระมหาเกียรติศักดิ์ กิตฺติปาโล และ เอกลักษณ์ เพ็งพรหม

2. บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู 274 - 288
ประยงค์ หัตถพรหม

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 1 - 10 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

Effects of a Physical Education Program Using Yoga on Health-Related Physical Fitness among Overweight Primary School Students

Thanupron Lapthaisong [1], Jakarin Parapim [2] and Thanyawat Homsombat [3*]

[1,2,3] Thailand National Sports University, Udonthani Campus, Udonthani, Thailand

[*] Corresponding author. E-mail: cmu_kku@hotmail.com Tel: 081-2365577

ABSTRACT

This quasi-experimental study aimed to examine the effects of physical Education Program Using yoga on health-related physical fitness among overweight primary school students. The participants were 32 overweight students (BMI ≥ 23) aged 10 – 12 years, selected through multistage random sampling. The intervention consisted of a physical education program using yoga, conducted over eight weeks, three sessions per week (Monday, Wednesday, and Friday), one hour per session. Research instruments included the yoga-based physical education program, the Health - Related Physical Fitness Test, and body composition measurement using the X - scan plus II. Data were analyzed using descriptive statistics (percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics with a dependent t-test at a significance level of .05.

The results showed that after eight weeks of yoga exercise, there were statistically significant improvements in body mass index, flexibility, long jump distance, and 60-second sit-ups. In contrast, lean body mass, muscle mass, skeletal muscle mass, fat mass, and body fat percentage showed no significant changes.

Keywords: physical education activity, Yoga, Health related physical fitness

Received 28 August 2025; **Revised** 30 August 2025; **Accepted** 31 August 2025

ผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

ธนุพร ลาภไธสงค์ [1], จักรินทร์ ปาระพิมพ์ [2], และ ธัญญาวัฒน์ หอมสมบัติ [3*]
[1,2,3] มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี, อุดรธานี, ประเทศไทย
[*] Corresponding author. E-mail: cmu_kku@hotmail.com โทรศัพท์ 081-2365577

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะที่มีต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน (ดัชนีมวลกาย ≥ 23) จำนวน 32 คน อายุระหว่าง 10 – 12 ปี ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ดำเนินการเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง (วันจันทร์ พุธ และศุกร์) และแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพก่อนและหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 8 การทดสอบประกอบด้วย การวัดองค์ประกอบร่างกายด้วยเครื่อง X - scan plus II ความอ่อนตัว อัตราการเต้นของหัวใจ ความทนทานของกล้ามเนื้อ และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานด้วยการทดสอบ Dependent t - test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการออกกำลังกายด้วยโยคะในสัปดาห์ที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ตัวชี้วัดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ดัชนีมวลกาย ความอ่อนตัว ระยะทางกระโดดไกล และจำนวนครั้งการลุกนั่งใน 60 วินาที ขณะที่ตัวชี้วัดด้านมวลร่างกายไม่รวมไขมัน มวลกล้ามเนื้อ มวลกล้ามเนื้อติดกระดูก มวลไขมัน และเปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกาย แม้จะมีการเปลี่ยนแปลง แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: กิจกรรมพลศึกษา, โยคะ, สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนในเด็กถือเป็นหนึ่งในความท้าทายด้านสาธารณสุขที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา (World Health Organization [WHO], 2023) รายงานระบุว่า เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีมากกว่า 390 ล้านคนทั่วโลกกำลังประสบภาวะน้ำหนักเกินหรือโรคอ้วน ซึ่งไม่เพียงส่งผลกระทบในเชิงกายภาพ แต่ยังรวมถึงมิติทางสังคมและจิตใจด้วย ความเสี่ยงด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรคเบาหวานชนิดที่ 2 ความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือดสูง รวมถึงความผิดปกติทางกล้ามเนื้อและกระดูก (Sanyaolu et al., 2019) ขณะเดียวกัน เด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินยังมีแนวโน้มประสบปัญหาทางจิตสังคม เช่น ความไม่มั่นใจในตนเอง การถูกรังแก และการถูกตีตราทางสังคม ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและความสำเร็จทางการศึกษาในระยะยาว (Rankin et al., 2016) นอกจากนี้ ปัญหาภาวะน้ำหนักเกินในเด็กยังสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน ทั้งการบริโภคอาหารที่มีพลังงานสูงและการมีกิจกรรมทางกายลดลง โดยเฉพาะการใช้เวลานานกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Lissner et al., 2021) ทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาและประยุกต์ใช้กิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว กิจกรรมพลศึกษาที่เน้นการออกกำลังกายเชิงสร้างสรรค์ เช่น โยคะ จึงได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากโยคะเป็นการเคลื่อนไหวที่สามารถปรับให้เข้ากับระดับสมรรถภาพของเด็กได้ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับ

สุขภาพ ได้แก่ ความยืดหยุ่น ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความทนทานของระบบไหลเวียนเลือดและหายใจ ตลอดจนการควบคุมน้ำหนัก (Telles et al., 2020)

ดังนั้น การบูรณาการกิจกรรมโยคะเข้าสู่แผนการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาจึงถือเป็นแนวทางเชิงสร้างสรรค์ที่ไม่เพียงแต่ช่วยปรับปรุงสมรรถภาพทางกายของนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน แต่ยังเอื้อต่อการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการออกกำลังกาย การจัดการอารมณ์ และคุณภาพชีวิตในระยะยาว (Khalsa and Butzer, 2016) สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (Health-Related Physical Fitness: HRPF) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคเรื้อรังและการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว โดย HRPF ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความทนทานของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว องค์ประกอบของร่างกาย และสมรรถภาพทางระบบหัวใจและหลอดเลือด (Caspersen, Powell, and Christenson, 1985) การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายดังกล่าวตั้งแต่วัยเด็กจึงมีบทบาทสำคัญในการลดความเสี่ยงจากภาวะน้ำหนักเกินและส่งเสริมสุขภาพในอนาคต (Ortega, Ruiz, and Castillo, 2013) กิจกรรมพลศึกษาเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2025) หนึ่งในรูปแบบการออกกำลังกายที่ได้รับความสนใจคือ โยคะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการควบคุมการหายใจ ท่าทาง (asanas) และการผ่อนคลาย (relaxation) งานวิจัยพบว่าโยคะสามารถช่วยลดดัชนีมวลกาย เพิ่มความอ่อนตัว และพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในเด็กและวัยรุ่น (Cramer et al., 2016; Telles et al., 2018) อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมสมาธิ ความตระหนักรู้ในตนเอง และลดความเครียด ซึ่งล้วนมีผลดีต่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิต

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านโยคะที่มุ่งเน้นเด็กประถมศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีภาวะน้ำหนักเกินในประเทศไทยยังมีจำนวนจำกัด การศึกษาผลของกิจกรรมพลศึกษาที่ผสานโยคะจึงมีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และอาจเป็นแนวทางเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน เพื่อช่วยลดภาระปัญหาน้ำหนักเกินและเพิ่มสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของเด็กในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะที่มีต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกินระหว่างก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 8

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre - Experimental research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนมหฤทัยคริสเตียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งสิ้น 388 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 189 คน และนักเรียนหญิง 199 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนมหฤทัยคริสเตียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 32 คน ประกอบด้วยนักเรียนชาย 17 คน และนักเรียนหญิง 15 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.4 จากการศึกษาของ จันทร์ดา บุญประเสริฐ (2559) ที่ทำการศึกษาผลของการออกกำลังกายแบบหะฐะโยคะต่อสมรรถภาพทางกาย พบว่า ค่าขนาดของอิทธิพล (Effect size) อยู่ในช่วง 0.4-0.6 ดังนั้นการศึกษาที่กล่าวมาจึงใช้ค่าขนาดของอิทธิพลเท่ากับ 0.5 (Burns and Grove, 2005) จากค่า Effect Size ที่ได้มีค่าประมาณค่าอิทธิพลขนาดกลาง จึงใช้ค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) = 0.50 และกำหนดให้ค่า α = 0.05 ค่า Power = 1 - β) นิยมกำหนดค่า β ร้อยละ 20 จึงได้ค่า Power ร้อยละ 80 (กัลยา นุตระ, 2557)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1.1 แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ดำเนินการเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์

2.1.2 แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Congruence: IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.77

2.1.3 แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ได้นำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนจำนวน 30 คน ซึ่งมีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) พบว่าเท่ากับ 0.72

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ดังนี้

2.2.1 องค์ประกอบของร่างกาย (Body composition) พิจารณาจากค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index: BMI) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักตัว (กิโลกรัม) และส่วนสูง (เซนติเมตร) เพื่อประเมินระดับสมดุลของรูปร่าง ตั้งแต่ภาวะผอมเกินไปจนถึงอ้วนมาก โดยมีสูตรการคำนวณ และใช้เกณฑ์มาตรฐานค่าดัชนีมวลกายที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 7–12 ปี

$$BMI = \frac{Weight\ (kg)}{Height^2 (m)}$$

การวัดองค์ประกอบของร่างกาย (Body composition) ใช้เครื่องมือมาตรฐาน X-Scan Plus II โดยประเมินตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

- น้ำหนักตัว (Weight) วัดเป็นกิโลกรัม (kg)
- มวลร่างกายที่ไม่รวมไขมัน (Lean Body Mass: LBM) วัดเป็นร้อยละ (%)
- มวลกล้ามเนื้อ (Soft Lean Mass: SLM) วัดเป็นร้อยละ (%)
- มวลกล้ามเนื้อติดกระดูก (Skeletal Muscle Mass: SMM) วัดเป็นร้อยละ (%)
- มวลไขมันในร่างกาย (Body Fat) วัดเป็นร้อยละ (%)

2.2.2 เปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกาย (Percentage Body Fat: PBF) หมายถึง สัดส่วนของไขมันในร่างกายที่แสดงเป็นร้อยละเมื่อเทียบกับน้ำหนักตัวทั้งหมด

2.2.3 ความทนทานของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด (Cardiorespiratory endurance) ประเมินจากอัตราการเต้นของหัวใจ (Heart Rate) หน่วยเป็นครั้งต่อนาที โดยใช้เครื่องมือมาตรฐาน เครื่องวัดออกซิเจนปลายนิ้ว (Fingertip Pulse Oximeter) ในการตรวจวัด เพื่อสะท้อนถึงระดับความทนทานของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด

2.2.4 ความอ่อนตัว (Flexibility) ทดสอบโดยการนั่งงอตัวไปข้างหน้า (Sit and reach test) มีหน่วยเป็นเซนติเมตร (cm)

2.2.5 ความทนทานของกล้ามเนื้อ (Muscular Endurance) ประเมินโดยแบบทดสอบการลุก–นั่งภายใน 60 วินาที (Sit-ups 60 seconds) ซึ่งใช้วัดความทนทานของกล้ามเนื้อหน้าท้องและกล้ามเนื้อแกนกลางลำตัว หน่วยการวัดเป็นจำนวนครั้งที่ทำได้ภายในเวลา 60 วินาที

2.2.6 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Muscular Strength) ประเมินโดยการทดสอบยืนกระโดดไกล (Standing Broad Jump) ซึ่งเป็นการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ใช้ไม้วัดเป็นเครื่องมือ และบันทึกผลเป็นระยะทาง หน่วยเป็นเมตร (m)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกินก่อนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะ

3.2 จัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง (วันจันทร์ พุธ และศุกร์ เวลา 16.00–17.00 น.)

3.3 ทำการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพอีกครั้งหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 8

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

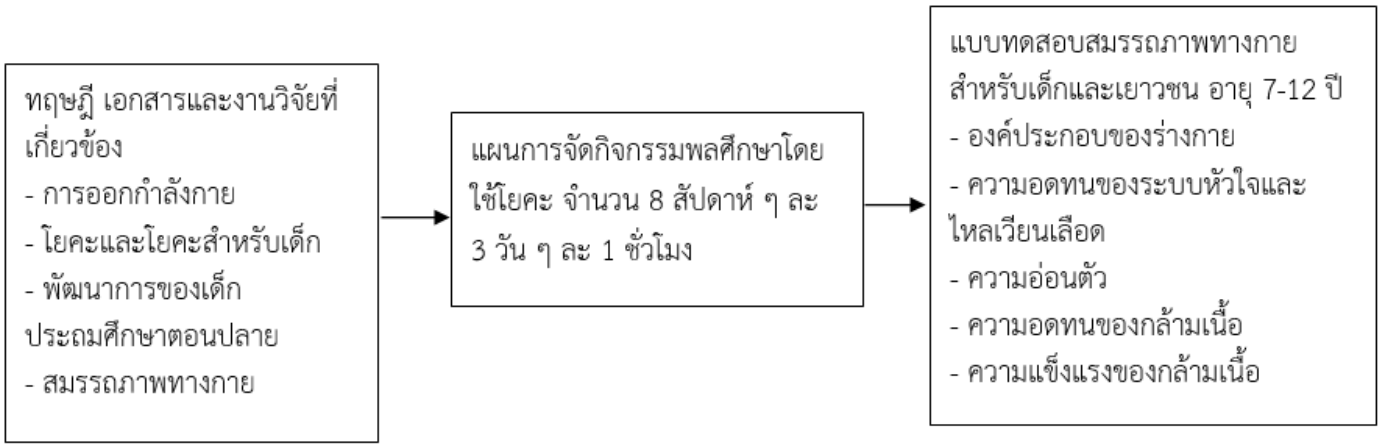
4.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ น้ำหนัก ส่วนสูง และอายุ

4.2 ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการทดสอบ Dependent Sample t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะ

4.3 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน (n=32)

ตัวแปร	จำนวน (เปอร์เซ็นต์)	ตัวแปร	จำนวน (เปอร์เซ็นต์)
เพศ		อายุ (ปี)	
ชาย	17 (57.33)	10	13 (40.63)
หญิง	15 (42.67)	11	9 (28.13)
ดัชนีมวลกาย (กก./ม^2.)		12	10 (31.25)
น้ำหนักเกิน (23-24.99)	20 (62.50)	$\bar{X}$ = 10.91 (0.86) Min-max (10-12)	
อ้วนระดับ 1 (25-29.99)	10 (31.25)		
อ้วนระดับ 2 (30-40.61)	2 (6.25)		
$\bar{X}$ = 28.69 (3.01) Min-max	(23.10-40.60)		

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 32 คน มีอายุเฉลี่ย 10.91 ปี โดยแบ่งเป็นนักเรียนชาย 17 คน (ร้อยละ 57.33) และนักเรียนหญิง 15 คน (ร้อยละ 42.67) ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างมีดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์อ้วนระดับ 1 ร้อยละ 62.50 รองลงมาคือ อ้วนระดับ 2 ร้อยละ 31.25 และน้ำหนักเกินร้อยละ 6.25

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน (n=32)

ตัวแปร	ก่อนการจัดกิจกรรม ($\bar{X}$, S.D.)	หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 ($\bar{X}$, S.D.)
ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัม/ตารางเมตร)	28.69 (3.30)	28.08 (3.07)
ความอ่อนตัว (เซนติเมตร)	0.89 (5.19)	5.34 (2.86)
ระยะทางกระโดดไกล (เซนติเมตร)	92.18 (15.28)	109.84 (12.56)
ลุกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง)	12.21 (5.58)	19.56 (4.28)
มวลน้ำหนักโดย ไม่รวมไขมัน (%)	44.80 (6.76)	44.95 (6.46)
มวลกล้ามเนื้อ (%)	41.09 (6.15)	41.25 (5.88)
มวลกล้ามเนื้อ ติดกระดูก (%)	20.65 (5.06)	20.50 (4.49)
มวลไขมัน (%)	20.42 (5.76)	19.85 (5.14)
เปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกาย (%)	30.91 (3.76)	30.34 (3.45)

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมโยคะในสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน มีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพเปลี่ยนแปลง คือ ดัชนีมวลกายเฉลี่ยอยู่ที่ 28.08 กก./ม² ความอ่อนตัวเฉลี่ย 5.34 ซม. ระยะทางในการกระโดดเฉลี่ย 109.84 ซม. จำนวนครั้งการลุก-นั่งใน 60 วินาทีเฉลี่ย 19.56 ครั้ง มวลร่างกายที่ไม่รวมไขมันเฉลี่ย 44.95% มวลกล้ามเนื้อเฉลี่ย 41.25% มวลกล้ามเนื้อติดกระดูกเฉลี่ย 20.50% มวลไขมันเฉลี่ย 19.85% และเปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกายเฉลี่ย 30.34%

2.2 ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม สัปดาห์ที่ 8

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม สัปดาห์ที่ 8 (n=32)

ตัวแปร		Paired-sample t-test						
		Value	Mean	S.D.	Std. Error Mean	t	df	p-value
ดัชนีมวลกาย	ก่อน	28.69	0.60	1.56	0.27	2.20	31	0.03**
	หลัง	28.08						
ความอ่อนตัว	ก่อน	0.89	-4.45	2.98	0.52	-8.43	31	0.00*
	หลัง	5.34						
ระยะทางกระโดดไกล	ก่อน	92.18	-17.65	7.34	1.29	-13.59	31	0.00**
	หลัง	109.84						
ลุก-นั่ง 60 วินาที	ก่อน	12.21	-7.34	2.49	0.44	-16.63	31	0.00*
	หลัง	19.56						
มวลน้ำหนักโดยไม่รวมไขมัน	ก่อน	44.80	-0.14	1.96	0.34	-0.43	31	0.66*
	หลัง	44.95						
มวลกล้ามเนื้อ	ก่อน	41.09	-0.16	1.75	0.31	-0.51	31	0.60*
	หลัง	41.25						
มวลกล้ามเนื้อติดกระดูก	ก่อน	20.65	0.15	2.11	0.37	0.40	31	0.69*
	หลัง	20.50						
มวลไขมัน	ก่อน	20.42	0.57	2.81	0.49	1.14	31	0.25**
	หลัง	19.85						
เปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกาย	ก่อน	30.91	0.57	2.33	0.41	1.38	31	0.17*
	หลัง	30.34						

* Paired t-test ** Wilcoxon rank-sum test

จาก ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโยคะในสัปดาห์ที่ 8 พบว่า ตัวชี้วัดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ดัชนีมวลกาย ความอ่อนตัว ระยะการกระโดดไกล และจำนวนครั้งการลุก–นั่งใน 60 วินาที ขณะที่ตัวชี้วัดด้านมวลร่างกาย เช่น มวลน้ำหนักไม่รวมไขมัน มวลกล้ามเนื้อ มวลกล้ามเนื้อติดกระดูก มวลไขมัน และเปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกาย แม้มีการเปลี่ยนแปลง แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นนักเรียนที่มีน้ำหนักเกิน จำนวน 32 คน มีอายุเฉลี่ย 10.90 ปี (SD = 0.87) เป็นเพศชาย 17 คน (ร้อยละ 57.33) และเพศหญิง 15 คน (ร้อยละ 42.67) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีดัชนีมวลกายอยู่ในระดับน้ำหนักเกิน (ร้อยละ 62.50) และอ้วน (ร้อยละ 37.50) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเด็กนักเรียนในสมัยปัจจุบันเป็นเด็กในยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งมีความสะดวกสบายมากขึ้น มีกิจกรรมทางกายหรือการเคลื่อนไหวน้อยลงจึงทำให้เด็กมีภาวะเสี่ยงที่จะมีน้ำหนักเกินได้ง่ายกว่าในอดีต และพบว่ามีอัตราเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ทั้งค่านิยมในการรับประทานอาหาร และกิจกรรมที่เด็กทำ (Penedo and Dahn, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรอนามัยโลกที่ราย งานว่า เด็กสมัยนี้มีกิจกรรมทางกายน้อยลง ดูไม่กระฉับกระเฉง และมีการออกกำลังกายน้อยลง ทำให้เด็กเหล่านี้ปัจจุบันเสี่ยงเป็นโรคอ้วนมากขึ้น และจากความอ้วนจะส่งผลให้เกิดโรคตามมา ไม่ว่าจะเป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

เมื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม และสัปดาห์ที่ 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีมวลกายลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จาก 28.69 เหลือ 28.05 กิโลกรัม/ตารางเมตร (0.64 kg/m2) เพราะท่าคันไถครึ่งตัว ท่างู และท่าเรือซึ่งเป็นท่าที่สามารถลดไขมันที่สะสมบนเนื้อเยื่อไขมันได้ (Chauhan et al., 2017) ซึ่งดัชนีมวลกายลดลงมากกว่าการศึกษาที่ผ่านมาที่ลดลงเพียง 0.62 kg/m2 และ 0.59 kg/m2 (Telles et al., 2020) ซึ่งผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมโยคะสำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกิน มีผลต่อการปรับปรุงสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านความยืดหยุ่น ระยะการกระโดดไกล และความอดทนของกล้ามเนื้อ (LaBella, Brooks, and Canty, 2023) การปรับปรุงในด้านความยืดหยุ่นและระยะการกระโดดไกลอาจสะท้อนถึงการพัฒนาความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและความสามารถในการเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (Centers for Disease Control and Prevention [CDC], 2024) การปรับปรุงในด้านความอดทนของกล้ามเนื้อสะท้อนถึงความสามารถในการทำกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงานต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพโดยรวมของนักเรียน (Harvard Health Publishing, 2023) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในมวลน้ำหนักที่ไม่รวมไขมัน มวลกล้ามเนื้อ มวลกล้ามเนื้อติดกระดูก มวลไขมัน และเปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกาย อาจบ่งชี้ว่า การปรับปรุงในด้านสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพอาจเกิดขึ้นก่อนการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของร่างกาย (Ghosh and Mukherjee, 2023) การศึกษานี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การออกกำลังกายที่เหมาะสม เช่น โยคะ สามารถส่งเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพในนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Cheshire Fitness Zone, 2017) ดังนั้น การส่งเสริมกิจกรรมโยคะในโรงเรียนอาจเป็นทางเลือกที่ดีในการพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

นอกจากนั้นผลการศึกษายังพบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะน้ำหนักเกินระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโยคะเป็นเวลา 8 สัปดาห์ พบว่าตัวชี้วัดด้านดัชนีมวลกาย ความอ่อนตัว ระยะการกระโดดไกล และจำนวนครั้งการลุก-นั่งใน 60 วินาทีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่าการออกกำลังกายด้วยโยคะสามารถช่วยพัฒนาความยืดหยุ่นของร่างกาย ความแข็งแรง และความอดทนของกล้ามเนื้อได้ (Ghosh and Mukherjee, 2023) การปรับปรุงด้านความยืดหยุ่นและระยะการกระโดดไกลสะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของความสามารถในการเคลื่อนไหวและประสิทธิภาพของกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (LaBella, Brooks, and Canty, 2023) นอกจากนี้ ความสามารถในการลุก-นั่งต่อเนื่องยังสะท้อนถึงความอดทนของกล้ามเนื้อ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการทำกิจกรรมที่ใช้พลังงานต่อเนื่องและการส่งเสริมสุขภาพโดยรวมของเด็ก ในขณะที่ตัวชี้วัดด้านมวลร่างกาย เช่น มวลน้ำหนักไม่รวมไขมัน มวลกล้ามเนื้อ มวลกล้ามเนื้อติดกระดูก มวลไขมัน และเปอร์เซ็นต์ไขมัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลง แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจสะท้อนว่า การปรับปรุงสมรรถภาพทางกายสามารถเกิดขึ้นได้ก่อนการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของร่างกาย สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้โยคะเป็นประจำในโรงเรียนสามารถส่งเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจเป็นแนวทางในการออกแบบโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้

สรุปผลการวิจัย

การออกกำลังกายด้วยโยคะเป็นเวลา 8 สัปดาห์ส่งผลให้ดัชนีมวลกายของเด็กนักเรียนที่มีน้ำหนักเกินลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่องค์ประกอบร่างกายอื่น ๆ เช่น มวลกล้ามเนื้อและเปอร์เซ็นต์ไขมันยังไม่เปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ความยืดหยุ่น ความแข็งแรง และความอดทนของกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าโยคะช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกายได้ แม้ผลต่อองค์ประกอบร่างกายอาจจำกัดเนื่องจากไม่มีการควบคุมอาหารร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรบูรณาการโยคะในหลักสูตรการเรียนการสอนพลศึกษา เพื่อเป็นทางเลือกในการส่งเสริมสมรรถภาพทางกายและควบคุมน้ำหนัก โดยเฉพาะในนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

1.2 ควรจัดโปรแกรมการออกกำลังกายควบคู่กับโภชนาการ โรงเรียนควรมีโครงการออกกำลังกาย เช่น โยคะร่วมกับการให้ความรู้ด้านโภชนาการที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงสุขภาพและองค์ประกอบร่างกายของนักเรียนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการออกกำลังกายด้วยโยคะร่วมกับการควบคุมอาหารอย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินผลต่อองค์ประกอบร่างกายได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

2.2 ควรเพิ่มระยะเวลาในการติดตามผลและเปรียบเทียบกับการออกกำลังกายรูปแบบอื่น เพื่อยืนยันประสิทธิผลของโยคะต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและการควบคุมน้ำหนักในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2562). *ร้อยละของเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน ระดับเขตสุขภาพ*. ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภา.

กัลยา นุตระ. (2557). คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัดและญาติผู้ดูแล. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, *36*(4), 52-61.

จันทร์ดา บุญประเสริฐ. (2559). ผลของการออกกำลังกายแบบหะฐะโยคะต่อสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาล สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 43*(1), 35-47.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *ผลการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (ตุลาคม 2567 - มีนาคม 2568)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภา.

Burns, N., & Grove, S. K. (2005). *The practice of nursing research: conduct, critique, and utilization* (5th ed.). Missouri: Elsevier Saunders.

Centers for Disease Control and Prevention. (2024). *Benefits of physical activity*. https://www.cdc.gov/physical-activity-basics/benefits/index.html

Chauhan, A., Kumar, D., Prasad, S. S. & Badoni, M. R. (2017). Semwal 3 yoga practice improves the body mass index and blood pressure: a randomized controlled trial. *International Journal of Yoga, 10*(2), 103-106.

Cheshire Fitness Zone. (2017). The benefits of yoga for kids in early & middle childhood. https://www.cheshirefitnesszone.com/the-benefits-of-yoga-for-kids-in-early-middle-childhood/

Ghosh, S., & Mukherjee, A. (2023). Effect of Hatha Yoga on BMI and health-related quality of life of obese children: A pilot study. International Journal of Yoga Education, *Sports & Physical Education*, 8(1), 1–5. https://doi.org/10.58914/ijyesspe.2023-8.1.2

Harvard Health Publishing. (2023). *Yoga: Effectiveness and safety*. https://www.health.harvard.edu/staying-m healthy/yoga-effectiveness-and-safety

Khalsa, S. B. S., & Butzer, B. (2016). Yoga in school settings: A research review. *Annals of the New York Academy of Sciences, 1373*(1), 45–55. https://doi.org/10.1111/nyas.13025

LaBella, C. R., Brooks, M. A., & Canty, G. (2023). The impact of yoga practices on body composition and vital signs in children and adolescents with obesity: A systematic review and meta-analysis. *Obesity Reviews*, 24(6), 1–15. https://doi.org/10.1111/obr.13947

Lissner, L., Wijnhoven, T. M. A., Mehlig, K., Sjoberg, A., Kunesova, M., Yngve, A., ... & Breda, J. (2021). Socioeconomic inequalities in childhood overweight: Heterogeneity across five countries in the WHO European Childhood Obesity Surveillance Initiative (COSI–2008/2009). *Preventive Medicine, 143*(5), 106333. https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2020.106333

Penedo, F. J., & Dahn, J. R. (2016). Exercise and wellBeing: a review of mental and physical health benefits associated with physical activity. *Curr Opin Psychiatry, 18*(2), 189-193.

Rankin, J., Matthews, L., Cobley, S., Han, A., Sanders, R., Wiltshire, H. D., & Baker, J. S. (2016). Psychological consequences of childhood obesity: Psychiatric comorbidity and prevention. *Adolescent Health, Medicine and Therapeutics, 7*(3), 125–146. https://doi.org/10.2147/AHMT.S101631

Sanyaolu, A., Okorie, C., Qi, X., Locke, J., & Rehman, S. (2019). Childhood and adolescent obesity in the United States: *A public health concern. Global Pediatric Health, 6*(4), 1–11. https://doi.org/10.1177/2333794X19891305

Telles, S., Singh, N., Bhardwaj, A. K., Kumar, A., & Balkrishna, A. (2020). Effect of yoga or physical exercise on physical, cognitive and emotional measures in children: A randomized controlled trial. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 14*(5), 1–12. https://doi.org/10.1186/s13034-020-00336-2

World Health Organization. (2023). *Obesity and overweight*. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 11 - 20 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

The Effects of Physical Education Activities Using Recreational Games on Health-Related Physical Fitness of Secondary School Students

Jitratda Thammathes [1] and Somchai Thammathes [2*]

[1,2] Thailand National Sports University, Udonthani Campus, Udonthani, Thailand

[*] Corresponding author. E-mail: sthammathes@gmail.com

ABSTRACT

This preliminary experimental study aimed to investigate and compare the effects of physical education activities incorporating recreational games on health-related physical fitness among secondary school students before and after participation. The sample consisted of 80 upper secondary students from Udonpattanakarn School, under the Office of Secondary Educational Service Area, Udon Thani, selected through purposive sampling. The research instruments included a physical education activity plan integrating recreational games and the physical fitness test for children and youth aged 7–18 years developed by the Department of Physical Education, Thailand. Data were analyzed using descriptive statistics—percentage, mean, and standard deviation—and inferential statistics through a paired t-test. The results revealed that, when comparing pre- and post-intervention outcomes, the participants demonstrated statistically significant improvements in flexibility, upper body and abdominal muscle strength, and cardiovascular endurance. These findings indicate that implementing physical education activities through recreational games is an effective and sustainable approach to enhancing students' physical fitness. Such activities can be effectively integrated into classroom settings as a means to promote health, stimulate motivation for physical exercise, and foster an enjoyable and participatory learning environment. The study further recommends that educational institutions continuously incorporate recreational game–based physical education activities into the curriculum to strengthen students' physical and mental well-being in the long term.

Keywords: physical education, recreational games, health-related physical fitness, secondary school students

Received 2 October 2025; **Revised** 10 October 2025; **Accepted** 5 November 2025

ผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา

จิตรัตดา ธรรมเทศ [1] และ สมชาย ธรรมเทศ [2*]
[1,2]มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี, อุดรธานี, ประเทศไทย
[*] Corresponding author. E-mail: sthammathes@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 80 คน โรงเรียนอุดรพัฒนาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายสำหรับเด็กและเยาวชน อายุ 7-18 ปี ของกรมพลศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานโดยใช้การทดสอบ paired t-test ผลการศึกษา พบว่า เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการ กลุ่มตัวอย่างมีความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและท้อง และความอดทนของระบบหัวใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการมีศักยภาพในการส่งเสริมสมรรถภาพทางกายของนักเรียนอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ กิจกรรมลักษณะนี้สามารถประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสุขภาพ กระตุ้นแรงจูงใจในการออกกำลังกาย และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้งานวิจัยเสนอแนะให้สถานศึกษาส่งเสริมและจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการอย่างต่อเนื่องในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างสุขภาพกายและใจของนักเรียนในระยะยาว

คำสำคัญ: พลศึกษา, เกมนันทนาการ, สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ, นักเรียนมัธยมศึกษา

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

พลศึกษา (Physical Education) เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา สมรรถภาพทางกาย พฤติกรรมสุขภาพ และทักษะการเคลื่อนไหวของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่ใช้ต้องเป็นกิจกรรมที่ได้เลือกสรรมาแล้วว่ามีความเหมาะสม โดยเฉพาะในระดับนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นถึงตอนปลาย เป็นช่วงวัยที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต้องการการส่งเสริมด้านสุขภาพที่เหมาะสม เพื่อวางรากฐานของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

สุขภาพที่ดีถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในช่วงวัยเรียนซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ควรมีการส่งเสริมพฤติกรรมด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม เพื่อวางรากฐานของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2567) หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงภาวะสุขภาพโดยรวมของนักเรียนคือ สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (Health-related physical fitness) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Muscular strength) ความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิตและการหายใจ (Cardiorespiratory endurance) ความยืดหยุ่น (Flexibility) และองค์ประกอบของร่างกาย (Body composition) (วิจิตรา คำแก้ว, 2568)

ดังนั้น บทบาทของนักเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน สภาพแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยีมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของนักเรียน โดยพบว่าเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มมีกิจกรรมทางกายลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงหลัง

สถานการณ์โควิด-19 ซึ่งพฤติกรรมเนือยนิ่ง (Sedentary behavior) เช่น การนั่งเล่นโทรศัพท์มือถือหรืออยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นเวลานาน กลายเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน (กรมอนามัย, 2567) จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2567) ระบุว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษามีการเคลื่อนไหวร่างกายไม่ถึงเกณฑ์ที่องค์การอนามัยโลกแนะนำ (อย่างน้อย 60 นาทีต่อวัน) มากกว่า ร้อยละ 60 ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อสมรรถภาพทางกายและเพิ่มความเสี่ยงของโรคเรื้อรังในอนาคต เช่น โรคอ้วน ความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในด้านการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา นักวิชาการและครูผู้สอนต่างพยายามหาแนวทางใหม่ในการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางกายอย่างต่อเนื่องและสนุกสนาน หนึ่งในแนวทางที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบันคือ การใช้เกมนันทนาการ (Recreational Games) เป็นสื่อการสอนในกิจกรรมพลศึกษา โดยมุ่งเน้นความสนุก ความร่วมมือ และการแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยลดความตึงเครียดและเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (McKenzie and Lounsbery, 2023; สุพรรษา แสงสุริยา, 2568) จากการศึกษาของ จิรัชยา ศรีบุญเรือง (2566) พบว่า การจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านความทนทานของระบบหัวใจและหลอดเลือด และความคล่องแคล่วว่องไว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee et al. (2024) ที่ระบุว่ากิจกรรมนันทนาการในรูปแบบกลุ่มมีผลต่อการเพิ่มระดับกิจกรรมทางกายของวัยรุ่น และส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมในระยะยาว จากข้อมูลและหลักฐานข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาและประยุกต์ใช้กิจกรรมนันทนาการในชั้นเรียนพลศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นอย่างยั่งยืน

เกมนันทนาการ (Recreational games) คือ กิจกรรมที่เน้นความสนุกสนาน การมีส่วนร่วมอย่างเสรี และความเพลิดเพลินในการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เกมลักษณะนี้มักมีรูปแบบหลากหลาย ทั้งที่ใช้ทักษะทางกีฬา การเคลื่อนไหวพื้นฐาน ดนตรี หรือกิจกรรมกลุ่มที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ซึ่งล้วนเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง (สุธาทิพย์ ขันตีแก้ว, 2567) การนำเกมนันทนาการมาใช้ในการจัดกิจกรรมพลศึกษาได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถตอบสนองต่อปัญหาการขาดแรงจูงใจในการเรียนพลศึกษาของนักเรียนในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเกมเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายไม่ตึงเครียด มีโอกาสแสดงออกและเรียนรู้จากเพื่อนผ่านกิจกรรมกลุ่ม อีกทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสาร และการควบคุมอารมณ์ (McLennan and Thompson, 2023) นอกจากนี้ การศึกษาของ วรรณิภา เสริมสุข (2566) พบว่า การจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการช่วยเพิ่มระดับความกระตือรือร้นและแรงจูงใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความคล่องตัว ความเร็ว และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ramos et al. (2024) ที่ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบโปรแกรมพลศึกษาโดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based physical education) สามารถเพิ่มความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้มากกว่าการสอนแบบดั้งเดิม ดังนั้น การนำเกมนันทนาการมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมพลศึกษา ไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเคลื่อนไหวร่างกายเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพในระยะยาว รวมถึงการพัฒนาองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในศตวรรษที่ 21

แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่สนับสนุนประสิทธิภาพของเกมนันทนาการในแง่ของการส่งเสริมความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนพลศึกษา แต่พบว่า ยังมีข้อจำกัดในเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลของเกมนันทนาการต่อองค์ประกอบเฉพาะของสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและความทนทานของระบบหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในระยะยาว จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้เกมนันทนาการจะถูกนำมาใช้ในกิจกรรมพลศึกษาอย่างแพร่หลาย และมีรายงานถึงประสิทธิภาพในการส่งเสริมแรงจูงใจและความสนใจในการเรียนรู้ แต่ยังมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาผลของเกมนันทนาการต่อ องค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิต ความยืดหยุ่น และองค์ประกอบของร่างกายในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งตรวจสอบผลของการใช้เกมนันทนาการในการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่มีต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้

เชิงประจักษ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สนุก มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พลศึกษาที่ใช้เกมนันทนาการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre - Experimental research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนอุดรพัฒนาการ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จำนวน 331 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ 4-5 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 80 คน เป็นนักเรียนชาย 59 คน นักเรียนหญิง 21 คน โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) ไม่มีโรคประจำตัวหรือภาวะสุขภาพที่เป็นข้อห้ามต่อการออกกำลังกายหรือการทำกิจกรรมทางกาย

3) ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองและจากโรงเรียนในการเข้าร่วมการวิจัย

4) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมเกมนันทนาการตามแผนการวิจัยได้ครบถ้วนตลอดระยะเวลาที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1.1 แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยทำการวิจัยวันจันทร์ พุธ และศุกร์

2.1.2 นำแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์การวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบปรากฏดังนี้

แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษา	**ค่า IOC**
แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ 1	0.67
แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ 2	0.75
แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ 3	0.83
แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ 4	0.75
แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ 5	0.83
แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ 6	0.75
แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ 7	0.83
แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ 8	0.67
รวม	**0.79**

จากผลการตรวจสอบ พบว่า ค่า IOC ของแต่ละแผนอยู่ในช่วง 0.67–0.83 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม สามารถนำแผนการจัดกิจกรรมไปใช้ได้จริง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

2.2.1 แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย สำหรับเด็กและเยาวชน อายุ 7-18 ปี กรมพลศึกษา (2562) ประกอบด้วยรายการทดสอบ จำนวน 6 รายการ ดังนี้

ชั่งน้ำหนัก	เพื่อนำไปประเมินสัดส่วนของร่างกายในส่วนของดัชนีมวลกาย (BMI)
วัดส่วนสูง	เพื่อนำไปประเมินสัดส่วนของร่างกายในส่วนของดัชนีมวลกาย (BMI)
นั่งงอตัวไปข้างหน้า	เพื่อตรวจประเมินความอ่อนตัว
ดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที	เพื่อตรวจประเมินความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขน
ลุก-นั่ง 60 วินาที	เพื่อตรวจประเมินความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อท้อง
ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที	เพื่อตรวจประเมินความอดทนของระบบหัวใจและระบบไหลเวียนเลือด

2.2.2 การประเมินผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

1) ค่าดัชนีมวลกาย Body Mass Index (BMI) มีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้ ผอมมาก ผอม สมส่วน ท้วม และอ้วน

2) นั่งงอตัวไปข้างหน้า มีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้ ต่ำมาก ต่ำ ปานกลาง ดี และดีมาก

3) ดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที มีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้ ต่ำมาก ต่ำ ปานกลาง ดี และดีมาก

4) ลุก-นั่ง 60 วินาที มีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้ ต่ำมาก ต่ำ ปานกลาง ดี และดีมาก

5) ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที มีการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้ ต่ำมาก ต่ำ ปานกลาง ดี และดีมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 บันทึกข้อมูลส่วนบุคคลและทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพและประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานกับกลุ่มตัวอย่างก่อนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการ

3.2 ดำเนินการทดลองโดยจัดจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยทำการวิจัยวันจันทร์ พุธ และศุกร์ ตั้งแต่เวลา16.00 - 17.00 น.

3.3 ทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพและประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานกับกลุ่มตัวอย่างหลังการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการ สัปดาห์ที่ 8

3.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบแต่ละรายการมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

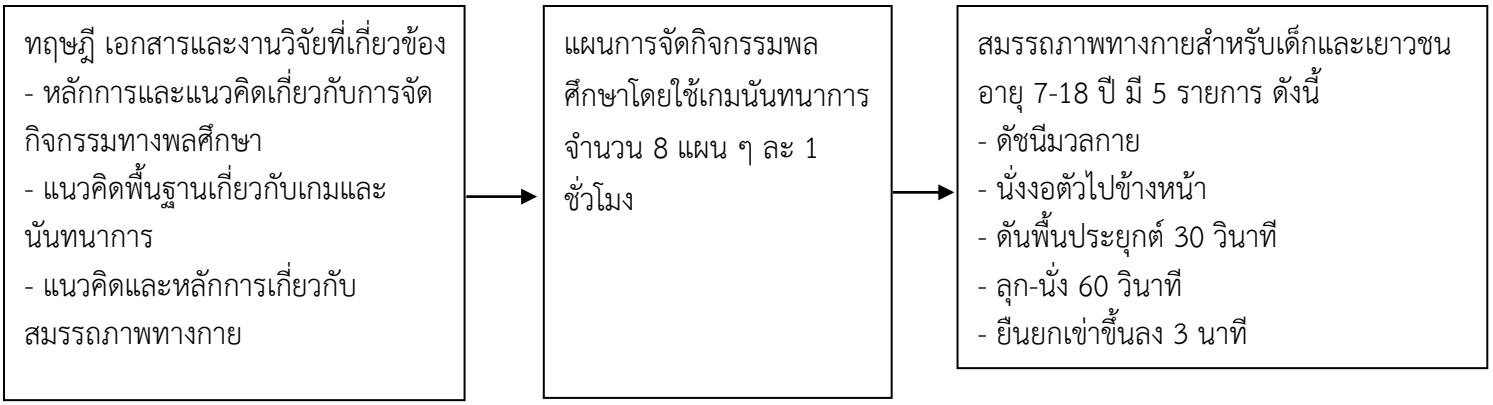
4.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพรรณนาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ได้แก่ ด้านสัดส่วนของร่างกาย ความอ่อนตัว ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขนและกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ paired t-test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบสมรรถภาพที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ก่อนและหลังการทดลอง

4.3 กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายและเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาที่ใช้เกมนันทนาการ ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=80)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	59	73.80
หญิง	21	26.30
อายุ		
15 ปี	2	2.50
16 ปี	24	30.00
17 ปี	31	38.80
18 ปี	23	28.80
ดัชนีมวลกาย (BMI) ก่อนการทดลอง		
ผอมมาก	2	2.50
ผอม	5	6.25
สมส่วน	47	58.75
ท้วม	26	32.50
อ้วน	0	0.00
ดัชนีมวลกาย (BMI) หลังการทดลอง		
ผอมมาก	2	2.50
ผอม	5	6.25
สมส่วน	56	70.00
ท้วม	17	21.25
อ้วน	0	0.00

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 80 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 59 คน (ร้อยละ 73.80) และเพศหญิง จำนวน 21 คน (ร้อยละ 26.30) อายุ 15 ปี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 2.50) อายุ 16 ปี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 30.00) อายุ 17 ปี จำนวน 31 คน (ร้อยละ 38.80) และอายุ 18 ปี จำนวน 23 คน (ร้อยละ 28.80)

2. คะแนนเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายของนักเรียน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายของนักเรียน (n=80)

รายการ	ก่อนการทดลอง		เกณฑ์	หลังการทดลอง		เกณฑ์
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. องค์ประกอบของร่างกาย						
- ดัชนีมวลกาย (BMI)	20.64	2.91	สมส่วน	20.69	2.66	สมส่วน
2. ความอ่อนตัว						
- นั่งงอตัวไปข้างหน้า (Sit and Reach)	15.15	4.22	ปานกลาง	20.92	5.18	ดี
3. ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขน						
- ดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที	29.96	3.70	ปานกลาง	36.03	3.71	ดี
4. ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อท้อง						
- ลุก-นั่ง 60 วินาที	42.43	6.24	ดี	47.90	5.44	ดี
5. ความอดทนของระบบหัวใจ						
- ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที	202.43	32.15	ดีมาก	229.89	30.31	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสมรรถภาพทางกายของนักเรียนดีขึ้นทุกรายการค่าดัชนีมวลกายยังคงอยู่ในเกณฑ์สมส่วน ความอ่อนตัวและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและกล้ามเนื้อท้องมีคะแนนเพิ่มขึ้นอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนความทนทานของระบบหัวใจอยู่ในเกณฑ์ดีมากทั้งก่อนและหลังการทดลองนั้นแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาที่ใช้เกมนันทนาการ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาที่ใช้เกมนันทนาการ (n=80)

รายการสมรรถภาพทางกาย	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p-value
1. ดัชนีมวลกาย (BMI)					
ก่อนการทดลอง	20.64	2.91	1.622	79	.109
หลังการทดลอง	20.69	2.66			
2. ความอ่อนตัว					
ก่อนการทดลอง	15.15	4.22	5.711	79	.000*
หลังการทดลอง	20.92	5.18			

รายการสมรรถภาพทางกาย	$\overline{X}$	S.D.	t	df	p-value
3. ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขน					
ก่อนการทดลอง	29.96	3.70	14.668	79	.000*
หลังการทดลอง	36.03	3.71			
4. ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อท้อง					
ก่อนการทดลอง	42.43	6.24	7.468	79	.000*
หลังการทดลอง	47.90	5.44			
5. ความอดทนของระบบหัวใจ (ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที)					
ก่อนการทดลอง	202.43	32.15	4.185	79	.000*
หลังการทดลอง	229.89	30.31			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนสมรรถภาพทางกายหลังเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการ นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจ ส่วนดัชนีมวลกายไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

อภิปรายผล

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ นักเรียนมีพัฒนาการด้านสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพในทุกองค์ประกอบ โดยเฉพาะในด้านความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและกล้ามเนื้อท้อง และความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิต นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ขณะที่ดัชนีมวลกายไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองการจัดกิจกรรมเกมนันทนาการสามารถอธิบายได้ผ่านกรอบแนวคิดของ ทฤษฎีแรงจูงใจภายในตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) ของ Deci and Ryan (2000) โดยทฤษฎีนี้ชี้ว่ามนุษย์มีแรงขับทางจิตวิทยา 3 ประการ ได้แก่ ความสามารถ ความเป็นอิสระ และความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งหากได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมจะส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจภายในที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งในบริบทของกิจกรรมพลศึกษาที่ใช้เกมนันทนาการ ผู้เรียนมีโอกาสเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของตนเอง สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในบรรยากาศที่เป็นกันเอง สนุกสนาน และไม่กดดัน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีอิสระได้แสดงศักยภาพของตนเอง และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมแรงจูงใจจากภายใน ซึ่งมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพฤติกรรมการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง ผลที่ตามมาคือ การพัฒนาสมรรถภาพทางกายในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ นอกจากนั้น การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมยังสามารถอธิบายเสริมด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ของ Bandura (1997) ซึ่งกล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น และความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ในขณะที่ Lee et al. (2024) กล่าวว่า กิจกรรมนันทนาการแบบกลุ่มมีส่วนช่วยพัฒนาความทนทานทางกายและสุขภาวะจิตสังคมของวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในกิจกรรมแบบกลุ่มผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทักษะและพฤติกรรมที่เหมาะสมจากการดูแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนร่วมกิจกรรม ตลอดจนได้รับการยอมรับและการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองในการเคลื่อนไหวร่างกาย และกล้าที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 4 ด้าน ได้แก่ ความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิต ส่วนค่าดัชนีมวลกาย (BMI) ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผลการเปรียบเทียบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ramos et al. (2024) ที่ชี้ว่า การออกแบบโปรแกรมพลศึกษาที่ใช้เกมเป็นฐาน

(Game-based Physical Education) สามารถเพิ่มความพึงพอใจในการออกกำลังกายและพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนได้ดีกว่าการเรียนแบบปกติ สำหรับดัชนีมวลกาย (BMI) ที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ อาจอธิบายได้ว่าระยะเวลา 8 สัปดาห์ของการทดลองการที่ดัชนีมวลกายไม่พบการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ อาจเกิดจากระยะเวลาของการทดลองยังไม่ยาวนานพอที่จะส่งผลต่อองค์ประกอบของร่างกาย เช่น น้ำหนักหรือเปอร์เซ็นต์ไขมัน การเปลี่ยนแปลงในดัชนีมวลกายมักต้องอาศัยการออกกำลังกายที่ต่อเนื่องและมีความเข้มข้นในระดับที่เพียงพอ ตลอดจนการควบคุมปัจจัยด้านโภชนาการ ซึ่งไม่ได้เป็นเป้าหมายหลักของการศึกษาครั้งนี้ ผลการเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการมีประสิทธิผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายบางด้านของนักเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างเด่นชัด และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทางกายและใจของผู้เรียนในระยะยาวได้อย่างมีคุณค่า

โดยสรุป กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนในมิติที่สำคัญ แต่ยังตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกทางสังคมที่เป็นธรรมชาติ จึงถือเป็นแนวทางหนึ่งที่มีคุณค่าและควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในหลักสูตรการเรียนการสอนพลศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ จิรัชยา ศรีบุญเรือง (2566) และวรรณิภา เสริมสุข (2566) ต่างยืนยันว่าเกมนันทนาการช่วยเพิ่มระดับความกระตือรือร้น สมรรถภาพทางกาย และทักษะชีวิตของ นักเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างชัดเจน

สรุปผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ภายหลังการจัดกิจกรรมเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการด้านสมรรถภาพทางกายเพิ่มขึ้นในทุกองค์ประกอบ โดยค่าดัชนีมวลกายยังคงอยู่ในเกณฑ์สมส่วน ความยืดหยุ่น รวมถึงความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและกล้ามเนื้อหน้าท้องมีค่าที่เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดี ขณะที่ความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิตยังคงอยู่ในระดับดีมากทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนสมรรถภาพทางกายภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาที่ผสานเกมนันทนาการ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านสมรรถภาพทางกายเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าท้อง และความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิต อย่างไรก็ตาม ค่าดัชนีมวลกายไม่แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมกิจกรรมที่ใช้มีประสิทธิผลในการส่งเสริมสมรรถภาพทางกายบางด้านของนักเรียนได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการ สามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพ

1.2 กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมนันทนาการช่วยเพิ่มองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายที่พัฒนาได้เด่นชัด คือ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิต

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

สมรรถภาพและองค์ประกอบของร่างกายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งควรศึกษาผลกระทบของกิจกรรมในมิติอื่นเพิ่มเติม เช่น มิติด้านจิตสังคม อาทิ ความมั่นใจในตนเอง การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งครอบคลุม และสะท้อนผลลัพธ์ของกิจกรรมในมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

กรมพลศึกษา. (2562). *คู่มือแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของเด็ก เยาวชน และประชาชนไทย.* สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา.

กรมอนามัย. (2567). *รายงานพฤติกรรมสุขภาพเด็กและเยาวชนไทย ปี 2567*. กระทรวงสาธารณสุข.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566).* สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

จิรัชยา ศรีบุญเรือง. (2566). ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ*, *21(1)*, 55–66.

วรรณิภา เสริมสุข. (2566). ผลของกิจกรรมนันทนาการต่อสมรรถภาพทางกายและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, *14(2)*, 55–68.

วิจิตรา คำแก้ว. (2568). สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียนไทย: แนวทางการพัฒนาและประเมินผล. *วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬา, 12*(1), 23–38.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2567). *รายงานสถานการณ์สุขภาพเด็กไทย ปี 2567*. สสส.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). *สำรวจภาวะสุขภาพและกิจกรรมทางกายของประชากร ปี 2567*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สุธาทิพย์ ขันตีแก้ว. (2567). การประยุกต์ใช้เกมนันทนาการในชั้นเรียนพลศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารพลศึกษาและสุขภาพ*, *20(1)*, 77–92.

สุพรรษา แสงสุริยา. (2568). การใช้เกมการละเล่นในกิจกรรมพลศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารครุศาสตร์ศึกษา*, *33(2),* 88–101.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. Psychological Inquiry, *11(4)*, 227–268. https://doi.org/10.1207

Lee, J., Kim, Y., & Park, S. (2024). The effects of recreational group activities on physical fitness and mental well-being among adolescents. *International Journal of Adolescent Health and Physical Activity*, *18(2)*, 101–114. https://doi.org/10.1016/ijahpa.2024.02.004

McKenzie, T. L., & Lounsbery, M. A. F. (2023). Physical education: Essential components and policy implications. *Journal of Physical Activity and Health*, *20(1)*, 12–20. https://doi.org/10.1123

McLennan, N., & Thompson, J. (2023). Game-based approaches in physical education: Enhancing motivation and participation. *Journal of Physical Education and Wellbeing*, *17(3)*, 145–159. https://doi.org/10.10

Ramos, F., Gutierrez, M., & López, D. (2024). Effects of recreational games on physical fitness and classroom engagement in middle school students. *International Journal of School Health and Fitness*, *12(1)*, 25–38. https://doi.org/10.1080/ijshf.2024.01.004

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 21 - 30 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

Effectiveness of the management of private schools in nong bua lam phu province

Kanda Lertkomenkul [1*] and Sasirada peangthai [2]

[1, 2] Pitchayabundit College

[*] Corresponding author. E-mail: Anubarnkanwadeeschool@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1. To study the effectiveness of private school administration in Nong Bua Lamphu Province, and 2. To compare the effectiveness of private school administration in Nong Bua Lamphu Province, classified by position, educational qualification, and work experience. The sample group consisted of administrators and teachers in private schools in Nong Bua Lamphu Province. The sample size was determined using Krejcie & Morgan's sample size determination method, resulting in 191 participants. This included 19 school administrators selected through purposive sampling and 172 teachers selected through stratified random sampling. The research instrument was a 5 - point rating scale questionnaire with content validity ranging from 0.66 to 1.00 and reliability of 0.844. The hypothesis testing included t-test (Independent Samples) and F-test (One-Way ANOVA) and the testing of couple difference by using regulation of Scheffe'.

The results of the study were as follows:

1. The overall effectiveness of private school administration in Nong Bua Lamphu Province was at a high level ($\overline{X}$ = 4.38). When considering individual aspects, the highest mean was found in stakeholder participation ($\overline{X}$ = 4.43), followed by effective teaching ($\overline{X}$ = 4.42), while the aspect with the lowest mean was strong leadership and vision ($\overline{X}$ = 4.31).

2. School administrators and teachers with different positions and educational levels showed no significant differences in their opinions regarding the effectiveness of private school administration in Nong Bua Lamphu Province, both overall and in individual aspects, which did not support the original hypothesis. School administrators and teachers with different work experiences showed no significant differences in their overall opinions regarding the effectiveness of private school administration in Nong Bua Lamphu Province, which also did not support the original hypothesis. However, when considering individual aspects, significant differences at the .05 level were found in stakeholder participation and learning achievement measurement and evaluation.

Keywords: Effectiveness, Educational institution administration, Private educational institutions

Received 2 October 2025; **Revised** 6 November 2025; **Accepted** 12 November 2025

ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู

กานดา เลิศโกเมนกุล [1*] และ ศศิรดา แพงไทย [2]
[1,2] วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
[*] Corresponding author. E-mail: Anubarnkanwadeeschool@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู 2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูผู้สอนจำนวน 172 คน สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.67 - 1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.844 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ ค่าที (t-test) แบบ Independent Samples การวิเคราะห์ความแปลปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และความแตกต่างรายคู่ ของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ($\overline{X}$ = 4.43) รองลงมา คือ ด้านการสอนที่มีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 4.42) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 4.31)

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีตำแหน่งและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และด้านการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ประสิทธิผล, การบริหารสถานศึกษา, สถานศึกษาเอกชน

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิผลสูงสุด เพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเป็นความสามารถของผู้บริหารและบุคลากรในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การพัฒนาครูและบุคลากร การสร้างความพึงพอใจในการทำงาน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน (Hoy & Miskel, 2013)

การปฏิรูปคุณภาพการศึกษาตลอดระยะเวลาหลายสิบปี ผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษาไทยยังคงมีข้อผิดพลาดด้านคุณภาพอยู่หลายประการ จนส่งผลให้เกิดความล้มเหลวไปสู่ ทรัพยากรบุคคลของชาติ กล่าวคือ ผู้เรียนไม่อาจพัฒนาตนให้

เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างสมบูรณ์ ไม่สามารถคิดวิเคราะห์และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ในชีวิตได้ (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562) ประเทศไทยยังขาดซึ่งบุคลากรที่จะมาสร้างนวัตกรรมเพื่อมาต่อกรกับนานาประเทศ ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตคนอย่างรวดเร็วและมีความหลากหลายอย่างมาก ทำให้มักพบเจอปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้สอนยึดติดกับวิธีการสอนแบบเดิม ๆ ไม่พัฒนาต่อยอดนวัต กรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนใช้นวัตกรรมการสอนไม่สอดคล้องกับวัยของ ผู้เรียน และผู้สอนไม่แลก เปลี่ยนเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมทางการศึกษาในอดีตมักถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในด้านการพัฒนาผู้เรียน คือ นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการเรียนรู้ ขั้นพื้นฐาน การพัฒนาครูให้สามารถนำรูปแบบของนวัตกรรมทางการศึกษา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา การเรียนการสอนและการทำวิจัย จะช่วยให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในด้าน การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง ซึ่งควรมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง (อัจศรา ประเสริฐสิน และคณะ, 2560)

การยกระดับคุณภาพการศึกษาต้องพัฒนา “ครู” เนื่องจากนักเรียนและครู ถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะนักเรียน เป็นผลผลิตของระบบการศึกษา ในขณะที่ครู คือ บุคลากร ซึ่งประกอบอาชีพหลักทางด้านการเรียน การสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการ จัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม วิกฤตของระบบการผลิตและ พัฒนาครู ยังเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น ระบบการผลิตครูขาดความต่อเนื่อง ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นในการใช้ครูที่แท้จริง ไม่มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมาตรฐานของสถาบัน ผลิตครูที่ลดลง รัฐลงทุนด้านการผลิตครูต่ำ ขาดแคลนคณาจารย์ของสถาบันผลิตครู ขาดหน่วยงานรับผิดชอบในการดูแล กำกับ ติดตาม วางระบบการพัฒนาครูในภาพรวม ขาดฐานข้อมูลการพัฒนาครู ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการพัฒนาครู การพัฒนาครูส่วนใหญ่เป็นการกำหนดกิจกรรมจากส่วนกลาง ซึ่งไม่มีการหาความจำเป็นที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของห้องเรียน รวมทั้งเป็นการฝึกอบรม ในห้องประชุมในโรงแรม ซึ่งเป็นการดึงครูออกจากห้องเรียน ระบบการบริหารงานบุคคลไม่สามารถ สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ไม่สามารถใช้ครูปฏิบัติการสอนได้ตรงตามศักยภาพ ระบบ การส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ ค่าตอบแทน ยังไม่สะท้อนผลลัพธ์ด้านคุณภาพของผู้เรียนได้ อย่างแท้จริง นอกจากนี้ครูที่ไม่มีคุณภาพ ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา (กมล รอดคล้าย, 2561) ครูที่ทำการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู เพื่อแสดงถึงศักดิ์และสิทธิในการประกอบอาชีพครู แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นเครื่องการันตีว่าครูจะมีความรู้ ทุกคน โดยเฉพาะในเรื่องของความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งถ้าคุณครูไม่รู้จักหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตัวเอง ก็จะส่งผลเสียต่อการเรียนการสอน และขาดความน่าเชื่อถือจากนักเรียนได้ ดังนั้นจึงควรที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และเตรียมตัวให้พร้อมก่อนที่จะสอนทุกครั้ง เพราะหากผู้เป็นครู ซึ่งเป็น ต้นทางของความรู้ให้กับผู้เรียน ไม่สามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นประโยชน์ และนำไปพัฒนาต่อได้ การเรียนการสอนก็ถือว่าสูญเปล่า ครูจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา (Derrick Meador, 2018)

กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนเอกชนเข้ามามีบทบาทในการช่วยแบ่งเบาภาระ ของรัฐในการจัดการศึกษาและให้บริการการศึกษา โดยต้องอยู่ในขอบเขตที่รัฐกำหนดไว้ รัฐบาลจึงได้ กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเอกชนไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติไว้ดังนี้ 1) ส่งเสริม ให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้นให้มีอิสระและคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ สามารถ พึ่งตนเองได้โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากรการอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและ การรับรองมาตรฐาน 2) สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และให้มากขึ้น โดยเฉพาะ การศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาที่เป็นความต้องการเฉพาะของกลุ่มคน 3) ส่งเสริมบทบาทเอกชน ในการร่วมจัดการศึกษาในทุกระดับให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการทำงานของรัฐเพียงผู้เดียว ไม่สามารถ รับภาระในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ เพราะความจำกัดทางด้าน ทรัพยากร (ขจรจิตร์ อ่อนเฉย และคณะ, 2565)

โรงเรียนที่มีคุณภาพมักมาจากคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนและกระบวนการบริหาร ในสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งโรงเรียนเอกชนสามารถเข้ามาช่วยเหลือภาครัฐในด้านการศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อสังคม และกระแสของโลกที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี และ บ่อยครั้งในโรงเรียนของรัฐบาลที่ถูกจำกัดด้วยนโยบายหรือกฎข้อบังคับต่าง ๆ จุดนี้ถือเป็นโอกาสอันดี ของโรงเรียนเอกชน ที่มีอิสระในการบริหารและการดำเนินการที่เร็วและคล่องตัวมากกว่าโรงเรียน ของรัฐบาล โรงเรียนเอกชนจึงสามารถนำวิธีการและแนวคิดต่าง ๆ ผลักดันไปสู่การปฏิบัติได้ง่ายและเร็วกว่า (อรทัย สุรทัตโชค, และสุรชัย สิกขาบัณฑิต, 2563) โรงเรียนเอกชนได้รับการสนับสนุนและ ส่งเสริมจากภาครัฐในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิชาการ ด้านสื่อ

อุปกรณ์ ด้านบุคลากร และด้านการเงิน ในการจัดการศึกษาประเภทสามัญศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 13 (4) กำหนดมาตรการช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุน โรงเรียน ครู ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ และ มาตรา 14 (5) ดำเนินการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาเอกชนตามมาตรการที่คณะกรรมการกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2563)

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนเอกชนยังคงประสบกับปัญหาในการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง กมล รอดคล้าย (2561) ได้อ้างถึงปัญหาต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนไว้อย่างน่าสนใจในหลาย ประเด็นว่า สมาชิกในองค์กรรู้แต่หน้าที่ของตนเองแต่ไม่รู้เป้าหมายขององค์กร ซึ่งทำให้ไม่รู้ทิศทาง หรือผลสัมฤทธิ์ที่องค์กรต้องการ สมาชิกไม่รู้ว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไรถึงแม้ว่าตนเอง จะรู้ว่าปัญหาอยู่ที่ใด ยึดติดกับการทำตามรูปแบบเดิม ๆ ที่เคยทำ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่สาเหตุ ที่แท้จริงได้มีความเข้าใจผิดว่าการเรียนรู้มาจากประสบการณ์เท่านั้น แต่ไม่คำนึงถึงความแตกต่าง ขององอดีตกับปัจจุบัน เมื่อมีผู้บริหารที่ดีแต่มักไม่ได้สืบทอดความรู้ต่อไปให้ผู้บริหารรุ่นต่อไป สมาชิก ปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จากปัญหาเหล่านี้ ทำให้ระบบการทำงานในองค์กรจะต้อง ปรับเปลี่ยนให้ทันกับโลกปัจจุบันด้วยเช่นกัน ทศม วรประวัต (2565) ได้กล่าวถึงความเสี่ยงขององค์กรที่อาจพบเจอว่า ความรู้ต่าง ๆ ขององค์กรอาจสูญหายไปพร้อม ๆ กับ การที่บุคลากรลาออกหรือเกษียณอายุการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการดำเนินการ หรือความก้าวหน้าขององค์กรได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรจะต้องหาเทคนิคในการทำให้บุคลากร เหล่านั้นยินดีที่จะถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ กับบุคลากรคนอื่น ๆ และในขั้นตอนสุดท้าย องค์กรต้องหาวิธีการในการจัดเก็บความรู้ที่ได้มาให้คงอยู่กับองค์กรอย่างมีระบบเพื่อที่จะนำออกมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต ในยุคที่สังคมและเศรษฐกิจกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ สถานศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานศึกษาเหล่านี้จำเป็นต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน การบริหารที่มีประสิทธิผลจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของสถานศึกษา (Hoy & Miskel, 2024)

การบริหารสถานศึกษาเอกชนที่มีประสิทธิผลมักถูกพิจารณาจากหลายองค์ประกอบ เช่น ประสิทธิภาพของการสอนและการเรียนรู้ คุณภาพของผู้นำสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Leith wood, Louis, Anderson, & Wahlstrom, 2004) องค์ประกอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น ศิริพร กุลวงษ์. (2562) ระบุว่า การบริหารสถานศึกษาควรมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ตามสถานการณ์ นอกจากนี้ คงฤทธิ์ เทียนสุวรรณ (2563) ยังชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมจากชุมชนและการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารโรงเรียนจะช่วยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ ธนกร ศิริธรรม (2561) ที่สนับสนุนว่าการบริหารโรงเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรถือเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของโรงเรียน

โรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู มีสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 19 โรงเรียนในจำนวน 6 อำเภอ จำนวนนักเรียน 7,286 คน โรงเรียนเอกชนความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการบริหารจัดการมีอิสระในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และวิธีการจัดการที่เหมาะสมกับผู้เรียนสามารถปรับปรุงหลักสูตร กิจกรรม และบริการให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วสามารถเน้นจุดเด่นและแนวทางการจัดการที่แตกต่างจากโรงเรียนรัฐบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและผู้เรียนที่หลากหลายช่วยสร้างแรงจูงใจและการแข่งขันในระบบการศึกษา ซึ่งจะทำให้โรงเรียนทุกประเภทพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาของเอกชนมีความสำคัญในการยกระดับคุณภาพทางการศึกษา สร้างทางเลือกและความหลากหลายในระบบ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและการยกระดับการศึกษาของประเทศต่อไป

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองบัว โดยนำแนวคิดของ Hoy และ Miskel (2024) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การสอนที่มีประสิทธิภาพ 2) ความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และ 5) การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ จะส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษารวมถึงการวางแผนการการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนให้มีประสิทธิผล และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 19 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 378 คน ซึ่งจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน 2) ครู จำนวน 359 คน

1.2 ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ส่วนครูผู้สอน จำนวน 172 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาในอำเภอเป็นชั้นในการแบ่ง หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การสอนที่มีประสิทธิภาพ 2) ความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และ 5) การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนแตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลถามด้วยตนเองในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 ชุด

4.3 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.4 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติหาค่าสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

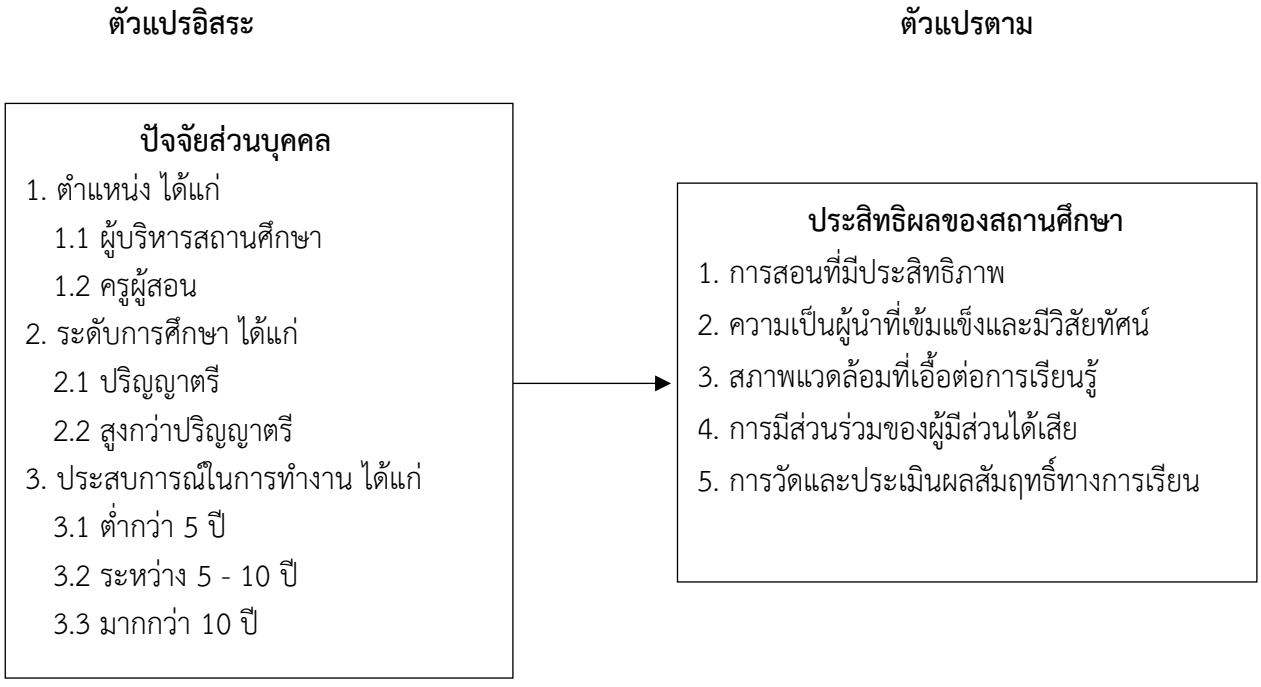
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภูตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายผล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์สำหรับ วัดระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยพิจารณาค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นตัวชี้วัด โดยมีเกณฑ์แปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

คะแนน 4.51 -5.00 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มากที่สุด
คะแนน 3.51 -4.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มาก
คะแนน 2.51 -3.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ ปานกลาง
คะแนน 1.51 -2.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อย
คะแนน 1.00 -1.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า (t-test) สำหรับตัวแปร 2 กลุ่ม และการทดสอบค่าแอลฟ่า (F–test) ชนิดความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) สำหรับตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ถ้าพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลในด้านใดมีความแตกต่างกันจะทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe') หรือ LSD (lysergic acid diethylamide)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของประสิทธิผลของสถานศึกษาของ Hoy & Miskel. (2024) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.38) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ($\overline{X}$= 4.43) รองลงมา คือ ด้านการสอนที่มีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$= 4.42) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$= 4.31)

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และด้านการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รองลงมา คือ ด้านการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการสร้างการมีส่วนร่วมซึ่งสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งในการพัฒนาการศึกษา ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีการพัฒนาวิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การพัฒนาคุณภาพการสอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ นาซีฮะห์ ลาเตะ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ภัททิรา ริโรจน์ และคณะ (2565) ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนเอกชนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ นัสเซอร์อาลี เกปัน (2562) ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอันซอเรียะห์อัดดีนียะห์ อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอันซอเรียะห์อัดดีนียะห์ จังหวัดสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูมีการสื่อสารและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานและการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีเป็นระบบ ซึ่งทำให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแนวทางการบริหารและการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมถึงการทำงาน

ร่วมกันในบรรยากาศที่ดีและเป็นทีม ทำให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ นาซีฮะห์ ลาเตะ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ สุทิน สุขกาย และพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2562) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ไม่แตกต่างกัน 2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษามีมาตรฐานและเป็นระบบที่ชัดเจน ทุกฝ่ายสามารถรับรู้และเข้าใจการดำเนินงานได้ในทิศทางเดียวกันบุคลากรทุกระดับการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการรับรู้และแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษา จึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ บัรนัน สาแล (2564) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียนต่างกัน และวุฒิการศึกษาต่างกัน ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการทำงานร่วมกัน มีการร่วมกิจกรรมในระดับต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน มีการทำงานแบ่งฝ่ายงานที่ชัดเจน และทำงานเป็นทีมที่หลอมรวมให้บุคลากรทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมทำให้ทุกคนมีบทบาทบทบาทในการทำงาน ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่าแนะนำการทำงานให้ผู้มีปราบการณ์มากกว่าจึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ บัรนัน สาแล (2564) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน และวุฒิการศึกษาต่างกัน ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ นาซีฮะห์ ลาเตะ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รองลงมา คือ ด้านการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และด้านการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และสนับสนุนให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารควรมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรอย่างเพียงพอ และส่งบุคลากรไปศึกษาดูงานหรือฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการติดตามและบันทึกความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้นสถานศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศการติดตามผู้เรียนโดยจัดทำฐานข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมข้อมูลผลการเรียนและพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนและมีการออกแบบระบบให้ครูสามารถบันทึกและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร และส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นควรมีการสร้างพื้นที่และกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในสถานศึกษา สร้างมุมพักผ่อนที่เป็นส่วนตัวสำหรับครูและบุคลากร ควรมีส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระ และสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

1.4 ด้านการสอนที่มีประสิทธิภาพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สามารถสะท้อนพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ดังนั้น สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการประเมินผลโดยออกแบบเครื่องมือประเมินที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ควรมีการสร้างความหลากหลายของวิธีการประเมิน เช่น การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การประเมินโดยเพื่อน การประเมินตนเอง การใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมโดยจัดประชุมผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ควรศึกษาควรศึกษาปัจจัยที่เป็นจุดแข็งจุดอ่อนของการบริหารโรงเรียนเอกชน เพื่อนำมาส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพการบริหารงาน

เอกสารอ้างอิง

กมล รอดคล้าย. (2561). *จะยกคุณภาพการศึกษาต้องพัฒนา “ครู”*. สืบค้น จาก https://www.matichon.co.th.

ขจรจิตร์ อ่อนเฉย และคณะ. (2565). แนวทางการดำเนินงานวิชาการยุคปกติวิถีใหม่ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *วารสารวิจัยวิชาการ ปีที่ 5ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2565).*

คงฤทธิ์ เทียนสุวรรณ. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษาเอกชน. *วารสารการบริหารการศึกษาและการพัฒนาชุมชน*. 12(2), 123-135.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *รายงานพันธกิจปฏิรูปการศึกษาไทย*. สืบจาก http://backoffice.onec.go.th

ทศม วรประวัต. (2565). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้*. หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธนกร ศิริธรรม. (2561). แรงจูงใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาเอกชน. *วารสารการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่น*. 8(3), 201-214.

นาซีฮะห์ ลาเตะ. (2564). *การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส.* หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

นัสเซอร์อาลี เกปัน. (2562). *ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อันซอเรียะห์อัดดีนียะห์ อำเภอเมืองสตูล.* จังหวัดสตูลการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

บัรนัน สาแล. (2564). *การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.* หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ภัททิรา ริโรจน์ รุ่งฤดี รัตน์ชัยศิลป์ สุชาติ ใจภักดี ปวินท์ เทพกุณหนิมิตต์ และ ชลลดา เจียมจิตวานิชย์. (2565). ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค.* 8(1), หน้า 505-512.

อรทัย สุรทัตโชค และสุรชัย สิกขาบัณฑิต. (2563). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.* 10 (1), 203-213.

สุทิน สุขกาย และพงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2562). การศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2562).*

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2563). *คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนเอกชนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2561) ยุทธศาสตร์ชาติ20 ปี.* สืบค้น จาก http://nscr.nesdb.go.th/

อัจศรา ประเสริฐสิน, เทพสุดา จิวตระกูล และ จอย ทองกล่อมศรี. (2560). การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัย. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว,* 10(2), 78-89.

ศิริพร กุลวงษ์. (2562). การบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง. *วารสารการบริหารการศึกษา.* 7(1), 95-110.

Derrick Meador. (2018). *Strategies for Teachers to Maximize Student Learning Time.* The University of New Mexico.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory. research, and practice (9th ed.).* New York: McGraw-Hill.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2024). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice.* McGraw-Hill Education.

Leithwood, K., Louis, K. S., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). *How leadership influences student learning.* The Wallace Foundation.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 31 – 39 ISSN 2985-2137 (Online)

Enhancing and Adding Value to Processed Namwa Banana Products through Innovation and Technology: A Case Study of the Banana Processing Group in Pak Chom District, Loei Province

Methaya Tmerb [1*], Yaothida Rattanaphonsaen [2], Khanidta Harakun [3] and Rawat mantra [4]

[1 - 4] Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

[*] Corresponding author. E-mail: Methaya.ime@lru.ac.th โทรศัพท์ 0899443329

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the current state of production and processing of Nam Wa bananas by the banana processing group in Pak Chom District, Loei Province, and 2) enhance and add value to Nam Wa banana products through innovation and technology in the case of the banana processing group in Pak Chom District, Loei Province. A mixed-methods research approach was employed, utilizing questionnaires, interviews, and satisfaction surveys. The sample consisted of 148 individuals interested in joining the organic banana powder processing group in Pak Chom District, Loei Province. The findings revealed that, the formation of the organic banana powder production group, which received knowledge training and technology transfer in banana processing, resulted in the development of three prototype organic banana powder products: sachet packaging, jar packaging, and capsule form. The overall satisfaction levels regarding the organic banana powder products and the technology transfer to the organic banana powder processing group were at a high level. The technologies that assisted in organic banana powder processing included: banana slicing equipment, solar drying systems, and fine grinding machines. These technologies enabled the group to enhance and add value to organic banana powder, creating added value and generating income. The group developed an understanding of business management methods to create added value and generate income throughout the entire supply chain—from upstream, midstream, to downstream operations.

Keywords: Product processing enhancement, Nam Wa bananas, Value addition, Technology

Received 4 September 2025; **Revised** 10 November 2025; **Accepted** 12 November 2025

การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย

เมทยา อิ่มเอิบ [1*], เยาว์ธิดา รัตนพลแสน [2], ขนิษฐา หาระคุณ [3] และ รวัฒน์ มันทรา [4]

[1 - 4] คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

[*] * Corresponding author. E-mail: Methaya.ime@lru.ac.th โทรศัพท์ 0899443329

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการผลิตและแปรรูปกล้วยน้ำว้าของกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย และ 2) เพื่อการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย ใช้ระเบียบวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์และแบบสอบถามความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 148 คน ที่สนใจเข้ากลุ่มแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ อำเภอปากชม จังหวัดเลย ผลการวิจัย พบว่า จากการรวมตัวของกลุ่มผลิตผงกล้วยอินทรีย์ ที่ได้รับอบการให้ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการแปรรูปกล้วย ทำให้ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์ 3 แบบ คือ แบบถุง แบบกระปุก และแบบแคปซูล ซึ่งมีระดับความพึงพอใจต่อผลิตผงกล้วยอินทรีย์ และระดับความพึงพอใจต่อต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่กลุ่มแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เทคโนโลยีช่วยในการแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ คือ ชุดสไลด์กล้วย ชุดเครื่องตากพลังงานแสงอาทิตย์ และเครื่องบดละเอียด ทำให้กลุ่มมีการยกระดับสร้างมูลค่าเพิ่มผงกล้วยอินทรีย์ เกิดมูลค่าเพิ่มสร้างรายได้ มีความเข้าใจในวิธีการจัดการธุรกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ให้เกิดขึ้นได้อย่างไรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

คำสำคัญ: ยกระดับการแปรรูปผลิตภัณฑ์, กล้วยน้ำว้า, การสร้างมูลค่าเพิ่ม, เทคโนโลยี

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

กล้วยน้ำว้า เป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก ทำให้กล้วยน้ำว้าเป็นพืชที่ปลูกง่าย โตเร็ว ให้ผลผลิตตลอดปี และมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจระดับชุมชน นอกจากการบริโภคสดแล้ว กล้วยน้ำว้ายังมีศักยภาพในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลาย เช่น กล้วยฉาบ กล้วยอบแห้ง กล้วยทอดกรอบ หรือแป้งกล้วย ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าและขยายโอกาสทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในตลาดท้องถิ่นและสากล โดยเฉพาะเมื่อมีการใช้เทคโนโลยีแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย ซึ่งผลการศึกษาของ ศิริพร วงษ์สุวรรณ (2563) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่แปรรูปกล้วยน้ำว้าในจังหวัดอุดรธานีสามารถเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มมากกว่าร้อยละ 30 ภายในระยะเวลา 1 ปี ดังนั้นการส่งเสริมการแปรรูปกล้วยน้ำว้าโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนไทยในระยะยาว (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564; สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565)

ในพื้นที่อำเภอปากชม จังหวัดเลย กลุ่มแปรรูปกล้วยของชุมชนได้ริเริ่มกิจกรรมการผลิตสินค้าจากกล้วยน้ำว้า เช่น กล้วยอบ กล้วยฉาบ และกล้วยแผ่นทอดกรอบ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกในกลุ่มและครัวเรือนในชุมชน ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและขยายผลผลิตภัณฑ์ยังเผชิญกับข้อจำกัดสำคัญหลายประการ ได้แก่ การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐานสากล ส่งผลต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของสินค้าในสายตาผู้บริโภค อายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ที่สั้นเนื่องจากไม่มีการควบคุมความชื้นหรือการใช้เทคโนโลยีถนอมอาหารที่เหมาะสม การพึ่งพาแรงงานคนเป็นหลักในกระบวนการผลิตทำให้มีต้นทุนแรงงานสูงและขาดความสม่ำเสมอของคุณภาพสินค้า ตลอดจนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ตอบโจทย์ตลาดเป้าหมายทั้งในแง่ของความสวยงาม การ

สื่อสารแบรนด์ และความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในระดับท้องถิ่นและตลาดออนไลน์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, 2565; วิจิตราภรณ์ & ธนพร, 2566)

ดังนั้น การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยน้ำว้าจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาและขยายตลาดได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการใช้เครื่องจักรแปรรูป เช่น เครื่องอบแห้ง เครื่องทอดแบบสุญญากาศ หรือเครื่องบรรจุสุญญากาศ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนแรงงาน และควบคุมคุณภาพสินค้าได้อย่างสม่ำเสมอ ขณะเดียวกันการพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ เช่น การเพิ่มสารสกัดจากสมุนไพร การลดน้ำมัน หรือเพิ่มสารอาหาร ยังช่วยตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ที่ใส่ใจสุขภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัย ปลอดภัยต่ออาหาร และสามารถยืดอายุการเก็บรักษาได้ ยังช่วยเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ และดึงดูดความสนใจจากลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น (พิศมัย & ชลธิชา, 2565; กรมวิทยาศาสตร์บริการ, 2566) ที่สำคัญคือ การพัฒนาแบรนด์ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล และการเปิดตลาดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook Marketplace, TikTok Shop หรือ Lazada ช่วยให้สินค้าท้องถิ่นสามารถเข้าถึงผู้บริโภควงกว้างทั่วประเทศและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) ซึ่งทั้งหมดนี้นอกจากจะเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์แล้ว ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระยะยาวอีกด้วย

งานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยศึกษากระบวนการผลิตที่มีอยู่ วิเคราะห์ปัญหาและโอกาส และเสนอแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการผลิตและแปรรูปกล้วยน้ำว้าของกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย
2. เพื่อการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเป็นการศึกษาค้นคว้าวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ซึ่งมีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และในการศึกษาครั้งนี้เป็นการนำกล้วยน้ำว้ามาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์ โดยใช้องค์ความรู้ในด้านการแปรรูป การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ช่วยในการยกระดับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์ และนำความรู้ไปขยายผลได้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนจาก 6 ตำบล คือ ตำบลชมเจริญ ตำบลห้วยบ่อซืน ตำบลเชียงกลม ตำบลหาดคัมภีร์ ตำบลห้วยพิชัย และตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย จำนวน 42,276 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

กลุ่มตัวอย่างมาจากผู้ที่ที่สนใจเข้ากลุ่มแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ประชาชน ใน 6 ตำบล ของอำเภอปากชม จังหวัดเลย มีจำนวน 148 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควต้า (quota sampling) และลำดับต่อมาจะเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ ภูมิปัญญา สถานการณ์การปลูกกล้วย และผู้เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานและครัวเรือนเป้าหมายในปัจจุบัน จากทั้ง 6 ตำบล โดยได้กิจกรรม คือ แปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์

กิจกรรมที่ 2 ประชุมสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายเพื่อผสานความร่วมมือกันทั้งคนกลางทางการตลาด ผู้ประกอบการทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ วิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาโมเดลการแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์

กิจกรรมที่ 3 สร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานเกี่ยวกับการขับเคลื่อนโมเดลการแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ที่ได้ออกแบบแล้ว

กิจกรรมที่ 4 เสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ ถ่ายทอดนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม พร้อมทั้งอบรมให้ความรู้และทักษะเพิ่มเติมที่จำเป็นแก่กลุ่มเป้าหมาย

กิจกรรมที่ 5 ทดลองปฏิบัติการตามโมเดลการแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ที่ได้กำหนดไว้ คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และ2) การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี ทั้งด้านการผลิต การแปรรูป นวัตกรรมเทคโนโลยี และการตลาด

กิจกรรมที่ 6 ติดตาม ประเมิน โดยทำการติดตามผล และประเมินผล และนำผลมาสรุปเป็นรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มุ่งศึกษาการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์แปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ4) ด้านส่งเสริมทางการตลาด โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) 5 ระดับคะแนน คือ “เห็นด้วยน้อยที่สุด”=1 “เห็นด้วยมากที่สุด”=5

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) 5 ระดับคะแนน คือ “เห็นด้วยน้อยที่สุด”=1 “เห็นด้วยมากที่สุด”=5

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

4. การสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา และนำมากำหนดนิยามตัวแปร มาตรวัด จากนั้นนำมาสร้างเครื่องมือคือแบบสอบถาม

4.2 นำแบบสอบถามที่ได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาข้อคำถามว่าเหมาะสม ตรงเชิงเนื้อหา สอดคล้องกับตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ ตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้แบบวัดมีความสมบูรณ์และสามารถวัดได้

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach' Alpha) โดยระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ยอมรับได้ คือ 0.7 ขึ้นไป (Hair et al., 2010)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่แปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ อำเภอปากชม จังหวัดเลย และทำการแจกแบบสอบถามจนครบจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

5.2 เก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้วคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลต่อไป

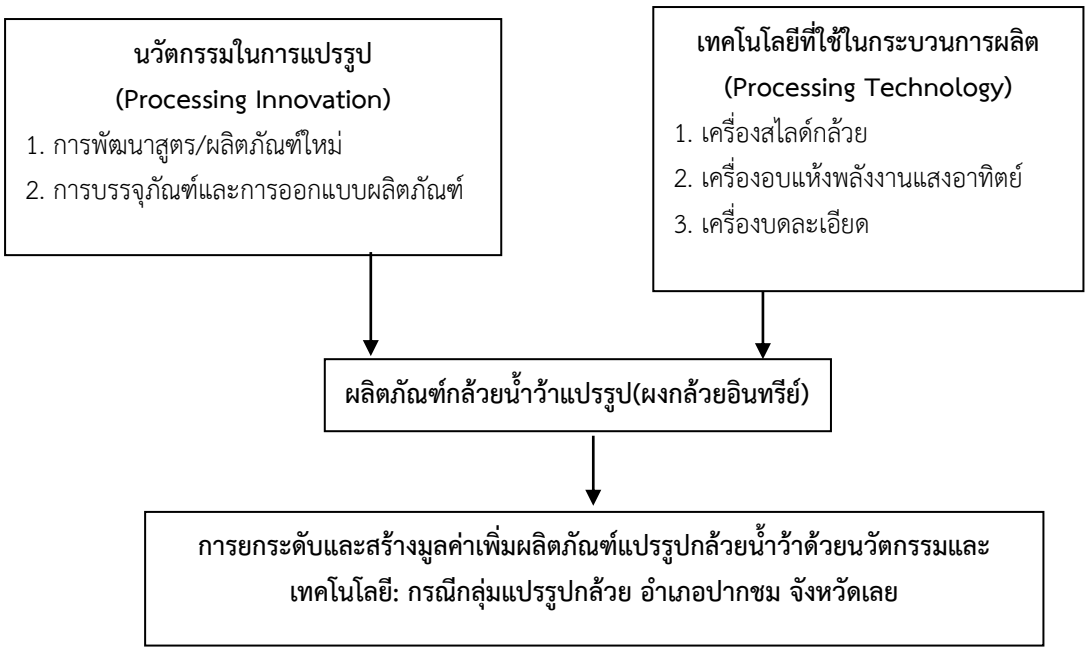
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการนำกล้วยน้ำว้ามาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์ โดยได้ผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

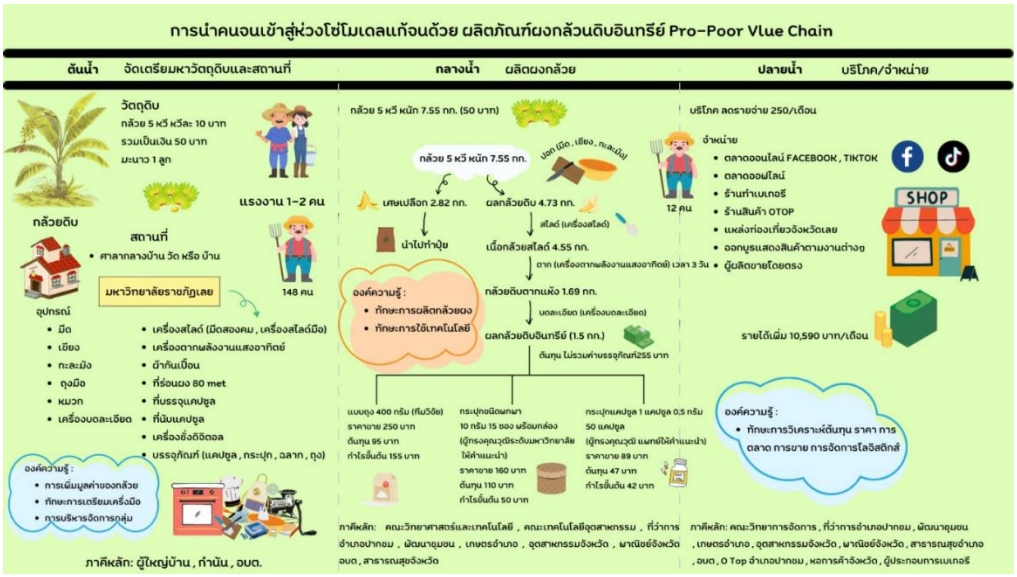
ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ได้ข้อค้นพบแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการผลิตและแปรรูปกล้วยน้ำว้าของกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย และ 2) เพื่อการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักวิจัยกำหนดประเด็นคำถามหลัก เช่น กระบวนการผลิตกล้วยน้ำว้าในปัจจุบันมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง กระบวนการแปรรูปมีขั้นตอนอย่างไร ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนถึงการบรรจุภัณฑ์ ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใดบ้างในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ท่านมองเห็นโอกาสหรือแนวทางใหม่ในการเพิ่มมูลค่ากล้วยน้ำว้าในอนาคตอย่างไร และจากจัดเวทีระดมความคิดในการประชุมร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม ภาคเอกชน หน่วยงานวิชาการทั้งในและนอกพื้นที่ โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis และเครื่องมือ Tow Matrix ดึงข้อมูลมาวิเคราะห์สภาพปัญหาและศักยภาพของกลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกในกลุ่มจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีวัตถุดิบ (กล้วย) ในพื้นที่เพียงพอต่อการแปรรูป อีกทั้งมีความรู้ด้านการเกษตร แต่ยังขาดความรู้ความชำนาญทางด้านเทคโนโลยี ขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนาตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ขาดความรู้ทางการตลาด ส่วนใหญ่จะขายในงานออกร้านที่หน่วยงานราชการในจังหวัดจัดขึ้น ขาดการส่งเสริมการขายและประชาสัมพันธ์ ในส่วนของการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี แต่ยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย หลังจากได้รับการอบรมให้ความรู้ สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้แปรรูปกล้วยน้ำว้า เป็นการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสร้างรายได้ และเกิดความยั่งยืน

2. การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย หลังจากทำความเข้าใจการแปรรูปจากกล้วยจำเป็นต้องทราบว่าธุรกิจของกล้วยต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เป็นอย่างไร เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้เกี่ยวกับระบบธุรกิจของกล้วยด้วยการจัดการห่วงโซ่คุณค่า คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนา

โมเดลการแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ ในอำเภอปากชม จังหวัดเลย โดยได้ห่วงโซ่คุณค่าของแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ดังแสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพห่วงโซ่คุณค่าของแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์

เพื่อให้เห็นถึงผู้เข้ามาและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่แห่งคุณค่า ตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้สมาชิกแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ ได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ของกลุ่ม โดยแบ่งผลออกเป็น 3 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 คือ การปฏิบัติการวิจัยร่วมโดยชุมชนมีส่วนร่วม (PAR) ถอดบทเรียนจากภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆของกล้วยในชุมชน ผนวกกับงานวิจัยจากสถาบันการศึกษาและองค์ความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กิจกรรมที่ 2 คือ การพัฒนาชุดสไลด์กล้วย ชุดเครื่องตากพลังงานแสงอาทิตย์ และเครื่องบดละเอียด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และกิจกรรมที่ 3 คือ การรวมกลุ่มผลิตผงกล้วยอินทรีย์ เชิงพาณิชย์ ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ จากการรวมตัวของกลุ่มผลิตผงกล้วยอินทรีย์ คณะผู้วิจัยได้ทำการอบรมให้ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการแปรรูปกล้วย ทำให้ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์

ผลิตภัณฑ์	ขนาด	ราคา
ผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์	แบบถุง (400 กรัม)	ราคาถุงละ 250 บาท
ผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์	แบบกระปุก (ซองพกพา 10 กรัม 15 ซองต่อ 1 กระปุก)	ราคากระปุกละ 160 บาท
ผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์	แบบแคปซูล (0.5 กรัม 50 แคปซูล	ราคาถุงละ 89 บาท

จากตารางที่ 1 แสดงการเพิ่มรายได้ในครัวเรือน จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์ ร้านจำหน่ายสินค้า OTOP ท้องถิ่นร้านเบเกอรี่ ร้านตลาดชุมชน ร้านจำหน่ายของผู้ประกอบการในชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และลูกค้าทั่วไป สามารถสร้างรายได้จากการขาย 1,323.75 บาท/รอบการผลิต โดยหากใน 1 เดือนสามารถขายและผลิตได้ 8 รอบการผลิตจะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ 10,590 บาท

จากการรวบรวมแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจหลังจากการนำนวัตกรรม คือ การคลี่ภาพห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการทำแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ และความพึงพอใจต่อเทคโนโลยีช่วยยกระดับการ

แปรรูป คือ การพัฒนาชุดสไลด์กล้วย ชุดเครื่องตากพลังงานแสงอาทิตย์ และเครื่องบดละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.00 อายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 42.50 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 74.00 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 74.00 มีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้างมีจำนวนมากที่สุดคือ คิดเป็นร้อยละ 74.00

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อผลิตผงกล้วยอินทรีย์

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านผลิตภัณฑ์	4.08	0.76	มาก
ด้านราคา	4.05	0.78	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.08	0.71	มาก
ด้านส่งเสริมทางการตลาด	4.06	0.75	มาก
รวม	**4.07**	**0.75**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อผลิตผงกล้วยอินทรีย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมทางการตลาด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านราคา

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจต่อต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่กลุ่มแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการถ่ายทอดเทคโนโลยี (เช่น การประสาน ติดต่อเชิญอบรม การให้ข้อมูล การกำกับ ดูแล และการทำงานอย่างมีขั้นตอน เป็นต้น)	4.18	0.60	มาก
2. การให้บริการของคณะผู้ดำเนินงาน (เช่น อัธยาศัยดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีใจในการให้บริการ เป็นต้น)	4.14	0.72	มาก
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น สถานที่ฝึกอบรม อาหาร เครื่องโสตฯ เอกสารประกอบการอบรม)	4.46	0.61	มากที่สุด
4. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (ใช้ประกอบอาชีพ หรือใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน)	4.19	0.77	มาก
5. ความเหมาะสมของเนื้อหาในการถ่ายทอดเทคโนโลยี	4.06	0.76	มาก
6. ความเหมาะสมของวิทยากร (ความรู้ ความสามารถ เทคนิคการถ่ายทอด)	4.43	0.61	มากที่สุด
7. ระยะเวลาการอบรม (จำนวนครั้ง)	4.06	0.76	มาก
8. ความคุ้มค่า เมื่อเทียบกับเวลาและค่าใช้จ่าย (ประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าเวลาและค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ)	4.33	0.66	มากที่สุด
รวม	**4.23**	**0.69**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่กลุ่มแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น สถานที่ฝึกอบรม อาหาร เครื่องโสตฯ เอกสารประกอบการอบรม) รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสมของวิทยากร (ความรู้ ความสามารถ เทคนิคการถ่ายทอด) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้นำระยะเวลาการอบรม (จำนวนครั้ง)

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการผลิตและแปรรูปกล้วยน้ำว้าของกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม พบว่า สมาชิกในกลุ่มจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีวัตถุดิบ (กล้วย) ในพื้นที่เพียงพอต่อการแปรรูป อีกทั้งมีความรู้ด้านการเกษตร แต่ยังขาดความรู้ความชำนาญทางด้านเทคโนโลยี ขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนาตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ขาดความรู้ทางการตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นการสร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนด้วยความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ความรู้ในเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ความคิดสร้างสรรค์ และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้แก่กลุ่มอาชีพ การใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน การใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้มีความก้าวหน้า มั่นคงและยั่งยืน

ผลจากการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย ผลจากการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการออกแบบดำเนินด้วย เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการแปรรูปกล้วยโดยการการฝึกอบรม ทดลองและนำเทคโนโลยี คือ ชุดสไลด์กล้วย ชุดเครื่องตากพลังงานแสงอาทิตย์ และเครื่องบดละเอียด มาแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ ให้เป็นผง พบว่า กระบวนการถ่ายทอดในระดับที่เป็นมีความเป็นกันเอง เป็นคนที่มีพื้นที่ใกล้เคียง ภาษาที่ใช้ กระบวนการที่ง่าย ไม่ซับซ้อน มีกระบวนการเป็นไปตามหลักของการแพร่กระจายนวัตกรรมและการยอมรับนวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย คาจาปา และภักดี โพธิ์สิงห์ (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องนวัตกรรมด้านการเกษตรเพื่อประโยชน์สาธารณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอนวัตกรรมด้านการเกษตรเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยนำนวัตกรรมทางการเกษตร มาใช้เป็นกลไกของการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะเล็งเห็นว่าการใช้เทคโนโลยีจะมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาชนบทและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม นับเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การทำเกษตรกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงและกลายเป็นอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน และการยกระดับผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้า สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับชุมชน จากการวางแผนการตลาดที่ตรงตามความต้องการของลูกค้า การใช้เทคโนโลยีมาช่วยผลิตจะทำให้สร้างมูลค่าและรายได้เกิดขึ้นตรงไหน สอดคล้องกับวิจัยของอัปสร อีซอ และคณะ (2563) พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มกะลามะพร้าวบ้านท่าสาป จังหวัดยะลาตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า ปัญหาการตลาดเป็นปัญหาโดยทั่วไปของกลุ่มสินค้าโอทอป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ แตกต่างจากคู่แข่งขัน สามารถดึงดูดใจลูกค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม (2560) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในจังหวัดนครปฐม พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสร้างสรรค์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีความแปลกแตกต่างไปจากเดิมโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่า และคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ และกลุ่มอาชีพฯ มีความต้องการผลิตผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสังคมไทยให้มากขึ้นเนื่องจากได้รับความสนใจและตลาดมีความต้องการมากขึ้นตลอดเวลาเนื่องจากมีกรรมวิธีหรือกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยไร้สารเคมี ทำให้ผู้ใช้มีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น และยังเป็นการสร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนด้วยวิจิตราภรณ์ และธนพร (2566) ที่ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรด้วยนวัตกรรม พบว่า กลุ่มแปรรูปที่มีการนำเทคโนโลยี เช่น เครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ หรือระบบบรรจุสูญญากาศมาใช้ สามารถเพิ่มคุณภาพและอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น กลุ่มแปรรูปกล้วยในอำเภอปากชมยังมีโอกาสในการปรับใช้แนวทางดังกล่าวเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปกล้วยน้ำว้าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี: กรณีกลุ่มแปรรูปกล้วย อำเภอปากชม จังหวัดเลย จากการรวมตัวของกลุ่มผลิตผงกล้วยอินทรีย์ ที่ได้รับอบการให้ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการแปรรูปกล้วย ทำให้ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผงกล้วยอินทรีย์ 3 แบบ คือ แบบถุง แบบกระปุก และแบบแคปซูล ซึ่งมีระดับความพึงพอใจต่อผลิตผงกล้วยอินทรีย์ และระดับความพึงพอใจต่อต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่กลุ่มแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เทคโนโลยีช่วยในการแปรรูปผลิตผงกล้วยอินทรีย์ คือ ชุดสไลด์กล้วย ชุดเครื่องตากพลังงานแสงอาทิตย์และเครื่องบดละเอียด อีกทั้งการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์มีขนาดที่สามารถพกพาได้สะดวก รูปแบบและสีสันสวยงาม สร้างความน่าจดจำ แสดงชื่อตราสินค้าได้อย่างชัดเจน แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ รายละเอียดของข้อมูลสินค้าได้ครบถ้วน ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มสร้างรายได้ และยังขยายช่องทางการตลาดให้มีความหลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ต้องการยกระดับและพัฒนา ด้วยการเลือกผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยที่จะพัฒนาให้ตรงกับประเภทผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดให้เกิดการพัฒนาที่ตรงจุดประเด็นสำคัญของผลิตภัณฑ์

1.2 ควรช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็นเพื่อเกิดให้ความน่าสนใจของตัวผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจแปรรูปกล้วยต่อความยั่งยืน รวมทั้งควรวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีของห่วงโซ่คุณค่าธรกิจที่ใกล้เคียงเพื่อจะได้มีข้อมูลนำมาพัฒนาในรอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *รายงานสถานการณ์การเกษตรไทยประจำปี 2564.* กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

กรมวิทยาศาสตร์บริการ. (2566). *คู่มือการใช้วิทยาศาสตร์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

ชาญชัย คาจาปา และ ภักดี โพธิ์สิงห์. (2564). การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิศมัย ปัทมาคม และ ชลธิชา มณีโชติ. (2565). การประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 20(1), 22–30.

รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม. (2560). *การตลาดเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริพร วงษ์สุวรรณ. (2563). *การส่งเสริมเกษตรกรด้วยนวัตกรรมในยุคดิจิทัล.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย. (2565). *แผนพัฒนาการเกษตรจังหวัดเลย.* เลย: สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย.

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). *แนวทางการใช้ดิจิทัลเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร.* กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). *ข้อมูลสถานการณ์การเกษตร ปี 2565.* กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อัปสร อีซอ, พิสิษฐ์ แสงดา และ ธารทิพย์ ศิริจันทร์. (2563). การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า. *วารสารวิจัยท้องถิ่น,* 7(3), 45–53.

วิจิตราภรณ์ สมจิตต์ และ ธนพร จันทร์แก้ว. (2566). การวิเคราะห์คุณภาพผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปในภาคอีสาน. *วารสารเกษตรและนวัตกรรม*, 5(2), 21–29.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 40 – 49 ISSN 2985-2137 (Online)

The development on thai language learning achievement regarding words and word types of grade 6 students by using circ cooperative learning supplemented with skill exercise

Thanakon Hanjangsit [1*] and Lada Donhongsa [2]

[1,2] Faculty of Education, Pitchayabundit College,Thailand

[*] Corresponding author E-mail: thanakonhanjangsit126@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) compare the Thai language achievement on the topic of words and types of words of Grade 6 students before and after by Using the CIRC cooperative learning management supplemented with skill exercises. 2) compare the Thai language achievement on the topic of words and types of words of Grade 6 students after by using the CIRC cooperative learning management supplemented with skill exercises with the criterion of 75 percent. 3) study the satisfaction towards using the CIRC cooperative learning management supplemented with skill exercises of Grade 6 students. The Sample consisted of 19 grade 6 students in the second semester of the 2024 at Ban Nong Phai School, Sakon Nakhon Province, by cluster random sampling. The research instruments were 1) lesson plans 2) the Thai language achievement on the topic of words and types of words of Grade 6 students test with difficulty level between 0.40 - 0.80, discrimination values between 0.32 - 0.77 and reliability value was 0.90 3) the satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, t-test for dependent samples.

The results of this research found that;

1. The Thai language achievement on the topic of words and types of words of Grade 6 students before was significantly higher than before at the .05 levels.

2. The Thai language achievement on the topic of words and types of words of Grade 6 students before was significantly higher than 75 percent at the .05 levels.

3. The Satisfaction towards by using the the CIRC cooperative learning management supplemented with skill exercises of Grade 6 students at a high level.

Keywords: CIRC collaborative learning management, Skill Exercise, Learning Achievement

Received 3 November 2025; **Revised** 14 November 2025; **Accepted** 25 November 2025

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ

ธนกร หันจางสิทธิ์ [1*] และ ละดา ดอนหงษา [2]
[1, 2] สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตรี วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
[*] Corresponding author. E-mail: thanakonhanjangsit126@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึก 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 19 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากความง่ายระหว่าง 0.40 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.32 - 0.77 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC, แบบฝึกทักษะ, ผลสัมฤทธิ์

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่ล้ำค่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ เป็นภาษาที่ทำให้คนไทยสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจกัน สามารถเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้อื่นสามารถรับรู้รับฟังได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การพูด อ่าน เขียน ตลอดจนการฟัง ที่สามารถทำให้ผู้รับสารรับข้อมูลได้ตรงตามจุดประสงค์ ทักษะดังกล่าวล้วนต้องถูกฝึกฝนและเรียนรู้มาตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้เป็นผู้รู้จักที่จะพูด อ่านออก เขียนได้ และฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะเป็นบุคคลที่ถูกพัฒนาและใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ได้กำหนดสาระการเรียน รู้ทั้ง 5 สาระคือ 1. การอ่าน 2. การเขียน 3. การฟัง การดูและการพูด 4. หลักการใช้ภาษา และ 5. วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่ง การอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ เมื่ออ่านมากก็ยิ่งทำให้ได้รับความรู้มาก ทักษะการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องให้ความสำคัญฝึกฝนกันอยู่เสมอ เริ่มตั้งแต่การศึกษาคำศัพท์ กลุ่มคำ ประโยค ตลอดจนถึงข้อความ ครูผู้สอนได้เห็นความสำคัญของการอ่านออกเสียงคำ ในภาษาไทย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานอันสำคัญ จึงได้ทำการศึกษาเรื่องการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทย เพื่อที่จะหาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยของนักเรียน และนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น การอ่านมีหลายประเภท แต่การอ่านระดับพื้นฐานที่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องสามารถทำได้ และเพื่อพัฒนาไปยังทักษะการอ่านรูปแบบอื่น คือ การอ่านสะกดคำ เป็นพื้นฐานของการอ่านที่มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนให้นักเรียนอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธีตามมาตราตัวสะกด จะต้องเริ่มฝึกทักษะตั้งแต่เริ่มเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทยและกลุ่มสาระอื่นๆ ช่วยให้เขียนได้อย่างถูกต้อง นำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนและในชีวิตประจำวัน โดยการเรียนรู้ถึงคำและชนิดของคำในภาษาไทย (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2543)

การจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ พบปัญหาด้านการอ่านคำและชนิดของคำ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย นักเรียนขาดทักษะการอ่าน ทำให้อ่านไม่ออก เกิดความไม่มั่นใจในการอ่าน จนนำไปสู่การขาดทักษะการอ่านออกเสียงที่ถูกต้องและชนิดของคำ เมื่อนักเรียนขาดทักษะการอ่านคำและชนิดของคำ ทำให้อ่านไม่ออกและไม่รู้ถึงหน้าที่ของคำ จะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งต่อตัวผู้สอนและผู้เรียน และเมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 – 2566 มีคะแนนร้อยละ 68.50 , 70.59 , 70.40 ตามลำดับ ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ เรื่อง คำและชนิดของคำที่สามารถนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยได้ ถ้าผู้เรียนเกิดทักษะเหล่านี้ จะส่งเสริมให้นักเรียนอ่านและนำคำไปใช้สื่อสารได้ถูกต้อง จึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและนวัตกรรมที่ช่วยพัฒนาการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกภายในกลุ่มมีความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมในการเรียนได้ด้วยตนเองตามความสามารถของตนและส่งเสริมความร่วมมือภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีทักษะการทำงานเป็นทีม รวมไปถึงผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายมากยิ่งขึ้น (สุรพงษ์ ทองเวียง. 2551) มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เช่น รินขวัญ แก้วอุ่นเรือน (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยจากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC และเทคนิคการสอนแบบ SQ4R ที่ส่งผลต่อการอ่านจับใจความ การคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านและวิเคราะห์ ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กนกวรรณ ภู่ทิม (2561) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือแบบ CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ พบว่า มีความสามารถในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยและ ความสามารถในการเขียนสื่อความวิชาภาษาไทย หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือแบบ CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ มีเจตคติที่ดีต่อการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือแบบ CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องฝึกให้เกิดทักษะในหลาย ๆ ด้าน จึงต้องมีการนำแบบฝึกทักษะเข้ามาเสริมสร้างให้เกิดทักษะนั้น ๆ หรือเกิดความชำนาญแก่ผู้เรียน อีกทั้งแบบฝึกทักษะยังมีความสำคัญด้านการเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สามารถเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนได้อย่างถ่องแท้ โดยการฟังครูผู้สอนอธิบายโดยระเอียดและลงมือปฏิบัติกิจกรรมในแบบฝึกทักษะ เพื่อทดสอบความเข้าใจจากการที่ได้ฟังครูผู้สอน ว่าเข้าใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อังศุมาลิน เพิ่มผล (2542) ได้สรุปว่าแบบฝึก หมายถึง งานกิจกรรมหรือ

ประสบการณ์ที่ครูจัดให้นักเรียนได้ฝึกหัดกระทำเพื่อทบทวนฝึกฝนเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนไปแล้วจนสามารถ ปฏิบัติได้ด้วยความชำนาญ และให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้ง ถวัลย์ มาศจรัสและคณะ (2550) ได้ให้คำจำกัดความของแบบฝึกและแบบฝึกทักษะไว้วาเป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมมีความหลากหลายและปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดกระบวนการ เรียนรู้สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้

จากแนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องคำชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในชนิดของคำ และสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นพื้นฐานในการนำความรู้ไปใช้ในพัฒนาทักษะการเขียนขั้นสูงขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ กับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบแผนการทดลองเบื้องต้น (Pre - Experimental Design) แบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยรูปแบบการทดลอง แสดงดังตารางที่ 1 (ไพศาล วรคำ, 2562)

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ดำเนินการทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
E	O_1	X	O_2

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E หมายถึง กลุ่มทดลอง

O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง

X หมายถึง การทดลองด้วยการจัดการเรียนรู้แบบแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ

O_2 หมายถึง การสอบหลังการทดลอง

โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 15 อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 12 ห้อง รวม 223 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ภายในห้อง จำนวน 19 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่อง คำและชนิดของคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน รวม 16 ชั่วโมง

2.2 แบบฝึกทักษะภาษาไทยเรื่อง ชนิดของคำ จำนวน 8 แบบฝึก

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ จำนวน 1 ฉบับ 10 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทดลอง กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร จำนวน 19 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ก่อนดำเนินการทดลองผู้วิจัยทำการชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจ

4.2 ประเมินผลก่อนเรียน (Pre-test) รายบุคคล โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้เปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบหลังเรียน

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการเรียนรู้ที่ 7 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ ให้ครบทุกแผน

4.4 ทดสอบหลังเรียน (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องคำและชนิดของคำ ฉบับเดียวกับที่ทดสอบก่อนเรียนจำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.5 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ที่สร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อ

4.6 ตรวจสอบผลการทดสอบหลังเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.7 ผู้วิจัยนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลและแปลผลข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

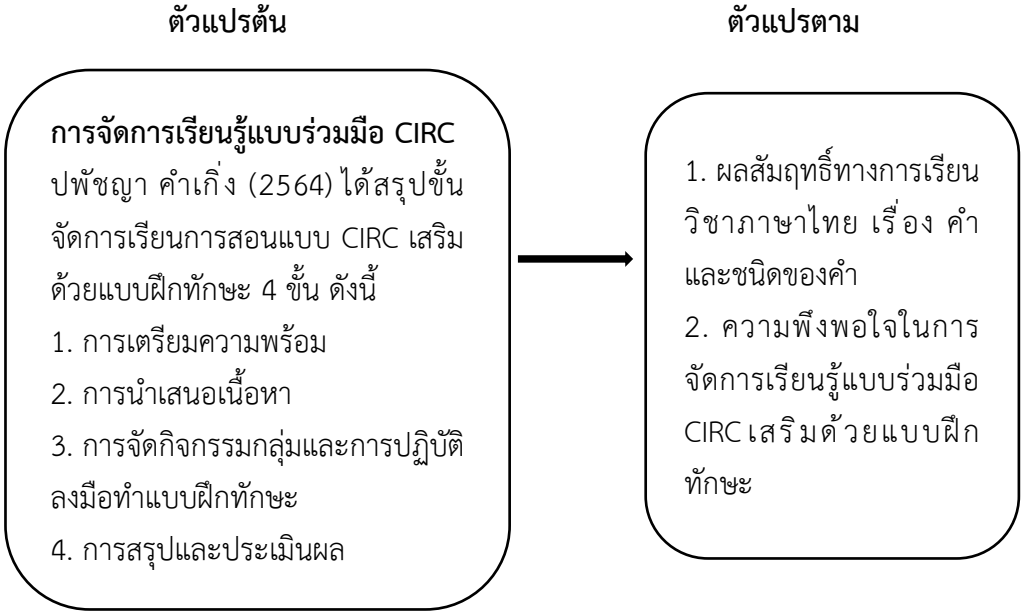
5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ โดยการวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการวิเคราะห์ ค่า t กลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์ (One sample t-test)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ โดยศึกษาตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ และความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ก่อนเรียนเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 12.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.219 และหลังเรียนได้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 25.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.297 และค่าที (t-test) เท่ากับ 54.708 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 25.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.297 คิดเป็นร้อยละ 86.50 ค่า t เท่ากับ 6.543 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่อง คำและชนิดของคำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 3 เนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสมกับนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.79) รองลงมาคือ ข้อที่ 6 นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ง่ายขึ้น ($\overline{X}$ = 4.47) และข้อที่ 9 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น ($\overline{X}$ = 4.47) ข้อที่ 7 กิจกรรมมีความน่าสนใจทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ($\overline{X}$ =

4.37) ข้อที่ 4 ครูให้กำลังใจนักเรียนโดยการยกย่องชมเชย ให้รางวัลตามความเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.37) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 1 ครูจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 3.63)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ซึ่งจะแตกต่างจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ เมื่อนำมาใช้สอนนักเรียนที่ประสบปัญหาด้านการอ่าน สามารถดำเนินกิจกรรมและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้ ส่งผลให้ผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้อง ปพัชญา คำเกิ่ง (2564) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC โดยกำหนดกระบวนการสอนไว้ 4 ขั้น ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การนำเสนอเนื้อหา 3) การจัดกิจกรรมกลุ่ม และ4) การสรุปและประเมินผล ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC ดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมะสมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และเหมาะสมต่อนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ ซึ่งสมารถทำให้ผลการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ สูงขึ้นจริง พเยาว์ สิ่งวี (2560) ได้ศึกษา เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค CIRC มีค่าเท่ากับ 87.24/85.63 จุฬาลักษณ์ กองพิลา (2561) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความโดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.47/82.92 นัยนา จันตาวงศ์ (2561) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธี ซี ไอ อาร์ ซี ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีซี ไอ อาร์ ซี มีประสิทธิภาพ 83.75/82.52 และนัทธมน จันทร์ใส (2566) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ความสามารถในการเขียนเรียงความหลังเรียนสูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ที่ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจหลักการ เนื้อหา และการได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง โดยมีครูเป็นผู้แนะนำเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ มีพัฒนาด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจและได้รับความรู้หลังจากนั้นครูใช้กิจกรรมการอ่านบูรณาการไปสู่การเขียน จากวิธีการดังกล่าวจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ รินขวัญ แก้วอุ่นเรือน (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยจากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRCและเทคนิคการสอนแบบ SQ4R ที่ส่งผลต่อการอ่านจับใจความ การคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยจากสื่อสิ่งพิมพ์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC และเทคนิคการสอนแบบ SQ4R มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 83.54/82.05 ซึ่งสูง กว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) การอ่านจับใจความของนักเรียนที่เรียนโดยชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย ที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย ที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .05 และ 4) ผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะ การอ่านภาษาไทยที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กนกวรรณ ภู่ทิม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย

การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ มีความสามารถในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยและ ความสามารถในการเขียนสื่อความวิชาภาษาไทย หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ มีเจตคติที่ดีต่อการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก และเจษฎา บุญมาโฮม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญหลังการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตลอดจนนักเรียนได้รับทั้งความรู้และมีความสนุกสนาน กิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งเกิดจากความเข้าใจในความคิดของตนอย่างถ่องแท้ก่อนที่จะสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการพูดหรือเขียน ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดเกี่ยวกับพัฒนาการเรียนรู้ของตนและสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้อง สกลรัตน์ นันอุดร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเทคนิคการสอนอ่าน KWL Plus ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเทคนิคการสอน อ่าน KWL Plus มีประสิทธิภาพ 81.98/82.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.7025 คิดเป็น ร้อยละ 70.25 ซึ่งสูงว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 ที่กำหนดไว้ 3) ความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม ที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.50) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรนุช ภูทองเงิน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพโรจน์ ศรีคง และ ศิริพร พึ่งเพ็ชร์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยและความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ได้

1.2 สถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้นำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ไปใช้ในการสอนการอ่านและการเขียนทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น นำไปบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ อื่น ๆ โดยการอบรมการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ให้แก่ครูผู้สอน ทั้งควรมีการเผยแพร่และ ประเมิน ติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจก่อนการเล่นและสรุปผลหลังการสอน ทุกครั้งกับผู้เรียนเสมอเพราะจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านและรู้ถึงผลความสำคัญใน กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยทักษะอื่น ๆ เช่น การอ่านและสกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด การจำแนกคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาบาลี สันสกฤต ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยแบบฝึกทักษะกับเนื้อหาอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ภู่ทิม. (2561). *การศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสื่อความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551*). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

จีรนุช ภูทองเงิน และคณะ. (2563). การพัฒนาการเขียนสะกดคาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคCIRC. *วารสารคุรุศาสตร์.*

จุฬาลักษณ์ กองพิลา. (2561). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC.* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เจษฎา บุญมาโฮม. (2560). *การพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธี ซี ไอ อาร์ ซี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ถวัลย์ มาศจรัสและคณะ. (2550). *แบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนและการจัดทำผลงานวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

นัทธมน จันทร์ใส. (2566). *การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์.* การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยพะเยา.

นัยนา จันตาวงศ์. (2561). *การพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธี ซี ไอ อาร์ ซี.* การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปพัชญา คำเกิ่ง. (2564). *การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ประกอบนิทาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.* วิทยานิพนธ์คุรุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พเยาว์ สิ่งวี. (2560). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่าน จับใจความโดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดดอน ไก่เตี้ย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา บัณฑิต) ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ไพโรจน์ ศรีคง และ ศิริพร พึ่งเพ็ชร์. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยและความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย.*

ไพศาล วรคำ. (2562). *วิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 9).* มหาสารคาม ตักสิลาการพิมพ์.

รินขวัญ แก้วอุ่นเรือน. (2562). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยจากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC และเทคนิคการสอนแบบ SQ4R ที่ส่งผลต่อการอ่านจับใจความ การคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์คุรุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สกลรัตน์ นันอุดร. (2565). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือ CIRC ร่วมกับเทคนิคการสอนอ่าน KWL Plus.* วิทยานิพนธ์คุรุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2543). *เทคนิควิจัยด้านการอ่าน. (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรพงษ์ ทองเวียง. (2551). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI เรื่อง ความน่าจะเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อังศุมาลิน เพิ่มผล. (2542). *การสร้างแบบฝึกทกัษะการคา นวณวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง วงกลม ส าหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต (สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 50 - 58 ISSN 2985-2137 (Online)

Using the Learning Experience Arrangement Model to Improve Language Proficiency and Emotional Intelligence of Kindergarten 3 Children

Watcharaporn Arsana

Thesaban 3 School, Wat Nuea, Kalasin 46000, Thailand

Corresponding author. E-mail: arsana.w@hotmaill.com

Abstract

This research aimed to investigate the current conditions of early childhood education and to design and develop a learning experience arrangement model that integrates language proficiency and emotional intelligence, tailored to the actual learning context of Kindergarten 3 students. The study employed a research and development (R&D) experimental design. Data were collected from a sample of 32 Kindergarten 3 children, as well as their teachers and parents, using various instruments including rating scale questionnaires, assessments of children's language proficiency and emotional intelligence, behavior records, and experience evaluation forms. Both quantitative and qualitative data analyses were conducted.

The findings revealed that the existing learning experience arrangements were moderate, with limitations in resources and teacher training. The newly developed experiential model, which incorporates activities such as storytelling and role-playing to promote both language and emotional skills, was found to significantly improve children's language proficiency and emotional intelligence scores ($p < .05$). Additionally, the model received high satisfaction ratings from teachers and stakeholders (Mean = 4.35, SD = 0.42). These results suggest that the learning experience arrangement model is appropriate and has potential for broader application in promoting child development in other educational contexts.

Keywords: Early Childhood Education, Language Proficiency, Emotional Intelligence, Learning Experience Arrangement, Research and Development

Received 12 November 2025; **Revised** 17 February 2025; **Accepted** 25 November 2025

การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3

วัชราภรณ์ อาสนะ
โรงเรียนเทศบาล 3 วัดเหนือ กาฬสินธุ์ 46000 ประเทศไทย
Corresponding author. E-mail: arsana.w@hotmaill.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย รวมถึงออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะทั้งสองด้านให้เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้จริงของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) ในลักษณะเชิงทดลอง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย จำนวน 32 คน พร้อมครูผู้สอนและผู้ปกครอง โดยใช้เครื่องมือสำคัญ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบประเมินความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก แบบบันทึกพฤติกรรม และแบบประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์ในปัจจุบันยังอยู่ในระดับปานกลางโดยมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการฝึกอบรมครู รูปแบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นซึ่งบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมภาษาและอารมณ์ผ่านการเล่าเรื่องและบทบาทสมมติ มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญในการพัฒนาคะแนนความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ($p < .05$) รวมทั้งได้รับความพึงพอใจสูงจากครูและผู้เกี่ยวข้อง (Mean = 4.35, SD = 0.42) ผลวิจัยชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์นี้เหมาะสมและสามารถนำไปขยายผลเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในบริบทอื่น ๆ ได้

คำสำคัญ: การศึกษาปฐมวัย, ความสามารถทางภาษา, ความฉลาดทางอารมณ์, การจัดประสบการณ์การเรียนรู้, การวิจัยและพัฒนา

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การศึกษาปฐมวัย ได้นำแนวการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ทางภาษาที่หลากหลายสอดคล้องกับวิถีชีวิตเด็กทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจและสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองและเห็นประโยชน์ของภาษา ผู้ใหญ่รอบตัวเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาและกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ภาษาผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็ก การพูดเป็นกิจกรรมทางภาษาอย่างหนึ่งที่เด็กใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกและความต้องการของตนเอง การพูดที่เกิดจากการมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบุคคลรอบตัว พูดคุยและสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันเด็กปฐมวัยเป็นช่วงที่พัฒนาการทางภาษามีการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและเป็นไปในทิศทางบวก ส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างรอบด้านการเข้าใจ ถึงความสามารถทางภาษาของเด็กตามวัยจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมทางภาษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดพื้นฐานของเด็กปฐมวัย (รวิวรรณ รุ่งไพรวัลย์, 2556)

สำหรับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี เด็กวัยนี้มีความสามารถทางภาษาได้แก่ ชอบฟังและพูดเรื่องราวที่ได้รับประสบการณ์มา พูดเป็นประโยคได้ต่อเนื่อง ชอบถามทำไม เมื่อไหร่ อย่างไร เป็นธรรมชาติทางภาษาที่เด็กใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม เนื่องจากเป็นวัยที่เรียนภาษาได้เร็วเพราะเซลล์สมองและการเชื่อมต่อของเซลล์สมองในวัยนี้ มีความพร้อมสูงที่จะรับรู้ภาษาและการเรียนรู้ภาษา ความเข้าใจทางภาษาและการแสดงออกเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในสมอง ซึ่งเวลาที่จะแสดงออกในแต่ละคนอาจเร็วช้าไม่เท่ากัน (พรพิไล เลิศวิชา และอัครภูมิ จุภากร, 2550) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ตามแนวคิดการศึกษาวอลดอร์ฟเน้นให้เด็กมุ่งมั่นตั้งใจ ในการทำความดี โดยจินตนาการเป็นสิ่งเชื่อมต่อระหว่างโลกภายนอกกับโลกภายในจิตใจของเด็ก จึงให้ความสำคัญกับการเล่นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากงานของเด็กคือการเล่น รวมทั้งการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันซึ่งพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจและสังคมมีความเกี่ยวข้องไม่แยกจากกัน เพราะการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางอารมณ์ อาจหมายถึงพฤติกรรมด้านจิตใจและสังคมด้วย ดังที่ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2558) ได้อธิบายไว้ว่า พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจของเด็กปฐมวัย โดยทั่วไป ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา เปลี่ยนแปลงง่ายเพราะช่วงของระยะความสนใจสั้นและเป็นความสามารถในการแสดงความรู้สึกของเด็ก (Psycho-social Development) ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โกลแมน (Goleman. 1998 : 259) กล่าวถึง บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะมีลักษณะดังนี้ คือ มีความสามารถทางอารมณ์ส่วนบุคคล (Personal Competence) และมีความสามารถทางอารมณ์ที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะทางสังคม (Social competence) คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีลักษณะสำคัญ มีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ความรู้ของผู้อื่น มีความเข้าใจสถานการณ์ทางสังคมไม่ย่อท้อ หรือยอมแพ้ง่าย และมีกำลังใจที่จะฝ่าฟันต่อสู้กับปัญหาชีวิต ทำให้ไม่มีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นการเรียนรู้ความฉลาดทางอารมณ์สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ โดยการคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคน วัตถุ และสิ่งของ จึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด สอดคล้องกับสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2553) กล่าวว่า การเริ่มต้นให้เด็กสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น สามารถตอบสนองและแสดงพฤติกรรมด้านอารมณ์ที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ ประกอบกับมีผลการศึกษาที่แสดงว่า พัฒนาการทางด้านอารมณ์-จิตใจที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญา และนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ในระดับขั้นที่สูงขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมทางด้านอารมณ์-จิตใจของเด็กปฐมวัย สมองส่วนหน้ามีหน้าที่เกี่ยวกับความคิด โดยสมองซีกซ้ายจะมีหน้าที่คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ควบคุมเกี่ยวกับภาษา สัญลักษณ์ต่าง ๆ การแสดงออก การวิเคราะห์การพูดการเขียน ส่วนสมองซีกขวามีหน้าที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ การทำงานของสมอง การเรียนรู้และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ถือว่าการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สมองยังเป็นอวัยวะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็กจะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ จากการปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูในชีวิตประจำวันและสถานการณ์รอบตัว สมองเด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมของภาษาที่เรียนรู้อย่างเหมาะสมจึงจะเรียนรู้ได้ดี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ดังผลการวิจัยของโกลแมน (Goleman, 1995) ที่กล่าวถึงการดำเนินชีวิตประจำวันความสามารถด้านสติปัญญามีผลเพียง 20% ส่วนที่เหลืออีก 80% มาจากปัจจัยด้านความสามารถของบุคคลในการรับรู้อารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ สามารถควบคุมจัดการอารมณ์ของตนเอง และแสดงพฤติกรรมตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ และไฮน์ (Hein, S. 2012 : online) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถด้านจิตใจของบุคคลที่มีความไวต่ออารมณ์และมีศักยภาพในการเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเองซึ่งทำให้บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี และมีความสามารถทางอารมณ์ที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะทางสังคม (Social competence) คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีลักษณะสำคัญ เพราะจะทำให้เด็กมีอารมณ์ขันและเห็นใจผู้อื่น ช่วยลดความก้าวร้าวในเด็กได้ โดยคุณลักษณะที่ควรสร้างขึ้นตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้มีความฉลาดทางอารมณ์สูง คือเรื่องความซื่อสัตย์ การรักและมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีการสื่อสารที่เปิดเผยตรงไปตรงมา มีความสุขและสนุกสนาน

ลักษณะธรรมชาติโดยทั่วไปแล้ว เด็กปฐมวัยมีความอยากรู้อยากเห็นหรือกล่าวได้ว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง (Self-Identity) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ฝึกคิดแสดงเหตุผลความรู้สึกที่เป็นจริง จะทำให้เกิดความเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองกับผู้อื่น ดังที่ รีเบคก้า (Rebecca, 1998) กล่าวถึงวิธีพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในห้องเรียนสำหรับเด็ก คือให้เด็กได้แสดงออกทางการรับรู้ของตนเองโดยการบอกเล่าให้เพื่อนฟัง การแสดงท่าทาง การร้องเพลง การวาดรูปที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางความรู้สึกเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย รู้จักควบคุมอารมณ์พอใจ ภาคภูมิใจในงานของตน ดังทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget, J. 1969) ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม มักจะอยู่ที่โรงเรียนเมื่อศึกษา

ถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยทำให้เห็นว่าควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการจัดกิจกรรมที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อเป็นการสร้างความรู้ผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารมีเหตุผลและการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักว่าการพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความพร้อมในการเรียนรู้ การปรับตัว และการดำรงชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน แม้ว่าจะมีงานวิจัยและแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นเพียงมิติใดมิติหนึ่ง เช่น เน้นพัฒนาทักษะภาษาโดยไม่เชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านอารมณ์ หรือเน้นส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์โดยขาดการบูรณาการด้านภาษาอย่างเป็นระบบ อีกทั้งหลายแนวทางยังมิได้ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ครูผู้สอน และชุมชน ส่งผลให้การนำไปใช้จริงมีข้อจำกัดและไม่สามารถสร้างผลลัพธ์เชิงประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อออกแบบ พัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยให้มีความเหมาะสม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อออกแบบ พัฒนา และทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5–6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งครูผู้สอนในระดับชั้นเดียวกัน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้ร่างรูปแบบ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนเทศบาลตำบลนาจารย์ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ จำนวน 32 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) รวมทั้งครูผู้สอนในระดับชั้นเดียวกัน โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

1.3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่กำหนดเป็นกลุ่มทดลองจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ จำนวน 1 ห้อง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนเทศบาลเหนือ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากห้องเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง ได้นักเรียน จำนวน 34 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ได้นำเสนอเครื่องมือวิจัยจำนวน 5 ชุด ดังนี้

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบสอบถามนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครูผู้สอนและผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยข้อคำถามในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ พร้อมด้วยคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างละเอียด ก่อนนำไปใช้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านอย่างเคร่งครัด

2.2 แบบประเมินความสามารถทางภาษาเด็กปฐมวัย เป็นเครื่องมือที่ออกแบบมาเพื่อประเมินพัฒนาการทางภาษาในมิติการฟัง พูด การใช้คำศัพท์ และการสื่อความหมาย โดยดำเนินการประเมินผ่านการสังเกตพฤติกรรมและแบบทดสอบที่เหมาะสมกับวัยเด็ก ปฏิบัติโดยนักวิจัยและครูผู้สอนที่ได้รับการอบรมเฉพาะทาง คะแนนที่ได้จะถูกจัดอันดับตามเกณฑ์พัฒนาการมาตรฐานในช่วงอายุเดียวกัน เพื่อสะท้อนความสามารถของเด็กอย่างแม่นยำ

2.3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เครื่องมือนี้ประเมินทักษะอารมณ์ เช่น การรับรู้ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม โดยใช้ทั้งแบบสังเกตพฤติกรรมเด็กในสถานการณ์ต่าง ๆ ระหว่างกิจกรรมและแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน ซึ่งคะแนนสะท้อนระดับและความเหมาะสมของพฤติกรรมทางอารมณ์อย่างเป็นระบบและรอบด้าน

2.4 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเด็ก นักวิจัยใช้แบบบันทึกนี้ในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กอย่างละเอียดในระหว่างจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยบันทึกอย่างเป็นระบบในประเด็นเวลา ความถี่ และรูปแบบพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางภาษาและอารมณ์ เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกและเชื่อถือได้

2.5 แบบประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์ หลังจากพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสร็จสิ้น นำเสนอแบบจำลองให้กับผู้เชี่ยวชาญ ครู และผู้เกี่ยวข้องทดลองใช้ จากนั้นรวบรวมความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อประเมินความเหมาะสม การนำไปใช้ได้จริง และรับฟังข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3. การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

เพื่อรับประกันคุณภาพของแบบสอบถามและแบบประเมินต่าง ๆ ได้ดำเนินการตรวจสอบและปรับปรุงดังนี้

3.1 แบบสอบถามเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลถูกส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Content Validity)

3.2 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คะแนนและข้อเสนอแนะอย่างละเอียด โดยผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ในช่วง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือสำหรับการใช้ในงานวิจัย

3.3 ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญถูกนำไปปรับปรุงแบบสอบถามอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดกลุ่มเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และการบูรณาการทักษะทางสังคมในหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทการใช้งานจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษา และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

4.1 ประเมินเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษา และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล (Pretest) ก่อนการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 32 คน

4.2 เมื่อเสร็จสิ้นการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผล (Posttest) โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกับที่ใช้ในการประเมินก่อนเริ่ม (Pretest) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ดังกล่าว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์ดังนี้

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ จะวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปภาพรวมของข้อมูล

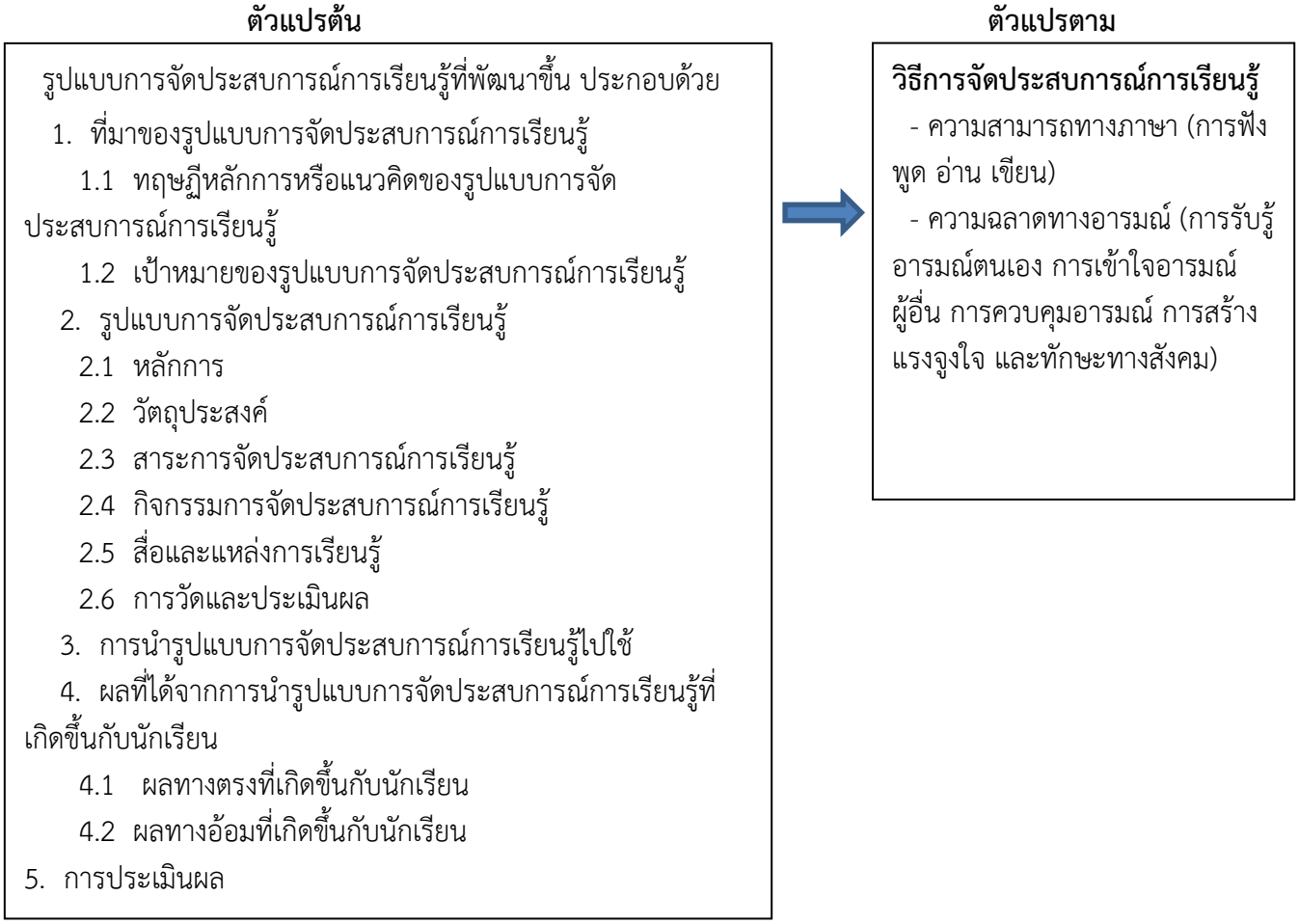
5.2 คะแนนจากแบบประเมินความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ ใช้การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ (Pretest-Posttest)

5.3 ข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเด็ก จะวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อแสดงรูปแบบและความถี่ของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง

5.4 ข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์ จะวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และร้อยละ (Percentage) เพื่อสรุปภาพรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ครู และผู้เกี่ยวข้องในด้านความเหมาะสม ความชัดเจน และความสามารถในการนำรูปแบบไปใช้จริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 สามารถสรุปและสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูผู้สอนจำนวน 5 คน และผู้ปกครองจำนวน 50 คน พบว่า ภาพรวมการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยยังอยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.25 (SD = 0.57) บ่งชี้ว่ามีความพึงพอใจในระดับปานกลาง แต่ยังพบปัญหาหลัก ๆ ได้แก่ ขาดทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสม (ร้อยละ 68) และขาดการฝึกอบรมครูด้านการพัฒนาทักษะทางภาษาและอารมณ์ (ร้อยละ 54)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนทั้ง 5 คน พบว่า ครูต้องการรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการพัฒนาทักษะทางภาษาและอารมณ์ควบคู่กันอย่างเป็นระบบ รวมถึงความต้องการการสนับสนุนในด้านสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ปกครอง จำนวน 50 คน มีความต้องการให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ส่งเสริมการสื่อสารและควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมและสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน

2. ผลการออกแบบ พัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.1 ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้รับการออกแบบโดยอิงจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูและผู้ปกครอง โดยเน้นการบูรณาการทักษะทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ในกิจกรรมเดียวกัน เช่น กิจกรรมการเล่าเรื่องที่ส่งเสริมการใช้ภาษาและการแสดงออกทางอารมณ์ผ่านบทบาทสมมติ

2.2 การทดลองใช้และประเมินผล นักวิจัยได้นำรูปแบบการจัดประสบการณ์ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย จำนวน 32 คนในกลุ่มเดียว ผลการวิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ($p < .05$) โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาเพิ่มจาก 56.25 (SD = 8.12) เป็น 68.40 (SD = 7.35) และคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มจาก 54.10 (SD = 6.98) เป็น 65.75 (SD = 7.21) นอกจากนี้ แบบประเมินคุณภาพและความเหมาะสมจากครู 5 คนและผู้เกี่ยวข้อง ได้คะแนนเฉลี่ยในระดับสูง (Mean = 4.35, SD = 0.42) แสดงถึงความพึงพอใจและความเห็นชอบในรูปแบบการจัดประสบการณ์นี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ครูผู้สอนระบุว่า รูปแบบช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นและพัฒนาทักษะทั้งทางภาษาและอารมณ์ได้ชัดเจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่แสดงความพึงพอใจในรูปแบบนี้ และเสนอให้มีการนำไปใช้ต่อเนื่องและขยายผลในชั้นเรียนอื่นที่มีความต้องการพัฒนาในลักษณะเดียวกัน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 พบว่า การจัดประสบการณ์ยังอยู่ในระดับปานกลาง โดยครูผู้สอนและผู้ปกครองให้ความเห็นร่วมกันว่าขาดทรัพยากรและการอบรมครูที่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith, J., & colleagues (2020) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านทรัพยากรและความรู้ความชำนาญของครูเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ความต้องการรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการพัฒนาทักษะทางภาษาและอารมณ์พร้อมกันก็สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1995) ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่ไปกับทักษะ อื่น ๆ

การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์โดยผสมผสานกิจกรรมที่ส่งเสริมทั้งทักษะภาษาและอารมณ์ เช่น กิจกรรมเล่าเรื่องและบทบาทสมมติ เป็นไปตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกที่สนับสนุนการพัฒนาองค์รวมของเด็ก (Bronfenbrenner, 1979) และการบูรณาการทักษะต่าง ๆ ในบริบทเดียวกันจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Tomlinson, 2014)

ผลการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวกับเด็กปฐมวัย 32 คน พบว่า มีพัฒนาการทางภาษารวมถึงความฉลาดทางอารมณ์ที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและสะท้อนผลการเรียนรู้ รวมถึงผลการศึกษาของ Denham et al. (2012) ที่พบว่าการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในวัยปฐมวัยมีผลต่อพัฒนาการด้านภาษาและทักษะทางสังคม

นอกจากนี้ ความเห็นจากครูและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจและการยอมรับ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการนำรูปแบบไปใช้จริงอย่างต่อเนื่อง (Rogers, 2003) ข้อเสนอแนะในการขยายผลไปยังชั้นเรียนอื่น ๆ ยังสะท้อนถึงศักยภาพของรูปแบบในการตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะที่หลากหลายของเด็กในบริบทต่าง ๆ

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการพัฒนาทักษะทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์สามารถเพิ่มพูนศักยภาพของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีนัยสำคัญ และการมีส่วนร่วมของครูและ

ผู้ปกครองในการประเมินและปรับปรุงรูปแบบยังเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้จริงในสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษา และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 พบว่า

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ภาพรวมการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.25, SD = 0.57) โดยมีปัญหาหลักคือขาดทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสม (68%) และขาดการฝึกอบรมครูด้านการพัฒนาทักษะทางภาษาและอารมณ์ (54%) ครูและผู้ปกครองต้องการรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่บูรณาการทักษะทั้งสองด้านอย่างเป็นระบบ พร้อมสนับสนุนสื่อและกิจกรรมที่หลากหลาย

2. การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นการบูรณาการทักษะทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเล่าเรื่องและบทบาทสมมติ เมื่อทดลองใช้กับเด็กจำนวน 32 คน พบว่ามีการพัฒนาคะแนนความสามารถทางภาษา (จาก 56.25 เป็น 68.40) และความฉลาดทางอารมณ์ (จาก 54.10 เป็น 65.75) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

3. การประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบจากครูและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูง (Mean = 4.35, SD = 0.42) สะท้อนถึงความพึงพอใจและความเห็นชอบในรูปแบบดังกล่าว รวมถึงข้อเสนอแนะให้ขยายผลการใช้ในชั้นเรียนอื่น ๆ ที่มีความต้องการพัฒนาในลักษณะเดียวกัน

โดยสรุป รูปแบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเทศบาลที่มีลักษณะความต้องการเดียวกัน และมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและอารมณ์ของเด็กปฐมวัยใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. ควรจัดสรรทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความสามารถทางภาษาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

1.2. ควรส่งเสริมและจัดให้มีการฝึกอบรมครูอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมศักยภาพในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะทางภาษาและอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3. ควรสนับสนุนการขยายผลและการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ผ่านการประเมินและพิสูจน์แล้วไปใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรดำเนินการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เพื่อประเมินความมีประสิทธิผลและความยั่งยืนของรูปแบบการจัดประสบการณ์ในบริบทที่แตกต่างกัน

2.2. ควรพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่ครอบคลุมและสามารถสะท้อนพัฒนาการทางภาษา อารมณ์ สังคม และพฤติกรรมของเด็กในระยะยาว

2.3. ควรศึกษาผลกระทบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ต่อพัฒนาการด้านสังคมและพฤติกรรมของเด็กอย่างลึกซึ้งและครอบคลุม เพื่อเพิ่มความรู้และขยายการประยุกต์ใช้รูปแบบดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

พรพิไล เลิศวิชา และอัครภูมิ จุฬากร. (2550). พัฒนาการทางภาษาเด็กปฐมวัย. *วารสารการศึกษา,* 12(3), 124–126.

ภิญโญอนันตพงษ์ ส. (2015). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ,* 16(1).

รวิวรรณ รุ่งไพรวัลย์. (2556). *การส่งเสริมทักษะภาษาสำหรับเด็ก.* ในตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก เล่ม 3 การดูแลเด็กสุขภาพดี. กรุงเทพมหานคร: บียอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ, 16(1). Retrieved from https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/6670

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการ,* 15(2), 83.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.* กระทรวงศึกษาธิการ.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design.* Harvard University Press.

Denham, S., et al. (2012). Social-emotional learning in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly,* 27(1), 105-114.

Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence.* Bantam Books.

Goleman, D. (1998). *Working with emotional Intelligence*. New York: Bantam Book. 259.

Hein, S. (2012). *Emotional intelligence and mental health.* Retrieved from [Online source].

Kolb, D. A. (1984*). Experiential learning: Experience as the source of learning and development.* Prentice Hall.

Piaget, J. (1969). *The psychology of the child.* Basic Books.

Rebecca. (1998). *Developing emotional intelligence in the classroom.* [Publisher if known].

Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations (5th ed.).* Free Press.

Smith, J., & colleagues. (2020). Factors influencing early childhood education. *Journal of Early Childhood Research,* 18(4), 350-367.

Tomlinson, C. A. (2014). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners (2nd ed.).* ASCD.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 59 - 71 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

The Structural Equation Model of Leadership Affecting Employee Loyalty in Company A's Tourism Service Business through Organizational Support and Internal Communication as Moderating Variables

Thanida Kitjarak [1*], Teerasak Sukaboon [2] and Sudtirak Nutchanat [3]

[1] Business Administration, Management, Southeast Asia University

[2] Business Administration, Management, Southeast Asia University

[3] Independent Researcher

* Corresponding author. E-mail: ood_04@hotmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) examine the levels of leadership, organizational support, internal communication, and employee loyalty, and (2) study the structural equation model of leadership affecting employee loyalty through organizational support and internal communication as moderating variables. This is a quantitative study. The research instrument used was a questionnaire, and data were collected from a sample of 500 employees working in the tourism service sector of Company A under concept of Comrey and Lee (1992). The sample was selected using probability sampling and simple random sampling methods. The statistical tools used in this research included mean, standard deviation, coefficient of variation, and structural equation modeling (SEM) analysis using the ADANCO 2.7 software.

The research findings revealed that: (1) The overall level of the variables used in the study was at a high level ($\bar{x}$=4.04, S.D.=.549). Specifically, leadership, organizational support, internal communication, and employee loyalty had mean scores of 4.04, 3.99, 4.07, and 4.06, respectively, with standard deviations of .584, .533, .526, and .553, respectively, and (2) The structural equation model demonstrated that leadership influences employee loyalty in the tourism service business of Company A through organizational support and internal communication as mediating variables. The total empirical influence (TE), ranked from highest to lowest, was internal communication (TE=0.858), organizational support (TE=0.812), and leadership (TE=0.803). This implies that internal communication plays a more significant role in employee performance in the tourism service business of Company A than leadership and organizational support. Therefore, the company should enhance communication methods to improve effectiveness, ensuring clarity in employee operations. Furthermore, effective communication must result from both organizational support and leadership.

Keywords: Leadership, Organizational Support, Internal Communication, Employee Loyalty, Tourism Service Business

Received 5 November 2025; **Revised** 10 November 2025; **Accepted** 18 November 2025

โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ

ธนิดา กิจจารักษ์ [1*], ธีรศักดิ์ สุขาบูลย์ [2] และ สุดที่รัก นุชนาถ [3]

[1] คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

[2] คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

[3] นักวิจัยอิสระ

* Corresponding author. E-mail: ood_04@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงาน และ (2) ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ทำการเก็บกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก จำนวน 500 คน โดยการคำนวณตามสูตรของ Comrey and Lee (1992) สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการอาศัยความน่าจะเป็นและใช้การสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย และการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรมทางสถิติ ADANCO2.7

ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาพรวมของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจันยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.04, S.D.=.549) โดย ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04, 3.99, 4.07 และ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ที่ .584, .533, .526, และ .553 ตามลำดับ และ (2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ โดยเรียงค่าอิทธิพลรวมเชิงประจักษ์เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การสื่อสารภายใน (TE=0.858) การสนับสนุนจากองค์กร (TE=0.812) และภาวะผู้นำ (TE=0.803) ส่งผลโดยรวมต่อความภักดีของพนักงาน แปลความได้ว่า การสื่อสารภายในองค์กรมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงานภายในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก มากกว่าภาวะผู้นำ และการสนับสนุนจากองค์กร ดังนั้นบริษัทควรมีการสนับสนุนวิธีการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานเกิดความชัดเจน และการสื่อสารที่ชัดเจนจะต้องเป็นผลที่มาจา กการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรในสายงานและจากภาวะผู้นำเช่นกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การสนับสนุนจากองค์กร, การสื่อสารภายใน, ความภักดีของพนักงาน, ธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยว

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ประเทศไทยนับว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงที่มีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม โดยในปี 2567 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ตั้งเป้าหมายในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวรวม 3 ล้านล้านบาท แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวนกว่า 35 ล้านคน และการเดินทางภายในประเทศโดยคนไทยมากกว่า 200 ล้านคน-ครั้ง (ฐานเศรษฐกิจ, 2567) เป้าหมายนี้สะท้อนให้เห็นถึงความหวังในการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายหลังจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การที่ประเทศไทยกลับมาเป็นที่นิยมในระดับสากลอีกครั้ง นับเป็นสัญญาณบวกที่มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567)

แม้จะมีทิศทางที่ดูสดใส ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) จากคณะรัฐบาลที่ได้จัดทำขึ้น แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยยังต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการไม่ว่าจะเป็นความผันผวนทางเศรษฐกิจทั้งในและต่างประเทศ ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทางการเมือง ความแปรเปลี่ยนของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การแข่งขันที่รุนแรงจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงผลกระทบจากเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคและการเลือกจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วจาก AI หรือปัญญาประดิษฐ์ที่เข้ามามีอิทธิพลอย่างไม่สามารถหลักเลี่ยงได้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) การเพิ่มขึ้นของช่องทางออนไลน์ การเกิดขึ้นของแพลตฟอร์มการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เช่น Airbnb Booking.com หรือ Traveloka ทำให้การแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวไม่จำกัดเพียงในเชิงภูมิศาสตร์ แต่เป็นการแข่งขันที่ใช้ทั้งเทคโนโลยี กลยุทธ์ทางการตลาด และคุณภาพการบริการอย่างเข้มข้น (Tribe & Paddison, 2023) โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยโรงแรม บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร ธุรกิจขนส่ง และบริการความบันเทิงต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญกับคลื่นความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความคาดหวังของลูกค้าที่สูงขึ้น การแข่งขันอันเข้มข้น และความจำเป็นในการสร้างภาพลักษณ์ที่ทันสมัยในระดับสากลนั้น ความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการรักษาพนักงานที่มีคุณภาพและภักดีที่กลายมาเป็นหัวใจสำคัญ เนื่องจากพนักงานเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นแนวหน้าในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า ถ่ายทอดความรู้สึกอบอุ่น เป็นมิตร และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน (MGR Online, 2567) ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเกิดจากทัศนคติ แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งเสริมการเติบโตภายในองค์กรอย่างแท้จริง ทว่าในสถานการณ์ปัจจุบันธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยกลับกำลังเผชิญกับปัญหาอัตราการลาออกที่สูง การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างต่อเนื่อง และผลกระทบต่อคุณภาพการบริการ ซึ่งทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องหา กลยุทธ์เพื่อรักษาบุคลากรเหล่านี้ไว้อย่างยั่งยืน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) โดยหนึ่งในแนวทางสำคัญที่ปรากฏอย่างเด่นชัดผ่านการจัดการองค์กรสมัยใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก คือ การพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายในที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นองค์ประกอบหลักที่หล่อหลอม “ความภักดีของพนักงาน” ให้หยั่งรากลึกในองค์กรและผลักดันศักยภาพการให้บริการสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง (Güttel et al., 2023)

ในโลกของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน โดยเฉพาะในบริบทของธุรกิจบริการที่เน้นประสบการณ์ของลูกค้าเป็นแกนกลางอย่างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งพนักงานมิใช่เพียงแรงงานแต่เป็นผู้ถ่ายทอดคุณค่าขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าโดยตรง (Wang et al., 2024) ปัจจัยสำคัญที่สามารถหล่อหลอมให้บุคลากรเหล่านี้เกิดความผูกพัน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และมีแรงจูงใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบเชิงลึกที่สอดประสานกันอย่างซับซ้อน ทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสนับสนุนจากองค์กร และกลไกการสื่อสารภายใน (Goel & Rashmi, 2023) ซึ่งล้วนแต่มีบทบาทไม่ใช่เพียงในเชิงนโยบาย หากแต่ยังส่งผลโดยตรงต่อจิตวิทยาและพฤติกรรมของพนักงานในระดับปัจเจก โดยเฉพาะ “ภาวะผู้นำของผู้บริหาร” ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแกนกลางในการปลุกพลังภายในของบุคลากร ผู้นำที่มีความสามารถในการสื่อสารเป้าหมายขององค์กรได้อย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน จะสามารถผลักดันให้พนักงานเกิดแรงจูงใจภายใน เกิดความเชื่อมั่นต่อทิศทางขององค์กร และพร้อมจะพัฒนาตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Susanto et al., 2023) ทั้งนี้แนวคิดด้านภาวะผู้นำได้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การเน้นอำนาจจากเบื้องบนในรูปแบบภาวะผู้นำเชิงบงการ (Authoritarian Leadership) ที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างและการควบคุม ไปจนถึงภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่เน้นการกระตุ้นให้พนักงานพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาแนวคิดภาวะผู้นำแบบเอื้ออาทร (Servant Leadership) และภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นพนักงานเป็นศูนย์กลาง (Employee-Centered Leadership) ที่ให้ความสำคัญกับการรับฟัง สร้างสัมพันธ์เชิงบวก และการเติบโตไปพร้อมกันระหว่างผู้นำกับทีมงาน ทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าเขาไม่ได้เป็นเพียงฟันเฟืองหนึ่งขององค์กร แต่คือผู้มีส่วนสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนเป้าหมายร่วมให้เป็นจริง (Gil-Cordero et al., 2023)

แม้ผู้นำจะมีบทบาทในการขับเคลื่อนพลังของบุคลากรได้อย่างมีนัยยะ แต่หากปราศจาก “การสนับสนุนจากองค์กร” อย่างจริงจัง ก็อาจทำให้แรงจูงใจนั้นเลือนหายไปได้ในที่สุด เพราะพนักงานต้องการมากกว่าคำพูดหรือแรงบันดาลใจ หากต้องการ “โครงสร้างสนับสนุน” ที่ชัดเจนและจับต้องได้ ไม่ว่าจะเป็นการให้โอกาสในการเติบโตในสายอาชีพ การได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม การมีสวัสดิการที่ครอบคลุม การได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสมดุลชีวิต (Utomo et al., 2023) ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้พนักงานรู้สึกว่าองค์กรเห็นคุณค่าในตนเอง และพร้อมจะลงทุนเพื่อ

พัฒนาตนเองในระยะยาว ในแนวคิด “Perceived Organizational Support” ซึ่งได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในงานวิจัยทางด้านพฤติกรรมองค์การ ของ To and Huang (2022) ทำการอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อพนักงานรู้สึกว่าองค์กรให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างแท้จริง ไม่เพียงแต่จะเกิดความภักดีต่อองค์กรเท่านั้น แต่ยังจะเกิดความเต็มใจในการทำงาน เกิดความไว้วางใจต่อผู้บริหาร และพร้อมที่จะตอบแทนองค์กรด้วยความทุ่มเทอย่างสูงสุด พนักงานที่ได้รับการสนับสนุนจึงไม่เพียงแต่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ แต่ยังมีแนวโน้มที่จะกลายเป็น "ผู้มีบทบาท" ในการสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ร่วมกับองค์กร

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทั้งสองข้างต้นก็ยังไม่เพียงพอที่จะปลุกพลังแห่งความผูกพันและความภักดีได้อย่างสมบูรณ์ หากขาดซึ่ง “การสื่อสารภายในองค์กร” ที่มีคุณภาพ เพราะการที่พนักงานจะรู้สึกเชื่อมโยงกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และคุณค่าขององค์กรได้นั้น จำเป็นต้องเกิดจากการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง โปร่งใส และมีทิศทางชัดเจน โดยเฉพาะในยุคที่องค์กรเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Špoljarić & Tkalac Verčič, 2022) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่แค่การส่งสารจากผู้บริหารไปยังพนักงานเท่านั้น แต่หมายถึงการเปิดพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างแท้จริง ทั้งในลักษณะบนลงล่าง (Top-down communication) ที่ช่วยถ่ายทอดเป้าหมายและนโยบายให้พนักงานเข้าใจอย่างถ่องแท้ ล่างขึ้นบน (Bottom-up communication) ที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวทางที่สร้างสรรค์ และในแนวราบ (Horizontal communication) ที่เชื่อมโยงทีมงานเข้าด้วยกัน (Yue et al., 2021) ลดความขัดแย้ง สร้างพลังร่วม และเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงาน หากขาดการสื่อสารที่ดี พนักงานจะรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่เห็นคุณค่าของตนเองในองค์กร ไม่เข้าใจเป้าหมายร่วม และไม่สามารถทุ่มเทให้กับงานได้อย่างเต็มที่ ความภักดีจึงไม่สามารถหยั่งรากได้ในสภาวะแวดล้อมเช่นนั้น (Verčič, 2021) ดังนั้น การหลอมรวมกันอย่างสมดุลระหว่างภาวะผู้นำที่เข้าใจและใส่ใจพนักงาน การสนับสนุนจากองค์กรที่มั่นคงและต่อเนื่อง และการสื่อสารภายในที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม จึงเป็นเสมือนกลไกสามประสานที่ส่งเสริมให้เกิดความภักดีของพนักงานอย่างแท้จริงในระดับลึก ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้องค์กรสามารถรักษาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพไว้ได้ในระยะยาวเท่านั้น หากยังส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่งอีกด้วย (Khalid et al., 2024)

จากประโยคข้างต้น การเชื่อมโยงตัวแปรทั้งสามเข้าสู่การวิจัยเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลร่วมกันที่มีต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการการท่องเที่ยว ถือเป็นแนวทางที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึก และยังเป็นการพัฒนากลยุทธ์เชิงนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างตรงจุด และยังช่วยเปิดเผยให้เห็นว่าองค์กรควรปรับทิศทางด้านภาวะผู้นำ การให้การสนับสนุน และการสื่อสารภายในอย่างไร จึงจะสามารถรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งการศึกษา “โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยว” โดยจะใช้ตัวแปร “การสนับสนุนจากองค์กร” และ “การสื่อสารภายในองค์กร” เป็นตัวแปรกำกับ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรบริการด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ขององค์กรและคุณค่าของพนักงานในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก
2. เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก จำนวน 856 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก จำนวน 500 คน ผ่านการคำนวณตามสูตรของ Comrey and Lee (1992) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Very Good) โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่ม

ที่สามารถระบุประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้ชัดเจน จึงเลือกใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นพนักงานภายในองค์กรที่ง่ายต่อการเก็บแบบสอบถาม สามารถเก็บกับกลุ่มตัวอย่างได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัยโดยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยส่วนที่ 1-4 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำ จำนวน 20 ข้อ การสนับสนุนจากองค์กร จำนวน 12 ข้อ การสื่อสารภายใน จำนวน 12 ข้อ และความภักดีของพนักงาน จำนวน 8 ข้อ

โดยตอนที่ 1-4 มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยข้อคำถามที่ใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่าในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (Likert Scale) และกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (1977) ซึ่งแบ่งได้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการสนับสนุนจากองค์กร

3.2 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการสื่อสารภายใน

3.3 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน

3.4 การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน

3.5 การสื่อสารภายในมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน

3.6 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางทางอ้อมต่อความภักดีของพนักงานผ่านการสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน ความภักดีของพนักงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างนิยามตัวแปรและดัชนีชี้วัดข้อคำถาม

4.2 สร้างแบบสอบถามและข้อคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีชี้วัด

4.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นส่งขอความอนุเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รายข้อเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยเกณฑ์ในการเลือกข้อคำถามจะพิจารณาเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.67 โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อคำถามอยู่ที่ 0.67-1.00 ทุกข้อคำถาม (Hambleton & Cook, 1977)

4.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหามาทำการทดสอบค่า Tryout กับพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยว ภายในบริษัท ก ที่นอกเหนือจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำคำตอบมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแต่ละตัวแปรควรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Hair et al., 2006; Nunnally, 1978) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ในการวิจัยครั้งนี้ของภาวะผู้นำอยู่ที่ 0.940 การสนับสนุน

จากองค์กรอยู่ที่ 0.954 การสื่อสารภายในอยู่ที่ 0.912 และความภักดีของพนักงานอยู่ที่ 0.919 ซึ่งสูงกว่า 0.7 แสดงว่าเครื่องมือสามารถนำไปใช้ได้ (Hair et al., 2014)

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในระหว่างเดือน ธันวาคม 2567–กุมภาพันธ์ 2568 โดยผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองผ่านการให้สแกน QR Code ผ่าน google form กับพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยว ภายในบริษัท ก จำนวน 500 ฉบับ ได้กลับมาอยู่ที่ 500 ฉบับ อัตราการตอบกลับอยู่ที่ร้อยละ 100

4.6 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

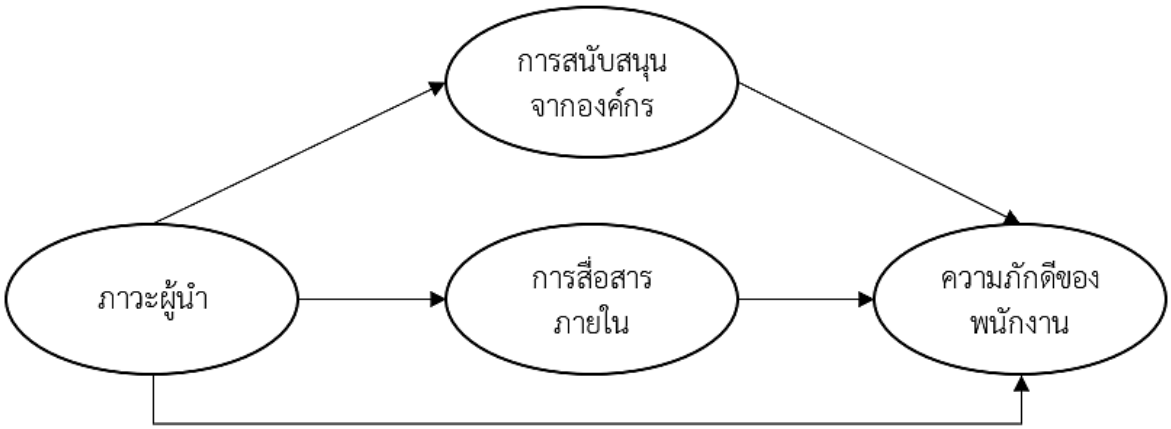
ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผล โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงาน ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร

5.2 สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) ผ่านโปรแกรม ADANCO 2.7

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยว ทางผู้วิจัยได้ทำการพัฒนากรอบแนวคิดให้มีความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก สามารถแสดงผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ในระดับภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงานในภาพรวม สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

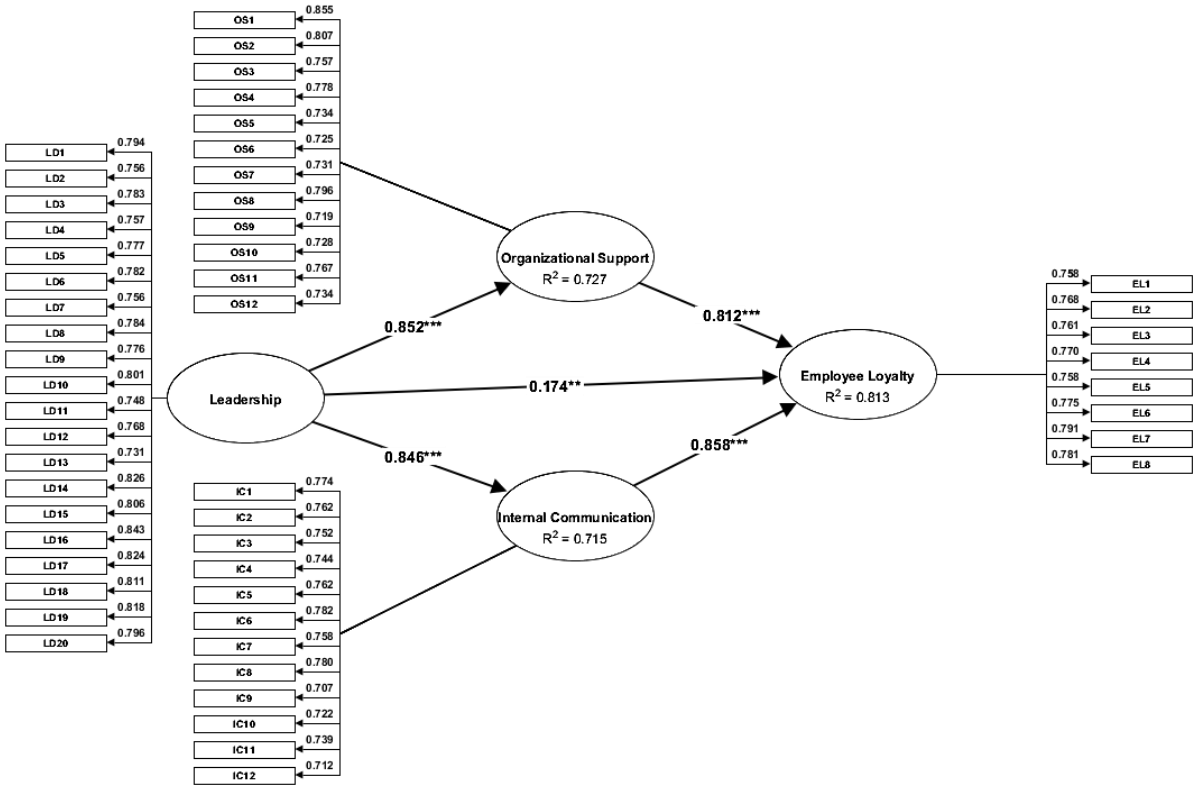
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย และระดับของภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงาน โดยภาพรวม

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	C.V.	ระดับ
ภาวะผู้นำ (Leadership)	4.04	.584	0.14	มาก
การสนับสนุนจากองค์กร (Organizational Support)	3.99	.533	0.13	มาก
การสื่อสารภายใน (Internal Communication)	4.07	.526	0.12	มาก
ความภักดีของพนักงาน (Employees Loyalty)	4.06	.553	0.13	มาก
ภาพรวมค่าอิทธิพลตัวแปร	**4.04**	**.549**	**0.13**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นของงานวิจัยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.04, S.D.=.549, C.V.=.13) เมื่อเรียงลำดับตัวแปร พบว่า ปัจจัยการสื่อสารภายใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.07, S.D.=.526, C.V.=.12) รองลงมา คือ ความภักดีของพนักงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.06, S.D.=.553, C.V.=.13) รองลงมา คือ ภาวะผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.04, S.D.=.584, C.V.=.14) และการสนับสนุนจากองค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.99, S.D.=.533, C.V.=.13) ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ สามารถแสดงผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคและผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผลเป็นวิเคราะห์สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการเชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ผ่านการสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อการตัดสินใจใช้บริการ

ตัวแปร LV	ค่าความผันแปร	อิทธิพล (EFFECT)	ภาวะผู้นำ	การสนับสนุนจากองค์กร	การสื่อสารภายใน
ความภักดีของพนักงาน	0.813	DE	0.174**	0.812***	0.858***
		IE	0.629***	0.000	0.000
		TE	0.803***	0.812***	0.858***
การสื่อสารภายใน	0.715	DE	0.846***	N/A	0.000
		IE	0.000	N/A	0.000
		TE	0.846***	N/A	0.000
การสนับสนุนจากองค์กร	0.727	DE	0.852***	0.000	0.000
		IE	0.000	0.000	0.000
		TE	0.852***	0.000	0.000

หมายเหตุ: DE; Direct Effect, IE; Indirect Effect, TE; Total Effect, N/A; Not Applicable
หมายเหตุ: * หมายถึง p-value ≤ 0.10 หรือ ค่า t ≥ 1.65
** หมายถึง p-value ≤ 0.05 หรือ ค่า t ≥ 1.96
*** หมายถึง p-value ≤ 0.01 หรือ ค่า t ≥ 2.58

1. ปัจจัยที่มีผลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน พบว่า ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายในมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน มีค่าเท่ากับ 0.174**, 0.812*** และ 0.858*** ตามลำดับ และ ภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีของพนักงาน ผ่านการสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ มีค่าเท่ากับ 0.629***

2. ปัจจัยที่มีผลทางตรงต่อการสื่อสารภายใน พบว่า ภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางตรงต่อการสื่อสารภายใน มีค่าเท่ากับ 0.846**

3. ปัจจัยที่มีผลทางตรงต่อการสนับสนุนจากองค์กร พบว่า ภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางตรงต่อการสนับสนุนจากองค์กร มีค่าเท่ากับ 0.852***

ผลการทดสอบอิทธิพลส่งผลที่เป็นตัวแปรกำกับเข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้ตัวกำกับเข้ามาคั่นกลางนำมาอธิบายอิทธิพลทางอ้อม ซึ่งผลการทดสอบสามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบอิทธิพลคั่นกลาง (ตัวแปรกำกับ) (Mediation Effect)

	สมมติฐานผลการวิจัย (Hypothesis)	Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H6	ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีของพนักงานผ่านการสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ	.5309	.0413	.4499	.6134

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานในฐานะตัวแปรกำกับ พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางทางอ้อมต่อความภักดีของพนักงานผ่านการสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ มีค่าอิทธิพล Lower และ Upper อยู่ในช่วง .4499-.6134 อยู่ในเกณฑ์ไม่คลุม 0 ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 4 สรุปผลการศึกษาตามสมมติฐาน

	สมมติฐาน	Coef	(T-test)	แปรผล
H1	ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการสนับสนุนจากองค์กร	0.852***	50.276	สนับสนุน
H2	ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการสื่อสารภายใน	0.846***	45.887	สนับสนุน
H3	ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน	0.174**	2.482	สนับสนุน
H4	การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน	0.812***	48.801	สนับสนุน
H5	การสื่อสารภายในมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน	0.858***	45.934	สนับสนุน
H6	ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีของพนักงานผ่านการสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ	0.629***	20.940	สนับสนุน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.99 ถึง 4.07 แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งในกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กรบริการด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในบริบทของบริษัท ก ที่พนักงานแสดงออกถึงการรับรู้ในเชิงบวกต่อทั้งผู้นำในองค์กร ระบบสนับสนุนภายใน และช่องทางการสื่อสารอย่างชัดเจน ความคิดเห็นในระดับสูงดังกล่าว สะท้อนถึงความสามารถขององค์กรในการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ความพึงพอใจของลูกค้าส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของพนักงานด่านหน้า

ในส่วนของภาวะผู้นำ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04 นั้น บ่งบอกว่าพนักงานมีความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารหรือหัวหน้างานว่าเป็น ผู้ที่สามารถแสดงวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทาง และนำพาทีมไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคที่องค์กรเผชิญกับความไม่แน่นอนสูงจากปัจจัยภายนอก เช่น ความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค และเทคโนโลยีดิจิทัล ภาวะผู้นำจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบบูรณาการและยืดหยุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alkhadher et al., (2023) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจและจัดการกับความหลากหลายของบุคลากรสามารถส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานและความพึงพอใจของพนักงานได้อย่างมีนัยสำคัญ

ในด้านของการสนับสนุนจากองค์กรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.99 อยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าพนักงานรู้สึกว่าองค์กรให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นด้านสวัสดิการ การพัฒนาความสามารถ การให้โอกาสในสายอาชีพ รวมถึงการให้ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Perceived Organizational Support ที่กล่าวถึงในงานของ To and Huang (2022) โดยระบุว่าความรู้สึกว่าองค์กรให้การสนับสนุนที่แท้จริงจะส่งผลต่อความจงรักภักดี ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของพนักงานต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ การสื่อสารภายใน ซึ่งได้รับการประเมินในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.07) สะท้อนถึงการที่องค์กรมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน พนักงานรู้สึกว่าข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีความชัดเจน โปร่งใส และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง การเปิดช่องทางให้พนักงานสามารถสะท้อนความคิดและความคิดเห็นถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความพึงพอใจในการทำงาน โดยเฉพาะในบริบทของอุตสาหกรรมบริการที่ต้องพึ่งพาการประสานงานในระดับสูง ตรงกับงานวิจันของ Kim and Lee (2022) ที่สนับสนุนผลการวิจัยนี้ โดยชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้บริหารและพนักงานส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรและการรับรู้ถึงคุณค่าตนเองในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ

สุดท้าย ในตัวแปรความภักดีของพนักงาน ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) สะท้อนให้เห็นว่า พนักงานรู้สึกอยากอยู่กับองค์กรในระยะยาว มีความภูมิใจในองค์กร และมีความเต็มใจที่จะทุ่มเทในการทำงาน ความภักดีของพนักงานเป็น

ผลลัพธ์ที่เกิดจากการรับรู้ด้านบวกต่อปัจจัยอื่น ๆ ข้างต้นอย่างภาวะผู้นำ การสนับสนุน และการสื่อสาร ซึ่งตรงกับงานของ Pham et al., (2021) ที่พบว่าในองค์กรบริการ เช่น โรงแรมหรือท่องเที่ยว ความภักดีของพนักงานสามารถคาดการณ์ได้จากระดับของผู้นำและการสนับสนุนภายในองค์กร

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ

ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยตรงต่อความภักดีของพนักงาน (Direct Effect=0.174**) และยังส่งผลทางอ้อม (Indirect Effect=0.629***) ผ่านการสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายใน ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับ (Mediators) อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การสื่อสารภายในมีผลต่อความภักดีในระดับสูงสุด (TE=0.858) รองลงมาคือการสนับสนุนจากองค์กร (TE=0.812) และภาวะผู้นำ (TE=0.803) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแม้ภาวะผู้นำจะมีอิทธิพลโดยตรง แต่เมื่อผ่านกลไกสนับสนุนและการสื่อสารภายใน อิทธิพลนั้นจะยิ่งทวีความชัดเจนมากขึ้น

โมเดลนี้สอดคล้องกับแนวคิด “ตัวแปรแทรกกลาง” ที่กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งอาจไม่มีผลต่อพฤติกรรมหรือทัศนคติโดยตรง หากแต่ผ่านระบบสนับสนุนหรือกลไกการสื่อสาร ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผลกระทบของผู้นำต่อความภักดีของพนักงานปรากฏให้เห็นในทางพฤติกรรมจริง ตัวแปรสนับสนุนจากองค์กร (Organizational Support) จึงเป็นตัวเชื่อมสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า หากพนักงานรู้สึกว่าองค์กรให้การสนับสนุนในเชิงโครงสร้าง เช่น โอกาสความก้าวหน้า การปฏิบัติที่เป็นธรรม หรือการมีสวัสดิการที่เหมาะสม ก็จะทำให้เกิดแรงจูงใจจากภายใน ส่งผลต่อความภักดีได้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกัน การสื่อสารภายใน (Internal Communication) ก็มีบทบาทโดดเด่นยิ่งกว่า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่ผู้บริหารสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ นโยบาย หรือแม้แต่ตอบสนองความคิดเห็นของพนักงานได้อย่างชัดเจน โปร่งใส และต่อเนื่อง ถือเป็นกุญแจสำคัญต่อการสร้างพนักงานที่ผูกพันและจงรักภักดีต่อองค์กร

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนและสอดคล้องอย่างมากผ่านงานวิจัยของ Khalid et al., (2024) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานมีความเข้มข้นมากขึ้นเมื่อมี "การสื่อสารภายในที่ดีพอ" และการมีส่วนร่วมของพนักงานในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในครั้งนี้ที่ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารภายในเป็นตัวแปรที่ส่งผลรวมมากที่สุดต่อความภักดี ในขณะเดียวกัน Susanto et al., (2023) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำกับแรงจูงใจและความผูกพันของพนักงาน โดยชี้ว่าปัจจัยเชิงระบบ เช่น การบริหารทรัพยากรบุคคล การสนับสนุนจากองค์กร และความสามารถในการสื่อสาร ล้วนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของพนักงานให้เกิดความภักดีและผลการทำงานที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม Špoljarić & Verčič (2022) ยังเสนอว่า ความพึงพอใจในการสื่อสารภายในสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยด้านการจัดการกับความผูกพันในองค์กร โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูงอย่างการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างหน่วยงานอย่างลึกซึ้ง ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยของ To & Huang (2022) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าความรู้สึกของพนักงานที่มีต่อองค์กรในแง่การสนับสนุนหรือการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม จะนำไปสู่ความไว้วางใจในองค์กรและความภักดีในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับตัวแปรกำกับตัวที่สองในงานวิจัยนี้คือ “การสนับสนุนจากองค์กร”

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยวของบริษัท ก ผ่านการสนับสนุนจากองค์กร และการสื่อสารภายใน ในฐานะตัวแปรกำกับ” มีข้อค้นพบที่สำคัญทั้งในด้านระดับความคิดเห็นของพนักงานและความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยว พบว่า ทั้งภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร การสื่อสารภายใน และความภักดีของพนักงานอยู่ในระดับ “มาก” ทุกตัวแปร โดยเฉพาะการสื่อสารภายในที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (4.07) แสดงให้เห็นถึงการมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน รองลงมาคือความภักดีของพนักงาน (4.06) ภาวะผู้นำ (4.04) และการสนับสนุนจากองค์กร (3.99) ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมขององค์กรในการส่งเสริมการทำงานของบุคลากรผ่านปัจจัยที่หลากหลาย

ทั้งนี้ในด้านโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทั้งทางตรง (0.174**) และทางอ้อม (0.629***) ต่อความภักดีของพนักงาน โดยมีการสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายในเป็นตัวแปรกำกับ ซึ่งช่วยเสริมสร้าง

ความสัมพันธ์ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การสื่อสารภายในมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อความภักดี (TE=0.858) รองลงมาคือการสนับสนุนจากองค์กร (TE=0.812) และภาวะผู้นำ (TE=0.803) ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าความภักดีของพนักงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้นำเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเกิดจากการสนับสนุนและการสื่อสารที่มีคุณภาพในองค์กรด้วย ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างความภักดีของพนักงานในธุรกิจบริการภาคการท่องเที่ยว จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงบูรณาการระหว่างภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร และระบบการสื่อสารภายในที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรักษาทรัพยากรมนุษย์และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. บริษัทควรจัดตั้ง ศูนย์กลางการสื่อสารภายในองค์กร (Internal Communication Hub) เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลสำคัญให้พนักงานเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ พร้อมจัดทำคู่มือการสื่อสารที่ชัดเจนในกรณีต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การร้องเรียนภายใน หรือช่องทางแสดงความเห็นจากพนักงาน เพื่อสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและลดความคลุมเครือในการทำงาน

1.2. บริษัทควรกำหนดนโยบายสนับสนุนพนักงานอย่างเป็นระบบ โดยจัดตั้งโครงการพัฒนาศักยภาพและสวัสดิการเฉพาะกลุ่ม เช่น ทุนอบรมเฉพาะทาง โครงการเติบโตในสายอาชีพ (Career Path Program) และการให้สิทธิประโยชน์ตามช่วงอายุหรือแผนก เพื่อให้พนักงานรับรู้ว่าบริษัทใส่ใจในคุณค่าและการพัฒนาของพวกเขาอย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มระดับความภักดีในระยะยาว

1.3. บริษัทควรพัฒนาหลักสูตรอบรมภาวะผู้นำแบบ Transformational Leadership สำหรับหัวหน้างานและผู้บริหารทุกระดับ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (Active Listening) การให้แรงบันดาลใจ และการสื่อสารเป้าหมายองค์กรอย่างมีระบบ เพื่อให้ผู้นำสามารถกระตุ้นศักยภาพพนักงานและสร้างแรงจูงใจในการทำงานผ่านวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยลดอัตราการลาออกและเพิ่มความผูกพันระหว่างพนักงานกับองค์กร

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. จากการศึกษาครั้งนี้ใช้การสนับสนุนจากองค์กรและการสื่อสารภายใน เป็นตัวแปรแทรกกลาง (Mediators) เท่านั้น การวิจัยในอนาคตควรเพิ่มตัวแปรอื่น เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน (Job Satisfaction) ความผูกพันในองค์กร (Organizational Commitment) หรือวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น อันจะช่วยให้ได้ภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานอย่างลึกซึ้ง

2.2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในบริบทของ “บริษัท ก” เพียงแห่งเดียว การวิจัยในอนาคตอาจขยายไปยังการเปรียบเทียบหลายบริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกัน เช่น กลุ่มโรงแรม บริษัทนำเที่ยว หรือสายการบิน หรือข้ามอุตสาหกรรม เช่น เปรียบเทียบบริษัทภาคการท่องเที่ยวกับธุรกิจบริการสุขภาพหรือโลจิสติกส์ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของพนักงานแตกต่างกันหรือไม่ในบริบทที่ต่างกัน

2.3. งานวิจัยปัจจุบันใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก การวิจัยครั้งต่อไปสามารถใช้แนวทางวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยการนำผลการวิจัยเชิงปริมาณไปใช้ในการออกแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับพนักงานในแต่ละระดับ เพื่อให้เข้าใจมิติทางจิตวิทยาและประสบการณ์ที่อยู่เบื้องหลังความรู้สึกภักดีหรือไม่ภักดีต่อองค์กรอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ฐานเศรษฐกิจ. (2567). *ททท.ปั้นท่องเที่ยวยั่งยืน ลดปล่อยคาร์บอน 2% ต่อปี.* สืบค้น 4 ธันวาคม 2567. จาก https://www.thanset takij.com/sustainable/zero-carbon/552877.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). *เศรษฐกิจไทยภายหลังจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19.* สืบค้น 4 ธันวาคม 2567. จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/256303_Cover Story.html.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พศ. 2566-2570.* สืบค้น 4 ธันวาคม 2567. จาก https://planning.dusit.ac.th/main/wp-content/uploads/2023/06/แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ-ฉบับที่๓.pdf.

Best, J. W. (1977). *Research in education (3rd ed.).* Prentice-Hall.

Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis (2nd ed.).* Lawrence Erlbaum Associates.

Gil-Cordero, E., Ledesma-Chaves, P., Ortega-Gutierrez, J., & Han, H. (2023). Organizational value and participatory leadership for sustaining the competitive advantages of hospitality and tourism companies. *Humanities and Social Sciences Communications,* 10(1), 1-17.

Goel, N., & Rashmi, K. (2023). Impact of motivation on employee engagement: A literature review. *Journal of Statistics and Management Systems,* 26(3), 537-547.

Güttel, W. H., Güttel, C., Kleinhanns-Rollé, A., & Voglmayr, R. (2023). *Successful in turbulent times. Leadership, change management & ambidexterity.* Nomos: Baden-Baden.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis (6th ed.).* Pearson Education.

Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2014). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM).* SAGE Publications.

Hambleton, R. K., & Cook, L. L. (1977). An investigation of the robustness of item response models to violations of the underlying assumptions. *Applied Psychological Measurement,* 1(4), 509–527.

Khalid, J., Mi, C., Ashraf, M. U., & Islam, M. S. (2024). Leadership internal communication and employee creativity; role of symmetrical communication, employee advocacy and proactive personality. *Global Knowledge, Memory and Communication,* 10(11), 385.

MGR Online. (2567). *กระตุ้นการท่องเที่ยวไทย.* สืบค้น 4 ธันวาคม 2567. จาก https://mgronline.com/infographic/detail

Nunnally, J. C. (1978). Psychometric theory (2nd ed.). McGraw-Hill.

Špoljarić, A., & Tkalac Verčič, A. (2022). Internal communication satisfaction and employee engagement as determinants of the employer brand. *Journal of Communication Management,* 26(1), 130-148.

Susanto, P. C., Syailendra, S., & Suryawan, R. F. (2023). Determination of motivation and performance: Analysis of job satisfaction, employee engagement and leadership. *International Journal of Business and Applied Economics,* 2(2), 59-68.

To, W. M., & Huang, G. (2022). Effects of equity, perceived organizational support and job satisfaction on organizational commitment in Macao's gaming industry. *Management Decision,* 60(9), 2433-2454.

Tribe, J., & Paddison, B. (2023). Critical tourism strategy. *Annals of Tourism Research,* 98, 103511.

Utomo, H. J. N., Irwantoro, I., Wasesa, S., Purwati, T., Sembiring, R., & Purwanto, A. (2023). Investigating the role of innovative work behavior, organizational trust, perceived organizational support: an empirical study on SMEs performance. *Journal of Law and Sustainable Development,* 11(2), e417-e417.

Verčič, A. T. (2021). The impact of employee engagement, organisational support and employer branding on internal communication satisfaction. *Public Relations Review,* 47(1), 102009.

Wang, P., Li, K., Du, Q., & Wang, J. (2024). Customer experience in AI-enabled products: Scale development and validation. *Journal of Retailing and Consumer Services,* 76(Special), 103578.

Yue, C. A., Men, L. R., & Ferguson, M. A. (2021). Examining the effects of internal communication and emotional culture on employees' organizational identification. *International Journal of Business Communication,* 58(2), 169-195.

Alkhadher, M., Alnaser, A. S. M., & Ismail, H. (2023). Leadership styles and employee motivation in 4- and 5-star hotels in Dubai. *Journal of Hospitality and Tourism Management,* 54, 102–112.

Kim, Y., & Lee, S. (2022). Impact of internal communication on employee engagement in hospitality organizations. *International Journal of Hospitality Management,* 102, 103136.

Pham, L. T. M., Nguyen, T. T. H., & Le, H. T. (2021). The impact of leadership on employee loyalty in Vietnamese hospitality firms. *Journal of Asian Business and Economic Studies,* 28(2), 234–250.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 72 – 81 ISSN 2985-2137 (Online)

The development on thai comprehension reading achievement by using the 5w1h technique supplemented mind map for grade 5 students

Watchara pimsit [1*] and lada donhongsa [2]

[1, 2] Faculty of Education, Pitchayabundit College

Corresponding author. E-mail: watcharaptopzaza.ohm99@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) compare the Thai comprehension reading achievement of Grade 5 students before and after using the 5W1H technique supplemented with mind map. 2) compare Thai comprehension reading achievement of Grade 5 students after using the 5W1H technique supplemented with mind map with the 75 percent criterion. 3) study the satisfaction towards using the 5W1H technique supplemented with mind map of Grade 5 students. The Sample consisted of 21 grade 5 students in the second semester of the 2024 at Ban Nong Phai School Nong Phai Subdistrict, Sawang Daen Din District, Sakon Nakhon Province, by cluster random sampling. The research instruments were 1) lesson plans 2) Thai comprehension reading achievement test with difficulty level between 0.44 - 0.74, discrimination values between 0.42 - 0.67 and reliability value was 0.92 3) the satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, t-test for dependent samples.

The results of this research found that ;

1. The Thai comprehension reading achievement of Grade 5 students after by using the 5W1H technique supplemented with mind map was significantly higher than before at the .05 levels.

2. The Thai comprehension reading achievement of Grade 5 students after by using the 5W1H technique supplemented with mind map was significantly higher than 75 percent at the .05 levels.

3. The Satisfaction towards by using the 5W1H technique supplemented with mind map of Grade 5 students at a high level.

Keywords: 5W1H techniques Learning management, Mind Map, Learning Achievement

Received 5 November 2025; **Revised** 18 November 2025; **Accepted** 25 November 2025

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วัชระ พิมพ์สิทธิ์ [1*] และ ละดา ดอนหงษา [2]

[1,2] สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

* Corresponding author. E-mail: watcharaptopzaza.ohm99@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างหลังการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 75 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 21 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ มีค่าความยากความง่ายระหว่าง 0.44 - 0.74 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.42 - 0.67 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที แบบไม่เป็นอิสระ (dependent t-test) และแบบกลุ่มเดียว One Sample t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H, ผังความคิด, ผลสัมฤทธิ์

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นเครื่องมือที่ทำให้คนไทยสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกันได้อย่างเข้าใจ สามารถเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้อื่นสามารถรับรู้รับฟังได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตลอดจนสามารถทำให้ผู้รับสารรับข้อมูลได้ตรงตามจุดประสงค์ ทักษะดังกล่าวล้วนต้องถูกฝึกฝนและเรียนรู้มาตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้เป็นผู้ที่รู้จักมีความคิด วิเคราะห์ อ่านออกเขียนได้ และฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะเป็นบุคคลที่ถูกพัฒนาและใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาไทยถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญเป็นพื้นฐานของการศึกษาในทุกแขนงสาขา และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เพราะในขณะนี้วิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงและก้าวหน้ามากขึ้น ดังนั้นเราจึงจำเป็นที่จะต้องมีทักษะในการอ่านเพื่อความเข้าใจ เพื่อการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ต้องอ่านเพื่อความเข้าใจได้คล่อง ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อการเสาะแสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย สามารถเข้าใจและติดตามการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการความรู้ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารได้ทันที การอ่านเพื่อความเข้าใจมีหลายประเภท แต่การอ่านเพื่อความเข้าใจระดับพื้นฐานที่นักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต้องสามารถทำได้ และเพื่อพัฒนาไปยังทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจในรูปแบบอื่น คือ การอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นพื้นฐานของการอ่านที่มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนให้นักเรียนอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธีตามมาตราตัวสะกด จะต้องเริ่มฝึกทักษะตั้งแต่เริ่มเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทยและกลุ่มสาระอื่น ๆ ช่วยให้อ่านแล้วเข้าใจได้อย่างถูกต้อง นำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนและในชีวิตประจำวัน ดังที่ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2543) กล่าวว่า การอ่าน เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ การรับรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน เมื่ออ่านแล้วสามารถเข้าใจเนื้อหามากก็ยิ่งทำให้ได้รับความรู้มาก เกิดทักษะในการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นกระบวนการที่ต้องให้ความสำคัญฝึกฝนกันอยู่เสมอ เริ่มตั้งแต่การศึกษาคำศัพท์ กลุ่มคำ ประโยคตลอดจนถึงข้อความ ครูผู้สอนได้เห็นความสำคัญของการอ่านเพื่อความเข้าใจในภาษาไทย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานอันสำคัญ จึงได้ทำการศึกษาเรื่องการอ่านเพื่อความเข้าใจในภาษาไทย เพื่อที่จะหาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการอ่านเพื่อความเข้าใจในภาษาไทยของนักเรียน และนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจในภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น ถ้าครูไม่ได้สอนการอ่านเพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนในระยะเริ่มต้น เพราะการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ครูต้องปูพื้นฐานการอ่านต่าง ๆ เริ่มจากง่ายไปยากได้ระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งในช่วงเริ่มต้นแรกนี้อาจอยู่ในช่วงปฐมวัย เด็กเรียนโดยการอ่านเพื่อความเข้าใจพื้นฐาน เป็นการอ่านที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นการอ่านใกล้ตัวเด็ก การอ่านเพื่อความเข้าใจนับเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา และได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยกำหนดทักษะการอ่านและการเขียนไว้เป็นสมรรถนะที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน คือ ความสามารถของการสื่อสารทั้งในการรับสารและส่งสาร ในเรื่องของวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจความรู้สึก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

จากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา พบปัญหาการอ่านเพื่อความเข้าใจ อ่านแล้วไม่เข้าใจ ไม่สามารถนำสิ่งที่อ่านไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ยังขาดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ หรืออ่านเพื่อความเข้าใจและนำไปใช้ อย่างไรก็ตาม ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันออกไป ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก็เช่นกัน แต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน น้อยมากแตกต่างกันออกไป จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ ในปีการศึกษา 2566 ได้คะแนนร้อยละ 65 ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ ร้อยละ 75 (โรงเรียนบ้านหนองไผ่, 2566) ซึ่งการขาดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่า เทคนิค 5W1H สามารถนำมาพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ (ดวงพร เฟื่องฟู, 2560)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H คือ เป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการเพื่อความเข้าใจสำคัญของเรื่องที่อ่าน เป็นการเรียนรู้ที่ตั้งคำถามหรือประเด็นที่ให้ได้คำตอบ โดย 5W1H หมายถึง What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อใด) Why (ทำไม) Who (ใคร) How (อย่างไร) ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคนิค 5W1H เช่น ดวงพร เฟื่องฟู (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียน มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค 5W1H โดยมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 2) ชุดกิจกรรมการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค 5W1H มีประสิทธิภาพ 84.00/87.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อชุดกิจกรรมการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค 5W1H โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากปรับใช้ในการเรียนในระดับสูงขึ้น และชนกพร สุริโย (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 5W1H ประกอบแบบฝึกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาไทย ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H ประกอบแบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.01/82.44 2) ประสิทธิผลของการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีค่าเท่ากับ 0.7151 คิดเป็นร้อยละ 71.51 3) นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 5W1H ประกอบแบบฝึกมีความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์หลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 82.02 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 5W1H ประกอบแบบฝึก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ การนำผังความคิดมาช่วยเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ สามารถทำให้นักเรียนจับประเด็นสำคัญในเรื่องที่อ่าน และนำมาเขียนสรุปลงในผังความคิดแบบสั้น ๆ และเข้าใจง่าย แยกแยะประเด็นหลัก เรียบเรียงเป็นเรื่องสั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2551) กล่าวว่า แผนผังความคิดเป็นการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้ภาพซึ่งจะต้องแยกแยะความคิดหลักและความคิดรองเป็นสาระของข้อความ โดยเกิดจากการสร้างองค์ความรู้ของผู้สร้างแผนผังความคิดเอง เป็นการจัดลักษณะการบันทึกใหม่ เป็นเทคนิคหนึ่งที่ช่วยในการจำได้ดี และปัจจุบันนี้แผนผังความคิดกลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการจัดระบบความคิด ทำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถจดจำความรู้ได้ อย่างรวดเร็ว คงทนและถาวร เสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ทำให้การเรียนรู้ เรื่องต่าง ๆเร็วขึ้น ส่วนในด้านของครูนั้นแผนผังความคิดถือว่าเป็นเครื่องมือในการวัดผลประเมินผล นักเรียนได้ว่าสามารถเข้าใจในเนื้อหา บทเรียนต่าง ๆ หรือสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองได้หรือไม่ หลังจากที่ครูจัดการเรียนการสอน ดังนั้น แผนผังความคิดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาด้านการอ่าน อีกทั้งเป็นพื้นฐานในการนำความรู้ไปใช้ในส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างหลังการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบใช้แบบแผนการทดลองเบื้องต้น (Pre - Experimental Design) แบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยรูปแบบการทดลอง แสดงดังตารางที่ 1 (ไพศาล วรคำ, 2562)

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ดำเนินการทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
E	O_1	X	O_2

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E หมายถึง กลุ่มทดลอง

O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง

X หมายถึง การทดลองด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด

O_2 หมายถึง การสอบหลังการทดลอง

โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 15 อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 12 ห้อง รวม 195 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบ แบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 แผน รวม 16 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด จำนวน 1 ฉบับ 10 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทดลอง กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร จำนวน 21 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ให้นักเรียนทราบ

4.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 30 ข้อ บันทึกคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนไว้เพื่อการนำไปเปรียบเทียบกับแบบทดสอบหลังเรียน

4.3 ผู้วิจัย ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 8 แผน รวม 16 ชั่วโมง ตั้งแต่แผนที่ 1 ถึงแผนที่ 8

4.4 ประเมินผลหลังเรียน (Post-test) รายบุคคล โดยใช้แบบทดสอบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ฉบับเดิมที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน แล้วบันทึก คะแนนหลังเรียนไว้

4.5 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ 5W1H เสริมด้วยผังความคิด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

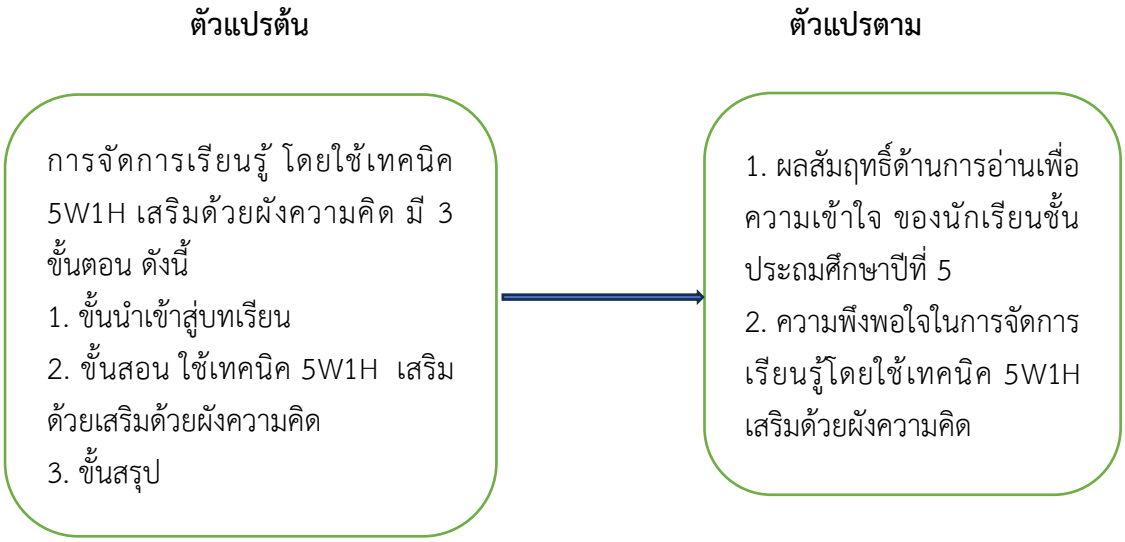
5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด โดยการวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างหลังการจัดการเรียนรู้ใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการวิเคราะห์ ค่า t กลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์ (One sample t-test)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยศึกษาตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ และความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ตาม ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 13.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.081 และหลังเรียนได้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 25.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 1.217 และค่าที (t-test) เท่ากับ 27.133 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 25.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 1.217 คิดเป็นร้อยละ 85.23 ค่า t เท่ากับ 11.66 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทนนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด เรื่อง บทอ่านภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 ครูจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.62) รองลงมาคือ ข้อที่ 10 นักเรียนมีความพึงพอใจในการเขียนผังความคิด และข้อ

ที่ 9 กิจกรรมให้นักเรียนออกแบบผังความคิดช่วยให้เข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น($\overline{X}$ = 4.38) ข้อที่ 2 ครูให้ความเป็นกันเอง กระตุ้น และจูงใจให้นักเรียนสนใจและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.38) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 เนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสมกับนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.10)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 อาจเป็นเพราะ การนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H มาใช้ร่วมกับการอธิบายยกตัวอย่าง และตั้งคำถามของครู เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ เกิดความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติ เมื่อครูนำเสนอบทอ่านนักเรียนใช้วิธีการอ่านที่ได้เรียนรู้มาอ่าน ทำความเข้าใจกับประเด็นสำคัญ ความเชื่อมโยงของประโยคในบทอ่าน โดยมีครูเป็นผู้แนะนำเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ มีพัฒนาการด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจและได้รับความรู้ หลังจากนั้นครูใช้กิจกรรมการอ่านบูรณาการไปสู่การเขียน โดยให้นักเรียนเขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านลงในผังความคิด ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปฝึกปฏิบัติการเขียนสรุปความได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นการสรุปใจความสำคัญ จากเรื่องที่อ่าน เป็นการนำเสนอข้อมูลในลักษณะแผนที่ความคิด ความรู้จากเรื่องที่ได้อ่าน โดยการใช้ภาพ สีเส้นและการโยง แทนการจดบันทึกแบบเดิม ซึ่งมีประโยชน์มากในชีวิตประจำวัน เช่น การวางแผน การบันทึกช่วยจำ การสรุปบทเรียนสามารถทำให้จดจำและทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น และสามารถเขียนประเด็นความคิดได้หลากหลายมุมมอง ทำให้สมองได้คิดได้ทำงานตามธรรมชาติ และมีการจินตนาการกว้างไกลขั้นที่ให้นักเรียนจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้ข้อความอย่างรัดกุมหรือย่อ ๆ ตามความเข้าใจของนักเรียน ซึ่งแผนผังความคิดให้ประโยชน์มากมายทั้งในชีวิตประจำวัน และในการทำงาน ในการวางแผนงาน การบันทึกช่วยจำและการสรุปบทเรียน จากวิธีการดังกล่าวจึงส่งผลให้ผลการเรียนรู้สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงพร เฟื่องฟู (2560) ที่ได้ศึกษาความสามรถในการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค 5W1H พบว่า นักเรียนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ซึ่งทิศนา แขมณี (2547) ได้กล่าวถึงการสอนการอ่านจับใจความว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike กล่าวว่า ผู้มีสติปัญญาดีจะสามารถรับรู้และอ่านจับใจความได้ในเวลาอันรวดเร็ว การให้นัดเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็เป็นวิธีการที่จะให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคณัฐ เกษมสุข (2553) ศึกษาการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ และเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ และเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และปวีณา วรรณคำ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีลที่ 1 พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 10.33 จากก่อนเรียน ($\overline{X}$ =10.33, S.D.= 1.74) และได้คะแนนเฉลี่ย 15.27 จากหลังเรียน ($\overline{X}$ =15.27, S.D.= 2.19) เมื่อทดสอบสถิติ Paired t-test ความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาลินี จินดาวงศ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่3 โดยการใช้สื่อประสมร่วมกับแผนผังความคิด (Mind Mapping) ผลการศึกษาพบว่า 1) ทักษะการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้สื่อประสมร่วมกับแผนผังความคิด (Mind Mapping) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเขียนสะกดคำโดยการใช้สื่อประสม ร่วมกับแผนผังความคิด (Mind Mapping) อยู่ในระดับมาก และกฤษติยา หมื่นเรือคำ (2567) ได้ศึกษาเรื่องผลของการเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.75 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.12 คะแนน

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด มีความพึงใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H จนเกิดกระบวนการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อไปสู่การทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ ภูนาเงิน (2553) ได้ศึกษาเรื่อง แผนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค 5W1H เรื่องการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ เรื่อง “การอ่าน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 5W1H มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.19/84.73 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้เทคนิค 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 5W1H มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สุภาพร เหล่ารอด (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 STEPs ร่วมกับเทคนิค 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 STEPs ร่วมกับเทคนิค 5W1H พบว่านักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) เท่ากับ 14.56 คิดเป็นร้อยละ 72.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.69 และหลังจากการทำแบบทดสอบ หลังเรียน (Post - test) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.95 คิดเป็นร้อยละ 89.75 และจากการทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test) อยู่ที่ 12.70 คะแนน ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นิตติยา เหง้าโอสา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ครูภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิคคำถาม 5W1H ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้เทคนิคคำถาม 5W1H หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาธิป เสือขำ (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดีอาร์-ทีเอ (DR-TA: Directed Reading-Thinking Activity) นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาภาษาไทยนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รภีพรณ์ เผือดจันทึก (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน หลังเรียนการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง มีนักเรียนคพแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 17 คน เป็นร้อยละ 89.47 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จพนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.53 สาลินี จินดาวงศ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่3 โดยการใช้สื่อประสมร่วมกับแผนผังความคิด (Mind Mapping) ผลการศึกษาพบว่า 1) ทักษะการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้สื่อประสมร่วมกับแผนผังความคิด (Mind Mapping) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเขียนสะกดคำโดยการใช้สื่อประสม ร่วมกับแผนผังความคิด (Mind Mapping) อยู่ในระดับมาก และกฤษติยา หมื่นเรือคำ (2567) ได้ศึกษาเรื่องผลของการเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.75 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.12 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูสามารถสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนให้เหมะสมกับนักเรียน นักเรียนจึงเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามมา อีกทั้งครูผู้สอนยังให้ความเป็นกันเอง กระตุ้น จูงใจนักเรียน เร้าให้เกิดความสนใจต่อการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจในที่สุด ซึ่งสอดคล้อง ดวงพร เฟื่องฟู (2560) ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค 5W1H พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทักษพร โพธิ์เหมือน (2561) ศึกษา การพัฒนาการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 4W1H ส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่อการใช้เทคนิค 4W1H ในการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ พบว่า ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจ ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริม สนับสนุกให้ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนโดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วย ผังความคิด เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาไทย ด้านอื่น ๆ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้นำการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ไปใช้ในการสอนการอ่านและการเขียนทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น นำไปบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ อื่น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน ควรส่งเสริมให้มีการอบรมการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด ให้แก่ครูผู้สอน ทั้งควรมีการเผยแพร่และ ประเมิน ติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยทักษะอื่น ๆ เช่น การอ่านเพื่อตีความ การอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด กับเนื้อหาอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กฤษติยา หมื่นเรือคำ. (2567). ผลของการเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารปัญญาปณิธาน.*

ชนกพร สุริโย. (2562). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิค 5W1H ประกอบแบบฝึกกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์คุรุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ณัฐพงษ์ ภูนาเงิน. (2553). *แผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค 5W1H เรื่อง การอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ดวงพร เฟื่องฟู. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ทักษพร โพธิ์เหมือน. (2561). *การพัฒนาการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 4W1H ส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ทิศนา แขมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาธิป เสือขำ. (2564). *การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทยด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ดีอาร์-ทีเอ (DR-TA: Directed Reading-Thinking Activity) นักเรียนมัธยมศึกษาปี ที่ 3.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

นิตติยา เหง้าโอสา. (2563). *การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ครูภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิคคำถาม 5W1H.* วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปวีณา วรรณคำ. (2563). *การพัฒนาความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.* วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ไพศาล วรคำ. (2562). *การวิจัยทางการศึกษา = Educational Research.* มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

ภคณัฐ เกษมสุข. (2553*). รายงานการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ และเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568 จาก http://www.vcharkarn.com/veafel189180.

รพีภรณ์ เผือดจันทึก. (2562). *การพัฒนาความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจความภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้าง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

โรงเรียนบ้านหนองไผ่. (2566). *รายงานคุณภาพการจัดการศึกษาประจำปี 2566.* สกลนคร : โรงเรียนบ้านหนองไผ่

สาลินี จินดาวงศ์. (2565). *การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่3 โดยการใช้สื่อประสมร่วมกับแผนผังความคิด (Mind Mapping).* วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2543). *เทคนิควิจัยด้านการอ่าน. (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุภาพร เหล่ารอด. (2565). *การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้5 STEPs ร่วมกับเทคนิค 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.* การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แหงประเทศไทย.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 82 – 91 ISSN 2985-2137 (Online)

The development of active learning management model to enhance learning management ability for Curriculum and instruction students

Lada donhongsa

Faculty of Education, Pitchayabundit College

Corresponding author. E-mail: Anna102497@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop and validate an active learning management model to enhance learning management competency among Curriculum and Instruction students; 2) to study the effectiveness of the developed active learning management model; and 3) to study the satisfaction with the active learning management model. The research and development process was conducted in four stages: Stage 1: Research (R_1) – analyzing fundamental data; Stage 2: Development (D_1) – designing and developing the active learning management model; Stage 3: Research (R_2) – implementing the active learning management model; and Stage 4: Development (D_2) – evaluating the active learning management model. The Sample consisted 23 the first-year students of Curriculum and Instruction program in the first semester of 2024, Faculty of Education, pitchayabundit College, by cluster random sampling. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, t-test for dependent samples.

The results were as follows:

1. A 5-components of instruction at model consisted of; 1) the principles of the model, 2) the objectives of the model, 3) the learning content 4) the learning management process, which included 6 procedures as follow; (1) presenting an overall conceptual before teaching. (2) encountering an issue, (3) encouraging students by questioning in order to elicit their idea about the solution (4) planning in methods of acquiring knowledge (5) operating the methods of acquiring knowledge (6) Analyzing, summarizing and presenting the result 5) measurement and evaluation of learning. The model revealed overall efficacy at the very high level

2. The results of evaluating the effectiveness of the active learning management model in promoting learning management competency showed that: The learners' overall competency in learning management was at a very high level. The Learning Management Design and Classroom Management course achievement was significantly higher than before at the .05 levels.

3. The students' satisfaction towards the active learning management model for enhancing learning management competency was a high level.

Keywords: Development of Learning Management Model, Active Learning Management, Learning Management Competency

Received 5 November 2025; **Revised** 19 November 2025; **Accepted** 24 November 2025

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ละดา ดอนหงษา
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Corresponding author. E-mail: Anna102497@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และ 3) ศึกษาความพึงพอใจ ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีแบบแผนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R_2) การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D_2) การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 23 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมี 6 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 นำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการสอน ขั้นที่ 2 เผชิญปัญหา ขั้นที่ 3 ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ขั้นที่ 4 วางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ดำ เนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และรูปแบบมีประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภายหลังการทดลองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ความสามารถในการจัดการเรียนรู้

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองโลก ดังนั้นทุกประเทศจึงต้องเตรียมพร้อมเพื่อก้าวข้ามความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นนี้ โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยทางด้านการศึกษา โดยปัจจัยแรกที่ควรคำนึงถึงคือ ผู้สอน เพราะผู้สอนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียน เป็นผู้ที่คอยให้การอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยความมุ่งมั่นในด้านการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ (สันติ บุญภิรมย์, 2557) ดังนั้นการพัฒนาผู้สอนให้มีคุณภาพจึงมีความจำเป็น

อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดแผนการปฏิรูปการผลิตและพัฒนาผู้สอน กำหนดเป้าหมายพัฒนาผู้สอนให้ มีความรู้ความสามารถ และมีสมรรถนะในการพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์ที่ผู้เรียนควรจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active Participation) (ทิศนา แขมมณี, 2557) จึงเป็นหลักการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์

จากการประเมินผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2552-2559 พบว่า ยังมีปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงอย่างเร่งด่วน เช่นปัญหาทางด้านคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอน อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) ซึ่งในส่วนของปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาพบว่า ครู/ ผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนเชิงลึก ขาดทักษะการสอนที่หลากหลายขาดทักษะใหม่ ๆ ในการทำหน้าที่ครูยุคใหม่ที่เน้นบทบาทการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไม่มีเวลาเตรียมการสอน/ ไม่เตรียมการสอน (ทิศนา แขมมณี, 2557) จากปัญหาคุณภาพของผู้สอน อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาของประเทศมีแนวโน้มลดลง ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี การศึกษา 2567 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลคะแนนในทุกวิชามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ทั้งหมด ทุกรายวิชาที่สอบ จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเป็นปัญหาใหญ่ของชาติต่อไปในอนาคตเมื่อผู้เรียนเหล่านี้เติบโตเข้าสู่วัยทำงาน

จากปัญหาดังกล่าวสาเหตุเนื่องมาจากครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนไม่ชัดเจน ซึ่งวิทยากร เชียงกลู (2559) เสนอแนะว่าแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไทยให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 ต้องปฏิรูปครูใหม่ให้มีความรู้ ทักษะ คุณสมบัติแบบใหม่ก่อนจึงจะสามารถสอนแบบใหม่ได้ ครูต้องเปลี่ยนจากผู้บรรยายเป็นโค้ช เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ ที่ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ต้องมีลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนไม่อยู่นิ่งกระตือรือร้นและคิดค้นหาความรู้และคำตอบอยู่ตลอดเวลา (Active learner) ตามแนวทางการจัดการเรียนแบบกระตือรือร้น (Active learning) โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการกลุ่มหรือรายบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้เรียนยังได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง คือ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนด้วยปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำ (Learning by doing) ทฤษฎีสรรคนิยม (Constructivism) ที่มีมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น (Actively construct their knowledge) และแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้เด็กเก่งช่วยเหลือเด็กเรียนช้าเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดี, 2560) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะช่วยให้ผู้เรียนมีความความสุข ความสนุกและเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาความรู้และมีความจำคงทน มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร ลักษณะการทำงานที่ดีร่วมกับผู้อื่น เช่น ความกล้าแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความสามัคคี ความรับผิดชอบ เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากผลงานวิจัยของลีลาวดี ชนะมาร (2563) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active learning มีความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชากระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยพิชญบัณฑิต เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตผู้สอน ซึ่งคุณภาพของบัณฑิตต้องเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูฐานสมรรถนะของคุรุสภา และสำนักการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมกำหนด จึงมีเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งที่กำหนดในมาตรฐานวิชาชีพครูฐานสมรรถนะของคุรุสภาในองค์ประกอบด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ในสมรรถนะ

ที่ 2 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยตัวบ่งชี้ที่ 3 ได้ระบุว่า ใช้กลยุทธ์วิธีการสอนอย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน โดยมีคุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้ คือ สามารถออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีความหมายต่อผู้เรียน โดยใช้กลยุทธ์และวิธีสอนหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติและทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดความเข้าใจเชิงลึก ความรู้ใหม่และสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2561)

จากแนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อเนื่องสู่การพัฒนาผู้เรียน และเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำไปเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสาขาวิชาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R_1) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D_1) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R_2) การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D_2) การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้อง รวม 53 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง รวม 23 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

2.3 คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน

2.5 แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

2.6 แบบบันทึกประกอบการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

2.7 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการจัดการชั้นเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการดำเนินการเก็บข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โดยศึกษาสังเคราะห์เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญและได้สรุปผลเป็นแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้ในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเก็บข้อมูล ดังนี้

1) ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ท

2) ผู้วิจัยจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับกลุ่มทดลองในรายวิชา EDCI 202 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการจัดการชั้นเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นเวลา 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 60 นาที รวมระยะเวลาในการทดลอง 45 คาบ โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมผู้วิจัยนำแบบบันทึกประกอบการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ฉบับ ให้กลุ่มทดลองใช้บันทึกข้อมูล บันทึกหลักฐานที่สามารถสะท้อนความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

3) ประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ท ประเมินความสามารถ 4 ด้านคือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลการจัดการเรียนรู้

4) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา EDCI 202 การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5) ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โดยนำข้อมูลที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่างมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแล้วปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โดยหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โดยหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา EDCI 202 การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยวิเคราะห์ค่า t แบบไม่อิสระ (t-test for Dependent)

5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา EDCI 202 การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ระหว่างหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยวิเคราะห์ค่า t แบบกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์ (One Sample t-test)

5.5 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โดยคำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.6 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 นำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการสอน ขั้นที่ 2 เผชิญปัญหา ขั้นที่ 3 ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ขั้นที่ 4 วางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และรูปแบบมีประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ผลดังนี้

2.1 ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลังการจัดการเรียนรู้เชิงสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถอภิปราย ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ และมีประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยยึดกระบวนการในการพัฒนารูปแบบตามแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2557) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ความหมาย องค์ประกอบของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของรูปแบบ ในส่วนของการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม ทฤษฎีสรรคนิยม แนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการนำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า แนวคิดเทคนิคการใช้แผนผังความคิด แนวคิดเทคนิคการใช้คำถามเพื่อเป็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ หลังจากได้องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้เขียนรายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละส่วน ตลอดจนจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฉบับร่างแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะบางประเด็น ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ จนได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ กับงานวิจัยของ ลีลาวดี ชนะมาร (2563) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ดำนิน

การวิจัยเป็น 2 ระยะคือระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมี 6 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 นำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการสอนขั้นที่ 2 เผชิญปัญหา ขั้นที่ 3 ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ขั้นที่ 4 วางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูลนำเสนอ 4) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และรูปแบบมีประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ผสมผสานแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำเสนอมโนทัศน์ล่วงหน้า แนวคิดเทคนิคการใช้คำถาม และแนวคิดการใช้แผนผังความคิด ซึ่งแต่ละแนวคิดมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน เมื่อผู้วิจัยนำแนวคิด รูปแบบ และเทคนิคการเรียนรู้มาเชื่อมโยงผสมผสานกันแล้วได้กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ที่ถูกจัดลำดับอย่างเหมาะสมขั้นตอนแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีการวางกรอบแนวคิดให้กับผู้เรียนจากการนำเสนอมโนทัศน์ล่วงหน้าทำให้ผู้เรียนเห็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการเผชิญปัญหาและการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาย่อมทำให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับโครงสร้างความรู้เดิม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในแนวคิดอย่างมีความหมายและมีความคงทน (Joyce & Weil, 2004) นอกจากนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สืบเสาะหาคำตอบผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1993 อ้างถึงในลีลาวดี ชนะมาร, 2563) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นได้จากการลงมือปฏิบัติ แนวคิดของการเรียนรู้แบบรวมพลังที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างตื่นตัว สนุกสนานกับการใช้กระบวนการทางปัญญา การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ยินดีสุข, 2561) และแนวคิดเทคนิคการใช้แผนผังความคิดซึ่งเป็นการนำแผนผังความคิดมาช่วยบันทึกข้อมูล และถ่ายทอดข้อมูลจากสมองให้เป็นระเบียบอยู่ในรูปแบบที่สามารถอธิบายได้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการคิด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาจนเกิดสมรรถนะ (Competency) ที่พึงประสงค์ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2560) ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yoshida (2016) ได้ศึกษาเรื่องผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการจัดการหลักสูตร: โดยมุ่งเน้นที่ “หลักสูตรการศึกษา” ของประเทศญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการหลักสูตร และทักษะในการจัดการหลักสูตรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา ดวงชตา (2565) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน พบว่า มีทั้งหมด 22 แนวทาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรา ภษิตรัตนาวลี (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ พื้นที่ในการวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย 4 ขั้น คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนาคณาจารย์ที่สมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษากลุ่มทดลองที่อาจารย์จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่อาจารย์จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ

ปกติ และนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกมีความพึงพอใจต่อการจัดเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมในระดับดี

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยได้นำ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้มีกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประกอบไปด้วยการวางผังมโนทัศน์ล่วงหน้าให้ผู้เรียนรู้ว่าผู้เรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับเรื่องใด เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของเนื้อหาความรู้ที่ผู้วิจัยได้วางกรอบ มโนทัศน์ ไว้ในตอนต้นมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่ได้เรียนรู้จากการเผชิญปัญหาโดยให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ผ่านการใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหานั้นอย่างอิสระและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบแนวทางในการแก้ปัญหา ที่ผู้เรียนคิดขึ้น ซึ่งผู้เรียนต้องนำข้อมูลเหล่านี้ มาวิเคราะห์สรุปผลและนำเสนอผ่านการเขียนแผนผังความคิด จากกระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าตนเองมีศักยภาพเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Scott (1970) ที่กล่าวว่าการจูงใจให้บุคคลเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่ให้ผลเชิงปฏิบัติจะต้องทำให้บุคคลเห็นความสัมพันธ์ของงานกับความปรารถนาส่วนตัว เพื่อให้บุคคลเห็นความหมายของงานที่ตนทำ ซึ่งหากต้องการให้ได้ผลในการสร้างแรงจูงใจภายใน จะต้องให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย และรับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง ซึ่งสิ่งที่สำคัญคืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียนนั้น ต้องเป็นงานที่ผู้เรียนสามารถทำสำเร็จด้วย ผลการวิจัยสอดคล้องกับดวงใจ บุตรดี (2556) ที่ศึกษาการเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องโมเมนตั้มและการชนด้วยการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา จุ้ยประโคน (2556) ที่ศึกษาการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์โลก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ รูปแบบมีประสิทธิภาพในระดับดีมาก

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อ 3 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ.

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถาบันการผลิตครู ควรสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ในรายวิชาและสาขาวิชาอื่น ๆ

1.2 หน่วยงานทางการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมตามบริบทของรายวิชาที่ผู้สอนจะนำไปใช้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านอื่นที่มีความจำเป็นสำหรับวิชาชีพครูในปัจจุบัน เช่น การวิจัยในชั้นเรียน การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อตัวแปรด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้านการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เจนจิรา จุ้ยประโคน. (2556). *การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์โลก ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย* การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี.

ดวงใจ บุตรดี. (2556). *การเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องโมเมนตัมและการชนด้วยการเรียนรู้เชิงรุก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศษสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ทิศนา แขมมณี. (2557). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

ทิศนา แขมมณี. (2557). *อภิวัฒน์การเรียนรู้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.). (ไทยรัฐ, 2567)

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2560). *ทักษะ7 C ของผู้สอน 4.0.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สาหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย*. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิทยากร เชียงกูล. (2559). *การปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่ออนาคตของชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สันติ บุญภิรมย์. (2557). *การบริหารจัดการในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น

สุนิสา ดวงชตา (2565). แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,* 20(2), 349-366

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.* ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2561). *ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานเสริมสร้างกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Ethics in Professional Learning Community : e-PLC)* ประจำ ปี 2561. Retrieved From http://www.ksp.or.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561).* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย.*กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Scott, P. (1970). *The process of conceptual change in science.* New York: Cornell University.

Yoshida, H. (2016). Effects of active learning for curriculum management: With focus on the “courses of study” of Japan. *International Journal of Knowledge Engineering, 2*(2), 77-84.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 92 – 99 ISSN 2985-2137 (Online)

The Effects of STAD Learning Management Supplemented with Multimedia on Visual Arts Achievement and Group Working Behavior of Grad 9 Students

Achiraya Kerkkeerati [1*], Somchai Pachob [2] and Yuphawadi Phromsathian [3]

[1, 2, 3] Pitchayabundit College, Thailand

[*] Corresponding author. E-mail: nn.pachob@gmail.com

ABSTRACT

The objectives this research were: 1) to compare learning on visual arts achievement between before and after of STAD learning management supplemented with Multimedia 2) to compare on visual arts achievement after of STAD learning management supplemented with Multimedia to standard 75 percentages 3) to study group work behavior and 4) to study the satisfaction towards of STAD learning management supplemented with Multimedia. The sample group in this research comprised 30 grade 9 students at Udonphichit Raksapitaya School to semester 1 of the academic 2025 by cluster random sampling. The research instruments included: 1) lesson plans 2) the visual arts achievement test had difficulty values between 0.34 - 0.72, discrimination values between 0.27 - 0.68 and reliability value was 0.88 3) the assessment of group working behavior, and 4) a satisfaction questionnaire was employed, and the data were analyzed using descriptive statistics, specifically the mean standard deviation, percentage, t-test for dependent samples and one samples t-test. The results of this research were: 1.The students studied with STAD collaborative learning management supplemented with multimedia after learning on visual arts achievement was significantly higher than before at the .05 levels.2.The students studied with STAD collaborative learning management supplemented with multimedia after learning on visual arts achievement was significantly higher than 75% at the .05 levels. 3.The group working behavior of students learning through the STAD supplemented with multimedia of grade 9 students at the good level. 4.Students' satisfaction with collaborative learning using the STAD supplemented with multimedia of grade 9 students at the high level

Keywords: STAD Collaborative Learning, Multimedia, Achievement, Group Working Behavior

Received 6 November 2025; **Revised** 25 November 2025; **Accepted** 26 November 2025

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

อชิรญา เกริกกีรติ [1*], สมชาย พาชอบ [2] และ ยุภาวดี พรมเสถียร [3]
[1, 2, 3] วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ประเทศไทย
* Corresponding author. E-mail: nn.pachob@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมกับเกณฑ์ร้อยละ 75 3) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และ4) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.34 - 0.72 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.27 - 0.68 และค่าความเชื่อมั่น 0.88 3) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เสริมด้วยสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับดี 4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบSTAD เสริมด้วยสื่อประสม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD, สื่อประสม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลและความพร้อมในด้านร่างกาย ความรู้ และคุณธรรม รวมถึงมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พร้อมทั้งมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) ได้กำหนดให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค การเคารพกฎหมาย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงความภาคภูมิใจในความเป็นไทย การรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและชาติ ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมความสามารถในการประกอบอาชีพ การพึ่งพาตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการใฝ่รู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นช่วยให้มีจิตใจงดงาม มีสมาธิ สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุล อันเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดย

ส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพของชีวิตของสังคม การวาดภาพเป็นกิจกรรมศิลปะรูปแบบหนึ่งที่สงเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และเป็นพื้นฐานของการศึกษาศิลปะแขนงต่างๆ จากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ในปีการศึกษา 2566 และปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 71.46 และร้อยละ 72.35 ตามลำดับ ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของโรงเรียนที่ตั้งไว้ เนื่องจากขาดทักษะความรู้ความเข้าใจใน เรื่อง หลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ โดยดูจากการที่นักเรียนออกแบบสร้างสรรค์ผลงานในการสร้างงานทัศศิลป์ไม่ค่อยมีการใช้เทคนิคน้ำหนักแสงเงา และมีนักเรียนบางส่วนที่สร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพระบายสีแล้วมีการใช้เทคนิคน้ำหนักแสงเงาในการสร้างสรรค์ผลงานไม่ถูกต้องตามหลักการหลักการออกแบบสร้างงานทัศนศิลป์ (โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา, 2567)

การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หรือการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Teams Achievement Divisions) เป็นการเรียนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ แบบร่วมมือ และการสอนรายบุคคลเข้าด้วยกัน โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วย เก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ร่วมกัน โดยให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถจากแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมที่ครูเตรียมให้และเน้นส่งเสริมความร่วมมือภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การทำงานร่วมกัน จะเป็นแรงจูงใจอย่าง นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบย่อยไปเปรียบเทียบกับคะแนนพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคนซึ่งไม่เท่ากัน ได้มาโดยนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาเป็นเกณฑ์แล้วคิดคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน นำคะแนนความก้าวหน้าของสมาชิกกลุ่มเดียวกันมารวมกัน ถ้าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด กลุ่มก็จะได้รับการยกย่องหรือได้รางวัลตามที่ตกลงไว้ (Slavin,1995, p. 328 อ้างถึงใน แคทลียา ใจมูล, 2550) ดังเช่น ผลงานวิจัยของทอฝัน แววกระโทก และผดุง เพชรสุข (2565) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD รายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องร้อยละภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

นอกจากนี้สื่อประสม นำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อประสมถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาได้เป็นอย่างดีด้วยการสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมประสิทธิภาพของการสอนในชั้นเรียนขนาดใหญ่ได้ และยังสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของปัจเจกบุคคล (Palmer W.Agnew, Anne S.Kellerman, Jeanine M.Meyer, 1996) เพราะสื่อประสมเป็นการนำเอาสื่อประเภทต่าง ๆ มาผสมผสานกัน เพื่อให้สอดคล้องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ได้แสดงความคิดเห็น ได้ตัดสินใจด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนได้ตามความสามารถและตามความถนัดของตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมกับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยออกแบบเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) อ้างอิงตามแนวของ Fitz-Gibbon & Morris (1987)

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปการศึกษา 2568 โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จำนวนทั้งหมด 15 หอง รวมทั้งหมด 543 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปการศึกษา 2568 โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมจำนวน 8 แผน รวม 16 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.34 - 0.72 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.27 - 0.68 และค่าความเชื่อมั่น 0.88

2.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการปฐมนิเทศเพื่อตกลงและทำความเข้าใจกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะใช้นักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4.2 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง ออกแบบอย่างมืออาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมจนครบจำนวน 8 แผน และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (Post-test) เรื่อง ออกแบบอย่างมืออาชีพ จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 ขณะจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้สังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียน และประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มจากแบบประเมินและให้นักเรียนประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

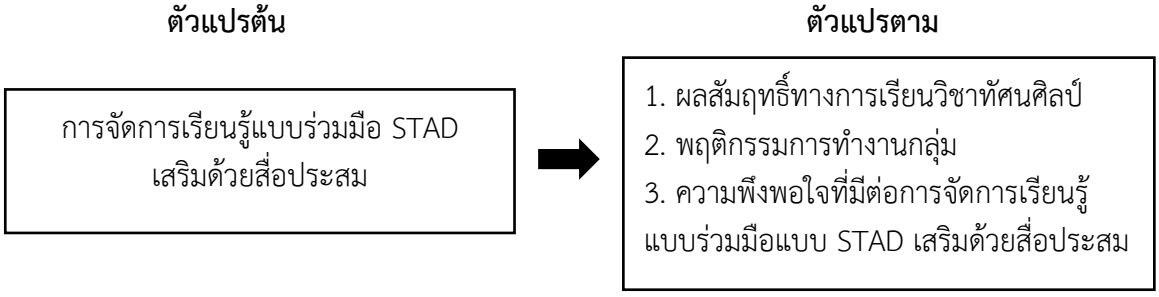
5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม โดยใช้การวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม หลังที่เรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการวิเคราะห์ค่าทีแบบกลุ่มเดียว One Samples t-test

5.3 วิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปเป็นแนวความคิดการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D	t	p-value
ก่อนเรียน	30	30	16.13	2.25	20.947*	0.000
หลังเรียน	30	30	26.10	1.26		

*$p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม วิชาทัศนศิลป์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.13 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.25 และหลังเรียนได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 26.10 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.26 และจากการทดสอบค่าที เท่ากับ 20.947 ซึ่งหมายความว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมกับเกณฑ์ร้อยละ 75 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม กับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนน	$\overline{X}$	S.D	ร้อยละ	t	p-value
คะแนนตามเกณฑ์	22.50	-	75.00	15.538*	0.000
คะแนนหลังเรียน	26.10	1.26	87.00		

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 26.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.26 มีค่าที เท่ากับ 15.538 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 87.00 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วม มือ STAD เสริมด้วยสื่อประสม เรื่อง ออกแบบอย่างมืออาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม อยู่ในระดับดี

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้และกำหนดเนื้อหา รวมทั้งการวัดและประเมินผล เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสม เพื่อใช้ประกอบในการเรียนการสอน โดยให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้สร้างขึ้น วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ และมีการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่หลากหลายสอดคล้องกับกับงานวิจัย สมฤทัย หาญนาดงสมชาย พาชอบและเกียรติศักดิ์ ชารีโคตร (2566) ศึกษาผลการจัดการเรียนรูแบบร่วมมือ STAD เสริมด้วยแบบฝึกทักษะที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาบัญชีเบื้องต้น 1 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และงานวิจัยงานวิจัยของวริษฐา สุทธิวิลัยและนิเวศน์ คำรัตน์ (2567) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม เรื่อง ออกแบบอย่างมืออาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เทคนิค STAD เสริมด้วยสื่อประสม เป็นการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม ที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกภายในกลุ่ม โดยการแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ4 คน คละความสามารถทางการเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ช่วยกันสรุปความรู้ออกมาในรูปของ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งทุกคนตระหนักถึงคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดหลักความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความสำเร็จของสมาชิกทุกคนในกลุ่มสอดคล้องกับจิราวรรณ พาชอบ(2567) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค **STAD** ร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี พบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับดี

3. นักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD ร่วมกับสื่อประสม นักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และมีความสนุกสนานในการทำกิจกรรมกลุ่ม ทำรายงานหรือทำกิจกรรม มีความสำคัญและมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หลังจากได้จัดการเรียนรู้ น ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียน แต่ละคนกล้าแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม และมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม จึงกล่าวได้ว่าเพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรียนดีขึ้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ชื่นชอบที่จะเรียนเป็นกลุ่ม เพื่อจะได้มีปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันสอดคล้องกับงานวิจัย อัจฉริยะ วงษ์คำซาวและไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทผญา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการประพันธ์เพลง โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เสริมด้วยสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับดี 4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบSTAD เสริมด้วยสื่อประสม อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดครูควรเตรียมความพร้อมโดยการศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และศึกษาเนื้อหา แบบทดสอบตลอดจนการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนแต่ละครั้งให้พร้อมและในการทำกิจกรรมควรแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม ในการจัดการเรียนรู้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD เสริมด้วยสื่อประสม ไปทดลองใช้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาอื่น ๆ ทั้งในระดับชั้นอื่นๆด้วย เพื่อพัฒนาทักษะต่างๆและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ร่วมกับเทคนิควิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจากสื่อประสม เช่น Jigsaw TGT TAI เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

แคทลียา ใจมูล. (2550). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยล้านยาววิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2.*วิทยานิพนธ์ ค.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

จิราวรรณ พาชอบ.(2567). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี.*Journal of Buddhist Education and Research*.10(4), 253–261.

ทอฝัน แววกระโทกและผดุง เพชรสุข. (2565) .ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD รายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.*วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*. 4(2), 27–42.

โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา .(2568). *รายงานการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2567*. อุดรธานี: โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา.

วริษฐา สุทธิวิลัยและนิเวศน์ คำรัตน์. (2567).ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเอสทีเอดีร่วมกับผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารครุศาสตร์.* คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(2), 102–112.

สมฤทัย หาญนาดง, สมชาย พาชอบและเกียรติศักดิ์ ชารีโคตร. (2566).ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD เสริมด้วยแบบฝึกทักษะ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1.*วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*.5(3). 22-35.

อัจฉริยะ วงษ์คำซาวและไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว. (2566) .การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทผญา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์,* 22(3), 235–248

Fitz – Gibbon, C. T. & Morris, L. L. (1987). How to design a program evaluation. Newbury Park,CA:Sage.

Palmer W.Agnew, Anne S.Kellerman, Jeanine M.Meyer.(1996). *Multimedia in the classroom*. Boston : Allyn and Bacon.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 100 – 110 ISSN 2985-2137 (Online)

States and Needs in School Administration in accordance with the Principles of Sufficiency Economy Philosophy of Schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2

Punyisa Raikham [1*] and Yutthasart Kongpetch [2]

[1, 2] Northeastern University

* Corresponding author. Email: punyisaraikham@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to study the current states, desirable states, and the needs in the school administration in accordance with the principles of Sufficiency Economy Philosophy of the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2. The research samples were 338 school administrators and teachers. The research instrument for collecting the data was the five-rating scaled questionnaires with the content validity between 0.67 – 1.00, and the reliability value of overall paper valued 0.91. The statistics for analyzing included the frequency, percentage, mean and the needs index (PNI Modified).

The research findings revealed that:

1. The current states and desirable states in the school administration in accordance with the principles of Sufficiency Economy Philosophy of the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2 exposed that the current states were in the much level and the desirable states indicated in the much level.

2. The needs in the school administration in accordance with the principles of Sufficiency Economy Philosophy were ranked as following aspects: 1) school administration, curriculum and learning management learner development activity management, and 4) school personnel development respectively.

Keywords: Needs, School Administration, Principles of Sufficiency Economy Philosophy

Received 2 December 2025; **Revised** 5 December 2025; **Accepted** 8 December 2025

ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ปุญญิศา ไร่ขาม [1*] และ ยุทธศาสตร์ กงเพชร [2]
[1, 2] มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
* Corresponding author. E-mail: punyisaraikham@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.67 – 1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบัน พบว่าอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ พบว่าอยู่ในระดับมาก

2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารสถานศึกษา, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้มีพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ตอนหนึ่งว่า “...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”(พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2551) ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้รับการเชิดชูสูงสุด จากองค์การสหประชาชาติ (UN) โดยนายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯถวายรางวัล The Human Development Lifetime Achievement Award แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ 26 พฤษภาคม 2549 และได้มีปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่สามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง สู่หมู่บ้าน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด อีกทั้งแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่รัชกาลที่ 9 นี้ นับว่าเป็นแนวคิดสำคัญที่สุดในการสอนคน ได้นำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน คือ 1. ความพอประมาณ 2. ความมีเหตุผล 3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยเงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550)

ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580) ได้มี การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของยุทธศาสตร์ที่ 5 ข้อ 3 กล่าวว่าการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้งานวิจัยและนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนสีเขียวเป็นต้น (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579)

จากทิศทางการพัฒนาประเทศดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีการดำเนินการประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรม โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลัก เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the basic Education Commission, 2007) และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินโครงการ ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยปี พ.ศ. 2553-2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของ สถานศึกษาได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ริเริ่มที่จะผลักดันนโยบายไปยังผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา และการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ในทุกด้าน ทุกมิติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากนโยบายดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ หรือจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียน เพราะเป็นผู้รับนโยบายและดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ของการศึกษาที่กำหนดไว้ ส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้มีการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยมอบหมายนโยบายให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับนโยบายเพื่อดำเนินการบริหารจัดการศึกษาเร่งลงมือปฏิบัติสู่สถานศึกษา และดำเนินการขยายผลไปยังครูผู้สอนเพื่อให้ครูผู้สอนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ปัจจุบันพบว่าสภาพปัญหาของการบริหารจัดสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 คือยังไม่เป็นไปตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากนัก โดยอาจมีหลายปัจจัยที่เป็นมูลเหตุปัญหาในการบริหารจัดการศึกษา เช่น ผู้บริหารไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่สามารถให้คำปรึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานได้อย่างสมบูรณ์ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ อีกทั้งยังไม่เห็นถึงความสำคัญจึงทำให้ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง อีกประเด็นคือครูยังไม่มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง โดยสาเหตุอาจเกิดจากการที่ครูไม่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่สามารถนำมาใช้บูรณาการเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ได้มากเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2563)

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และศึกษาความต้องการจำเป็นใน การบริหารงานตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานและการบริหารสถานศึกษาสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 209 แห่ง แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 209 คน และครู จำนวน 1,784 คน รวมทั้งสิ้น 1,993 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 209 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโรยาม-เน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 113 คน ครูผู้สอน จำนวน 225 คน รวมเป็น 338 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษะคำถามเป็นแบบเลือกตอบประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน ขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ช่องระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดน้ำหนักหรือคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ท (Likert Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียง เหนือเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 209 แห่ง เพื่อขออนุญาตเข้าดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา รวมทั้งขอความร่วมมือในการประสานงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขออนุญาตไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ทั้ง 209 แห่ง เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ดังกล่าว จำนวน 338 ชุด ให้พิจารณาตอบ

แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 338 ชุดและพิจารณาให้คะแนนในแบบ สอบถามข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบ ถามทุกชุด ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

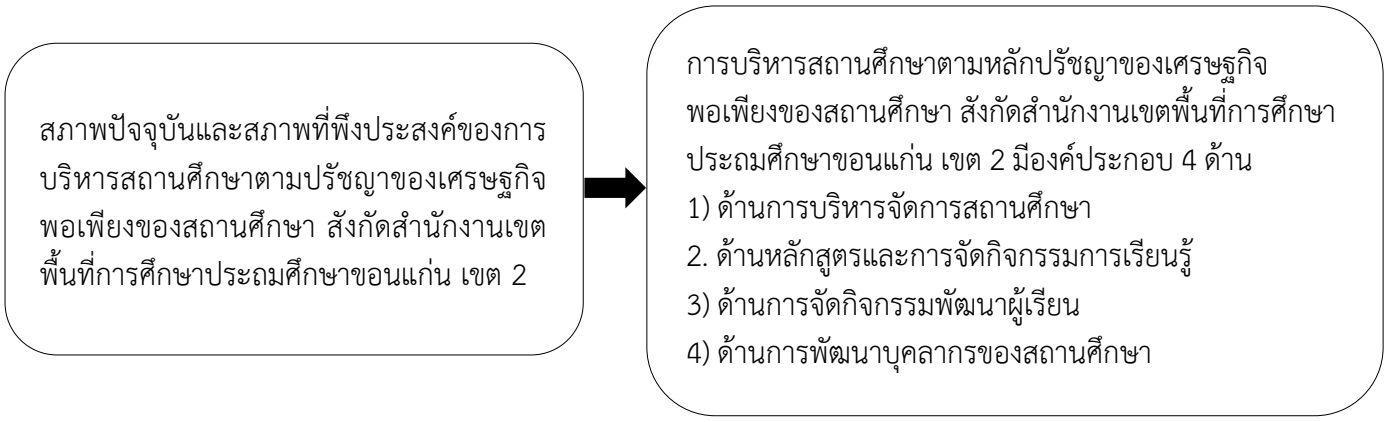
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทุกฉบับหลังจากได้รับแบบสอบถามครบถ้วนแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาโดยคำถามสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ด้วยระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2	สภาพที่เป็นปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.15	0.35	มาก	4	4.66	0.46	มากที่สุด	1
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.22	0.41	มาก	1	4.63	0.48	มากที่สุด	3
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.16	0.36	มาก	3	4.67	0.47	มากที่สุด	2
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.23	0.42	มาก	2	4.50	0.49	มากที่สุด	4
โดยรวม	**4.19**	**0.39**	**มาก**		**4.60**	**0.47**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.19, SD = 0.39) และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำโดยเรียง ตามลำดับดังนี้ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.22, SD = 0.41) รองลงมาคือด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.22, SD = 0.42) และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x}$ = 4.16, SD = 0.36) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.15, SD = 0.35)

ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{x}$ = 4.60, SD = 0.47) และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำโดยเรียง ตามลำดับดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x}$ = 4.46, SD = 0.47) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.66, SD = 0.46) และด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.63, SD = 0.48) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.53, SD = 0.49)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยใช้ค่าดัชนีความจำเป็น PNI $_{\text{Modifieds}}$

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	สภาพที่เป็นปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		ระดับ	PNI Modified	ลำดับ
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.			
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.22	0.42	มาก	4.53	0.49	มากที่สุด	0.10	2
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.16	0.36	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.12	1
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.22	0.41	มาก	4.63	0.48	มากที่สุด	0.09	3
4. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.23	0.42	มาก	4.50	0.49	มากที่สุด	0.07	4
โดยรวม	**4.19**	**0.39**	**มาก**	**4.60**	**0.47**	**มากที่สุด**	0.10	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมีนัยสำคัญเรียงตามความสำคัญ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{Modified}$ = 0.12)
2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.10)
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($PNI_{Modified}$ = 0.09)
4. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.07)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตาดังนี้คือ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษารองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ที่ผลเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่ารัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกับหน่วยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้มีการประสานงานกันเพื่อขับเคลื่อนให้สถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และมีการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียง ทำให้สถานศึกษามีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงาน Mahasarakham University โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2550) ได้กำหนดกลยุทธในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา สนับสนุนให้สถานศึกษาเปนผู้นำการพัฒนาความรูเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริให้สอดคลองกับวิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาทองถิ่น เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้และเปนวิถีชีวิตที่อยูบนพื้นฐานของความพอเพียงอยางยั่งยืนสอดคล้องกับงานวิจัยของพรสกุลเขตจำนง (2553) ศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยรวมแล้วสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทุกด้าน เรียงตามลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนในการออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระต่างๆและจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ รุ่งโรจน์ธนะชัย (2556) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ว่า 1) ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2พบว่าระดับของการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภาพรวม รายด้าน และรายข้ออยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการศึกษาปัญหาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่พบว่าโดยรวม รายด้าน และรายข้อมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ที่ผลเป็นเช่นนี้ เป็นเพราะการดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาที่เป็นระบบและต่อเนื่องของสถานศึกษาและการบริหารจัดการที่ดีของผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ ความร่วมมือร่วมใจของผู้บริหารและคณะครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สอดคล้องกับ สุธรรมธรรมทัศนานนท์ (2554) ที่กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลและกลุ่ม โดยผู้บริหารเป็นผู้ต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของงานที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบริหารยังถือเป็นศาสตร์ที่มีวิทยาการสามารถเรียนรู้ได้ และเป็นทั้งศิลป์ที่มีลักษณะเกี่ยวกับการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของรุงทิวา สันติผลธรรม (2552) ศึกษาการนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์มี 4 ด้านมีปัญหาการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขอที่มีปัญหาอันดับที่ 1คือ ด้านการบริหารงานวิชาการมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ขอที่มีปัญหาอันดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณมีปัญหาอยู่ในระดับมาก และขอที่มีปัญหาอันดับที่3คือ ด้านการบริหารงานบุคลากรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1) ด้านการบริหารงานวิชาการโดยในภาพรวมปัญหาการบริหารงานอยู ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายขอพบวา ขอที่มีปัญหาการบริหารงานอันดับที่ 1 คือการสงเสริมใหครูจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนโดยสอดแทรกเนื้อหาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดสรางสรรค คิดไตรตรองและมีวิสัยทัศน์อันดับที่ 2 คือ การสงเสริมความรู ความเขาใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใหแกครู และอันดับที่ 3 คือ การสงเสริมใหครูจัดกิจกรรมการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอนให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรูด้วยตนเอง รักการเรียนรู และพัฒนาตน อยางตอเนื่อง

3. ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าแนวทางมีความเหมาะสมและสอดคล้องของแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2 ทั้งโดยรวมและรายข้อ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันในระดับมากที่สุด แนวทางเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2 ทั้งโดยรวมและรายข้อระดับมากที่สุดแนวทาง 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) แนวทางด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แนวทางด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและ 4) แนวทางการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาซึ่งในแต่ละแนวทางจะประกอบด้วย 1) หลักการ2) จุดมุ่งหมาย 3) การจัดองค์การ 4) โครงการ/กิจกรรม 5) การดำเนินการ 6) ตัวชี้วัดความสำเร็จ 7) การนำแนวทางไปใช้และ 8) เงื่อนไขของความสำเร็จที่ผลการประเมินเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าวิธีการได้มาของแนวทางที่ผู้วิจัยดำเนินการ เป็นวิธีการที่หลากหลาย ดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีที่ปรึกษาที่ดี จนทำให้ได้แนวทางที่ดีมีประโยชน์ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของพรสกุลเขตจำนง (2553) ศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนในการออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระต่างๆและจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับ งานวิจัยของสุรินทร์ ภูสิงห์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีพบว่า 1)การจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีจะจัดได้ดี เมื่อมีองค์ประกอบ2 สวน สวนแรก ได้แกองค์ประกอบของรูปแบบที่นำมาใชในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหลักการ จุดมุงหมาย การจัดองคการ การดำเนินการ Mahasarakham University ตัวชี้วัดความสำเร็จ การนำรูปแบบไปใช และเงื่อนไขความสำเร็จ และสวนที่ 2 ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดการศึกษาประกอบด้วยการบริหารและจัดการ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา การจัดบรรยากาศและสภาพแวดลอมที่เอื้ออำนวยตอการจัดการเรียนรู การมีสวนรวมของผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวของการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล การประชาสัมพันธ์และการสรางเครือข่าย และคุณภาพนักเรียนตามลักษณะความมีชีวิตพอเพียง 2) รูปแบบที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลในการจัดการศึกษามีลักษณะดังนี้ 1) หลักการจัดตองยึดผู้เรียนเปนศูนย์กลาง มียุทธศาสตร์ที่อยูบนพื้นฐานการรูจัก

ตนเองการช่วยเหลือตนเองการชวยเหลือซึ่งกันและกันและการสรางเครือข่าย หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุมกันที่ดีในตัวภายใตเงื่อนไขการมีความรู และคุณธรรม สอดคลองกับภูมิสังคมและโรงเรียนต้องเป็นองคกรแหงการเรียนรู (Learning Organization) 2) จุดมุงหมาย เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอยางมี มาตรฐานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สงผลสู่การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอยางตอเนื่องและยั่งยืน 3) การจัดองคการยึดหลักการมีสวนรวมและเน้นการทำงานเป็นทีม 4) การดำเนินการ มีดังนี้ การบริหารและจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดลอม การนิเทศ ติดตามประเมินผลและรายงานผล และการประชาสัมพันธ์และการสรางเครือขาย 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ โครงสรางการบริหาร แผนปฏิบัติ การหลักสูตรสถานศึกษาแผนการจัดการเรียนรู จำนวนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวนแหลงเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และรายงานการประเมินตนเอง 6) การนำรูปแบบไปใช้โรงเรียนมียุทธศาสตร์ ขั้นตอนวิธีการอยางเปนระบบดำเนินการตามขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการขั้นติดตาม แนะนำและขั้นประเมินผล รายงานผลและขยายผล 7) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนตองมี ความรู ตระหนักและเห็นความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณธรรม จริยธรรมประพฤติตนเปนแบบอยางที่ดีผู้บริหารโรงเรียนตองมี ความรู้ความสามารถในการบริหารและจัดการศึกษา โดยมุ่งประโยชนสูงสุดที่นักเรียน และใหความสำคัญกับชุมชนและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2553) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปผลการวิจัยได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบาย วิชาการ งบประมาณ และการบริหารทั่วไป 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ 4)ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การติดตามขยายผลแนวทางการนำรูปแบบไปใช้สิ่งที่ ควรดำเนินการคือ 1) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา 2) พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการ 5) จัดทำปรับปรุงหรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และ แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 6) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7)จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8) เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล และ10) ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตาดังนี้คือ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษารองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าแนวทางมีความเหมาะสมและสอดคล้องของแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2ทั้งโดยรวมและรายข้อ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำโดยเรียง ตามลำดับดังนี้ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รองลงมาคือด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.2 สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำโดยเรียง ตามลำดับดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรองลงมาคือด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาและด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาความร่วมมือของชุมชนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2เพื่อเสนอแนวทางการแสวงหาความร่วมมือของชุมชนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์ขับเคลื่อนสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. (2560). *แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงศึกษาธิการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการ.

ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา.(2550).เศรษฐกิจแบบพอเพียง.กรุงเทพฯ : วังอักษร.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนุชปรียา พิบูลสราวุธ. (2552). *ตามรอยพ่อชีวิตพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ ครั้งที่2).* กรุงเทพฯ : เพชรรุ่ง.

ประเวศ วะสี. (2546). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤต.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.

ปรียานุช ธรรมปิยา. (2557). *การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. (พ.ศ. 2549 - 2557).* กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.

พิมพ์รักษ์ ทองอ่อน. (2557). *สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดแสงสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.* การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2542). *สรุปสาระสำคัญเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่วิธีการปฏิบัติของเกษตรที่เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนน้อย.* กรุงเทพฯ.

เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล. (2564). *การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดในความรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11:พหุกรณีศึกษา.* คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการประเมิน.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555 - 2559).* กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

ศาลินา บุญเกื้อ และ นันทกาญจน์ ชินประหัตถ์. (2557). *การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *สมุดบันทึกเศรษฐกิจพอเพียง.* กรุงเทพฯ: อาร์ ซี แอล.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์หลักการ. (2553). *ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. (2550). *แนวทางปฏิบัติ7ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง : จากแนวปฏิบัติสู่ แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง.* กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis.* New York. Harper and Row Publications.

Witkin, B.R. and Altschuld, J.W. (1995). *Planning and Conducting needs assessments.* A practical guide. Thounsand Osk, CA : Sage Publication. Inc.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 111 – 118 ISSN 2985-2137 (Online)

The effects of inquiry learning management (5es) suplemented with science games on learning achievement and scientific process skills of grade 1 students

Amnuay Phetko [1*] and Lada Donhongsa [2]

[1, 2] Faculty of Education, Pitchayabundit College

[*] Corresponding author. E-mail: amnuay09372@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) compare the science achievement of grade 1 students between before and after inquiry learning management Supplemented with science games, 2) compare the science achievement of grade 1 students between after with the 70% criterion, and 3) compare the scientific process skills of Grade 1 students before and after. The Sample consisted of 20 grade 1 students in the first semester of the 2025 at Nong Muang Chomphu Thong School, Si Bun Rueang District, Nong Bua Lamphu Province by cluster random sampling. The research instruments were 1) lesson plans 2) the science achievement test had difficulty values between 0.55 - 0.75 discrimination values between 0.20 - 0.35 and reliability values was 0.80 3) the scientific process skills test had difficulty values between 0.50–0.75, discrimination values between 0.20-0.35 and reliability values was 0.79. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, t-test for dependent samples. and one-sample t-test.

The results of this research found that;

1) the science achievement of grade 1 students after learning was significantly higher than before at the .05 levels.

2) the science achievement of grade 1 students before learning was significantly higher than 70 percent at the .05 levels.

3) The scientific process skills of Grade 1 students after learning was significantly higher than before at the .05 levels.

Keywords: Inquiry learning Management, Science Games, Learning Achievement

Received 24 December 2025; **Revised** 2 December 2025; **Accepted** 5 December 2025

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

อำนวย เพชรโก [1*] และ ละดา ดอนหงษา [2]
[1, 2] คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
[*] Corresponding author. E-mail: amnuay09372@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองม่วงชมพูทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 20 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) เกมวิทยาศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่า p ระหว่าง 0.55-0.75 มีค่า r ระหว่าง 0.20-0.35 มีค่าความเชื่อมั่น 0.80 4) แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีค่า p ระหว่าง 0.50-0.75 มีค่า r ระหว่าง 0.20-0.35 มีค่าความเชื่อมั่น 0.79 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent) และการวิเคราะห์ค่าทีแบบกลุ่มเดียว (One sample t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ, เกมวิทยาศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลโดยตรงต่อระบบการศึกษา การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-Based Society) (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, 2560) โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์ (พัชลิตา บุญไทย, 2562)

อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษา พบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งในด้านเจตคติของผู้เรียนที่มองว่าวิทยาศาสตร์เป็นวิชายากและน่าเบื่อ ตลอดจนวิธีการสอนของครูที่ยังเน้นการบรรยายและการท่องจำมากกว่าการลงมือปฏิบัติจริง (ธนัตฤนันท์ เจะนุ่ม, 2566) สอดคล้องกับผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองม่วงชมพูทอง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่คะแนนเฉลี่ยอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดติดต่อกันหลายปีการศึกษา

เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ การสร้างความสนใจ (Engagement) การสำรวจและค้นหา (Exploration) การอธิบาย (Explanation) การขยายความรู้ (Expansion) และการประเมินผล (Evaluation) โดยเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสืบค้นและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (อุไรวรรณ ปานีสงค์, 2560) ร่วมกับการใช้เกมวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือกระตุ้นความสนใจ ซึ่งเหมาะสมกับลักษณะวัยของนักเรียนระดับประถมที่ชื่นชอบการเล่นและการแข่งขัน (ศศิกานต์ อุตถา, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5 Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองม่วงชมพูทอง เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและความท้าทายของโลกยุคใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-posttest Design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาเครือข่ายคุณภาพผู้เรียน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 8 ห้อง จำนวนนักเรียน 240 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองม่วงชมพูทองจำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ได้แก่

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 16 ชั่วโมง

2.2 เกมวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้

2.4 แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ขั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ วัดทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนก และทักษะการลงความคิดเห็นจากข้อมูล

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3.3 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนหนองม่วงชมพูทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 20 คน ได้ดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ตามลำดับ จนครบจำนวน 8 แผน ใช้เวลา 16 ชั่วโมงเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเรียนโดยการทดสอบย่อยเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมแต่ละแผน

4.2 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ และตรวจบันทึกคะแนนก่อนเรียน

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 16 ชั่วโมง โดยมีการทดสอบ 1 ชั่วโมง ดำเนินการทดลองระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568 – เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568

4.4 ทดสอบหลังเรียน (Post – test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสิ้นสุดการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ฉบับเดิมจำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.5 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ โดยการทดสอบค่าที (t-test dependent) เพื่อตรวจสอบสมมุติฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

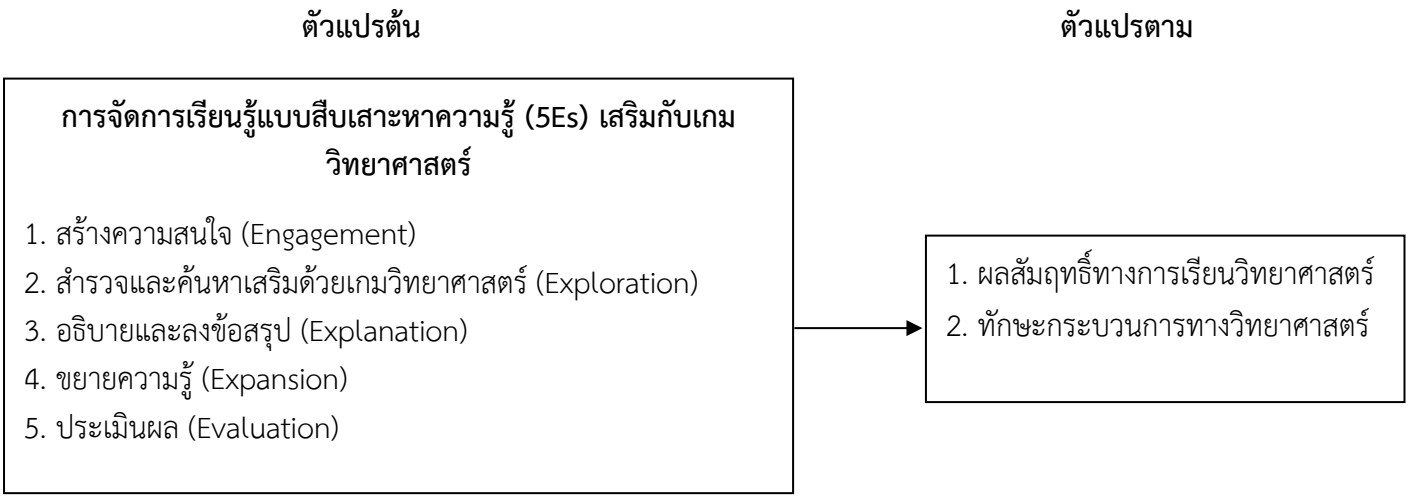
5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent)

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยการวิเคราะห์ค่าทีแบบกลุ่มเดียว (One sample t-test)

5.3 เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมกับเกมวิทยาศาสตร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่1 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ สังเกต ทดลอง ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งเหมาะกับวัยประถม เกมวิทยาศาสตร์ ช่วยสร้างแรงจูงใจ ความสนุก และการมีส่วนร่วม ทำให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความหมายมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเชิงลึก เกิดความจำระยะยาว และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bui Ngọc (2024) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นแนวทางการสอนที่จะให้ผู้เรียนเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถาม ค้นคว้าหาคำตอบและแลกเปลี่ยนความรู้ ไปจนถึงสร้างองค์ความรู้ใหม่ นอกจากนี้ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ ได้ศึกษาด้วยตนเองจึงมีความอยากรู้อยู่ตลอดเวลา ได้ฝึกความคิด และฝึกการกระทำทำให้ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ กล่าวคือทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่อีก

ด้วย สามารถเรียนรู้มโนทัศน์และหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้เร็วขึ้น และเป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ (ภพ เลาห์ไพบูลย์, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นลินนิภา ชัยกาศ (2565) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นร่วมกับเกมกระดานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พลังงานบนโลกของเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นร่วมกับเกมกระดาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .05 สอดคล้องกับการวิจัยของ ปรียานุช ใจหาญ (2567) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่อง ระบบนิเวศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับบอร์ดเกม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่อง ระบบนิเวศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับบอร์ดเกม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการวิจัยของ Wulandari (2019) ได้ศึกษาผลการพัฒนาแผนการสอนวิทยาศาสตร์ด้วยวงจรการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับเกมเพื่อปรับปรุงผลการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับเกม ผลการวิจัยพบว่าแผนการการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ 5E ร่วมกับเกมโดยการปรับใช้ ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้สูงขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งเกมวิทยาศาสตร์ยังสร้างแรงจูงใจและความสนุกสนาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2549) ได้กล่าวถึงการใช้เกมประกอบการสอนวิทยาศาสตร์ว่า การใช้เกมในกิจกรรมทบทวนสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้วช่วยให้ผู้เรียนสนใจสนุกสนานกับการทบทวนบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น และให้เวลาในการทำกิจกรรมทบทวนบทเรียนมากขึ้น นอกจากนี้เกมช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา ด้านฟัง พูด อ่าน เขียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความสามารถของตนที่มีอยู่ในด้านต่างๆ ให้เต็มที่ และเกมทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียน เกมจะดึงดูดใจให้ผู้เรียนอยากเรียนจึงไม่เกิดความเบื่อหน่ายในเนื้อหาที่เรียน แต่จะทำให้ความรู้สึกเพลิดเพลินติดตามบทเรียนจนจบ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ขวัญพัฒน์ ไกรศรีทุม (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมวิทยาศาสตร์เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผาซ่อนโชคชัย จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยเกมวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคลองการวิจัยของ นิรุต กุลคิด (2561) ได้ศึกษาผลของจัดการเรียนการรูโดยใช้เกมเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนในรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสนใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังที่ใดรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นสื่อการเรียนรู้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ สำรวจ ทดลอง และค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอน จึงเอื้อต่อการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ ประกอบกับเกมวิทยาศาสตร์ที่ใช้เป็นสื่อช่วยกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ และพร้อมที่จะฝึกฝนทักษะต่างๆ จนเกิดการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (2553) ได้กล่าวว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ว่า คือ ความชำนาญ และความสามารถในการใช้ทักษะกระบวนการคิด ซึ่งเป็นทักษะทางปัญญาเพื่อค้นหาความรู้ รวมทั้งแก้ปัญหา นอกจากนี้ทักษะที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นทักษะความสามารถในการเสาะแสวงหาความรู้

การคิด การค้นคว้า และการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์จนเกิดความคล่องแคล่วในการเกิดความรู้ทางวิทยาศาสตร์อีกเพื่อสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์ (รำพัน ลีหล้าน้อย, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นงพงา สุวพิศ (2561) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น โดยใช้เกมประกอบเรื่อง สมบัติสาร ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น โดยใช้เกมประกอบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการวิจัยของ ศศิกานต์ อุตถา (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์มีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 โดยทุกทักษะจัดอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ต่อผลสัมฤทธิ์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือในระดับชั้นใกล้เคียงได้ เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าส่งเสริมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรพัฒนาสื่อเกมวิทยาศาสตร์ให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนและเพิ่มความสนใจของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการอบรมหรือพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และการประยุกต์ใช้เกมวิทยาศาสตร์ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหลากหลายพื้นที่และมีจำนวนมากขึ้นเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและความทั่วไป (generalizability) ของผลการวิจัย

2.2 ควรศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ในสาระวิชาอื่นหรือระดับชั้นอื่น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่นเพิ่มเติม เช่น เจตคติทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ หรือทักษะการทำงานกลุ่มเพื่อให้เห็นภาพผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้แบบ 5Es เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ได้รอบด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ขวัญพัฒน์ ไกรศรีทุม. (2559). *ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผาซ่อนโชคชัย จังหวัดหนองบัวลำภู.* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

ธนัตฤนันท์ เจะนุ่ม. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเกมกระดานวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.* ปีที่ 10 ฉบับที่ 8 หน้า 1-8

นิรุต กุลคิด. (2561). ผลของจัดการเรียนการรูโดยใช้เกมเป็นสื่อการเรียนรูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนในรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปที่ 4. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ*. มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร.

นงพงา สุวพิศ. (2561). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น โดยใช้เกมประกอบเรื่อง สมบัติสาร ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปรียานุช ใจหาญ. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่อง ระบบนิเวศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน(5E) ร่วมกับบอร์ดเกม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 35(1), 56-70.

พัชลิตา บุญไทย. (2562). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับผังกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2553). *วิธีวิทยาการวิทยาศาสตร์ทั่วไป.* กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพ วิชาการ (พว.).

ภพ เลาห์ไพบูลย์. (2550). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

รำพัน ลีหล้าน้อย. (2555). *การพัฒนาแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปี ที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ศศิกานต์ อุตถา. (2566). *การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2549). *การใช้เกมในการสอนวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชน (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ: เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University,* 10(2), 2845.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 119 - 129 ISSN 2985-2137 (Online)

Factor Influencing Impulsive Buying Behavior in TikTok Live Broadcasts Among Young Consumers in Guangxi Province, China

Kun Zhang [1], Anchalee Chaisri [2*] and Samroeng Kaiyawong [3]

[1] Graduate student in Master of Business Administration Program Business and Innovation Management, Chaiyaphum Rajabhat University

[2] Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University

[3] Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University

[*] Corresponding author. E-mail: anchaleechaisri@gmail.com

ABSTRACT

This study aimed to investigate the factors influencing unplanned purchasing behavior during TikTok live streaming among Chinese adolescent consumers. A quantitative research design was employed, and the sample consisted of 385 Chinese adolescents, determined using Cochran's (1963) formula with a 95% confidence level and a 0.05 margin of error. The participants were selected through accidental sampling from adolescents residing in Guangxi Province who met the inclusion criteria: being 15–25 years old, having watched TikTok live broadcasts, and having purchased products from live commerce at least once. Data were collected using a questionnaire and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, and standard deviation.

The findings revealed that the factors influencing impulsive buying behavior among adolescent consumers were at a high level. These factors included hedonic browsing ($\overline{X}$ = 3.97), information quality ($\overline{X}$ = 3.96), content quality ($\overline{X}$ = 3.95), streamer interaction ($\overline{X}$ = 3.93), emotional response ($\overline{X}$ = 3.92), social presence ($\overline{X}$ = 3.91), and emotional engagement ($\overline{X}$ = 3.89). The results indicate that enjoyment, information quality, and the interactive atmosphere of live streaming are key elements that strongly influence impulsive purchasing decisions among adolescents on the TikTok platform.

The study further demonstrates that emotional mechanisms and participatory experiences within live streaming play critical roles in persuading viewers, while high-quality content and clear information enhance credibility and reduce decision-making risk. From a digital marketing strategy perspective, the results highlight that sellers and brands can enhance the effectiveness of live commerce by designing emotionally engaging experiences, compelling storytelling, real-time interaction, and reliable information delivery. This research also contributes to the broader understanding of digital consumer behavior by emphasizing the significant roles of emotional and social interaction factors in shaping adolescents' purchasing behavior in the rapidly growing digital economy.

Keywords: Impulsive Buying Behavior, consumers, TikTok broadcast, live-stream commerce

Received 18 November 2025; **Revised** 2 December 2025; **Accepted** 5 December 2025

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผนในการถ่ายทอดสดผ่าน TikTok ของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซี ประเทศจีน

คุณ จาง [1], อัญชลี ชัยศรี [2*] และ สำเริง ไกยวงค์ [3]

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

[2] คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

[3] คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

* Corresponding author. E-mail: anchaleechaisri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบไม่ได้วางแผนในการถ่ายทอดสดผ่าน TikTok ของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีน เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีน จำนวน 385 คน โดยใช้ สูตรของ Cochran (1963) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญจากผู้บริโภควัยรุ่นที่อาศัยในมณฑลกวางซี ซึ่งมีคุณสมบัติตรงเกณฑ์ คือมีอายุระหว่าง 15–25 ปี เคยรับชมการถ่ายทอดสดบน TikTok และเคยซื้อสินค้าจากไลฟ์สดอย่างน้อย 1 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลันของผู้บริโภควัยรุ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน ($\overline{X}$ = 3.97) ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล ($\overline{X}$ = 3.96) ปัจจัยด้านคุณภาพของเนื้อหา ($\overline{X}$ = 3.95) ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด ($\overline{X}$ = 3.93) ปัจจัยด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ($\overline{X}$ = 3.92) ปัจจัยด้านการปรากฏตัวทางสังคม ($\overline{X}$ = 3.91) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางอารมณ์) ($\overline{X}$ = 3.89) ตามลำดับ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านความเพลิดเพลิน คุณภาพข้อมูล และบรรยากาศการมีส่วนร่วมในไลฟ์สด เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อแบบฉับพลันของผู้บริโภควัยรุ่นในแพลตฟอร์ม TikTok

ผลวิจัยสะท้อนว่ากลไกทางอารมณ์และการมีส่วนร่วมในไลฟ์สดมีบทบาทสำคัญในการโน้มน้าวใจผู้ชม ขณะที่คุณภาพของเนื้อหาและข้อมูลช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ ในเชิงกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ผู้ขายและแบรนด์สามารถยกระดับประสิทธิภาพของ Live Commerce ได้โดยออกแบบประสบการณ์ที่เน้นอารมณ์ การเล่าเรื่องที่ดึงดูด และการให้ข้อมูลที่ครบถ้วน งานวิจัยนี้ยังช่วยเสริมองค์ความรู้ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคดิจิทัล โดยเน้นบทบาทสำคัญของปัจจัยด้านอารมณ์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในบริบทเศรษฐกิจดิจิทัลที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ: พฤติกรรมการซื้อแบบไม่ได้วางแผน, ผู้บริโภค, การถ่ายทอดสดผ่าน TikTok, ไลฟ์สตรีมคอมเมิร์ซ

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด พฤติกรรมผู้บริโภคถูกขับเคลื่อนโดยแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่นำเสนอทั้งความบันเทิงและการซื้อขายสินค้าในที่เดียว โดยเฉพาะ TikTok (หรือ Douyin ในประเทศจีน) ซึ่งกลายเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมการบริโภคสำหรับคนรุ่นใหม่ มีผู้ใช้งานชาวจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและถูกใช้ในกิจกรรมดิจิทัลคอมเมิร์ซจำนวนมาก (Statista, 2023; Sun & Zhang, 2022) แพลตฟอร์มดังกล่าวมีลักษณะโดดเด่นคือ “วิดีโอสั้น + ไลฟ์สด” ที่สร้างแรงดึงดูดและประสบการณ์แบบเรียลไทม์ ทำให้ผู้บริโภควัยรุ่นเกิดการตอบสนองทางอารมณ์ได้รวดเร็วกว่าแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซทั่วไป (Chen et al., 2024)

พฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน (Impulsive Buying Behavior) หมายถึงการตัดสินใจซื้อสินค้าแบบกะทันหันโดยไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้า ซึ่งมักขับเคลื่อนด้วยอารมณ์และสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า (Verhagen & van Dolen, 2011; Rook, 1987) ในบริบทของ Live Commerce งานวิจัยชี้ว่า สิ่งเร้าแบบภาพ เสียง การเล่าเรื่องเชิงอารมณ์ การโต้ตอบแบบเรียลไทม์

และแรงกดดันด้านเวลา เช่น Flash Sale หรือจำนวนสินค้าจำกัด เป็นตัวกระตุ้นที่รุนแรงที่สุดและนำไปสู่การซื้อแบบฉับพลันได้สูงกว่าช่องทางดิจิทัลอื่น (Liang & Chen, 2021; Dinh et al., 2023) TikTok Live จึงถือเป็นพื้นที่ที่หลอมรวมอารมณ์ ความตื่นเต้น และแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภควัยรุ่นไว้ด้วยกัน

แม้ว่ามีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันในบริบทอีคอมเมิร์ซและไลฟ์คอมเมิร์ซ แต่ส่วนใหญ่จะเน้นกลุ่มผู้บริโภคในเมืองใหญ่ เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ หรือกวางโจว ทำให้ความเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภควัยรุ่นในพื้นที่ระดับภูมิภาคอย่างมณฑลกวางซียังมีจำกัด (Zhang, 2020; Xu, 2020) ทั้งที่กวางซีเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนที่มีการเติบโตของเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างรวดเร็วจากการเชื่อมโยงกับอาเซียน ส่งผลให้วัยรุ่นในพื้นที่มีพฤติกรรมการใช้งาน TikTok แตกต่างจากวัยรุ่นในเมืองใหญ่ ทั้งด้านรูปแบบการใช้เวลาออนไลน์ อิทธิพลทางวัฒนธรรม และการตอบสนองต่อเนื้อหาในไลฟ์สด (Guo et al., 2022) ช่องว่างทางวิชาการดังกล่าวทำให้จำเป็นต้องมีงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยการซื้อแบบฉับพลันในบริบทของวัยรุ่นกวางซีโดยเฉพาะ

ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลันของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซีผ่านการถ่ายทอดสดบน TikTok โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าได้แก่ คุณภาพข้อมูล คุณภาพเนื้อหา ปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด ความเพลิดเพลิน การตอบสนองทางอารมณ์ การปรากฏตัวทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ได้รับการยืนยันว่ามีอิทธิพลสูงในงานวิจัยด้าน Live Commerce (Chen et al., 2024; Zhao & Wang, 2023) งานวิจัยนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภควัยรุ่นในระดับภูมิภาคของจีน ตลอดจนเป็นข้อมูลเชิงลึกเพื่อการออกแบบกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่สอดคล้องกับพฤติกรรมจริงของกลุ่มเป้าหมายในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผนในการถ่ายทอดสดผ่าน TikTok ของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซี ประเทศจีน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซีที่มีอายุระหว่าง 15–25 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดในประเทศจีน (China Internet Network Information Center [CNNIC], 2023)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซี ประเทศจีน ที่มีอายุระหว่าง 15–25 ปี และมีประสบการณ์ในการรับชมการถ่ายทอดสดผ่าน TikTok แต่เนื่องจากไม่สามารถระบุจำนวนประชากรทั้งหมดได้อย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลที่จำแนกจำนวนผู้บริโภควัยรุ่นตามช่วงอายุร่วมกับพฤติกรรมการรับชม TikTok Live ในมณฑลกวางซีโดยตรง (Guangxi Bureau of Statistics, 2023) จึงใช้สูตรของ Cochran (1963) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (5%) กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน

$$n = \frac{Z^2 \cdot p \cdot (1 - p)}{e^2}$$

โดยกำหนดค่าไว้ดังนี้

Z = 1.96 (ระดับความเชื่อมั่น 95%)

p = 0.5 (สมมติให้สัดส่วนสูงสุด เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างมากพอ)

e = 0.05 (ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5%)

การแทนค่าและคำนวณ

$$
\begin{aligned}
n &= \frac{(1.96)^2 \cdot 0.5(1-0.5)}{(0.05)^2} \\
&= \frac{3.8416 \cdot 0.5 \cdot 0.5}{0.0025} \\
&= \frac{3.8416 \cdot 0.25}{0.0025} \\
&= \frac{0.9604}{0.0025} \\
&= 384.16
\end{aligned}
$$

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) การพัฒนาเครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.89 และนำแบบสอบถามฉบับที่ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนำร่องจำนวน 30 คนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ได้เท่ากับ 0.85 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ที่เพียงพอและมีความน่าเชื่อถือเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

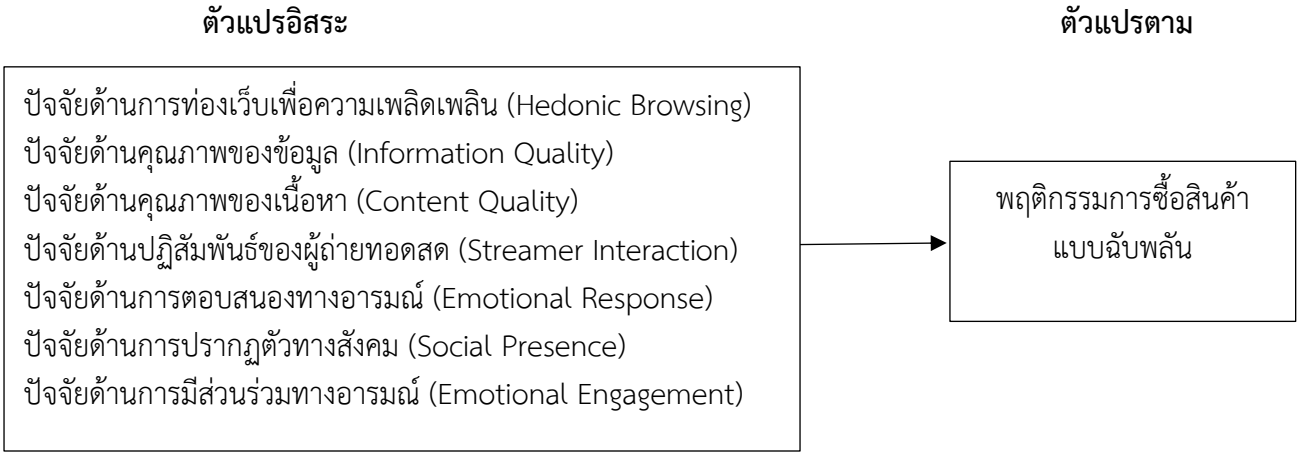
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่สะดวกในการตอบแบบสอบถาม และมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ ผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซี ประเทศจีน ที่มีอายุระหว่าง 15–25 ปี และมีประสบการณ์ในการรับชมการถ่ายทอดสดผ่าน TikTok โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 50.39 และเพศชายจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 49.61 มีอายุ 15–20 ปี จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 73.25 รองลงมาคืออายุ 21–25 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.45 และอายุมากกว่า 25 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 61.56 รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญาจำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.03 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.12 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 มีประสบการณ์ในการซื้อสินค้าแบบไม่ได้วางแผนในการถ่ายทอดสดผ่านTikTok จำนวน 193 คนคิดเป็นร้อยละ 50.13 มีความถี่ในการซื้อสินค้าเท่ากับหรือมากกว่า 5 ครั้ง รองลงมาคือ เคยซื้อ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.14 เคยซื้อ 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.36 และเคยซื้อเพียง 1 ครั้ง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.42

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลันของผู้บริโภควัยรุ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.93) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลันของผู้บริโภควัยรุ่น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลัน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ปัจจัยด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน (Hedonic Browsing)	3.97	1.05	มาก	1
2. ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล (Information Quality)	3.96	1.01	มาก	2
3. ปัจจัยด้านคุณภาพของเนื้อหา (Content Quality)	3.95	1.00	มาก	3
4. ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด (Streamer Interaction)	3.93	1.04	มาก	4
5. ปัจจัยด้านการตอบสนองทางอารมณ์ (Emotional response)	3.92	1.05	มาก	5
6. ปัจจัยด้านการปรากฏตัวทางสังคม (Social presence)	3.91	1.02	มาก	6
7. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Engagement)	3.89	1.08	มาก	7
รวม	**3.93**	**1.04**	**มาก**	

จากจตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลันของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน ($\overline{X}$ = 3.97) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล ($\overline{X}$ = 3.96) ปัจจัยด้านคุณภาพของเนื้อหา ($\overline{X}$ = 3.95) ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด ($\overline{X}$ = 3.93) ปัจจัยด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ($\overline{X}$ = 3.92) ปัจจัยด้านการปรากฏตัวทางสังคม ($\overline{X}$ = 3.91) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางอารมณ์) ($\overline{X}$ = 3.89) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน (Hedonic Browsing)

ปัจจัยด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ผู้บริโภครู้สึกสนุกเมื่อท่องชมการถ่ายทอดสดบน TikTok	3.99	0.99	มาก	2
2. การท่องชมการถ่ายทอดสดบน TikTok ช่วยให้ผู้บริโภคหลีกหนีจากความเบื่อหน่าย	4.00	1.07	มาก	1
3. ผู้บริโภคชอบสำรวจการถ่ายทอดสดใหม่ ๆ บน TikTok	3.95	1.07	มาก	3
4. การดูการถ่ายทอดสดบน TikTok ทำให้ผู้บริโภครู้สึกมีความสุข	3.94	1.07	มาก	4
5. การดูการถ่ายทอดสดบน TikTok เป็นวิธีที่ผู้บริโภคใช้ในการผ่อนคลาย	3.99	1.07	มาก	2
รวม	**3.97**	**1.05**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 ปัจจัยด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 2 “การท่องชมการถ่ายทอดสดบน TikTok ช่วยให้ผู้บริโภคหลีกหนีจากความเบื่อหน่าย” ($\overline{X}$ = 4.00) รองลงมาคือ ข้อ 1 “ผู้บริโภครู้สึกสนุกเมื่อท่องชมการถ่ายทอดสดบน TikTok”และข้อ 5 “การดูการถ่ายทอดสดบน TikTok เป็นวิธีที่ผู้บริโภคใช้ในการผ่อนคลาย” ($\overline{X}$ = 3.99) และน้อยที่สุดคือ ข้อ 4 “การดูการถ่ายทอดสดบน TikTok ทำให้ผู้บริโภครู้สึก มีความสุข” ($\overline{X}$ = 3.94) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล (Information Quality)

ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ข้อมูลที่ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ	3.94	1.01	มาก	4
2. ข้อมูลที่ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.97	0.99	มาก	2
3. ข้อมูลที่ได้รับจากการถ่ายทอดสดมีความครบถ้วนและทันสมัย	3.92	1.02	มาก	5
4. ข้อมูลที่ได้รับจากการถ่ายทอดสดมีรายละเอียดเพียงพอสำหรับการตัดสินใจซื้อ	4.00	1.01	มาก	1
5. ข้อมูลที่ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอมีความเป็นกลางและไม่เอนเอียง	3.95	1.00	มาก	3
รวม	**3.96**	**1.01**	**มาก**	

จากตารางที่ 3 ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 4 “ข้อมูลที่ได้รับมีรายละเอียดเพียงพอสำหรับการตัดสินใจซื้อ” ($\overline{X}$ = 4.00) รองลงมาคือ ข้อ 2 “ข้อมูลที่ ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย” ($\overline{X}$ = 3.97) และน้อยที่สุดคือ ข้อ 3 “ข้อมูลที่ได้รับจากการถ่ายทอดสดมีความครบถ้วนและทันสมัย” ($\overline{X}$ = 3.92) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านคุณภาพของเนื้อหา (Content Quality)

ปัจจัยด้านคุณภาพของเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. เนื้อหาที่ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอ มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.97	0.98	มาก	2
2. เนื้อหาที่ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอ มีความน่าเชื่อถือและถูกต้อง	3.92	1.01	มาก	3
3. เนื้อหามีการนำเสนอที่สร้างสรรค์ และแปลกใหม่	3.97	0.97	มาก	2
4. เนื้อหามีความยาวที่เหมาะสมและไม่ยืดเยื้อ	3.91	1.04	มาก	4
5. เนื้อหาที่ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอมีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจ	4.00	0.99	มาก	1
รวม	**3.95**	**1.00**	**มาก**	

จากตารางที่ 4 ปัจจัยด้านคุณภาพของเนื้อหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 5 “เนื้อหาน่าสนใจและดึงดูดความสนใจ” ($\overline{X}$ = 4.00) รองลงมาคือ ข้อ 1 “เนื้อหาที่ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอ มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย” และ ข้อ 3 “เนื้อหามีการนำเสนอที่สร้างสรรค์และแปลกใหม่” ($\overline{X}$ = 3.97) และน้อยที่สุดคือ ข้อ 4 “เนื้อหามีความยาวที่เหมาะสมและไม่ยืดเยื้อ” ($\overline{X}$ = 3.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด (Streamer Interaction)

ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ผู้ถ่ายทอดสดบน TikTok มีความเป็นมิตรและเข้าถึงง่าย	3.92	1.01	มาก	2
2. ผู้ถ่ายทอดสดบน TikTok ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของฉัน	3.92	1.06	มาก	2
3. ผู้ถ่ายทอดสดได้ตอบสนองต่อความคิดเห็นและคำถามของฉันอย่างรวดเร็ว	3.90	1.05	มาก	3
4. ผู้ถ่ายทอดสดสามารถสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานและน่าสนใจ	4.01	1.05	มาก	1
5. ผู้ถ่ายทอดสดสามารถกระตุ้นให้ฉันมีส่วนร่วมในการสนทนา	3.88	1.04	มาก	4
รวม	**3.93**	**1.04**	**มาก**	

จากตารางที่ 5 ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 4 “ผู้ถ่ายทอดสดสามารถสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานและน่าสนใจ” ($\overline{X}$ = 4.01) รองลงมาคือ ข้อ 1 “ผู้ถ่ายทอดสดบน TikTok มีความเป็นมิตรและเข้าถึงง่าย” และ ข้อ 2 “ผู้ถ่ายทอดสดบน TikTok ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้บริโภค” ($\overline{X}$ = 3.92) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 5 “ผู้ถ่ายทอดสดสามารถกระตุ้นให้ฉันมีส่วนร่วมในการสนทนา” ($\overline{X}$ = 3.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านการตอบสนองทางอารมณ์ (Emotional response)

ปัจจัยด้านการตอบสนองทางอารมณ์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การถ่ายทอดสดสินค้าบน TikTok ทำให้ฉันรู้สึกสนุกสนาน	3.92	1.05	มาก	3
2. ฉันรู้สึกมีความสุขเมื่อชมการถ่ายทอดสดสินค้าบน TikTok	3.92	1.06	มาก	3
3. การถ่ายทอดสดสินค้าบน TikTok ทำให้ฉันรู้สึกตื่นเต้น	3.87	1.06	มาก	4
4. ฉันรู้สึกมีความสุขเมื่อเห็นสินค้าที่น่าสนใจในการถ่ายทอดสดบน TikTok	3.95	1.04	มาก	2
5. การถ่ายทอดสดสินค้าบน TikTok ทำให้ฉันรู้สึกประทับใจ	3.96	1.04	มาก	1
รวม	**3.92**	**1.05**	**มาก**	

จากตารางที่ 6 ปัจจัยด้านการตอบสนองทางอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 5 “การถ่ายทอดสดสินค้าบน TikTok ทำให้ผู้บริโภครู้สึกประทับใจ” ($\overline{X}$ = 3.96) รองลงมาคือ ข้อ 4 “ผู้บริโภครู้สึกมีความสุขเมื่อเห็นสินค้าที่น่าสนใจ” ($\overline{X}$ = 3.95) และน้อยที่สุดคือ ข้อ 3 “การถ่ายทอดสดสินค้าบน TikTok ทำให้ผู้บริโภครู้สึกตื่นเต้น”($\overline{X}$ = 3.87) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 50.39 อายุ 15–20 ปี ร้อยละ 73.25 ระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 61.56 มีประสบการณ์ในการซื้อสินค้าแบบไม่ได้วางแผนในการถ่ายทอดสดผ่านTikTok ร้อยละ 50.13 มีความถี่ในการซื้อสินค้าเท่ากับหรือมากกว่า 5 ครั้ง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Chen และ Lin (2022) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภควัยรุ่นผ่าน TikTok Live พบว่าความสนุกสนานและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ขายมีผลกระตุ้นการซื้อแบบไม่ได้วางแผนอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ Zhang และ Zhao (2021) ที่ระบุว่าผู้ใช้งาน TikTok วัยรุ่นมีแนวโน้มตอบสนองต่อการสื่อสารที่กระตุ้นอารมณ์ โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีแนวโน้มใช้แพลตฟอร์มนี้เพื่อคลายความเบื่อและแสวงหาความบันเทิง ซึ่งสามารถนำไปสู่การตัดสินใจซื้อแบบฉับพลันได้ง่าย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลันของผู้บริโภควัยรุ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1. ด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน (Hedonic Browsing) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นชาวจีนใช้ TikTok เพื่อความสนุกสนานและคลายความเบื่อหน่ายมากกว่าการวางแผนซื้อสินค้าโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Dinh et al. (2023) ที่ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในบริบทสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าความบันเทิงและประสบการณ์เชิงอารมณ์มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน (impulsive buying) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ Chen et al. (2024) ที่ชี้ว่า “ความเพลิดเพลินในการใช้งาน” (Perceived Enjoyment) ส่งผลเชิงบวกต่อการเข้าสู่ภาวะ Flow และการซื้อแบบไม่ได้วางแผนในการถ่ายทอดสด อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ Zhang (2020) ที่ระบุว่าผู้บริโภคบางส่วนที่ใช้แพลตฟอร์มเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียวมักไม่ตัดสินใจซื้อสินค้า เพราะมองว่าเป็นสื่อเพื่อการผ่อนคลายมากกว่าการซื้อขาย

2. ด้านคุณภาพของข้อมูล (Information Quality) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับความถูกต้อง ครบถ้วน และความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Zhao et al. (2024) ที่ระบุว่า คุณภาพของข้อมูล มีผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อในบริบทของ live commerce นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Wang et al. (2023) ที่พบว่า การนำเสนอข้อมูลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ช่วยลดความเสี่ยงในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ Lin & Liu (2020) ที่ชี้ว่าผู้บริโภควัยรุ่นบางกลุ่มให้ความสำคัญกับการนำเสนอที่มีภาพลักษณ์สวยงามมากกว่าข้อมูลเชิงลึก

3. ด้านคุณภาพของเนื้อหา (Content Quality) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ชมให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่น่าสนใจและมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Chou & Yuan (2022) ที่ระบุว่า เนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้ชมและเล่าเรื่องในเชิงอารมณ์ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและโอกาสการซื้อ สอดคล้องกับ Li & Lee (2021) ที่พบว่า การเล่าเรื่อง (Storytelling) และภาพลักษณ์ของแบรนด์ในเนื้อหามีผลต่อความรู้สึกไว้วางใจ

4. ด้านปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด (Streamer Interaction) ผลการวิจัยพบว่าการโต้ตอบของผู้ถ่ายทอดสดกับผู้ชมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Li & Peng (2025) ที่พบว่าปฏิสัมพันธ์ (interactivity) และลักษณะของผู้ถ่ายทอดสด เช่น ความมีชีวิตชีวาและความจริงใจ ช่วยสร้างความเชื่อถือและเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Hilvert-Bruce et al. (2018) ที่ยืนยันว่าความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ในไลฟ์สดสามารถกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมซื้อทันที

5. ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ (Emotional Response) ผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภควัยรุ่นตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางอารมณ์ เช่น สี เสียง และลีลาการพูด ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Liang & Chen (2021) ที่ระบุว่าอารมณ์ที่ถูกกระตุ้นจากการถ่ายทอดสดมีอิทธิพลต่อการซื้อแบบฉับพลัน สอดคล้องกับ Chen et al. (2024) ที่อธิบายว่าความรู้สึกสนุกและการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ช่วยเพิ่มโอกาสในการซื้อทันที อย่างไรก็ตาม Gao & Sun (2020) ชี้ว่า หากผู้ชมรู้สึกถูกกระตุ้นมากเกินไปอาจเกิดผลตรงข้ามและลดความตั้งใจซื้อ

6. ด้านการปรากฏตัวทางสังคม (Social Presence) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ชมรู้สึกถึงการมีตัวตนร่วมกับผู้ถ่ายทอดสดและผู้ชมคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Huang & Mohamad (2025) ที่ระบุว่า social presence มีผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน โดยเฉพาะเมื่อผู้ชมรู้สึกเชื่อมโยงกับผู้ถ่ายทอดสดนอกจากนี้ยังตรงกับ Guo et al. (2022) กล่าวว่าการรับรู้ถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมช่วยเพิ่มระดับความเชื่อมั่นต่อสินค้า อย่างไรก็ตาม Park & Kim (2020) พบว่าความคาดหวังทางสังคมที่สูงเกินไปอาจทำให้ผู้ชมรู้สึกกดดันและลังเลในการซื้อ

7. ด้านการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Engagement) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ชมรู้สึกมีส่วนร่วมทางอารมณ์กับเนื้อหาและบรรยากาศของการถ่ายทอดสด ซึ่งสอดคล้องกับ Zhao & Wang (2023) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ช่วยสร้างความผูกพันกับผู้ถ่ายทอดสดและเพิ่มแนวโน้มการซื้อ นอกจากนี้ Li & Peng (2025) ยังยืนยันว่าการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความรู้สึกเชื่อมโยงทางใจช่วยเพิ่มความไว้วางใจและเจตนาซื้อสินค้า อย่างไรก็ตามผลวิจัยนี้ ไม่สอดคล้องกับ Liu (2021) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมมากเกินไปอาจทำให้เกิดความเหนื่อยล้าทางอารมณ์

จากการอภิปรายผลโดยรวม สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลันของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนผ่าน TikTok Live ทำงานร่วมกันผ่านกลไกทางอารมณ์ การรับรู้ และประสบการณ์การมีส่วนร่วมในไลฟ์สดอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะปัจจัยด้านการท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน การตอบสนองทางอารมณ์ และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ซึ่ง

เป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ผลักดันให้ผู้ชมเกิดแรงจูงใจซื้อทันที ขณะเดียวกันปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล คุณภาพของเนื้อหา และปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด มีบทบาทในการสร้างความเชื่อมั่น ลดความเสี่ยง และเพิ่มความไว้วางใจต่อสินค้า ทำให้ผู้บริโภควัยรุ่นรู้สึกมั่นใจและตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้การปรากฏตัวทางสังคมยังช่วยเสริมบรรยากาศการมีส่วนร่วม ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนออนไลน์ ซึ่งส่งผลทางจิตวิทยาให้เกิดการซื้อแบบฉับพลันในที่สุด ดังนั้นจึงชัดเจนว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้ทำงานแบบโดดเดี่ยว แต่ส่งผลอย่างบูรณาการทั้งเชิงอารมณ์และเชิงปฏิสัมพันธ์ ส่งผลให้ผู้บริโภควัยรุ่นมีแนวโน้มเกิดพฤติกรรมซื้อทันทีเมื่อได้รับสิ่งเร้าที่เหมาะสมในบริบทของ Live Commerce บน TikTok

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผนระหว่างการรับชมการถ่ายทอดสดผ่านแพลตฟอร์ม TikTok ของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซี พบว่า โดยภาพรวมทุกปัจจัยอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นระหว่างการถ่ายทอดสดอย่างชัดเจน ทั้งในด้านความสนุกสนานของเนื้อหา การนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจ และการสื่อสารแบบโต้ตอบกับผู้ถ่ายทอดสดแบบเรียลไทม์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน” เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงถึงแรงจูงใจของผู้บริโภคที่เข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ด้วยเหตุผลด้านความบันเทิงและการผ่อนคลาย มากกว่าการตั้งใจเข้ามาซื้อสินค้าโดยตรง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผนในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ยรวม = 3.93, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.04) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทั้งในด้านความรู้สึก ความบันเทิง และคุณภาพของการนำเสนอ มีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อแบบฉับพลันในระหว่างรับชมการถ่ายทอดสดบนแพลตฟอร์ม TikTok เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ “การท่องเว็บเพื่อความเพลิดเพลิน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคเข้ามารับชมการถ่ายทอดสดเพื่อความสนุกสนาน ผ่อนคลาย หรือคลายความเบื่อหน่าย มากกว่าการมีเป้าหมายเพื่อการซื้อสินค้าโดยตรง รองลงมาคือ “คุณภาพของข้อมูล” ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมองว่าเนื้อหาที่ผู้ถ่ายทอดสดนำเสนอมีความครบถ้วน ชัดเจน และให้รายละเอียดที่เพียงพอต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ขณะที่ “คุณภาพของเนื้อหา” ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและเพิ่มความสนใจให้แก่ผู้ชม

สำหรับ “ปฏิสัมพันธ์ของผู้ถ่ายทอดสด” และ “การตอบสนองทางอารมณ์” อยู่ในระดับมากเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารแบบเรียลไทม์และการแสดงออกของผู้ถ่ายทอดสดสามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและกระตุ้นอารมณ์ของผู้ชมให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ ส่วน “การปรากฏตัวทางสังคม” แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกใกล้ชิดระหว่างผู้ชมและผู้ถ่ายทอดสดในลักษณะของการมีตัวตนร่วมในโลกออนไลน์ และสุดท้ายคือ “การมีส่วนร่วมทางอารมณ์” ซึ่งแม้จะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่น แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้ชมมีการตอบสนองและเชื่อมโยงทางอารมณ์กับเนื้อหาที่รับชม

โดยสรุปพฤติกรรมการซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผนของกลุ่มวัยรุ่นจีน ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเพลิดเพลิน ความครบถ้วนของข้อมูล และคุณภาพของเนื้อหาที่นำเสนอ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผนระหว่างการรับชมการถ่ายทอดสดผ่านแพลตฟอร์ม TikTok ของผู้บริโภควัยรุ่นชาวจีนในมณฑลกวางซี นอกจากนี้เมื่อมองในเชิงทฤษฎี ผลลัพธ์เหล่านี้ช่วยสนับสนุนโมเดล S–O–R (Stimulus–Organism–Response) โดยสามารถอธิบายกลไกการตอบสนองของวัยรุ่นได้อย่างชัดเจนว่า สิ่งเร้าจากเนื้อหาและวิธีการนำเสนอจะถูกประมวลผลผ่านอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์การมีส่วนร่วม จนท้ายที่สุดก่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าโดยไม่ได้วางแผน งานวิจัยจึงมีส่วนช่วยเติมเต็มความเข้าใจในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคดิจิทัล โดยเฉพาะในบริบทของการซื้อผ่านไลฟ์สตรีมที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในประเทศจีน โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการ ผู้ขายสินค้าออนไลน์ และผู้สร้างเนื้อหาบน TikTok ปรับปรุงกลยุทธ์การนำเสนอสินค้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่น เช่น การเพิ่มองค์ประกอบความบันเทิง การใช้เนื้อหาที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่จริงใจ และการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในไลฟ์สด เพื่อเพิ่มโอกาสการตัดสินใจซื้อสินค้าแบบฉับพลันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐและหน่วยงานด้านการศึกษา ควรมีการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลในกลุ่มเยาวชนโดยบูรณาการหลักสูตร “การรู้เท่าทันสื่อ” (Media Literacy) และ “การรู้เท่าทันการตลาดออนไลน์” (Digital Marketing Awareness) ในระดับการศึกษา เพื่อให้เยาวชนสามารถแยกแยะเนื้อหาที่เป็นการโฆษณา เข้าใจเทคนิคการตลาดในสื่อสังคม และตัดสินใจบริโภคอย่างมีเหตุผล ลดโอกาสเกิดพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันจากแรงจูงใจทางอารมณ์

1.2 หน่วยงานรัฐ แพลตฟอร์ม TikTok และผู้ค้า ควรสร้างมาตรฐานหรือการกำหนดแนวทางหรือ “จรรยาบรรณผู้ถ่ายทอดสดสินค้า” ที่เน้นเรื่องความถูกต้องของข้อมูล ความโปร่งใส และการไม่เร่งเร้าผู้ชมจนเกินพอดี

1.3 ควรมีระบบที่ให้คะแนนความน่าเชื่อถือของผู้ขายหรือไลฟ์สด เช่น ระบบ "Verified Seller" หรือระบบรีวิวแบบมีการตรวจสอบ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ยังขาดประสบการณ์ในการตัดสินใจซื้อ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มวัยรุ่นกับกลุ่มผู้ใหญ่ในการไลฟ์สดบนแพลตฟอร์ม TikTok

2.2 ศึกษาการรับรู้ความน่าเชื่อถือของอินฟลูเอนเซอร์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแบบฉับพลันผ่าน TikTok Live

2.3 ศึกษาผลของการใช้กลยุทธ์สร้างความบันเทิง (Entertainment Strategy) ต่อการซื้อสินค้าแบบฉับพลันบน TikTok ในกลุ่มวัยรุ่น

เอกสารอ้างอิง

China Internet Network Information Center. (2023). *The 51st statistical report on Internet development in China*. CNNIC. https://www.cnnic.com.cn

Chen, J., Zhao, L., & Li, Y. (2024). Understanding consumer impulse buying in live streaming. *International Marketing Review*. https://doi.org/10.1108/IMR-09-2024-0321

Chou, P. Y., & Yuan, S. T. (2022). Content relevance and engagement behavior on live streaming commerce platforms. *Journal of Retailing and Consumer Services, 68*, 103071.

Cochran, W. G. (1963). *Sampling techniques* (2nd ed.). John Wiley & Sons.

Dinh, T. T. H., Nguyen, H. T., & Tran, D. M. (2023). A mediating model of the urge to buy impulsively in social commerce. *Journal of Retailing and Consumer Services, 71*, 103244.

Gao, L., & Sun, Y. (2020). Emotional moderation and rational decision-making in online shopping. *Journal of Consumer Behaviour, 19*(6), 597–609.

Guangxi Bureau of Statistics. (2023). *Guangxi statistical yearbook 2023*. China Statistics Press.

Guo, J., Li, Y., & Zhao, L. (2022). Social presence and trust formation in live commerce. *Information & Management, 59*(8), 103682.

Hilvert-Bruce, Z., Neill, J. T., & Hamari, J. (2018). Social motivations of live-streaming viewer engagement on Twitch. *Computers in Human Behavior, 84*, 58–67.

Huang, R., & Mohamad, M. (2025). Examining the impact of parasocial interaction and social presence on impulsive purchase in live streaming commerce context. *Frontiers in Communication, 10*, 1554681.

Li, S., & Lee, C. (2021). Storytelling marketing and impulsive purchase in short video platforms. *Journal of Interactive Marketing, 55*, 36–47.

Li, X., & Peng, Z. (2025). The trust-driven path to consumer engagement behaviors in live streaming commerce. *Journal of Interactive Business Research, 7*(1), 44–59.

Liang, Y., & Chen, C. (2021). Emotional stimuli and impulsive buying in live-streaming commerce. *Frontiers in*

Psychology, 12, 749245.

Lin, C., & Liu, M. (2020). Visual appeal versus information richness: The drivers of impulsive purchase on live streaming platforms. *Journal of Internet Commerce, 19*(3), 256–272.

Liu, H. (2021). Emotional fatigue and disengagement in live commerce. *Journal of Digital Marketing Research, 33*(5), 512–530.

Park, S., & Kim, H. (2020). Social expectation, self-presentation, and hesitation in online purchase. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 23*(10), 656–662.

Wang, S., Li, H., & Chen, X. (2023). Building platform trust for live stream commerce. *Cogent Business & Management, 10*(1), 2482852.

Xu, R. (2020). The dark side of interactivity: When social interaction hinders purchase intention. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 32*(6), 1238–1255.

Zhang, Y. (2020). Entertainment motivation and online purchase intention: Evidence from Chinese social media users. *Asian Journal of Business Research, 10*(3), 45–58.

Zhao, Y., & Wang, X. (2023). Emotional engagement and consumer loyalty in live-streaming commerce. *Journal of Retailing and Consumer Services, 74*, 103464.

Zhao, Y., Wang, X., & Guo, J. (2024). Exploring how live-streaming in e-commerce influences consumers' trust-building. *Frontiers in Psychology, 15*, 1390411.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 130 - 139 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

BANI World Human Resource Management Guidelines for Schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3

Jonglawan Yarasai [1*] and Wichian Rooyuenyong [2]

[1,2] Northeastern University, Thailand

[*] Corresponding author. E-mail: lynamic@gmail.com

ABSTRACT

This study aimed to 1) study the personnel management situation in the BANI World era of schools and 2) propose a guideline for personnel management in the BANI World era of schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. The sample consisted of 293 administrators and teachers. The sample size was determined by calculating from the Taro Yamane formula using stratified random sampling using schools as the base. The instrument used to collect data was a 5-level rating questionnaire with a reliability of 0.98 and an Index of Item Objective Congruence (IOC) of 0.67–1.00. The statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation The study found that 1) The overall personnel management of the BANI World era of schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 was at a high level. 2) The personnel management guidelines of the BANI World era of schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 7 guidelines: 1) Planning development for systematic change 2) Recruiting and appointing to respond to systematic change 3) Organizing teacher development activities to link school development strategies 4) Systematically evaluating comprehensive performance 5) Considering compensation and benefits that are transparent and verifiable 6) Flexible and fair disciplinary actions 7) Systematically collecting personal data.

Keywords: Guidelines, Personnel Management, BANI World era

Received 24 November 2025; **Revised** 2 December 2025; **Accepted** 5 December 2025

แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

จงลาวัลย์ ยะราไสย์ [1*] และ วิเชียร รู้ยืนยง [2]
[1,2] มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
[*] Corresponding author. E-mail: lynamic@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา 2) เสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 293 คน โดยใช้วิธีกำหนดขนาดตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตร Taro Yamane ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และค่าความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.67 – 1.00 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 7 แนวทางคือ 1) แนวทางการวางแผนการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ 2) แนวทางการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ 3) แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาครูเพื่อเชื่อมโยงกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา 4) แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานรอบด้านอย่างเป็นระบบ 5) แนวทางการพิจารณาผลตอบแทนและสวัสดิการที่โปร่งใสตรวจสอบได้ 6) แนวทางการดำเนินการทางวินัยที่ยืดหยุ่นเป็นธรรม 7) แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลทะเบียนประวัติอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารงานบุคคล, ยุค BANI World

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การจัดการศึกษาทุกยุคทุกสมัยล้วนมีจุดมุ่งหมายหลักคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามความมุ่งหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคน ทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยทักษะคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา มาตรฐาน

วิชาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้ตามศักยภาพ ของสถานศึกษาทุกระดับ การศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ สื่อ ตำราเรียน และนวัตกรรม ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีระบบและกลไกการวัดการติดตามและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการผลิตครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้มาตรฐานระดับสากล ครูอาจารย์ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

BANI World เป็นแนวคิดของ Jamis Cascio นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกา ที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ BANI World เป็นมากกว่า “สถานการณ์” ที่พลิกผัน, ไม่แน่นอน, ซับซ้อน, และคลุมเครือ แต่เป็นการมองไปถึงผลกระทบ “ด้านอารมณ์ของคน”ด้วย เช่น ความเครียด ความกังวล ความหดหู่ ความสับสน ซึ่งจะช่วยให้ ผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรมองเห็นภาพรวมในการบริหารจัดการอย่างรอบด้านในสถานการณ์โลก ยุค BANI World ซึ่งประกอบ ไปด้วย 1)โลกที่เปราะบาง (B - Brittle) สิ่งต่างๆมีความเปราะบาง นอกจากเปลี่ยนแปลงได้เสมอแล้วยังสามารถ ล่มสลายได้อย่างรวดเร็ว ด้วย เช่น หลักสูตร โครงการ แผนงานจะ แผนงานจะมีความเสี่ยงที่จะล้มเหลวตลอดเวลาอันเนื่องมาจากความพลิกผันของโลกรอบด้าน แผนระยะยาวหรือแผนที่ไม่มีความยืดหยุ่นจึงอาจถูกทำให้ชะงัก (Disrupt) ได้ตลอดเวลา 2) โลกที่เต็มไปด้วยความกังวล (A – Anxious) บุคลากรเกิดความกังวลและ ความเครียด เนื่องจากธรรมชาติของการทำงานเปลี่ยนไปจากเดิม โดยต้องตอบสนองต่อความรวดเร็วและไม่แน่นอนของสถานศึกษาซึ่งทำให้ลังเลไม่กล้าตัดสินใจกลัวเกิดความผิดพลาดหรือหากพบปัญหาซับซ้อนบ่อยๆเกินกว่าจะรับมือ อาจนำไปสู่ภาวะสิ้น ของบุคลากรและนำองค์กรไปสู่สถานการณ์วิกฤติ 3) โลกที่สับสนคาดเดายาก (N - Nonlinear) เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เป็นเส้นตรง หมายถึง สาเหตุและผลลัพธ์ไม่สัมพันธ์กันและไม่สามารถคาดเดาแนวโน้มได้ สาเหตุเล็กๆอาจจะนำไปสู่ปัญหาที่ใหญ่เกินคาดเดา 4) โลกที่เข้าใจยาก (I - Incomprehensible) มีข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนปัจจัยต่างๆ มีปริมาณมากและซับซ้อน ทั้งจริงและเท็จ ทำให้การทำความเข้าใจ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือสรุปสถานการณ์ การคาดการณ์ หรือการวางแผนควบคุมให้สิ่งต่างๆเป็นไปได้ยาก สถานการณ์ในยุค BANI World เช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบในทุกวงการ รวมถึงวงการศึกษาด้วย ได้แก่ ช่วงหลังวิกฤติโควิด 19 เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย ธุรกิจเทคโนโลยีการเรียนรู้ออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประชาชนบางกลุ่มเข้าไม่ถึงเทคโนโลยี เข้าไม่ถึงข้อมูล ไม่มีทักษะดิจิตอล เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล รวมไปถึงสภาวะทางจิตใจของนักเรียน นักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ยุคหลังโควิดที่เปราะบางและเต็มไปด้วยความหดหู่ เครียด วิตกกังวล เป็นต้น ซึ่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเยาวชน การจัดการรับปัญหาและความท้าทายเหล่านี้ ย่อมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงานของสถานศึกษาหรือผู้อำนวยการทางการศึกษาที่ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง (จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2565)

ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารการศึกษาล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีบทบาทสำคัญ ในการรับผิดชอบงาน ต่างๆให้บรรลุเป้าหมายไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ขององค์กร เริ่มจากการบริหารงาน 4 ฝ่าย งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงานงบประมาณ และงานบริหารงานทั่วไป โดยขั้นตอนการดำเนินงาน เริ่มจากการวางแผนการดำเนินการ การประเมินผล และปรับปรุงพัฒนางานต่างๆขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะต่างๆที่จะนำให้หน่วยงานหรือองค์กรทางการศึกษามุ่งไปสู่ความสำเร็จ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างมีคุณภาพ โดยการบริหารงานทั่วไปในยุค BANI World จึงจำเป็น ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆและพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อปรับตนเองและองค์กรให้มีความเหมาะสมและทันต่อสภาพสังคมเศรษฐกิจและการเมืองที่กำลังเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องเพื่อให้สมาชิกทีมงานและองค์กรมั่นใจว่ามีความพร้อมในการรับมือ กับทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารงานบุคคลได้กำหนดกรอบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคล ได้อย่างคล่องตัว เป็นอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบตามหลักธรรมาภิบาลให้ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาได้รับ การพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการตามภารกิจหลักคือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและรักษาวินัย และ การออกจากราชการ แต่งานบริหารบุคคลเป็นงานที่ซับซ้อน

เนื่องจากเป็นงานที่ต้องปฏิบัติกับ บุคคลหลายคนที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านความรู้ความสามารถอันเป็นปัจจัยพื้นฐานของแต่ละ บุคคล และปัจจัยที่สำคัญอีกประการคือบุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีจิตใจ มีอารมณ์ ดังนั้นผู้บริหาร สถานศึกษาจะประสบปัญหาต่างๆแตกต่างกันไป เช่น ปัญหาด้านการวางแผนอัตรากำลังและ กำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและรักษาวินัย และการออกจากราชการ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ระบุว่าปัญหาในการบริหารงานบุคลไว้ได้แก่ ปัญหาการวางแผนการ บริหารบุคคล ปัญหา การสรรหาและการแต่งตั้งบุคคล ปัญหาการพัฒนาบุคคล ปัญหาการประเมิน การปฏิบัติงาน ปัญหาการให้บุคคลพ้นจากงานและปัญหาการควบคุม กำกับ ติดตาม และการนิเทศบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนด้านการบริหารงาน ต่าง ๆ ในองค์กรให้สามารถบรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมาย ที่ได้กำหนดไว้และเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกองค์กรควรใส่ใจ เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการสร้าง สภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี ช่วยให้องค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยที่ได้จะเป็นองค์ความรู้ในให้กับผู้บริหารการศึกษาในการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ ปรับใช้ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาสำเร็จตามประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 145 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน และครูผู้สอนจำนวน 985 คน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 1,095 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 293 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 27 คน ครูผู้สอน 266 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร (Taro Yamane, 1973) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ .05 ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผนอัตรากำลัง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน 6) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 7) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ ซึ่งกำหนดคะแนนแบ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert. 1993)

5 หมายถึง มีการปฏิบัติในมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ตอนท้ายของแต่ละด้านการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ใช้วิธี (Checklist) โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของข้อเสนอแนะโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกได้เพียงตัวเลือกเดียว

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

3.2 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจในโครงสร้างและเนื้อหาให้สอดคล้องกับงานวิจัย

3.3 กำหนดโครงสร้างแบบสอบถามโดยยึดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.4 สร้างแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดในการวิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ โดยประเมินความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าข้อคำถามมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.6 นำข้อมูลการทดลองใช้แบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.961

3.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและตอบแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีการกรอกแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบราย (Check List) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าความถี่และ ค่าร้อยละ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบข้อมูลประเภทมาตราส่วน (Rating Scale) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านมาวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content Analysis) นำข้อมูลมาเรียบเรียงสรุปและนำเสนอแนวทาง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

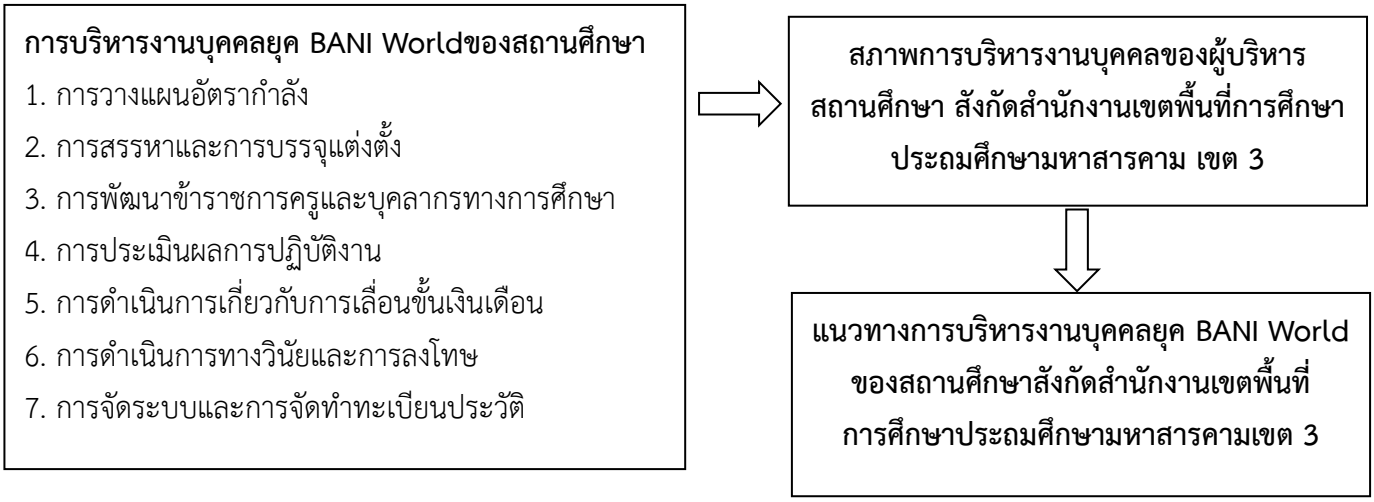
5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบราย (Check List) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าความถี่และ ค่าร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบข้อมูลประเภทมาตราส่วน (Rating Scale) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ตอนท้ายของแต่ละด้านการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาการหาค่าความถี่ ร้อยละ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ของผู้วิจัย ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของนักการศึกษาและนักวิชาการต่างๆ ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานบุคคลยุค BANI World	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการวางแผนอัตรากำลัง	4.45	0.41	มาก	1
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	4.40	0.49	มาก	4
3. ด้านการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.44	0.40	มาก	2
4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.36	0.49	มาก	7
5. ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน	4.39	0.46	มาก	6
6. ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ	4.39	0.45	มาก	5
7. ด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ	4.40	0.44	มาก	3
รวมเฉลี่ย	**4.40**	**0.45**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.41) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.40) และ ด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = 0.45) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = 0.49)

2. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ด้านการวางแผนอัตรากำลัง เรียงตามลำดับความต้องการในการพัฒนาดังนี้ สถานศึกษามีการฝึกอบรมหรือพัฒนาบุคลากรให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและคาดเดายาก เป็นอันดับแรก สถานศึกษามีการปรับกลยุทธ์การจัดการบุคลากรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของความไม่แน่นอน และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นอันดับที่สอง สถานศึกษามีแผนการในการพัฒนาบุคลากรตามภาระงานและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นอันดับที่สาม และสถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินผลการทำงานเพื่อใช้ในการวางแผนอัตรากำลังบุคคล เป็นอันดับที่สี่

2. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง เรียงตามลำดับความต้องการในการพัฒนาดังนี้ สถานศึกษามีการเปิดรับสมัครบุคลากรจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการบุคลากรในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นอันดับแรก สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับการพัฒนาการศึกษาที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและคาดเดายาก เป็นอันดับที่สอง กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในสถานศึกษามีการพิจารณาความหลากหลาย ด้านทักษะพื้นฐานทางการศึกษาและประสบการณ์ที่แตกต่าง เป็นอันดับที่สาม และกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ เป็นอันดับที่สี่

3. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ด้านการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียงตามลำดับความต้องการในการพัฒนาดังนี้ สถานศึกษามีกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการปรับตัวในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เป็นอันดับแรก สถานศึกษามีการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลการทำงานในการออกแบบโปรแกรมพัฒนาบุคลากร เป็นอันดับที่สอง สถานศึกษามีการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีหรือทักษะดิจิทัลให้แก่บุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล เป็นอันดับที่สาม และสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษามีการเชื่อมโยงกับกลยุทธ์การพัฒนาขององค์กร เป็นอันดับที่สี่

4. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน เรียงตามลำดับความต้องการในการพัฒนาดังนี้ สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลที่สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจนและเป็นธรรมในทุกสถานการณ์ เป็นอันดับแรก กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เป็นอันดับที่สอง สถานศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานจากหลายแหล่งข้อมูล อาทิเช่น การประเมินจากผู้บังคับบัญชา, เพื่อนร่วมงาน, หรือการประเมินตนเอง เป็นอันดับที่สาม และสถานศึกษามีการใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นอันดับที่สี่

5. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน เรียงตามลำดับความต้องการในการพัฒนาดังนี้ สถานศึกษามีระบบการจ่ายค่าตอบแทนที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นอันดับแรก สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการคำนวณและการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่บุคลากร เป็นอันดับที่สอง สถานศึกษามีกระบวนการปรับค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สอดคล้อง

กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นอันดับที่สาม และสถานศึกษามีการปรับค่าตอบแทนตามผลงานหรือความสามารถของบุคลากร เป็นอันดับที่สี่

6. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ เรียงตามลำดับความต้องการในการพัฒนาดังนี้ การให้โอกาสในการแก้ไขพฤติกรรมผ่านกระบวนการที่ยืดหยุ่นจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษในรูปแบบที่ไม่มีความยืดหยุ่นในสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ เป็นอันดับแรก ในกรณีที่สถานการณ์ไม่แน่นอนและยากต่อการคาดเดา คุณเห็นว่า การใช้การลงโทษที่มีความยืดหยุ่นสามารถช่วยลดผลกระทบจากความเปราะบางได้ เป็นอันดับที่สอง การลงโทษที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจะมีประสิทธิภาพมากกว่าในโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและเปราะบาง เป็นอันดับที่สาม และการดำเนินการทางวินัยที่ยืดหยุ่นสามารถช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวและเรียนรู้จากข้อผิดพลาดในอนาคตได้ เป็นอันดับที่สี่

7. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ เรียงตามลำดับความต้องการในการพัฒนาดังนี้ ระบบทะเบียนประวัติทำให้ผู้ใช้รู้สึกไม่กังวลต่อความผิดพลาดของข้อมูลหรือกระบวนการ เป็นอันดับแรก ระบบทะเบียนประวัติใช้งานง่าย เข้าใจได้แม้ไม่มีพื้นฐานเทคโนโลยี เป็นอันดับที่สอง กระบวนการจัดทำทะเบียนประวัติสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์โดยไม่ก่อให้เกิดความสับสน เป็นอันดับที่สาม และระบบทะเบียนประวัติมีการสำรองข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ สามารถกู้คืนได้หากเกิดความเสียหาย เป็นอันดับที่สี่

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และ ด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการวางแผนอัตรากำลัง เป็นอย่างมากมีการปรับแผนการวางอัตรากำลังบุคคลตามสถานการณ์ อย่างเหมาะสมรวมไปถึงการวางแผนอัตรากำลังบุคคลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและมีกระบวนการในการพัฒนาทักษะบุคลากรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัย ฉวีวรรณ ฤทธิวงศ์ (2564) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคลากรสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพและระดับการปฏิบัติการบริหารงานบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและ กำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการออกจากราชการ สอดคล้องกับงานวิจัย วิภาดา สารัมย์ (2562) ที่ศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย อุมารินทร์ น้อมบุญมา (2559) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม มีความคิดเห็นใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา 7 ด้าน คือ 1) แนวทางการวางแผนการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ 2) แนวทางการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ 3) แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาครูเพื่อเชื่อมโยงกลยุทธ์การพัฒนา

สถานศึกษา 4) แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานรอบด้านอย่างเป็นระบบ 5) แนวทางการพิจารณาผลตอบแทนและสวัสดิการที่โปร่งใสตรวจสอบได้ 6) แนวทางการดำเนินการทางวินัยที่ยืดหยุ่นเป็นธรรม 7) แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลทะเบียนประวัติอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัย ปัญญาวัฒน์ สังฆะ และ นิยดา เปี่ยมพืชนะ (2566) ความต้องการจำเป็นและแนวทางการ บริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัย สุภาภรณ์ หาญณรงชัยกิจ (2561) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการ บริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

แนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ทั้งหมด 7 แนวทาง ดังนี้

1. แนวทางการวางแผนการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ
2. แนวทางการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ
3. แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาครูเพื่อเชื่อมโยงกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา
4. แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานรอบด้านอย่างเป็นระบบ
5. แนวทางการพิจารณาผลตอบแทนและสวัสดิการที่โปร่งใสตรวจสอบได้
6. แนวทางการดำเนินการทางวินัยที่ยืดหยุ่นเป็นธรรม
7. แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลทะเบียนประวัติอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับต่ำที่สุด สถานศึกษาควรจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนยังอยู่ในระดับต่ำ สถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการปรับปรุงทั้งระบบนโยบาย กลไกการบริหารจัดการ และทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส และสร้างแรงจูงใจที่แท้จริงแก่บุคลากรทางการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนในที่สุด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลยุค BANI World ของสถานศึกษา ด้วยการวิจัยแบบปฏิบัติการมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้แนวทางร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562.* (ฉบับที่ 3). กระทรวงศึกษาธิการ.

จิราเจต วิเศษดอนหวาย. (2565). ลาก่อน VUCA มาแล้ว BANI : ชวน ผอ. ปรับตัวและโรงเรียนให้ทันการเปลี่ยนแปลง. สืบค้นจาก https://www.educathai.com/knowledge/articles/652

ฉวีวรรณ ฤทธิวงศ์. (2564). *ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคลากรสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์.* วิทยานิพนธ์มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ปัญญาวัฒน์ สังฆะ และ นิยดา เปี่ยมพืชนะ. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์,* 7(1), 488-499.

วิภาดา สารัมย์. (2562). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี.

สุภาภรณ์ หาญณรงชัยกิจ. (2561). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3. (2567). *ระบบบริหารทรัพยากรบุคคล สพฐ.* สืบค้นจาก https://www.mkarea3.go.th/bigdata/tablePersonHRMS.php?op=3.8

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.* กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 –2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อุมารินทร์ น้อมบุญญา. (2559). *การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

Likert, R. (1993). *The human organization: Its management and value.* New York : McGraw-Hill.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics, An Introductory Analysis.* New York: Harper and Row.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 140 - 150 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

Participatory Academic Administration of Schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3

Jutharat A-nan-uea [1*] and Wichian Rooyuenyong [2]

[1,2] Northeastern University

[*] Corresponding author Email: mjutharat1@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the condition of participatory academic administration and 2) propose a participatory academic administration of schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. It was mixed-methods research. The sample consisted of 293 administrators and teachers. The sample size was determined using the Taro Yamane formula with a margin of error of 0.05 and stratified random sampling. A 5-level estimation questionnaire with a reliability of 0.97 was used. The Index of Item – Objective Congruence (IOC) was between 0.67 and 1.00. Three experts were interviewed. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research found that 1. The overall participatory academic administration of schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 is at a high level. 2. Six participatory academic administration guidelines: 1) Guidelines for developing the school curriculum: 3 activities 2) Guidelines for developing teaching and learning in schools: 6 activities 3) Guidelines for developing measurement, evaluation, and transfer of learning results: 3 activities 4) Guidelines for developing research to develop the quality of education in schools: 4 activities 5) Guidelines for developing learning media and innovations: 3 activities 6) Guidelines for developing the learning process: 6 activities.

Keywords: Academic Administration, Participatory, Guideline

Received 24 November 2025; **Revised** 2 December 2025; **Accepted** 5 December 2025

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

จุฑารัตน์ อนันเอื้อ [1*] และ วิเชียร รู้ยืนยง [2]
[1,2] มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
[*] Corresponding author. E-mail: mjutharat1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 2) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูจำนวน 293 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่มีระดับความคาดเคลื่อน 0.05 และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ 0.97 ค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 6 แนวทาง 1) แนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3 กิจกรรม 2) แนวทางพัฒนาการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา 6 กิจกรรม 3) แนวทางพัฒนาการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 3 กิจกรรม 4) แนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 4 กิจกรรม 5) แนวทางพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 3 กิจกรรม 6) แนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6 กิจกรรม

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, การมีส่วนร่วม, แนวทาง

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 หมวด 1 มาตรา 6 ระบุเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพเคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข อีกทั้งยังช่วยเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ซึ่งให้มีการจัดโครงสร้างและ

กระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติมีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดังบทบัญญัติไว้ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกมาและปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างมีเอกภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้โดยมุ่งการศึกษาที่เป็นเลิศด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพการเรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพและผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับสากลแนวนโยบายและแนวปฏิบัติสำคัญที่สุดที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

งานบริหารสถานศึกษาตามการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลโดยกำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการศึกษาประกอบด้วย 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 งาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาและให้การศึกษามีประสิทธิภาพ คือ มุ่งสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม มีความรู้ความสามารถมีทักษะในการทำงาน คุณธรรมจริยธรรม ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา การศึกษาจะสำเร็จตามแนวนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติและเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่งและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่าเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษาส่วน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546) ได้สรุปความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่าเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านการบริหารงานวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและส่งผลถึงคุณภาพทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กลยุทธ์ที่ 1.2 พัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการทำงาน โดย การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติการยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง (กมล ภู่ประเสริฐ, 2545)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่สุดมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการจัดการศึกษาการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเหมาะสมผู้บริหารจะต้องมีภาระงานและขอบข่ายการบริหารโรงเรียนไว้ 4 งานคือ 1) งานวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ 3) งานบริหารทั่วไป และ 4) งานบริหารงานบุคคล ในงานดังกล่าวทั้ง 4 งานนี้ งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักโดยตรง เป็นงานที่เป็นไปเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งต่างจากงานการบริหารบุคคล งานการบริหารงบประมาณ และ งานบริหารงานทั่วไป เป็นงานสนับสนุนที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติการงานหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารจะบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพจะต้องเข้าใจขอบข่ายงานวิชาการ จะต้องให้ความสนใจ และตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการตามขอบข่ายงานวิชาการคือ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันด้านคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีหลักการในการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบ อาศัยความร่วมมือกันทำงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง กระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ริเริ่มสร้างสรรค์งานวิชาการ ให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน คอยกระตุ้นเตือนให้คำแนะนำแก่ครู ประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การบริหารแบบ

มีส่วนร่วมจึงเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมตัดสินใจ ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของซึ่งจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องและเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง (วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์, 2557)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารถือว่าถือว่าเป็นรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการ ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์กรแล้ว สมาชิกหรือบุคคลในองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้า การบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทั้งหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน โดยมุ่งหวังจะสร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคคลได้มีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจการปฏิบัติงานการประเมินผลงานนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กร (ธร สุนทรายุทธ, 2551)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560) สาเหตุสำคัญของการขาดประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา คือ การรวมศูนย์อำนาจในส่วนกลางมากเกินไป ขาดการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ การใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างไม่มีประสิทธิภาพ มีการทุจริตและประพฤติมิชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศไม่ทันสมัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลวิธีหนึ่งในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพผู้บริหารควรได้นำหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอน ร่วมรับผิดชอบตัดสินใจในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกในความเป็นเจ้าของ และเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องสร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ หนึ่งในปัญหาสำคัญคือการขาดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงครู การตัดสินใจในด้านการบริหารงานวิชาการมักกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้เรียนได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง ผู้บริหารบางส่วนยังขาดทักษะและความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความร่วมมือในองค์กร และทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น การไม่มีการสนับสนุนในด้านการพัฒนาบุคลากร เช่น การอบรม หรือการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ขาดแนวทางที่ชัดเจนในการนำหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาปรับใช้ นอกจากนี้ทรัพยากรที่มีจำกัด ทั้งในด้านงบประมาณ อุปกรณ์การเรียนการสอน และบุคลากร ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนางานวิชาการ หลายโรงเรียนยังขาดเครื่องมือที่จำเป็น เช่น ระบบติดตามผลการเรียนของนักเรียน และระบบประเมินคุณภาพการเรียนการสอน ส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่สามารถดำเนินไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผลกระทบของปัญหาดังกล่าวปรากฏให้เห็นชัดเจนในหลายมิติ คุณภาพการศึกษาที่ต่ำลงส่งผลโดยตรงต่อความสามารถของผู้เรียนในการแข่งขันในระดับประเทศและระดับสากล การขาดการมีส่วนร่วมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง

สถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียลดลง และไม่ได้มองว่าสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของพวกเขา ซึ่งส่งผลต่อความร่วมมือในระยะยาว ในมิติที่กว้างขึ้น การขาดคุณภาพการศึกษาในระดับพื้นที่ยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างศักยภาพในการแข่งขันเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่สำคัญและจำเป็น ในการสร้างกลไกให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน หรือการติดตามผลการเรียน จะช่วยให้การบริหารมีความครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการได้มากขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการอบรมและพัฒนาในด้านทักษะการบริหารที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ผู้บริหารเรียนรู้จากกรณีศึกษาของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจะช่วยเพิ่มความเข้าใจในแนวปฏิบัติที่เหมาะสม การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยให้สามารถเสนอแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมและนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาได้โดยตรง การวิจัยที่ศึกษาประสบการณ์จากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จะช่วยให้สามารถระบุปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ และสร้างรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพได้ การแก้ไขปัญหาในการบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนด้านทรัพยากรและการพัฒนาบุคลากรจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในระยะยาว ทั้งนี้ การนำแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมาใช้ จะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความสำเร็จอย่างยั่งยืนในระบบการศึกษาไทย (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต3เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 145 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน และครูผู้สอนจำนวน 985 คน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 1,095 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 293 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 27 คน ครูผู้สอน 266 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร (Taro Yamane, 1973) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ .05 ใช้การสุมแบบแบ่งชั้นตามชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 เป็นแบบมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) โดยกำหนดความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ จากมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์

นำผลการวิเคราะห์ระดับปฏิบัติการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้าน จากผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติดี (Best Practice) เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีการกรอกแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์และแปรผลในลำดับถัดไป

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และเขียนรายงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ มาตรวจให้คะแนนตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้

4.2.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบราย (Check List) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าความถี่และ ค่าร้อยละ

4.2.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบข้อมูลประเภทมาตราส่วน (Rating Scale) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2.1.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านมาวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content Analysis) นำข้อมูลมาเรียบเรียงสรุปและนำเสนอแนวทาง

5. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

5.1.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) และหาค่า IOC

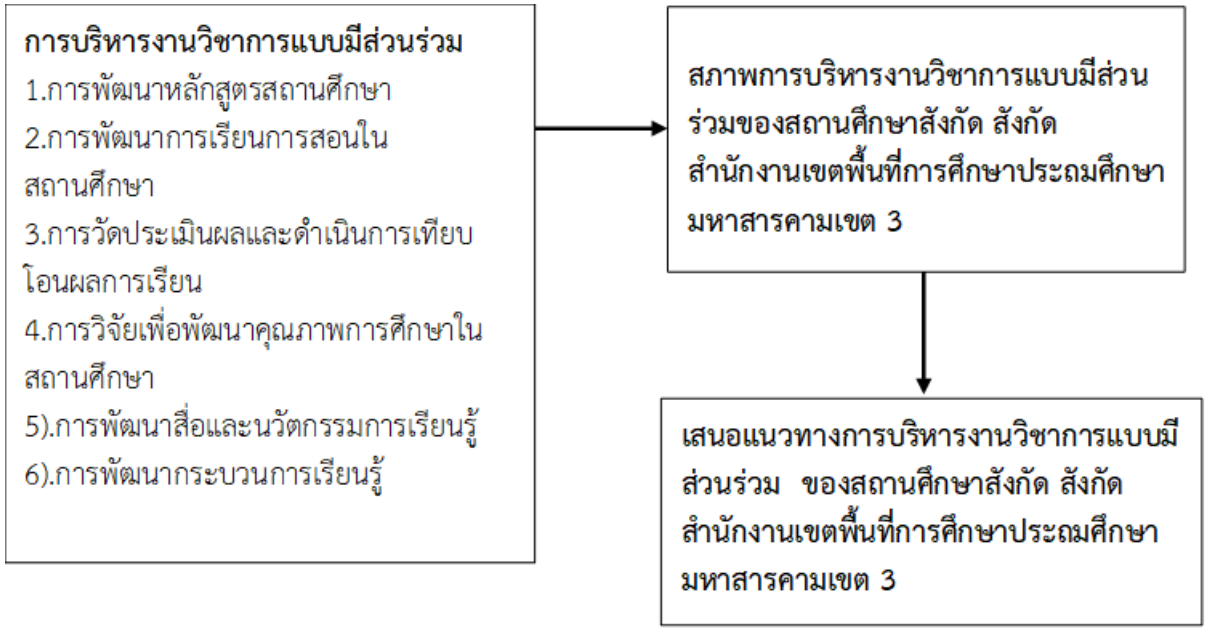
5.1.2 หาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จากนักการศึกษาดังต่อไปนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2550); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550); นุชเรศ คำดีบุญ (2564) ; สุทธิ

รา เกษมราษฎร์ (2559) ; สงวนพงศ์ ชวนชม (2557) อุทัย บุญประเสริฐ (2557) ; Faber and Shearron (1970) ; Miller (1965) Kimbrough and Nunery (1998) และผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป รูปแบบการมีส่วนร่วม จากนักการศึกษาดังต่อไปนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2561) ; สุภัททา อินทรศักดิ์ (2561) ; จินตวีร์ เกษมสุข (2554); กมล ฉายาวัฒนะ (2549) ; ภูมินทร์ นิยมนา (2550) ; ภารดี อนันต์นาวี (2557) ; Cary (1976) ; Cohen and Uphoff (1991) ซึ่งได้องค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2)การพัฒนาการเรียนการสอนใน 3) การพัฒนาการเรียนการสอนใน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5).การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 6).การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.04	มาก	4
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.91	0.28	มากที่สุด	1
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.49	0.50	มาก	5
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.10	0.55	มาก	6
5. ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้	4.50	0.52	มาก	3
6. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.51	0.62	มากที่สุด	2
รวม	**4.50**	**4.01**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.91) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.51) ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.50) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.50) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.10)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.1 แนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 1) เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยจัดตั้งคณะกรรมการประเมิน จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะ ให้ความเห็นชอบ และปรับปรุงหลักสูตรที่มาจากทุกภาคส่วน 2) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สะดวกและมีความรวดเร็ว 3) มีการเผยแพร่ผลการประเมินและติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

2.2 แนวทางพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา 1) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นผ่านกิจกรรม โครงการ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 2) มีการบูรณาการความรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและสร้างสื่อการเรียนที่ทันสมัย 4) ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดประชุมหารือร่วมกับผู้แทนชุมชน เพื่อวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน 6) มีการนิเทศชั้นเรียนเพื่อร่วมกันค้นหาจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนา โดยผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานเสนอสะท้อนผลให้คำแนะนำ พร้อมทั้งจัดประชุมวิชาการและฝึกอบรมภายในโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวทาง และถอดบทเรียนซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง

2.3 แนวทางพัฒนาการวัดประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 1) เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการประเมิน ผลการประเมิน และการพัฒนาเครื่องมือวัดผล เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้จริงในห้องเรียน 2) ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาเครื่องมือที่หลากหลาย โดยสนับสนุนให้ครูออกแบบเครื่องมือวัดผลที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและได้มาตรฐาน เพื่อการประเมินที่ถูกต้องแม่นยำและเป็นธรรม โดยมีการประชุมวิเคราะห์ผลการประเมินอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอน รวมทั้งจัดประชุมอภิปรายและถอดบทเรียนเพื่อนำมาวางแผนพัฒนาการสอนและ 3) กำหนดนโยบายการเรียนการสอนอย่างมีระบบ และยังมีการจัดสัมมนาและประชุมวิชาการเพื่อให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำเสนอแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลได้อย่างต่อเนื่องและได้มาตรฐาน

2.4 แนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษ 1) ส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินคุณภาพด้านผู้เรียนมากำหนดขอบเขตการวิจัยในชั้นเรียน 2) จัดให้มีการประชุมระดมความคิดระหว่างครูและผู้บริหารเพื่อวิเคราะห์ผลและใช้ผลการประเมินในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 3) จัดให้มีการประชุมเครือข่ายความร่วมมือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครู ผู้บริหาร เพื่อหาแนวทางและพัฒนางานวิจัยที่มีประสิทธิภาพร่วมกัน 4) ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ผลงานผ่านเว็บไซต์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่หลากหลายและทันสมัย

2.5 แนวทางพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 1) จัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้าง เครือข่ายในการผลิต พัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จริงได้ 2) ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการเผยแพร่นวัตกรรม พร้อมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

2.6 แนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1)ร่วมกันวางแผนและจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาและพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย 2) ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมและพัฒนาสื่อการสอนด้วยตนเองเพื่อให้ตรงความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 3) เปิดโอกาสให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้โดยการเสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญจากท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

1. สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระ มีแผนจัดการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียน มีการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู ให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องเหมาสมกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความสำคัญในการพัฒนางานด้านวิชาการ ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนางานวิชาการซึ่ง สอดคล้องกับ รัตนกรณ์ พิมพ์พิลัย (2567) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษของจังหวัดชัยนาท พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรายด้าน คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาอาจจะต้องนำผลประเมินคุณภาพด้านผู้เรียนมาเป็นข้อมูลหลักในการกำหนดขอบเขตการวิจัยในชั้นเรียน นำข้อมูลผลประเมินมาประกอบการวิเคราะห์ช่วยให้การกำหนดแนวทางวิจัยที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางและเผยแพร่ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน การวิจัยทางการศึกษาเป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การวิจัยนั้นต้องเริ่มจากการศึกษาสภาพ วิเคราะห์สาเหตุ ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหา นอกจากนี้การวิจัยยังช่วยให้เกิดการพัฒนาทั้งผู้เรียนและผู้สอนโดยผ่านกระบวนการวิจัยซึ่งผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อถือได้และ สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนีย์ สีหะวงษ์ (2558) ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่าควรจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนต้องให้ความร่วมมือในการวิจัยตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัย และสอดคล้องกับ หทัย ศิริพิน (2558) ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราษฎร์ประสิทธิ) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไว้ว่าควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้กับคณะครูในเรื่องของงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 6 แนวทาง 1) แนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3 กิจกรรม 2) แนวทางพัฒนาการจัดเรียนการสอนในสถานศึกษา 6 กิจกรรม 3) แนวทางพัฒนาการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 3 กิจกรรม 4) แนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 4 กิจกรรม 5) แนวทางพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 3 กิจกรรม 6) แนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6 กิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลจากการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการบริหารงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานวิชาการในสถานศึกษาโดยเฉพาะด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเพื่อนำไปพัฒนางานวิชาการ

2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในงานวิชาการเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการบริหารงานวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศกราช 2545.* กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที 3) พ.ศ. 2553.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ).

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับ่สงสินค้าและพัศดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กมล ภู่ประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

กมล ฉายาวัฒนะ. (2549). *บริหารคนและงานตามหลักการของพระพทธเจ้า.* นนทบรี: ชบาพับลิชชิง เวิร์กส.

จินตวีร์ เกยมศุข. (2554). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงสังคม.* กรุงทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธร สุนทรายุทธ. (2551). *การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป.* กรุงเทพฯ: เนติพงษ์การพิมพ์.

นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *หลักการวิจัยเบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพฯ : สุวิริยาสาส์น.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ภารดี อนันต์นาวี. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มนตรี จำกัด.

ภูรินทร์ นิยมนา. (2550). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจับทบุรี เขต 2.* สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัตนกรณ์ พิมพ์พิลัย. (2567). สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษของจังหวัดชัยนาท. *Journal of Sustainable Social Development,* 2(2). 1 – 14.

รัชนีย์ สีหะวงษ์. (2558). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา.

วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550*). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา.* โรงพิมพ์ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรของการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สงวนพงศ์ ชวนชม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย,* 20(2). 59 – 68.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561*). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.* คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรุงเทพฯ:.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. (2540). *การจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

สุภัททา อินทรศักดิ์. (2561). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

หทัย ศิริพิน. (2558). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นคร ราษฎร์ประสิทธิ์)*. การค้นคว้าอิสระของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: เอสดีเพรส.

Cary, L.J. (1976). *The role of the citizen in the C.D. process: Community development as am process.* Columbia: University of Missouri Press.

Cohen J.M. & Uphoff, N.T. (1991). *Participations place in rural development*. Seeking clarity.

Faber CF. & Shearron G.F. (1970). *Elementary school administration: Theory and practice.* New York Holt Rinehart and Winton.

Miller P. (1965). *The public administration of American school system.* New York: McMillan.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis (3rded.).* New York: Harper and Row.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 151 - 163 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

Development of Learning Management Leadership of School Administrators under the Office of Provincial Learning Promotion in the Phuthani Province Group

Wuttikit Kotchawong [1*] Adul Pimthong [2] and Vanich Prasertphorn [3]

[1, 2, 3] northeastern university, Thailand

[*] Corresponding author. E-mail: Wuttikit.g@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: 1) the current conditions, desirable conditions, and needs assessment of learning management leadership among school administrators, and 2) to propose guidelines for developing learning management leadership of school administrators under the Provincial Learning Promotion Office in the Phuthani Provincial Group. The sample consisted of 47 school administrators and 285 teachers, totaling 332 participants, selected through stratified random sampling. The data collection instrument was a 5-level rating scale questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) between 0.66-1.00 and a reliability of 0.96. Statistics used included mean, standard deviation, and needs assessment index. Phase 2 studied the guidelines for developing learning management leadership of school administrators by specifically selecting 3 schools with best practices, analyzing interview transcripts of administrators using content analysis and descriptive narration.

Research findings revealed that: 1. The current condition of learning management leadership development among school administrators was overall at a moderate level. The desirable condition was at the highest level. When considering the needs assessment index by aspect, the highest need was in Information Technology Usage, followed by Shared Vision, while the lowest need was in Creativity. 2. The guidelines for developing learning management leadership of school administrators under the Provincial Learning Promotion Office in the Phuthani Provincial Group consisted of: 1) 5 guidelines for Information Technology Usage, 2) 5 guidelines for Shared Vision, 3) 5 guidelines for Team Learning, 4) 5 guidelines for Learning-Conducive Environment, and 5) 5 guidelines for Creativity.

Keywords: Development guidelines, Leadership, Managing learning for school administrators

Received 24 November 2025; **Revised** 27 November 2025; **Accepted** 5 December 2025

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

วุฒิกฤต คชวงษ์ [1*] อดุลย์ พิมพ์ทอง [2] และ วานิช ประเสริฐพร [3]
[1, 2, 3] มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
[*] Corresponding author. E-mail: Wuttikit.g@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คน และ ครูจำนวน 285 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 332 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.96 สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีเลือกเฉพาะเจาะจงสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด จำนวน 3 แห่ง โดยถอดบทการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่วนด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ประกอบด้วย 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5 แนวทาง 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 5 แนวทาง 3) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 5 แนวทาง 4) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5 แนวทาง 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำ, จัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีได้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของคนทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมาก ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างอิสระผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น ระบบการเรียนออนไลน์ แหล่งข้อมูลแบบเปิดและสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล สถานการณ์นี้ได้สร้างความท้าทายให้กับระบบการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนภายในห้องเรียน ที่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่ เวลา และวิธีการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ในรูปแบบของการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปนั้นจึงเป็นความท้าทายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีบทบาทสำคัญในจัดและ ส่งเสริมการศึกษาในทุกระดับให้สอดคล้องกับ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) “รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย” ความ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่เพียงส่งผลกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ยังเกี่ยวเนื่องกับครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับที่จำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์และการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของโลกในยุคดิจิทัล สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนการเรียนรู้ที่ทันสมัยมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลักดันและสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่สามารถสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) พร้อมทั้งสนับสนุนครูผู้สอนในการพัฒนาศักยภาพและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและหลักการที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

ภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญที่มีบทบาทชี้ขาดต่อประสิทธิผลของการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาและเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยรวม สถานศึกษาถูกมองว่าเป็นฐานรากในการสร้างทรัพยากรบุคคลให้มีศักยภาพและพร้อมต่อการพัฒนาสังคม การมีผู้นำทางการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น (ปุณณิฐฐา มาเชค, 2565) สถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ หากองค์กรไม่ปรับตัว ก็จะถูกปิดตัว ผู้บริหารสถานศึกษาถ้าอยู่เฉย ๆ คือถอยหลัง เพราะโลกมันวิ่งไปข้างหน้าเร็ว หากท่านรู้ก่อนย่อมได้เปรียบกว่า โดยเฉพาะการประยุกต์นำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ความสำเร็จในยุคที่ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (ปิยาภรณ์ พูลชัย, 2565) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เป็นผู้วางแผนระบบการทำงานภายในโรงเรียนให้เป็นไปอย่างราบรื่น ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ศิลปวิทยาการ คุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงาน อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมของความศรัทธาและความเลื่อมใสของผู้ร่วมงานเพื่อผลักดันให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะอย่างผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บทบาทในการขับเคลื่อนการศึกษาให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง 3) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งมุ่งเน้น พัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น ภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้จึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร ที่มีอิทธิพลต่อ การชักนำ โน้มน้าว ควบคุม ทิศทาง สร้างแรงจูงใจครูและบุคลากรในสถานศึกษา และวางแผนทรัพยากรถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร การตัดสินใจและการบริหารจัดการของผู้นำส่งผลโดยตรงต่อการสร้างความร่วมมือ การแก้ไขปัญหา และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ได้ประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการนำภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารบางท่านไม่สามารถสร้างสรรค์กลยุทธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ ไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้น่าสนใจ เหมาะสม และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังนี้ 1) รายงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดหนองคาย, 2567) ได้ระบุถึงปัญหาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า สถานศึกษายังขาดระบบที่สามารถกระตุ้นและสนับสนุนให้ประชาชนทุกกลุ่ม ขาดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมไม่สะดวกในการเข้าถึง 2) รายงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนประจำปีงบประมาณ 2567 (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดบึงกาฬ, 2567) ได้ระบุถึงปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง พบว่า การจัดส่งเสริมอาชีพยังไม่ตอบสนองความต้องการเฉพาะด้านของผู้เรียนได้อย่างเพียงพอ ขาดการอบรมการพัฒนาหลักสูตรโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบของทางราชการกำหนด ค่าวัสดุฝึกมีข้อจำกัดไม่สอดรับกับค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน 3) ด้านการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ดังรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบ (N-NET) ครั้งที่ 1 ปีการศึกษา 2567

(สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้, 2567) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานีที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดน้อยลง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นองค์ความรู้และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการวางแผนพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างเท่าเทียมทั่วถึง เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่สามารถนำมาปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถประเมินตนเองได้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ผลลัพธ์ของการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารในอนาคต ทำให้เกิดการปรับปรุงระบบการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานีในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานีเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่รับผิดชอบงานสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,051 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 54 คน และครู จำนวน 997 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่รับผิดชอบงานสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Taro Yamane (1973) ซึ่งมีความคลาดเคลื่อน .05 และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในระยะที่ 1 คือ แบบสอบถาม (ออนไลน์ด้วย Google Forms) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ(Checklist) ประกอบด้วย สถานภาพ(ตำแหน่ง) และสังกัดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ทั้ง 5 ด้าน 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 5) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานีเพื่ออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.2 นำแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามพร้อมแนบแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google Forms จัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านระบบรับส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกระทำข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Checklist) ประกอบด้วย สถานศึกษา และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

5.1.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC และ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาด

5.1.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.1.3 ดัชนีความต้องการจำเป็น PNI (Modified)

5.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.2.1 สถิติที่ใช้ในตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไป และความเป็นประโยชน์ ได้แก่เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2.2 การวิเคราะห์เชิงข้อมูลเชิงเนื้อหา

ระยะที่ 2 สร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

1. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี จำนวน 3 แห่ง โดยสถานศึกษาดังกล่าว ได้รับการประเมินสาขา หน่วยงาน/สถานศึกษา ประเภท สกร. ระดับอำเภอ/เขต ดีเด่น ประจำปี 2567

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยใช้วิธีเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) รวมผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 1 คน จาก 3 สถานศึกษารวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 3 คน ดังต่อไปนี้ 1) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ 2) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี 3) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ขั้นตอนที่ 2 ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ทั้ง 5 ด้าน 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3)

ความคิดสร้างสรรค์ 4) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 5) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จากการสังเคราะห์ ความต้องการจำเป็นพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลจากการประเมินความต้องการจำเป็น โดยอาศัยแบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล (Modified Priority Needs Index: PNI Modified) และถอดบทสัมภาษณ์ Best Practices ตีความหมายวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 2) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จากการสังเคราะห์ผลค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index : (PNI Modified) และถอดบทการสัมภาษณ์ Best Practices หาข้อสรุปตีความตรงเนื้อหาทั้งในประเด็นที่มีความเหมือนและความแตกต่าง โดยรูปแบบการวิจัยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามหลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ของ ศาสตราจารย์เดมมิ่ง (Deming) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสิ้นจำนวน 7 คน

ขั้นตอนที่ 4 สรุป นำเสนอ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมาย ในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการเลือกสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง โดยสถานศึกษาดังกล่าว ได้รับการประเมินสาขา หน่วยงาน/สถานศึกษา ประเภท สกร. ระดับอำเภอ/เขต ดีเด่น ประจำปี 2567

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

2.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอสัมภาษณ์พร้อมแนบเอกสารสัมภาษณ์ ส่งถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน ด้วยตนเอง ก่อนล่วงหน้าวันสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาก่อน พร้อมทั้งประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดสถานที่ วัน เวลา ในการสัมภาษณ์ต่อไป

2.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามสถานที่ วัน เวลา ที่ได้ประสานไว้ในเบื้องต้น

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

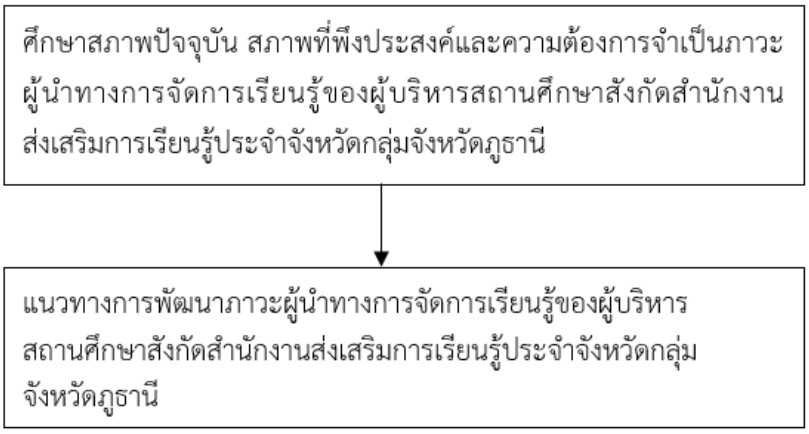
2.5 ตรวจให้คะแนนการประเมินความเหมาะสมแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ของโดยใช้เกณฑ์พิจารณาความเหมาะสมโดยใช้หลักการช่วงเท่า (Interval equal) ในการประมาณค่าจากมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ของค่ามัธยฐาน (Mode) และฐานนิยม (Mdn) ที่คำนวณได้ ดังนี้ (พงศ์เทพ จิระโร, 2552)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ แล้วสรุปเป็นความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดไว้ดังนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ในภาพรวม

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	อันดับ
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	3.24	0.22	ปานกลาง	4.61	0.45	มากที่สุด	0.42	3
2. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.30	0.32	ปานกลาง	4.64	0.54	มากที่สุด	0.41	4
3. ด้านความคิดสร้างสรรค์	3.54	0.47	มาก	4.56	0.72	มากที่สุด	0.29	5
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.16	0.38	ปานกลาง	4.59	0.78	มากที่สุด	0.45	2
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.15	0.44	ปานกลาง	4.62	0.72	มากที่สุด	0.47	1
รวม	3.28	0.29	ปานกลาง	4.61	0.60	มากที่สุด	0.41	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.28) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 3.54) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.30) ด้านการเรียนรู้เป็น ($\overline{X}$ = 3.24) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\overline{X}$ = 3.16) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 3.15) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ

ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.64) รองลงมาคือด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 4.62) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($\overline{X}$ = 4.61) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\overline{X}$ = 4.59) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 4.56) ตามลำดับ

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ในภาพรวม อยู่ระหว่าง 0.29 - 0.47 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมีค่า PNI Modified มากที่สุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (PNI Modified = 0.47) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (PNI Modified = 0.45) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (PNI Modified = 0.42) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.41) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นมีค่า PNI Modified น้อยที่สุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ (PNI Modified = 0.29)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ที่ได้จากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นและการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาที่เป็น Best Practices เพื่อจัดทำร่างแนวทางการพัฒนา จากนั้นจึงนำแนวทางดังกล่าวไปประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีแนวทางการพัฒนาทั้งหมด 5 ด้านจำนวน 25 ข้อ ตามรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการดำเนินงานสถานศึกษา

2.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสนับสนุนเป้าหมายของสถานศึกษา

2.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญด้านงบประมาณและจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอสำหรับการพัฒนาและนำนวัตกรรมการเรียนรู้

2.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรและนำแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการอบรมและพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

2.2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายขององค์กร

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นองค์ความรู้และประสบการณ์ในเป้าหมายของสถานศึกษา

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนมีกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

2.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางและแนวทางพัฒนาสถานศึกษา

2.2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ สร้างการตระหนักรู้ และส่งเสริมให้เกิดความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

2.2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองเพื่อสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

2.3. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม พบว่า

2.3.1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในทีมอย่างเป็นระบบ

2.3.2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันในทีมเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อมูลร่วมกันภายในสถานศึกษา

2.3.3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรในทีมมีการตัดสินใจร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ ช่วยเหลือกันและสร้างความไว้วางใจที่ดีต่อกันในระหว่างการปฏิบัติงาน

2.3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2.3.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีในทีมช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2.4. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า

2.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่ายและตอบสนองความต้องการของบุคลากรเหมาะสมในการทำงานของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

2.4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมต่อออกแบบห้องเรียนที่มีความยืดหยุ่นเน้นที่การจัดพื้นที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2.4.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการทำงานของของผู้เรียนและบุคลากร

2.4.4 ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า

2.4.5 ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินผลและพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2.5. ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า

2.5.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้ครูสามารถคิดค้นและทดลองแนวทางการจัดการเรียนรู้

2.5.2 บริหารสถานศึกษาควรใช้ความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2.5.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวและปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารตามสถานการณ์พร้อมทั้งสนับสนุนนวัตกรรมที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงและเป็นประโยชน์ในสถานศึกษา

2.5.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรคิดอย่างละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจในเรื่องสำคัญ

2.5.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเพื่อให้บุคลากรกล้าแสดงออกถึงความคิดที่สร้างสรรค์

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษายังเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลให้การพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ยังไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างเต็มที่ แม้ว่าผู้บริหารจะตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารงาน การสนับสนุนทรัพยากร และความพร้อมของบุคลากรยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้การพัฒนายังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ปัญหาด้านงบประมาณและโอกาสในการพัฒนาครูยังคงเป็นข้อจำกัดสำคัญ ทำให้ครูบางส่วนไม่ได้รับการอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเองหรือแนวโน้มทางการศึกษาสมัยใหม่ การกำหนดแนวทางและทิศทางของสถานศึกษา ครูบางส่วนยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการศึกษาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างนโยบายและการปฏิบัติงานจริงในระดับสถานศึกษา อีกทั้ง การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาให้มีความทันสมัยมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ ส่งผลให้ ขาดการพัฒนาโครงสร้างที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับกับ มัณฑนา ออพานิชกิจ (2565) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า เขต 3 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการคาดหวังให้เป็นผู้นำที่จะสามารถขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำในแต่ละด้านมีระดับความสำคัญแตกต่างกัน โดยด้านที่ได้รับการคาดหวังสูงสุดคือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้โดยตรง ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดหาและพัฒนาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นสื่อการเรียนการสอน หรือการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและผู้เรียน นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ก็เป็นอีกด้านที่มีความสำคัญ เนื่องจากในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการเรียนรู้ รวมถึงส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งนี้ การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของครูและบุคลากรก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและแนวคิดใหม่ๆ และสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดอบรม ศึกษาดูงาน และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้ครูและบุคลากรได้รับโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้และสามารถนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้เป็นทีม ผู้บริหารก็ควรให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันภายในองค์กรมากขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากร การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้สามารถพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ชบาไพร ศรีโยธา (2565) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี โดยภาพรวม พบว่า ดัชนีของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modifieds}$) เฉลี่ยเท่ากับ 0.41 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่า ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modifieds}$) เท่ากับ 0.47 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของครูและบุคลากร รวมถึงการกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรอบรู้ด้านเทคโนโลยีและสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนเป้าหมายของสถานศึกษาเพื่อให้การนำเทคโนโลยีมาใช้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ มัณฑนา ออพานิชกิจ (2565) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในภาพรวมพบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่า ($PNI_{Modifieds}$) อยู่ระหว่าง 0.279-0.354 รายการความต้องการที่พบ มีค่า($PNI_{Modifieds}$) สูงสุดลำดับ 1 คือ นวัตกรรมการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 คือ การใช้เทคโนโลยี ลำดับที่ 3 คือ ความยืดหยุ่น ลำดับที่ 4 คือ ความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 5 คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ลำดับที่ 6 คือ การบูรณาการ ลำดับที่ 7 คือ การเรียนรู้เป็นทีม และลำดับที่ 8 คือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสอดคล้องกับสิริมาศ จันทร์เพ็ญสุริยา (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย

ด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี

1. ด้านการใช้เทคโนโลยี คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการดำเนินงานสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสนับสนุนเป้าหมายของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญด้านงบประมาณและจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอสำหรับการพัฒนาและนำนวัตกรรมการเรียนรู้ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรและนำแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการอบรมและพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นองค์ความรู้และประสบการณ์ในเป้าหมายของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนมีกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางและแนวทางพัฒนาสถานศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ สร้างการตระหนักรู้ และส่งเสริมให้เกิดความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองเพื่อสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

3. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในทีมอย่างเป็นระบบ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันในทีมเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อมูลร่วมกันภายในสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรในทีมมีการตัดสินใจร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ ช่วยเหลือกันและสร้างความไว้วางใจที่ดีต่อกันในระหว่างการปฏิบัติงาน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีในทีมช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

4. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่ายและตอบสนองความต้องการของบุคลากรเหมาะสมในการทำงานของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมต่อออกแบบห้องเรียนที่มีความยืดหยุ่นเน้นที่การจัดพื้นที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการทำงานของของผู้เรียนและบุคลากร 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินผลและพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

5. ด้านความคิดสร้างสรรค์ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้ครูสามารถคิดค้นและทดลองแนวทางการจัดการเรียนรู้ 2) บริหารสถานศึกษาควรใช้ความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวและปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารตามสถานการณ์พร้อมทั้งสนับสนุนนวัตกรรมที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงและเป็นประโยชน์ในสถานศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรคิดอย่างละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจในเรื่องสำคัญ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเพื่อให้บุคลากรกล้าแสดงออกถึงความคิดที่สร้างสรรค์

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้เป็น ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

3. ดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ในภาพรวม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมีค่า PNI Modifieds มากที่สุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นมีค่า PNI Modifieds น้อยที่สุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี ประกอบด้วย 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5 แนวทาง 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 5 แนวทาง 3) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 5 แนวทาง 4) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5 แนวทาง 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5 แนวทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่สนับสนุนการนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในกระบวนการบริหารและการเรียนการสอน อาทิ การบูรณาการเทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษา การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และการเสริมสร้างทักษะด้านเทคโนโลยีให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา

2.2 ผู้บริหารควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรระยะยาวที่สอดคล้องกับภาวะผู้นำทางการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านการบริหารและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งมีการประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นระยะ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี พบว่าด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้นควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยี เพื่อนำมาศึกษาหาแนวทางหรือ รูปแบบการพัฒนา ในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มจังหวัดภูธานี พบว่าแนวทางดังกล่าวมี ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาไป ต่อยอดหรือขยายผล ในการพัฒนากลยุทธ์บริหารการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาจดำเนินการในรูปแบบของการพัฒนาโมเดลภาวะผู้นำที่สามารถนำไปใช้ได้จริง หรือการจัดทำคู่มือแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและนำไปใช้ได้อย่างเป็นระบบ

2.3 ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารไปยัง พื้นที่อื่น ๆ หรือกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน หรือสถานศึกษาที่อยู่ในบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนถึงความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำไป วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในระดับประเทศ ได้อย่างเหมาะสมและตรงตามบริบทของแต่ละพื้นที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ชบาไพร ศรีโยธา. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *หลักการวิจัยเบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการตอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.* ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ปุณณิฐฐา มาเชค. 2565. *การบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล.* [ม.ป.ท.: ม.ป.ป.]

พงศ์เทพ จิระโร. (2552). *หลกการวิจัยทางการศึกษา.* ชลบุรี: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์มหาวิทยาลยบูรพา.

มัณฑนา ออพานิชกิจ. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.

สิริมาศ จันทร์เพ็ญสุริยา. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1.* การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดบึงกาฬ. (2567). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา.* กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้. (2567). *ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-NET) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567.* กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis (3rded.).* New York: Harper and Row.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 164 - 179 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

Strategies for Developing Student Care System in Schools under Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen

Purimpat Phanphluwong [1*] and Wichian Rooyuenyong [2]

[1, 2] northeastern university, Thailand

[*] Corresponding author. E-mail: purimpat2462@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current condition, desired condition, and necessity of the student care system operation, and 2) create a strategy for developing the student care system in schools under Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen by using mixed-method research. The sample group consisted of 355 educational institution administrators. The stratified random sampling method was used. The research instrument was a questionnaire with a reliability of 0.973 for the entire version, 0.941 for the current status, and 0.976 for the desired status. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, Priority Needs Index (PNIModified), and content analysis.

The research found that 1. Current condition: The development of the student care system in schools under Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen was found to be at a moderate level overall and in each aspect. The desired condition was at a high level. The index of necessity is ranked as follows: 1) Promote and develop students 2) Know students individually 3) Screen students 4) Referral 5) Prevent and solve problems 2. The strategy for developing the student care system in schools under Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen consists of 5 strategies and 21 measures: 1) Raise the level of promotion and development of students to be of quality 2) Strengthen individual student relationships effectively 3) Develop a quality student screening process 4) Develop effective internal and external student referrals 5) Promote effective operations in preventing and solving student problems

Keywords: Strategy, Developing, Student Care System

Received 24 December 2025; **Revised** 30 December 2025; **Accepted** 5 December 2025

กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ปุริมปรัชญ์ พันพลูวงษ์ [1*] และ วิเชียร รู้ยืนยง [2]
[1, 2] มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
[*] Corresponding author. E-mail: purimpat2462@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) สร้างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยใช้วิธีผสมผสาน (Mixed Method Research) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 355 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้วิธีการสุ่มสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.973 สภาพปัจจุบัน 0.941 สภาพที่พึงประสงค์ 0.976 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ และการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบัน การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ มาก ดัชนีความต้องการจำเป็น เรียงลำดับได้ดังนี้ 1) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 2) รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) คัดกรองนักเรียน 4) ส่งต่อ 5) ป้องกันและแก้ไขปัญหา 2. กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ 21 มาตรการ 1) ยกระดับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ 2) เสริมสร้างความสัมพันธ์นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ 3) พัฒนากระบวนการคัดกรองนักเรียนให้มีคุณภาพ มี 4) พัฒนาการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ 5)ส่งเสริมการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างมีประสิทธิผล

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การพัฒนา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคนในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข สามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นพลังในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศ ดังนั้นในการพัฒนาคนต้องอาศัยกระบวนการการศึกษาเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะคนเป็นทั้งเหตุปัจจัย และผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (Office of the Education Council, 2017) ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และเป็นที่ยอมรับกันว่าการที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศนั้น คือ การพัฒนาการศึกษา (หทัยกานต์ เลขานุกิจ, 2563)

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001 - 2100) มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์การ และพลเมืองโลกหลายด้านได้แก่ ความผันผวนทางเศรษฐกิจการเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว การเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวก็คือการพัฒนาคุณภาพของคนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และกำหนดสังคมไทยมีคุณลักษณะที่

พึงประสงค์ คือ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565-2569) ได้กล่าวถึง การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับ คุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมคนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี คนเก่ง มีสุข ภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้ คนมีสุขภาพดีที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ ส่งผลต่อสุขภาพ จากสถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายประการ ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น การก่ออาชญากรรม ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องคดีอาญาที่สำคัญทั้งการก่อคดี ต่อชีวิต ร่างกายและเพศ คดี ประทุษร้ายต่อทรัพย์และคดียาเสพติด จำนวนคดีอาญา ดังกล่าวเป็นคดี ยาเสพติดมากที่สุด ปัจจุบันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นภัยร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่าง กว้างขวางขณะเดียวกันกลุ่มเด็ก และเยาวชนเล่นการพนันติดเกมออนไลน์มากขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาต, 2566)

สถานการณ์ปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน การดำรงอยู่ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่แทรกซึมสู่วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทุกรูปแบบทำให้คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรงและเต็มไปด้วยสถานการณ์ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็น บุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2567)

สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในทุกด้าน มีหน้าที่พัฒนาเด็กวัยเรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นศูนย์รวมของเด็กในชุมชนที่มาจากครอบครัวที่ต่างกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาโรคต่าง ๆ เมื่อนักเรียนคนใดคนหนึ่งเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ และมาเข้าเรียนในสถานศึกษา จึงมีโอกาสที่จะแพร่กระจายเชื้อ โรคไปสู่นักเรียนคนอื่น ๆ ได้จากการเล่นการใกล้ชิดและทากิจกรรมร่วมกัน สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่สำคัญมากต่อการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคหรืออาจเปรียบได้ว่า “สถานศึกษา” นับเป็น “Shelter” สำหรับนักเรียนที่ต้องคำนึงและให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอันดับแรก ๆ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวที่จะส่งผลกระทบอย่างมากต่อระบบการจัดการเรียนการสอนและสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งสำคัญที่สุดในช่วงระยะเวลาต่อจากนี้ไปทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและบุคลากรของสถานศึกษา ต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ “New Normal” เน้นการปฏิบัติภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยจากโรคโควิด 19 ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและปลอดภัยจากโรค (ธีร์ ภวังคนันท, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีวิสัยทัศน์ คือ "องค์กรแห่งนวัตกรรมนำคุณภาพการศึกษาพัฒนาการเรียนรู้สู่อาชีพ" มีพันธกิจในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพ ผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 คือ 1. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ ความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างขีดความสามารถใน

การแข่งขัน 3. พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะอาชีพและทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล 4. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ 6. พัฒนาสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) 7. ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand ๔.๐ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 25, 2566)

ปัจจุบันสภาพปัญหาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ที่ไม่สามารถพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการความไว้วางใจของสมาชิกในองค์กรทำให้การบริหารงานของสถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่คาดหวังไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 25 ,2566) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องทราบถึงกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสุขภาพกาย และสุขภาพใจ นำไปสู่การปัญหาแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กลับมาเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มปกติมีศักยภาพเป็นที่ยอมรับตามคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 และการดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อนักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดี มีความรู้ ความสามารถและทักษะจำเป็น ได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักตนเองและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่าง มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะชีวิตสามารถหลีกเลี่ยงป้องกันอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นคนดีของครอบครัว ชุมชนและสังคม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความต้องการจำเป็นของ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 84 คน และครูจำนวน 3,051 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,135 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน และครูจำนวน 345 คน รวมทั้งสิ้น 355 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรด้วยการใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 โดยเลือกสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) หลังจากนั้นจะทำการเลือกสมาชิกภายในแต่ละชั้นด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณตามการวิจัยขั้นตอนที่ 2 เป็นแบบอบถามที่ใช้สอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่งปัจจุบัน ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ขั้นตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีเนื้อหาเป็นองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย เก็บจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม Google Form สร้างแบบสอบถามออนไลน์ การมเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อส่งถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และส่งถึงผู้บริหารถานศึกษาและครูผู้สอน ในการขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ส่งแบบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Google Form สร้าง แบบสอบถามออนไลน์ส่งถึงกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ให้จากลุ่มตัวอย่างก่อนการนำไปวิเคราะห์

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

5.1.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

5.1.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการนำคะแนนจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

6.1.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC และ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาด

6.1.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.1.3 ดัชนีความต้องการจำเป็น PNI (Modified)

6.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

6.2.1 สถิติที่ใช้ในตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไป และความเป็นประโยชน์ ได้แก่เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2.2 การวิเคราะห์เชิงข้อมูลเชิงเนื้อหา

ระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยนำข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี $PNI_{Mooknied}$ ของความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมมาพิจารณาในการร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยเรียงจากด้านที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ จากมากไปหาน้อย และนำข้อมูลค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในแต่ละด้านมากำหนดมาตรการโดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อได้ข้อมูลครบแล้วผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ Matrix Analysis มาพิจารณาในการร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒินำร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นที่สูงกว่าค่าค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ในขั้นตอนที่ 2 มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การเลือกกลุ่มเป้าหมายและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รองผู้อำนายสถานศึกษากลุ่มงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 3 คนจาก สถานศึกษาจำนวน 3 แห่ง ที่ประสบผลสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นโรงเรียนยอดนิยม มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และได้รับรางวัล เป็นต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมชัดมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจักได้สร้างขึ้นประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารตำราวิขาการที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากข้อมูลที่ให้จากร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ระยะที่ 1 ใน ขั้นนตอนที่ 2

3.3 ผู้วิจัยนำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความครบถ้วนของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3.4 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.5 ผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างฉบับสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

หลังจากผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและจัดทำฉบับ สมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขออนุญาตให้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเมืองเมือเหนือจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 3 แห่ง

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่ข้อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 3 คน

4.3 ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา สำหรับการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุประเห็นดำเนินการด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มาสรุปประเด็นและนำเสนอโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

นำร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และผลจากการสัมภาษณ์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย มาทำการสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของร่างกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ใช้เครื่องมือแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

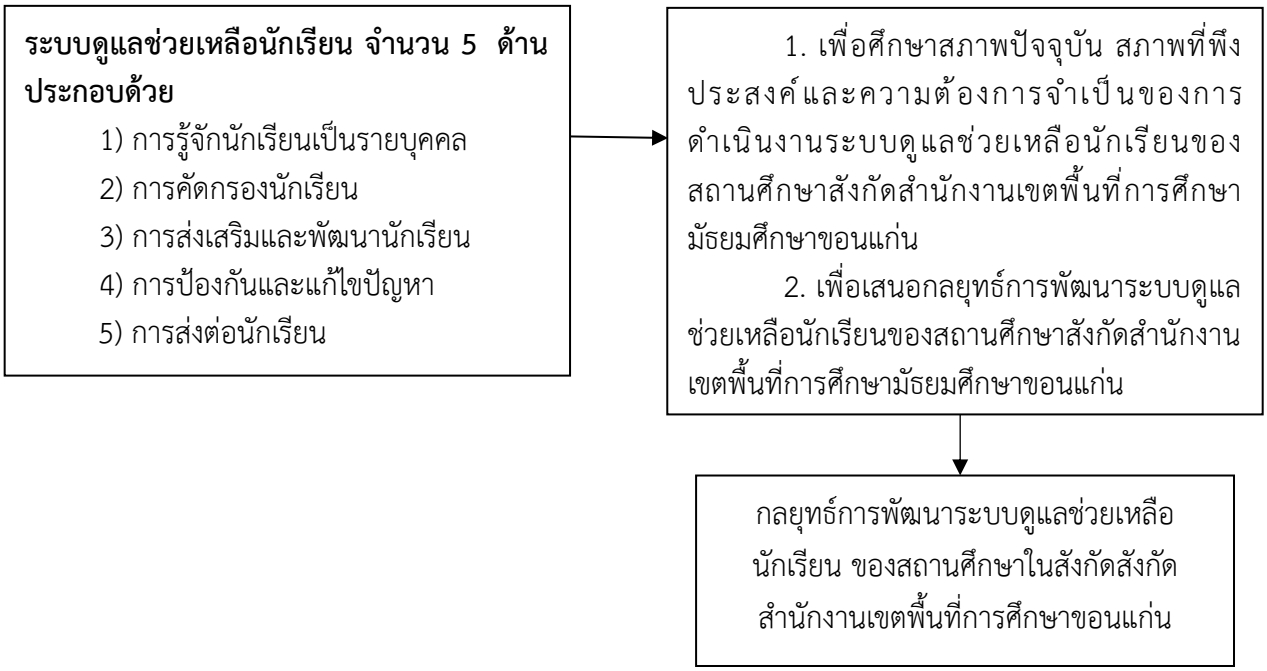
1. กำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ผู้วิจัยนำกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 30 คน ประเมินตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 5 สรุปกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยนำกลยุทธ์ที่ผ่านการประเมินตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาสรุปเป็นกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2556) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559) และสำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน (2559) ซึ่งมีองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อนักเรียน ดังภาพที่ 4 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{x}$	S.D.	แปรผล	ลำดับ	$\overline{x}$	S.D.	แปรผล	ลำดับ	PNI	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.38	0.45	ปานกลาง	4	4.44	0.52	มาก	4	0.31	2
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.37	0.40	ปานกลาง	5	4.40	0.52	มาก	5	0.30	3
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.41	0.50	ปานกลาง	3	4.48	0.51	มาก	3	0.31	1
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.51	0.68	มาก	1	4.52	0.56	มากที่สุด	1	0.28	5
5. ด้านการส่งต่อ	3.47	0.71	ปานกลาง	2	4.51	0.56	มากที่สุด	2	0.29	4
รวม	**3.42**	**0.41**	**ปานกลาง**		**4.47**	**0.47**	**มาก**		**0.30**	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\overline{X}$ = 3.51) รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อ ($\overline{X}$ = 3.47) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\overline{X}$ = 3.41) ตามลำดับ และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.40)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไข ($\overline{X}$ = 4.52) รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อ ($\overline{X}$ = 4.51) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน($\overline{X}$ = 4.48) ตามลำดับ และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\overline{X}$ = 3.40)

ความต้องการจำเป็น โดยรวมและรายด้าน พบว่า พิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.31) 2) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{modified}$ = 0.31) 3)ด้านการคัดกรองนักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.30) 4)ด้านการส่งต่อ ($PNI_{modified}$ =0.29) 5) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($PNI_{modified}$ = 0.28)

2. กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

เป้าหมาย : พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ

เป้าประสงค์ : ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญและดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

มาตรการ

1. ประชุมผู้ปกครองในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนานักเรียน
2. ส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตการเรียนรู้และภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนทุกคน
3. บันทึกและรายงานผลการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
4. ยกระดับความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ
5. ติดตามและประเมินพัฒนาการของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุมสร้างความร่วมมือในการพัฒนานักเรียน
2. จำนวนกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนกลุ่มปกติ
3. ครูผู้รับผิดชอบมีการบันทึกและรายงานผลการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบ
4. ร้อยละของนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมโฮมรูมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและการเรียนรู้
5. ร้อยละของผู้ปกครองที่ร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
6. สถานศึกษามีการประเมินพัฒนาการของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาร้อยละ 80 ขึ้นไป

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ : พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้เข้าถึงผู้เรียนรายบุคคลอย่างรอบด้าน

มาตรการ

1. สถานศึกษาสร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกของนักเรียนอย่างครบถ้วน
2. พัฒนาระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพในการรวบรวมและวิเคราะห์ผลการประเมินพัฒนาการ ของนักเรียน
3. ส่งเสริมการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในด้านสภาพความเป็นอยู่และสภาพ แวดล้อมทางครอบครัว
4. สถานศึกษามีการ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียนสะสมของนักเรียนอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

ตัวชี้วัด

1. จัดระบบข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับตัวนักเรียนอย่างครบถ้วน

2. รวบรวมและวิเคราะห์ผลการประเมินด้านการเรียนและพัฒนาการด้านต่างๆ ร้อยละ 80
3. สถานศึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนร้อยละ 100
4. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียนสะสมของนักเรียนอย่างละเอียดครบทุกคน

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการคัดกรองนักเรียนให้มีคุณภาพ

เป้าประสงค์ : คัดกรองนักเรียนให้มีคุณภาพเพื่อการจัดกกลุ่มและพัฒนาอย่างเหมาะสม

มาตรการ

1. จัดกลุ่มนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม (ปกติ เสี่ยง มีปัญหา พิเศษ) ตามเกณฑ์การคัดกรองที่ชัดเจน
2. ปรับปรุงเกณฑ์การคัดกรองให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและสภาพปัญหา
3. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และคัดกรองนักเรียน
4. ประเมินและทบทวนผลการคัดกรองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
5. วางแผนการช่วยเหลือนักเรียนมีผลการคัดกรองของแต่ละกลุ่มให้ชัดเจนและทั่วถึง
6. จัดเก็บข้อมูลผลการคัดกรองอย่างเป็นระบบและเป็นความลับ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของนักเรียนที่ได้รับการจัดกลุ่มคัดกรองเป็น 4 กลุ่ม (ปกติ เสี่ยง มีปัญหา พิเศษ)
2. ระดับความพึงพอใจของการประเมินและทบทวนผลการคัดกรองนักเรียน
3. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนผลการคัดกรองของแต่ละกลุ่ม
4. ระดับประสิทธิภาพของเกณฑ์การคัดกรองเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและ สภาพปัญหา
5. ร้อยละของผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมกันวิเคราะห์และคัดกรองนักเรียน
6. นักเรียนทุกคนได้รับการจัดเก็บข้อมูลการคัดกรองอย่างเป็นระบบและเป็นความลับ

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ : นักเรียนได้รับการดูแลและส่งต่ออย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

มาตรการ

1. ประชุมวางแผนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อ
2. ประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนก่อนการส่งต่อภายในหรือภายนอก
3. ติดต่อประสานงานเพื่อรับทราบผลการช่วยเหลือนักเรียนจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง
4. ประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานการส่งต่อนักเรียนเพื่อการพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

1. จัดประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
2. ระดับผลการประเมินและวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนก่อนการส่งต่อภายในหรือภายนอก
3. ระดับผลประเมินของสถานศึกษาและผลการดำเนินงานการส่งต่อนักเรียน
4. ร้อยละผลการประเมินของผู้เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนจากหน่วยงานภายนอก
5. ระดับความพึงพอใจของครูและผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการดำเนินงานด้านการส่งต่อของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างมีประสิทธิผล

เป้าประสงค์ : โรงเรียนมีความสามารถด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในกลุ่มเสี่ยง

มาตรการ

1. สถานศึกษาดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา
2. สถานศึกษาสร้างความไว้วางใจและความ สัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงในการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด
3. สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับผู้ เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน

ตัวชี้วัด

1. สถานศึกษามีผลการประเมินนักเรียนปกติ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาทุกคน
2. ร้อยละความพึงพอใจของนักเรียน ในการสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน
3. ระดับความพึงพอใจในการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และสามารถนำมาอภิปรายเพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สภาพปัจจุบัน การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้าน ด้านส่งต่อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษามีเกณฑ์การคัดกรองตามบริบทของโรงเรียนที่จะจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ เสี่ยง มีปัญหา พิเศษ ตามเกณฑ์ยังไม่ชัดเจนและไม่มีการประเมินที่สม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2561) ที่พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ รวมถึงขาดการบูรณาการระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของระบบ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2562) ที่ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคกลาง พบว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการพัฒนาระบบเชิงป้องกันอย่างยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพโดยรวมของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับที่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไป

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาต่างเล็งเห็นความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนเป็นอันดับแรก การมีระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นความต้องการเร่งด่วนเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อคุณภาพชีวิตและการเรียนของนักเรียน การที่สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าฝ่ายต่างๆ มีความคาดหวังสูงต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกองค์ประกอบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมและใกล้ชิด โดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มพิเศษเป็นสิ่งที่สำคัญในกระบวนการศึกษา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและเหมาะสม แต่หากสถานศึกษามีการดูแลช่วยเหลือที่ไม่เพียงพอ หรือไม่ได้สร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน อาจส่งผลเสียต่อการพัฒนาของนักเรียนและการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความไม่มั่นใจและการไม่เปิดเผยข้อมูล นักเรียนไม่รู้สึกถึงความใส่ใจจากครูหรือบุคลากรทางการศึกษา ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว, การเรียน, หรือความเครียดต่างๆ การขาดความไว้วางใจอาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง ส่งผลให้การแก้ไขปัญหามีความผิดพลาดหรือไม่สามารถตอบสนองได้ตรงจุดผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภา จันทร์หล้า (2563) ที่ศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี พบว่าสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาศรี อึ้งกุล (2562) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งพบว่าบุคลากรทางการศึกษาคาดหวังให้มีการพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

1.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน พบว่า พิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนคือ ด้านการส่งเสริมและ

พัฒนานักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม้ว่าด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาจะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แต่เมื่อวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็น พบว่าด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีความแตกต่างมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษายังขาดการดำเนินงานเชิงรุกในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้แกครอง การทำให้ทั้ง2 ฝ่ายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาของนักเรียนได้อย่างตรงไปตรงมา ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นให้กับนักเรียน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาต่างๆ ในอนาคตผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา วงศ์อนันต์ (2564) ที่ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เนื่องจากขาดกิจกรรมที่หลากหลายและครอบคลุมการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์ นาคเจริญ (2563) ที่ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่าควรเน้นการพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2. กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลยุทธ์ ดังนี้

2.1 กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เป้าประสงค์คือ ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญและดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นช่องว่างที่สำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ แม้ว่าสถานศึกษาจะให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเป็นหลัก แต่กลับละเลยการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นมิติเชิงรุกที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนและลดโอกาสการเกิดปัญหาในระยะยาว การกำหนดกลยุทธ์นี้จึงเป็นการปรับสมดุลในการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทั้งมิติการแก้ไขปัญหาและการส่งเสริมพัฒนาการระบุเป้าประสงค์ที่มุ่งเน้นให้ทั้งผู้บริหารและครูตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในรากฐานของปัญหา นั่นคือการขาดการให้ความสำคัญในระดับนโยบายและการปฏิบัติ ช่วยให้เกิดแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและครอบคลุมในหลายมิติผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล สุวรรณเนตร (2565) ที่ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าการยกระดับงานส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกำหนดมาตรการที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการและทักษะชีวิต นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ แสงทอง (2564) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งพบว่ากลยุทธ์ที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าประสงค์ : พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้เข้าถึงผู้เรียนรายบุคคลอย่างรอบด้านนั้น เป็นการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งระบบทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างลึกซึ้งและรอบด้านเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การคัดกรองการส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนการส่งต่อที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การที่ผลการวิจัยกำหนดให้มีกลยุทธ์ด้านนี้ แสดงให้เห็นว่ายังมีช่องว่างในการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นการมุ่งเน้นการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในเป้าประสงค์สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในบริบทปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีจะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลของนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การออกแบบการดูแลช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเมธาวี คงมั่น (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าการมีระบบจัดการข้อมูลนักเรียนที่เป็นระบบและครอบคลุมมิติต่างๆ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในการคัดกรองและติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพล วงศ์หวัน (2563) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งพบว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลช่วยให้ครูมีเวลาในการดูแลนักเรียนมากขึ้น และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวม

2.3 กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการคัดกรองนักเรียนให้มีคุณภาพ มีเป้าประสงค์คัดกรองนักเรียนให้มีคุณภาพเพื่อการจัดกกลุ่มและพัฒนาอย่างเหมาะสมนั้น เป็นการต่อยอดจากกลยุทธ์ที่ 2 ที่เน้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การออกแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการคัดกรองนักเรียนเป็นขั้นตอนที่มีความละเอียดอ่อนและต้องการความแม่นยำสูง หากการคัดกรองไม่มีคุณภาพหรือไม่สะท้อนสภาพความเป็นจริงของนักเรียน จะส่งผลให้การดำเนินงานในขั้นตอนต่อไปไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เช่น นักเรียนที่มีความเสี่ยงอาจไม่ได้รับการดูแลอย่างทันท่วงที หรือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษอาจไม่ได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม การพัฒนาคุณภาพของการคัดกรองจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งระบบ การระบุเป้าประสงค์ที่เน้น "การจัดกลุ่มและพัฒนาอย่างเหมาะสม" แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเป้าหมายของการคัดกรองที่ไม่ใช่เพียงแค่การแบ่งกลุ่มนักเรียน แต่มุ่งสู่การนำผลการคัดกรองไปใช้ในการออกแบบการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรและการออกแบบกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา มั่นคง (2564) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการคัดกรองนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าการมีเครื่องมือและกระบวนการคัดกรองที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อนหรือมีความเสี่ยงสูง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ สุวรรณรักษา (2563) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องมือคัดกรองนักเรียนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งพบว่าการคัดกรองที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมทั้งมิติด้านการเรียน พฤติกรรม สุขภาพกาย สุขภาพจิต ครอบครัว และสังคม ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดกลุ่มนักเรียนและออกแบบการดูแลช่วยเหลือได้อย่างตรงจุดและทันต่อสถานการณ์

2.4 กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าประสงค์ นักเรียนได้รับการดูแลและส่งต่ออย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของการเชื่อมโยงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดูแลนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อนหรือเกินความสามารถของโรงเรียนที่จะดูแลได้เพียงลำพัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระบวนการส่งต่อมักเป็นจุดอ่อนที่ขาดความชัดเจนและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีหรือต่อเนื่อง การพัฒนาระบบการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพทั้งภายในและภายนอกจึงเป็นการเสริมความเข้มแข็งให้กับจุดที่อาจเป็นช่องว่างของระบบ โดยเฉพาะในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักจิตวิทยา แพทย์ หรือนักสังคมสงเคราะห์การระบุเป้าประสงค์ที่เน้น "ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ" แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในธรรมชาติของปัญหาของนักเรียนที่มักต้องการการแก้ไขอย่างทันท่วงที โดยเฉพาะปัญหาด้านพฤติกรรมหรือสุขภาพจิตที่หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็วอาจส่งผลกระทบรุนแรงต่อตัวนักเรียนและผู้อื่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพงษ์ ไตรศิวะกุล (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาระบบเครือข่ายการส่งต่อนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าการมีระบบและแนวปฏิบัติในการส่งต่อที่ชัดเจน รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา จันทร์แก้ว (2564) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งต่อนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบบูรณาการ ซึ่งพบว่าการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพต้องมีการกำหนดขั้นตอน ผู้รับผิดชอบ และระบบการติดตามผลที่ชัดเจน รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ และหน่วยงานด้านสวัสดิการสังคม

2.5 กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างมีประสิทธิผล โดยมีเป้าประสงค์คือ โรงเรียนมีความสามารถด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงนั้น เป็นการยืนยันความสำคัญของด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แม้จะไม่ใช่

ความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุดก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนยังคงเป็นหัวใจสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มจะเผชิญกับปัญหาหากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม การกำหนดกลยุทธ์นี้จึงเป็นการรักษาจุดแข็งที่มีอยู่และพัฒนาให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารที่ดีที่ควรส่งเสริมจุดแข็งควบคู่ไปกับการแก้ไขจุดอ่อนการระบุเป้าประสงค์ที่เน้น "นักเรียนในกลุ่มเสี่ยง" แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเชิงป้องกันก่อนที่ปัญหาจะลุกลามจนยากแก่การแก้ไข ซึ่งเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลและประหยัดทรัพยากรมากกว่าการรอให้เกิดปัญหาแล้วจึงแก้ไข นอกจากนี้ การเน้น "ความมีประสิทธิผล" ยังสะท้อนการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน มากกว่าเพียงแค่การดำเนินกิจกรรมให้ครบถ้วนตามกระบวนการ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร นิลพงษ์ (2565) ที่ศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าการมีแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนในการดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมที่ตรงกับสาเหตุของปัญหาและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ช่วยลดอัตราการเกิดปัญหาพฤติกรรมและการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวัฒน์ พรหมสาขา ณ สกลนคร (2564) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งพบว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิผลต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับบริบทและความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

2. สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน พบว่า พิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็น (PNImodified) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.287 - 0.314 โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมีจำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.314) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{modified}$ = 0.313) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($PNI_{modified}$ = 0.305)

4. กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ 21 มาตรการ 1) ยกระดับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ 2) เสริมสร้างความสัมพันธ์นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ 3) พัฒนากระบวนการคัดกรองนักเรียนให้มีคุณภาพ มี 4) พัฒนาการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ 5)ส่งเสริมการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่มีค่าน้อยที่สุดือ ด้านการคัดกรองนักเรียน จากผลการวิจัยที่พบว่าสภาพปัจจุบันด้านการคัดกรองนักเรียนมีค่าน้อยที่สุด สถานศึกษาควรพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการคัดกรองให้มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ และครอบคลุมมิติต่างๆ ของนักเรียนทั้งด้านการเรียน พฤติกรรม และสภาพจิตใจ รวมทั้งควรพัฒนาทักษะของครูในการใช้เครื่องมือคัดกรองและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแยกกลุ่มนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากผลการวิจัยที่พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแนวทางและมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและตรงกับสาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริง รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันสอดส่องดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างทันท่วงที

1.3 จากผลการวิจัยดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรเร่งพัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทและความเสี่ยงของนักเรียนในปัจจุบัน พัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการจัดการปัญหาที่ซับซ้อน รวมทั้งสร้างระบบติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและทันต่อสถานการณ์

1.4 ควรนำ กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ไปปรับใช้ให้สอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียบน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาผลกระทบของการนำกลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการศึกษาเชิงลึกในประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีต่อไป

2.3 ควรศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการสนับสนุนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2567). *รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2567.* กรมกิจการเด็กและเยาวชนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กรมสุขภาพจิต. (2556). *คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6).* กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ทวีศักดิ์ นาคเจริญ. (2563). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 20(2), 112-124.

ธีร์ ภวังคนันท. (2564). การบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่. *วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2*(2). 25–32.

นฤมล สุวรรณเนตร. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(1), 123-135.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *หลักการวิจัยเบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพฯ : สุวิริยาสาส์น.

ประภาศรี อึ้งกุล. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 15(1), 112-125.

พงษ์ศักดิ์ แสงทอง. (2564). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(3), 201-213.

เมธาวี คงมั่น. (2564). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 16(2), 87-101.

รัตนา กาญจนพันธุ์. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์,* 20(2), 78-92.

วิภา จันทร์หล้า. (2563). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(3), 178-191.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2561). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 41(3), 45-58.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). *เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้ สำหรับการพัฒนาทีมงานขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการก้าวอย่างอย่างยั่งยืน ปี 2562 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม.* กรุงเทพมหานคร. ชวนทิพย์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 25. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (2566-2570).* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สุนิสา วงศ์อนันต์. (2564). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 16(1), 78-91.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 – 2570.* สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุรพล วงศ์หวัน. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 15(3), 145-160.

หทัยกานต์ เลขานุกิจ. (2563). *การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* (ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลกัสูตรปรัชญาดุษฎีบณัฑิต) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis (3rded.).* New York: Harper and Row.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 180 - 192 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

Factors of Educational Administration Affecting Academic Administration in the VUCA World Era of Private Vocational Colleges under Vocational Education Commission, Khon Kaen Province

Aurarat Sukbua [1*] and Adul Pimthong [2]

[1,2] northeastern university, Thailand

[*] Corresponding author. E-mail: aurarat3005@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the administrative factors of private vocational colleges, 2) the academic administration in the VUCA World era of private vocational colleges, and 3) the administrative factors affecting the academic administration in the VUCA World era of private vocational colleges under the Office of the Vocational Education Commission, Khon Kaen Province. The sample consisted of 21 administrators and 211 teachers, totaling 232 in number, from 21 colleges. The sample size was determined (Taro Yamane, 1973), and the sample group of administrators was used for purposive sampling, and the teachers' group was selected using the simple random sampling method. The research instrument was a 5-level rating scale with a test reliability of 0.80. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation analysis, and stepwise multiple regression analysis.

The research found that

1. The administration of private vocational colleges is at the highest level overall. Considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was organizational atmosphere and culture, followed by information technology with the same average. The aspect with the lowest average was management. 2. Academic administration in the VUCA World era of private vocational colleges is at the highest level overall. Considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was curriculum administration, curriculum development, and implementation, followed by the teaching and learning process with the same average. The aspect with the lowest average was media and innovation for teaching and learning. 3. Academic administration in the VUCA World era of private vocational colleges was 81.60 percent. The variable of information technology administration has the highest effect on the variable of academic administration in the VUCA World era, followed by management, personnel development, and budget, respectively. Therefore, it is written as a multiple regression equation in the form of raw scores and standard scores as follows:

The prediction equation in raw score form is $\hat{Y} = .282 + .574_{X6} + .187_{X1} + .119_{X2} + .076_{X4}$

The prediction equation in standard score form is $\hat{Z} = .606_{X6} + .201_{X1} + .129_{X2} + .103_{x4}$

Keywords: Administrative Factors, Academic Administration in the VUCA World Era, Private Vocational Colleges

Received 24 November 2025; **Revised** 5 December 2025; **Accepted** 8 December 2025

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

อุรารัตน์ สุขบัว [1*] และ อดุลย์ พิมพ์ทอง [2*]

[1,2] มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

[*] Corresponding author. E-mail: aurarat3005@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา1) ปัจจัยการบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน 2) การบริหารงานวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน และ 3) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 232 คน ประกอบด้วยวิทยาลัย 21 แห่ง ผู้บริหาร จำนวน 21 คน และครูผู้สอน จำนวน 211 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ทาโร ยามาเน่, 1973) และดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาแบบเจาะจง และครูโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบ เท่ากับ 0.80 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ 2. การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน 3. การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ได้ร้อยละ 81.60 โดยตัวแปรการบริหาร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลต่อตัวแปรการบริหารวิชาการยุค VUCA World มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านงบประมาณ ตามลำดับดังนั้น จึงนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = .282 + .574_{X6} + .187_{X1} + .119_{X2} + .076_{X4}$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = .606_{X6} + .201_{X1} + .129_{X2} + .103_{X4}$

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร, การบริหารวิชาการ, การบริหารวิชาการยุค VUCA World

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดนวัตกรรม ส่งผลต่อการพัฒนาและเกิดการแข่งขันขึ้นในแต่ละประเทศ ด้วยความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศแต่ลภูมิภาคเป็นอย่างมาก ไม่เว้นแม้แต่การศึกษาที่ก้าวเข้าสู่การปฏิวัติครั้งใหญ่ โดยผู้ที่ปรับตัวเท่านั้นคือผู้ที่อยู่รอด จนทำให้เกิดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำ แต่จะทำอย่างไรให้คนไทยทั้งประเทศก้าวไปข้างหน้าพร้อมกันได้ โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการปฏิรูปการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศไทย โดยเฉพาะการผลิตกำลังคนและบริการทางวิชาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นการดำเนินการวิจัยเป็นกลไกวิธีการหนึ่งในการได้มาของข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทางและนโยบายการ

พัฒนาการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้สามารถขับเคลื่อนตามการเปลี่ยนแปลง จากปี 2020 ที่ผ่านมานั้นถือเป็นปีที่ตลาดแรงงานได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก สถานศึกษาในฐานะผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ขณะเดียวกันมีการประเมินสัดส่วนการทำงานแรงงานคนอยู่ที่ร้อยละ 67 สัดส่วนการทำงานของเครื่องจักรอยู่ที่ร้อยละ 33 และคาดการณ์ว่าในปี 2025 สัดส่วนการทำงานแรงงานคนจะลดลงมาเป็นร้อยละ 53 และสัดส่วนการทำงานของเครื่องจักร จะเพิ่มมาอยู่ที่ร้อยละ 47 และการมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นในอนาคต (World Economic Forum, 2020)

จากรายงานของ World Economic Forum คาดการณ์ว่าใน 5 ปีข้างหน้า โลกการทำงานจะต้องเผชิญกับภาวะ "double-disruption" ทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 และการใช้ระบบ automation เข้ามาทดแทนการจ้างคน ผลกระทบนี้อาจทำให้คนทำงานที่มีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปมีโอกาสเสี่ยงตกงาน โดยจากการสำรวจพบว่ามีคนทำงานกว่าร้อยละ 50 ที่ยังขาดทักษะที่จำเป็นสำหรับปี 2025 ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 4 กลุ่มด้วยหลักด้วยกัน คือทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ทักษะด้านคน ทักษะด้านเทคโนโลยี และทักษะการบริหารจัดการตัวเองที่เพิ่มเข้ามาใหม่ในปีนี้ จึงส่งผลให้แรงงานในระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนั้น ๆ (World Economic Forum, 2020) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางบริบทโลกที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ (Volatile, Uncertain, Complex, Ambiguous: VUCA) ได้สร้างความท้าทายอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนที่ต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ในยุค VUCA นี้ สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอัตโนมัติ ได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อตลาดแรงงานและความต้องการทักษะใหม่ ๆ ของผู้เรียน (Schwab, 2017)

เศรษฐกิจโลกที่มีความผันผวนและเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนทำให้สถาบันการศึกษาต้องปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรมและตลาดแรงงาน (Friedman, 2016) การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อาทิ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะดิจิทัล และการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลายเป็นความจำเป็นเร่งด่วน (Partnership for 21st Century Learning, 2019) สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเชื่อมต่อแบบไร้พรมแดนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการปรับตัว มีทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และมีความยืดหยุ่นทางความคิด (Deloitte, 2021) ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและสังคมยังส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องพัฒนากลยุทธ์การบริหารที่มีความคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว และมีนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการรับมือกับความท้าทายที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ (Becerra-Fernandez & Sabherwal, 2015)

สถานศึกษาเป็นองค์การทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินการเพื่อพัฒนาความรู้ สติปัญญา ทักษะต่าง ๆ ความเป็นพลเมือง ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษา นอกจากนั้นสถานศึกษายังมีหน้าที่ติดตามพัฒนาและเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนนักศึกษา ตลอดจนสังคมโดยกว้าง สถานศึกษาจึงเป็นองค์การที่เป็นรากฐานในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประชาคม ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีโครงสร้าง กระบวนการ และยุทธศาสตร์ ซึ่งต้องอาศัยหลักการวิธีการ ปัจจัยทางการบริหาร และทฤษฎีการบริหารองค์การและการศึกษาในการบริหารจัดการ ตลอดจนการจัดการองค์การเชิงกลยุทธ์เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษา เกี่ยวกับการบริหารองค์การทางการศึกษา (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556)

สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษา ตามที่ระบุไว้ใน พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 6 กำหนดว่า “การจัดการอาชีวศึกษาและการ ฝึกอบรมวิชาชีพนั้น ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเกี่ยวกับในด้านวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ระดับ ฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีรวมทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น โดย ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และมี สมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือผู้ประกอบอาชีพอิสระได้”4 และได้ กำหนดนโยบายยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2555-2569) ดังนี้ นโยบายที่ 1 มุ่งสร้าง/ผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความต้องการ

ของตลาดแรงงาน นโยบายที่ 2 พัฒนาปริมาณและคุณภาพของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา นโยบายที่ 3 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ นโยบายที่ 4 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ให้มีมาตรฐานในระดับสากล ตลอดจนได้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาสถาบันการอาชีวศึกษา 20 ปี ในรูปแบบแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 9 ประการ คือ 1) สร้างภาพลักษณ์สถาบันการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นสากล 2) การผลิตและการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาที่เป็นมาตรฐานสากลและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 3) วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ สร้างนวัตกรรม บริการวิชาการ และวิชาชีพเพื่อยกระดับการอาชีวศึกษาสู่มาตรฐานสากล 4) บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ ให้มีความมั่นคง และก้าวหน้าในอาชีพ 6) บูรณาการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ด้วยพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 7) ส่งเสริมภาพลักษณ์ ขยายโอกาสการอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม 8) ทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 9) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การสร้างความเชื่อมั่นต่อคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาต้องการสอดรับกับการ เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วอย่างรวดเร็ว ในยุค VUCA World ผู้บริหารการศึกษาต้องดำเนินการในการ พัฒนาการศึกษาอย่างมีเป้าหมาย เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ในการสร้างโอกาสทาง การศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างโอกาสการเติบโตทางการศึกษา 1) สร้างโอกาสทาง การศึกษาเพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสได้เรียนและสามารถเข้าถึงได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่มทุกอาชีพ ทุก ระดับการศึกษา 2) เพื่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในการจัดการศึกษาในทุกระดับนั้น ปัจจุบันมี ความแตกต่างกันมาก ในด้านกายภาพ จิตภาพ สังคมภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ด้วยสภาพที่ สังคมแตกต่างกัน ก็ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และ 3) สร้างโอกาสการเติบโตทางการศึกษา เมื่อทุกคนมีโอกาสได้เข้าถึงการศึกษาแล้วก็จำทำให้ลดความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษา เกิดความเจริญเติบโต ทางการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมก้าวหน้า ประเทศไทย สามารถก้าวสู่ความยั่งยืนได้ จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษานั้น ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทันต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และต้องมองโลกอย่างทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกยุค VUCA World9 สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนจะต้องเตรียมพร้อมสู่โลก แห่งการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อเตรียมผู้เรียนไปสู่สังคมอนาคต เพราะใน ปัจจุบันความรู้นั้นจะมีอายุสั้น แต่คนนั้นจะมีอายุยืน ในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความสามารถ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับพลวัตของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับความเร็วของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตาม Passion ของตน เตรียมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีทักษะ ด้านการสื่อสาร จิต อาสา และการเติบโตทางความคิด (Growth mindset) โดยมีความมุ่งมั่น (Obsessed) เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียน Generation Alpha ที่เติบโตมากับสภาพแวดล้อมแห่งเทคโนโลยี นั้นจะทำให้เป็นบุคคลที่ขาดความอดทน พื้นนิสัยเปราะบาง มีความยืดหยุ่นทางความคิดน้อย มี จุดอ่อนด้านการสื่อสาร และทักษะทางสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ท้าทายที่มาพร้อมกับโอกาสใน การจัดการเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างรากฐานทางวัฒนธรรมให้สามารถแสดงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของผู้เรียน แต่ละคนการส่งเสริมให้ใช้ความคิดเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดการให้ความรู้สึกให้น้อยลง สร้างเสริมลักษณะ คนไทยและพลโลก เป็นบุคคลที่มีจิตอาสา สามารถมีส่วนร่วมช่วยเหลือบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น สังคมในวงกว้างได้ Disruptive จาก VUCA นั้นผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนเน้นการทำวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนรู้โดยตระหนักถึงความรู้นั้นมี อายุสั้น เพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวใหม่อย่างสม่ำเสมอ (วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒผล, 2562)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งมีความหมายครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลทางวิชาการจะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ อาทิ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมถึงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) การบริหารงานวิชาการที่ประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ปัจจุบัน

สถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การแข่งขันทางการศึกษา และความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพการวัดประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการสามารถพิจารณาได้จากหลายตัวชี้วัด อาทิ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสำเร็จในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ซึ่งล้วนสะท้อนถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโลกยุคพลิกผันเป็นการบริหารวิชาการ ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน การคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันเป็นเรื่องยาก การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงได้ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลง กำหนดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ที่ควรจะเกิดขึ้น แล้วนำมากำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการ จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผันได้ผ่านกลไกการบริหารวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักของการบริหารการศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาก็จะเป็นผู้นำผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ของโลกในยุคพลิกผัน (สุกัญญา แช่มช้อย, 2565)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ซึ่งเป็นงานที่มีขอบข่ายครอบคลุมหลายด้านอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนในทุกๆ ด้านซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการใช้วิธีการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอนการวัดผลการเรียน การสอน และการนิเทศการสอน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยจำนวนวิทยาลัย 21 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครู จำนวน 528 คน รวมทั้งหมดจำนวน 549 คน

ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 232 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการ 2. ด้านการพัฒนาบุคลากร 3. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร 4. ด้านงบประมาณ 5. ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ 6. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับตามรูปแบบของลิเคอร์ท (Likert, 1961)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการยุค VUCA World ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหาร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ 2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน 3. ด้านสื่อ นวัตกรรมการเรียน 4. ด้านการนิเทศการสอน 5. ด้านการวัดผลและประเมินผล เทียบโอน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert, 1961)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนปัจจัยการบริหารสถานศึกษา และการบริหารวิชาการเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของ Likert (Liker's Five Rating Scale) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยการบริหารกับการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ปัจจัยการบริหารย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษางานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น” โดยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อส่งถึงผู้บริหารถานศึกษาและครูผู้สอน ในการขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ส่งแบบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Google Form สร้าง แบบสอบถามออนไลน์ส่งถึงกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบบสอบถามที่ให้จากลุ่มตัวอย่างก่อนการนำไปวิเคราะห์

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้อง และมีความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าร้อยละ (percentage)

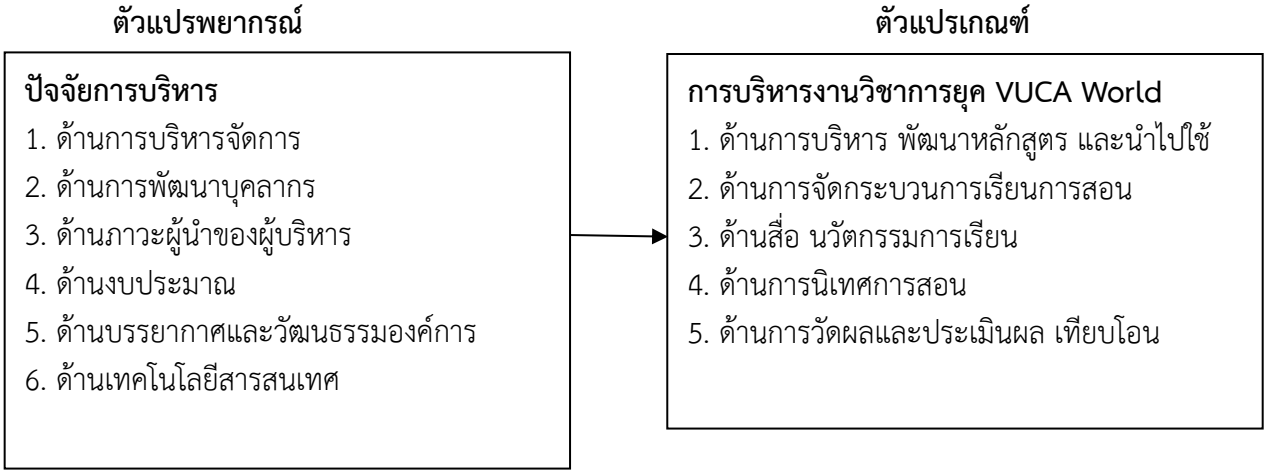
5.2 วิเคราะห์ปัจจัยการบริหาร ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) โดยแทนค่าน้ำหนักของคะแนนจากแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

5.3 วิเคราะห์การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) โดยแทนค่าน้ำหนักของคะแนนจากแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

5.4 วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของนักการศึกษาและนักวิชาการต่างๆ ของผู้วิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

	ปัจจัยการบริหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.44	0.30	มาก
2	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.46	0.30	มาก
3	ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร	4.58	0.33	มากที่สุด
4	ด้านงบประมาณ	4.68	0.38	มากที่สุด
5	ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ	4.80	0.32	มากที่สุด
6	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.78	0.31	มากที่สุด
	รวม	**4.62**	**0.27**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ ($\bar{X}$ = 4.80) รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}$ = 4.78) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.44)

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่นโดยรวมและรายด้าน

	การบริหารวิชาการยุค VUCA World	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้	4.74	0.35	มากที่สุด
2	ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน	4.73	0.30	มากที่สุด
3	ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน	4.47	0.38	มาก
4	ด้านการนิเทศการสอน	4.54	0.30	มากที่สุด
5	ด้านการวัดผลและประเมินผลและการเทียบโอน	4.57	0.27	มากที่สุด
	รวม	**4.61**	**0.28**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ ($\overline{X}$ = 4.74) รองลงมาคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\overline{X}$ = 4.73) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.47)

3. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณและสมการพยากรณ์การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น จากตัวแปรการบริหาร

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World และสร้างสมการพยากรณ์การบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

การบริหาร	b	SE_b	β	t	Sig
ค่าคงที่ (a)	.282	.141		1.996	.047
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X6)	.574	.042	.606	12.971	.000
ด้านการบริหารจัดการ (X1)	.187	.033	.201	5.614	.000
ด้านการพัฒนาบุคลากร (X2)	.119	.036	.129	3.257	.001
ด้านงบประมาณ (X4)	.076	.026	.103	2.634	.009

R = .904 R^2 =.816 SE_{est} = .12229 Adj_R^2 = .006 F = 6.937 Sig = .009

Durbin-Watson = 1.820

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ (X1) ด้านการพัฒนาบุคลากร (X2) ด้านงบประมาณ (X4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X6) สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารวิชาการยุค VUCA World สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 81.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .574, .187, 119 และ .076 ตามลำดับ

โดยตัวแปรการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลต่อตัวแปรการบริหารวิชาการยุค VUCA World สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านงบประมาณ ตามลำดับ ขณะเดียวกันตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ เนื่องจากค่า VIF (Variance inflation factor) น้อยกว่า 10 และค่า Tolerance มากกว่า 0.1 ดังนั้น จึงนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = .282 + .574_{X6} + .187_{X1} + .119_{X2} + .076_{X4}$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = .606_{X6} + .201_{X1} + .129_{X2} + .103_{X4}$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารการบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็งและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติมา ปรีดีดิลก (2565) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดยสถานศึกษาที่มีวัฒนธรรมองค์การแบบร่วมมือ เน้นการทำงานเป็นทีม และมีค่านิยมร่วมกันจะส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพสูงกว่าสถานศึกษาที่ขาดวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Harris และคณะ (2020) เรื่อง วัฒนธรรมโรงเรียนกับผลการดำเนินงานขององค์กร : สถาบันการอาชีวศึกษา โดยความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับผลการดำเนินงานของสถาบันอาชีวศึกษา พบว่า สถาบันการศึกษาที่มีวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง มีการสื่อสารที่ชัดเจน และมีการสนับสนุนการทำงานเป็นทีม มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการและการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชิต บุญสนอง (2564) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนพบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างทันท่วงที

2. การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความพยายามในการปรับตัวและพัฒนาการบริหารวิชาการให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุค VUCA World โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ และด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการบริหารวิชาการในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและการจัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนยังคงเป็นความท้าทายสำคัญของสถาบันอาชีวศึกษาในยุค VUCA World การส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากร การจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม

การเรียนการสอนที่เพียงพอ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพิเศษ สุขสมาน (2565) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการทางการศึกษาในยุค VUCA WORLD" ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารทางการศึกษา ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการปรับตัวและการเรียนรู้ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่ทันสมัยและท้าทายเพื่อให้บุคลากรมีทิศทางและแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง การสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาที่สม่ำเสมอเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในสภาวะ VUCA โดยใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์และเทคโนโลยี เพื่อเข้าถึงเนื้อหาการศึกษาที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาผู้บริหารทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้มีความเข้าใจในสภาวะ VUCA และสามารถปรับตัวและนำเสนอกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทางการศึกษาในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และสอดคล้องกับณัฐกิตติ์ นาคประสิทธิ์ (2565) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรอาชีวศึกษาในยุค VUCA World ที่พบว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุค VUCA โดยเน้นการออกแบบหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ และมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในยุคที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Walker และ Wilson (2021) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรในการศึกษาสายอาชีพสำหรับโลก VUCA: แนวทางการปรับตัวและความร่วมมือกับอุตสาหกรรมที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาในยุค VUCA World พบว่า สถาบันอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารวิชาการมักมีการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับภาคอุตสาหกรรม และมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน

3. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบวา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลทางบวกต่อตัวแปรการบริหารวิชาการยุค VUCA World และสามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ได้ร้อยละ 81.60 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนให้ความสำคัญของการพัฒนาปัจจัยการบริหารอย่างเป็นระบบและบูรณาการเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการในยุค VUCA World ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในยุค VUCA World จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ด้านควบคู่กันไป โดยเฉพาะการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นในยุค VUCA World การบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การบริหารวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในสภาวะแวดล้อมที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ (2566) เรื่อง การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการในสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคดิจิทัล ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารวิชาการในยุค VUCA World โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) การใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ (LMS) และการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ซึ่งช่วยให้การบริหารวิชาการมีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson และคณะ (2022) ที่ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการบริหารวิชาการในยุค VUCA พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารวิชาการ เช่น การใช้ Big Data ในการวิเคราะห์และตัดสินใจ การใช้เทคโนโลยีคลาวด์ในการจัดเก็บและแบ่งปันข้อมูล และการใช้เทคโนโลยีในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารวิชาการในสถาบันอาชีวศึกษาในยุค VUCA World

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ

2. การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

3. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณและสมการพยากรณ์ปัจจัยการบริหารกับการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น จากตัวแปรการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลทางบวกต่อตัวแปรการบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น และสามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 81.60 โดยตัวแปรการบริหาร านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลต่อตัวแปรการบริหารวิชาการยุค VUCA World มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านงบประมาณ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัจจัยการบริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการบริหารจัดการคือ การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ส่งเสริมให้ผู้บริหารนำหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์มาปรับใช้ในองค์กร ปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้เกิดความคล่องตัว ลดขั้นตอนที่ซับซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานภายใน การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถานประกอบการ เพื่อให้การบริหารจัดการมีความเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

1.2 การบริหารวิชาการยุค VUCA World ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่นพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในเรื่อง การพัฒนาเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและประเมินผลการใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนา หลักสูตรที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น IoT, AI, และ Blockchain ในการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูใช้ Active Learning และ Gamification เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ส่งเสริมให้วิทยาลัยมีโครงการฝึกงานหรือ Work-integrated Learning (WIL) ที่ใช้ สื่อและนวัตกรรมในการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนมาใช้ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน เช่น ทัศนคติของครู ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน และนโยบายของสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 เปรียบเทียบแนวทางการบริหารวิชาการในยุค VUCA World ระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนและรัฐ ควรศึกษาความแตกต่างในการบริหารวิชาการระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนและรัฐ เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.3 ศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอาชีวศึกษา ควรมีการศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อและนวัตกรรมดิจิทัลที่ทันสมัย เช่น AI, VR, และ Gamification ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะของนักศึกษา เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเทคโนโลยีในการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กิตติมา ปรีดีดิลก. (2022). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 41(2), 205-217.

จิรวัฒน์ บุญสวัสดิ์. (2023). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการในสถานศึกษาอาชีวศึกษายุค VUCA World. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 19(1), 135-148.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.

ณัฐกิตติ์ นาคประสิทธิ์. (2022). การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรอาชีวศึกษาในยุค VUCA World. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(1), 56-68.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *หลักการวิจัยเบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพฯ : สุวิริยาสาส์น.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์.(2553). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). *การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม.* กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ผู้นำพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.

วิชิต บุญสนอง. (2021). การพัฒนารูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 17(2), 112-127.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2565). *การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคพลิกผัน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. (2566). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการในสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา,* 18(1), 75-89.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2555-2569).* กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

Becerra-Fernandez, I. and Sabherwal, R. (2015). *Knowledge Management Systems and Processes.* 2nd Edition, Routledge, Taylor & Francis Group, New York.

Harris, M., Johnson, K., & Williams, P. (2020). School Culture and Organizational Performance: Evidence from Technical Vocational Education Institutions. *Journal of Educational Administration,* 58(1), 28-45

Johnson, R., Smith, A., & Brown, K. (2022). Digital Transformation in Vocational Education: Impact of Information Technology on Academic Administration in VUCA Era. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 19(4), 325-342.

Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution.* Crown Publishing Group, New York.

World Economic Forum. (2020). The Future of Jobs Report 2020. *Creative Education,* Vol.12 No.4, April 29, 2021.

Walker, M., & Wilson, T. (2021). Curriculum Development in Vocational Education for VUCA World: Adaptive Approaches and Industry Collaboration. *International Journal of Educational Management*, 35(5), 921-936.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis (3rded.).* New York: Harper and Row.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 193 - 206 ISSN 2985-2137 (Online)

Development of a Digital Classroom Ecosystem Using Online Active Learning Techniques to Promote Lifelong Learning for Teachers and Educational Personnel

Kritsupath Sarnok [1*], Manote Utharod [2], Prabhada Phiwkliang [3], Ekkachai Wiangsamut [4] and Phantira Pangseranee [5]

[1,2,3,4,5] Vongchavalitkul University, Thailand.

[*] Corresponding author: Kritsupath_Sar@vu.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the components of a digital classroom ecosystem using online active learning techniques; 2) design and develop a digital classroom ecosystem; and 3) evaluate the system's efficiency and suitability. The target group consisted of seven experts in education and information and communication technology for education, who evaluated the developed system over a period of one year. The research tools used were a system efficiency and suitability assessment form, which was divided into three parts. Data analysis was performed using mean and standard deviation (SD) statistics.

The research results revealed that: 1. based on the study and synthesis of the system components, they can be categorized into two aspects: 1) the living entity aspect, including the learner's part and the teacher's part; and 2) the inanimate aspect, consisting of tools and equipment used to support teaching and learning, and methods of organizing online active teaching and learning. 2. The developed system comprises three parts: the learner component, the teacher component, and the administrator component. 3. The evaluation of efficiency and appropriateness showed that the highest-rated areas in the teaching process were: the measurement of learners' skills in using digital tools and media ($\overline{X}$ = 4.92, SD = 0.28), learner orientation ($\overline{X}$ = 4.85, SD = 0.38), and course registration and learning practice ($\overline{X}$ = 4.77, SD = 0.44). Considering the learning outcomes, learners' self-directed learning skills were rated at the highest level ($\overline{X}$ = 4.56, SD = 0.47). Overall, based on both overall and individual feedback assessments, the results related to the development of learners' skills and the teaching management feedback from instructors were rated as the most appropriate overall ($\overline{X}$ = 4.55, SD = 0.35).

Keywords: Digital Classroom Ecosystem, Online Active Learning, Lifelong Learning

Received 24 November 2025; **Revised** 6 December 2025; **Accepted** 8 December 2025

การพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา

กฤตย์ษุพัช สารนอก [1*], มาโนช อุทรส [2], ประภาดา ผิวเกลี้ยง [3], เอกชัย เวียงสมุทร [4] และ ภัณฑิรา ปางเศรณี [5]

[1,2,3,4,5] มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ประเทศไทย

[*] Corresponding author: Kritsupath_Sar@vu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลฯ และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบฯ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาจำนวน 7 ท่าน ทำการประเมินระบบที่ได้ศึกษา พัฒนา และปรับแก้ในระยะเวลา 1 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ตอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. จากการศึกษาและการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านของสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ในส่วนของผู้เรียนและในส่วนของผู้สอน 2) ด้านของสิ่งที่ไม่มีชีวิต ประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นเครื่องมือ/ อุปกรณ์ที่ใช้สนับสนุนการเรียนการสอนและส่วนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกออนไลน์ 2. ส่วนของระบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนของผู้เรียน ส่วนของผู้สอน และส่วนของผู้ดูแลระบบ และ 3. ผลการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสม พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกอยู่ในขั้นตอนการเรียนการสอน ได้แก่ การวัดทักษะการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัลของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.92, SD = 0.28) การปฐมนิเทศผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.85, SD = 0.38) การลงทะเบียนเรียนและฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.77, SD = 0.44) และเมื่อพิจารณาที่ผลผลิตแล้วพบว่า ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองมีระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, SD = 0.47) ส่วนการประเมินผลป้อนกลับในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผลจากความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนและผลจากความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55, SD = 0.35)

คำสำคัญ: ระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัล, การเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลโดยการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ถือว่าเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษากำลังให้ความสนใจและให้ความสำคัญเพราะมีความสอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) เน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นสูง (Higher Order Learning Skills) (Kritsupath Sarnok and Pallop Piriyasurawong, 2019) เช่น ทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (Ability to Use New Knowledge in a Creative Way) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นในการช่วยให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวเองเพื่อนำความรู้ไปใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง (Life in the Real World) และเน้นการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น (Flexible in how we Teach) สร้างแรงกระตุ้นและการจูงใจให้ผู้เรียนมีความคิดและเป็นคนเจ้าปัญญา (Resourceful) รู้จักแสวงหาการเรียนรู้แม้จะจบการศึกษาไปแล้ว นอกจากนี้แล้วการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกยังเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมในการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ผ่านการปฏิบัติจริง ได้สร้างสรรค์ผลงานได้ลงมือทำจนเกิดกระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้กระทำลงไป โดยในกระบวนการจะมีการส่งเสริมการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Experiential Learning) จากความพยายามของผู้เรียน

เอง รวมถึงมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรมในตนเอง โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้จัดการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เกิดการสะท้อนความคิด ได้อภิปรายถึงสิ่งที่ได้รับจากประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนเอง (วรัช ตันติวงศ์ และคณะ, 2566)

ปัจจุบันข้อมูลและสารสนเทศด้านต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงและมีการเพิ่มขึ้นทั้งในด้านของขนาด จำนวน และปริมาณที่มากขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้องค์ความรู้ต่าง ๆ จากทุกคนกลายเป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวที่ทุกคนสามารถสัมผัสและเข้าถึงได้อย่างสะดวกผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อมเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ (Maria Eloisa Perez Gonzalez and María-Soledad Ramírez-Montoya, 2022) และอาจถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการค้นหาและเปลี่ยนความรู้ของมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาและสร้างการเรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัดเนื่องจากสามารถนำความรู้ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยการถ่ายทอดและบันทึกลงในอุปกรณ์พกพาเคลื่อนที่ต่าง ๆ เช่น Smart Phone, Tablet, Netbook หรือ Computer Notebook เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ล้วนใช้สร้างและส่งต่อองค์ความรู้ให้เกิดการแพร่กระจายและแบ่งปันไปยังบุคคลอื่น ๆ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมจากการถูกใช้งานร่วมกันจนกลายเป็นการสร้างและแบ่งปันองค์ความรู้ใหม่ได้ในที่สุด และจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารดังที่กล่าวมาทำให้ในปัจจุบันได้เกิดภาวะสื่อหลอมรวมหลากหลาย ทั้งจากด้านการให้บริการ ด้านผู้ผลิต และด้านผู้ใช้สื่อ ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลจึงก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมายในการเพิ่มความสามารถและเพิ่มประสบการณ์ส่วนตัว สามารถจัดการตนเองได้อย่างปรับเหมาะ (Adaptive) เฉพาะบุคคลรวมถึงมีการสร้างความสะดวกในการเข้าถึงการเรียนรู้ของแต่ละคนได้อย่างพอดี (Lan Thi Nguyen et al, 2023) ทั้งนี้เทคโนโลยีสมัยใหม่ยังเอื้อให้เกิดสื่อที่ผู้ใช้สื่อเป็นผู้ผลิตและสร้างสรรค์เนื้อหาขึ้นเองเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ทั้งในรูปแบบของข้อมูล ภาพ คลิปวิดีโอ คลิปเสียงออกสู่สาธารณชนเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของวิถีชีวิตสังคม พัฒนาไปสู่การเป็นระบบนิเวศดิจิทัลระบบหนึ่งที่มีผลต่อการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ได้ใช้สื่อออนไลน์ติดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงจนกลายเป็นกิจวัตรส่วนหนึ่งของชีวิตตนเองโดยไม่รู้ตัว (คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2560) สร้างรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคของสังคมฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่มีผลมาจากการปรับวิถีการใช้ชีวิตหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งช่วงหนึ่งได้ส่งผลต่อโรงเรียนและมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาหลายแห่งจนต้องทำการปรับตัวเองด้วยการพัฒนาและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกจนบางแห่งถึงขั้นมีการออกแบบให้สถาบันการศึกษากลายเป็นระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Ecosystem) (K Sarnok, P wannapiroon, P Nilsok, 2020) อีกระบบหนึ่งเพื่อจัดการศึกษาแบบออนไลน์ในช่วงที่เกิดการระบาดของโรคโควิด-19 แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยและผลการศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์ส่วนมากมักมุ่งเน้นไปที่กลุ่มนักศึกษาหรือผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นหลัก ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานจริงของครูและบุคลากรทางการศึกษาในบริบทสังคมไทยยังถือว่ายังมีค่อนข้างน้อย อีกทั้งยังไม่พบงานวิจัยที่ครอบคลุมการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้อาจจะยังไม่สามารถระบุแนวทางหรือรูปแบบการออกแบบระบบนิเวศดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นครูหรือบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ผลการศึกษางานส่วนใหญ่ที่พบมักจะมุ่งเน้นด้านการวัดประสิทธิภาพงานด้านเทคนิคหรือความพึงพอใจทั่วไป โดยขาดการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบและการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างแรงจูงใจ และการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่องในสภาพแวดล้อมดิจิทัล ทำให้อาจจะยังไม่ทราบวิธีการที่ดีพอที่จะช่วยเหลือให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีความต้องการที่จะศึกษาองค์ประกอบและออกแบบ พัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาไทย พร้อมทั้งประเมินผลระบบที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริงที่หรับครูและบุคลากรในสถานศึกษา

จากความสำคัญที่กล่าวมาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลที่สามารถช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยเอื้อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาความรู้ ทักษะอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้างการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมจากบริบทการเรียนรู้และการทำงานที่แตกต่างกัน (สุธน วงค์แดง, 2568) ผ่านเครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลและ

แนวคิดในเรื่องของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ (Online Active Learning) ในช่วงที่โรคโควิด-19 ระบาดนั้น ผนวกกับความต้องการในการสร้างทักษะให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาออกแบบและพัฒนาระบบนิเวศการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักของการจัดการเรียนรู้ทั้งแบบออนไลน์และแบบปกติในช่วงหลังของสถานการณ์โรคโควิด-19 สงบลงและรวมถึงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบของการใช้ชีวิตแบบฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับผู้เรียน ผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในเฟสที่ 1 นี้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้เพื่อการประเมินระบบประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนและการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมีจำนวน 7 คน ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งตามสาขาความเชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอน จำนวน 2 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ศึกษา หรือนวัตกรรมการจัดการศึกษา จำนวน 2 คน
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา จำนวน 3 คน

โดยผู้เชี่ยวชาญทุกคนต้องมีคุณสมบัติต่าง ๆ ตามเกณฑ์ ได้แก่ มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาและใช้งานซอฟต์แวร์เพื่อการเรียนการสอนดิจิทัลหรือระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลตามหลักการวิจัยและพัฒนา (R&D) มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นด้านเทคโนโลยีการศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ หรือระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล รวมถึงมีประสบการณ์ในจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างน้อย 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินองค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา มีรายละเอียดของผลการประเมินแยกเป็น 3 ด้าน จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย

2.1.1 องค์ประกอบของระบบครอบคลุมตามหลักของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์

2.1.2 หลักการและแนวคิดในการพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกฯ

2.1.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในห้องเรียนดิจิทัล 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ฯ และขั้นของการวัดผลและการประเมินผล

2.2 แบบประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดของการประเมินระบบ 30 ข้อ แบ่งเป็น

2.2.1 การประเมินประสิทธิภาพ 4 ด้าน จำนวน 27 ข้อ คือ 1) แบบประเมินปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น, วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์, บทบาทของผู้เรียนและของผู้สอน 4 ข้อ 2) แบบประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ขั้นของการสอน และขั้นของการประเมินผล 17 ข้อ 3) แบบประเมินผลผลิตจากการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ข้อ 4) แบบประเมินข้อมูลป้อนกลับจากการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัล 2 ข้อ

2.2.2 การประเมินความเหมาะสมจำนวน 3 ข้อ คือ การประเมินระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลฯ การประเมินขั้นตอน/ กิจกรรม และเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในระบบฯ และการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในลำดับต่อไป

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 องค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้ออกแบบมีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบประเมินองค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ และแบบประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลฯ โดยอาศัยมาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับตามแนวทางของบุญชม ศรีสะอาด (2560) จากนั้นจึงนำแบบประเมินทั้งสองฉบับเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อคำถามโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการประเมินคุณภาพเชิงเนื้อหาของเครื่องมือก่อนการนำไปใช้จริง โดยผลการตรวจสอบพบว่า แบบประเมินองค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลฯ มีค่าความสอดคล้องของเนื้อหารายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งมีจำนวนข้อที่ผ่านการประเมินทั้งสิ้น 5 ข้อ ขณะที่แบบประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลฯ พบค่าความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 เช่นเดียวกัน มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์รวม 30 ข้อจากสองส่วนของการประเมินประสิทธิภาพและการประเมินความเหมาะสม แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือทั้งสองฉบับมีความถูกต้องเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือและสามารถนำไปปรับปรุงถ้อยคำก่อนใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งภายหลังการปรับปรุงข้อคำถามตามผลการประเมิน ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินทั้งสองฉบับไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นภายในของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ผลของการวิเคราะห์พบว่า แบบประเมินองค์ประกอบฯ จำนวน 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.70 – 0.85 ขณะที่แบบประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมฯ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.85 – 0.95 ซึ่งอยู่ในระดับดีถึงดีมาก แสดงให้เห็นถึงความสม่ำเสมอและเสถียรภาพของข้อคำถามภายในแต่ละมิติของเครื่องมือ และสะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินทั้งสองฉบับมีความน่าเชื่อถือเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัย โดยในกระบวนการพิจารณาค่าความตรงเชิงเนื้อหานั้นได้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแต่ละข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ ให้คะแนน +1 หากข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์, ให้คะแนน 0 หากไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และให้คะแนน -1 หากเห็นว่าข้อคำถามไม่วัดตรงตามวัตถุประสงค์ และหลังจากนั้นจึงนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมา

คำนวณตามสูตร คือ $\mathbf{IOC} = \frac{\sum R}{N}$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับบจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและออกแบบพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานระบบนิเวศของห้องเรียนดิจิทัล, การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกและการเรียนรู้แบบออนไลน์, และการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อดูรูปแบบ ลักษณะงาน และผลการวิจัยที่มีมาก่อน

5.2 ผู้วิจัยได้ศึกษางานเอกสาร งานระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนออนไลน์ (Learning Management System: LMS) และซอฟต์แวร์ที่จะใช้สำหรับการพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลที่ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.3 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เบื้องต้น (Front End Analysis) ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ใน 3 ส่วน คือ 1) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือบริบท (Context Analysis) ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น, วิเคราะห์หลักสูตร, วิเคราะห์บทเรียน เป็นต้น 2) วิเคราะห์ผู้เรียน (Learner Analysis) เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ชีวิต (lifestyle) ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา และความต้องการในการศึกษาหาความรู้ ตลอดจนวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ เนื้อหาต่าง ๆ และการคิดวิเคราะห์ ค้นพบความรู้แบบมีความหมายสำหรับผู้เรียน และ 3) การวิเคราะห์งานการเรียนรู้ (Learning Task Analysis) สำหรับกลุ่มตัวอย่าง

5.4 ผู้วิจัยได้ออกแบบระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาตามขั้นตอนการออกแบบ คือ 1) Analysis หรือการวิเคราะห์ใน 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนของผู้สอน ส่วนที่ 2 ส่วนของผู้เรียน และส่วนที่ 3 ส่วนของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบดิจิทัล 2) Activity หรือกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเชิงรุกผ่านสื่อและเกมต่าง ๆ และ 3) Authentic Assessment หรือการประเมินอย่างแท้จริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ปรับแก้ให้ระบบนิเวศการเรียนรู้ห้องเรียนดิจิทัลฯ ที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.5 ผู้วิจัยทำการพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนของผู้เรียน, ส่วนที่ 2 ส่วนของผู้สอน และส่วนที่ 3 ส่วนของการจัดการโดยผู้ดูแลระบบ

5.6 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเป็นแบบประเมินสำหรับใช้ในการประเมินองค์ประกอบของระบบฯ รวมถึงประเมินผลประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น

5.7 ผู้วิจัยนำแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00 เพื่อนำไปใช้จริง

5.8 ผู้วิจัยนำเสนอองค์ประกอบและระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน เพื่อประเมินผลองค์ประกอบและประเมินผลประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบที่พัฒนาขึ้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ประกอบและระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ที่ได้ทำการแต่งตั้งไว้เพื่อทำการประเมินผล โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษามีความเชี่ยวชาญในด้านการออกแบบการเรียนการสอน มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านคอมพิวเตอร์ศึกษาหรือนวัตกรรมการจัดการศึกษา และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา โดยทั้ง 7 คน ต้องมีประสบการณ์ในงานด้านที่เกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างน้อย 5 ปี ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้แบบประเมินที่ใช้จะใช้การประเมินเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ โดยในการประเมินผลโดยมีเกณฑ์ ดังนี้

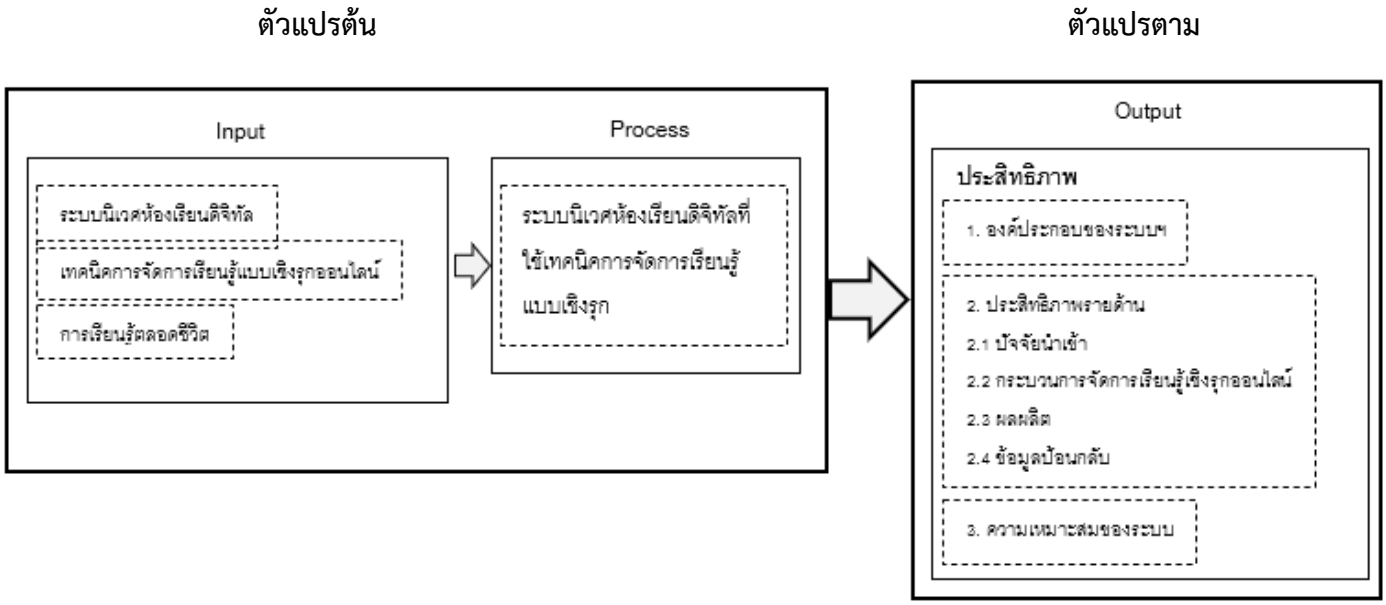
ช่วงคะแนน 4.51 - 5.00	ผลการประเมิน	ผ่าน หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ช่วงคะแนน 3.51 - 4.50	ผลการประเมิน	ผ่าน หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก

ช่วงคะแนน 2.51 - 3.50 ผลการประเมิน ผ่าน หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
ช่วงคะแนน 1.51 - 2.50 ผลการประเมิน ไม่ผ่าน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
ช่วงคะแนน 1.00 - 1.50 ผลการประเมิน ไม่ผ่าน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยมาก

6.2 การประเมินและการสรุปผล

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินองค์ประกอบของระบบฯ รวมถึงผลการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นมาสรุปและอภิปรายผลรวมถึงให้ข้อเสนอแนะตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการประเมิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

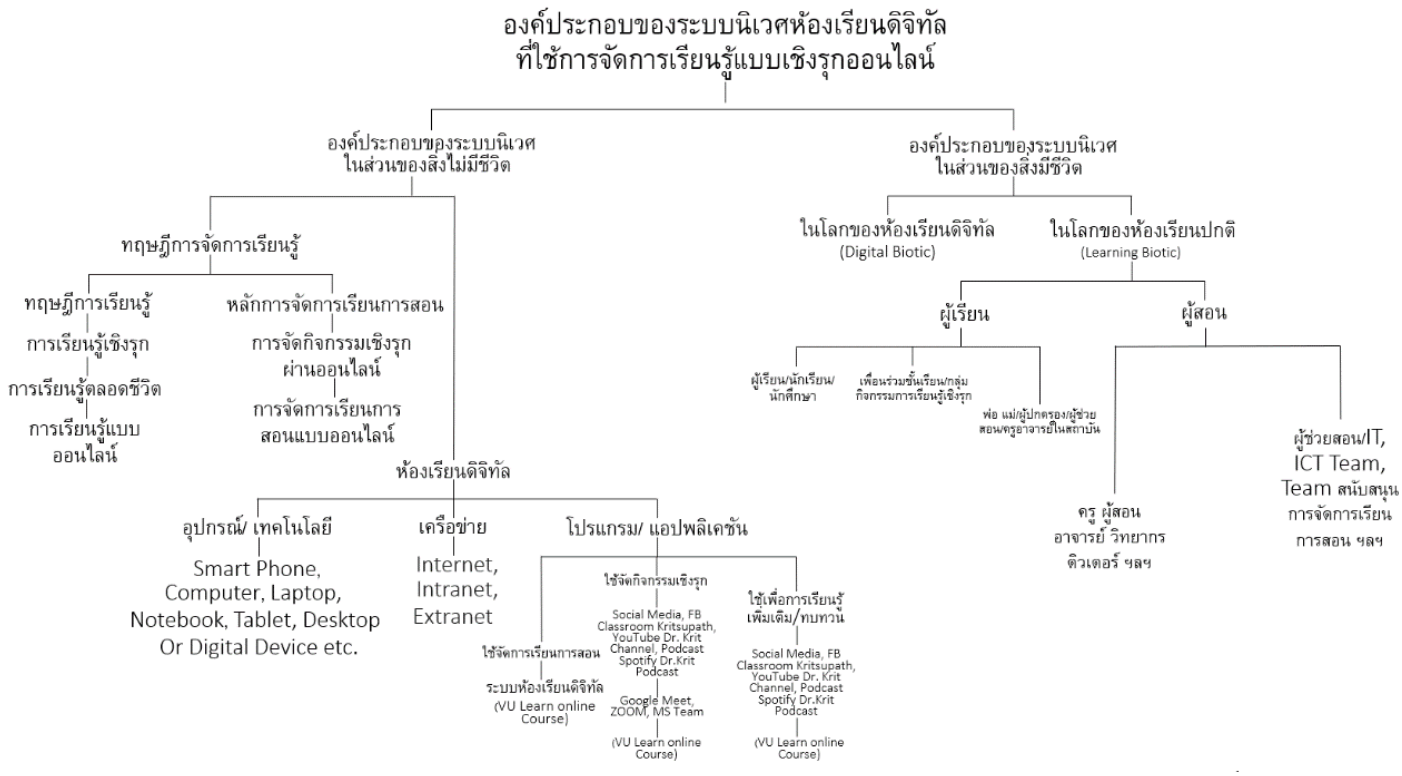

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยสามารถแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การศึกษาองค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) การออกแบบและพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ และ 3) ผลการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ โดยในแต่ละส่วนมีผลการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาและทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์แล้วองค์ประกอบของระบบฯ แบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านของสิ่งมีชีวิตและ 2) ด้านของสิ่งที่ไม่มีชีวิต (Lan Thi Nguyen, et.al, (2023), Kritsupath Sarnok, et.al, (2020), Pérez- González, et.al, (2019), Susana Sastre-Merino. Et.al, (2022), PhraWisutthiphongmethee, et.al, (2021))

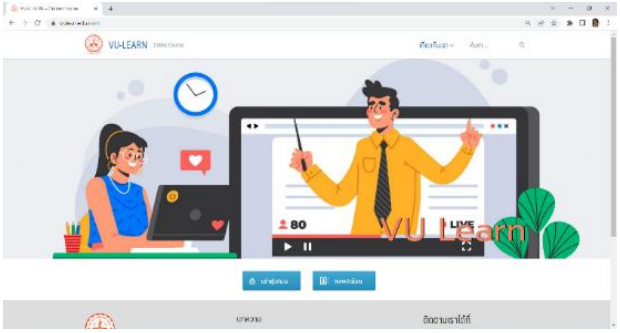

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากภาพที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านของสิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต ซึ่งในส่วนแรกที่เป็นด้านของสิ่งมีชีวิตนั้นจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ฝ่ายผู้เรียนและฝ่ายผู้สอน โดยมีรายละเอียดย่อยลงไปอีกตามความจำเป็นหรือความต้องการใช้งานในการจัดการเรียนรู้ในระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัล และในส่วนที่ 2 คือ ด้านของสิ่งที่ไม่มีชีวิตที่ประกอบไปด้วย 1) ส่วนของห้องเรียนดิจิทัล ซึ่งประกอบไปด้วยอุปกรณ์ เครื่องมือ เครือข่าย และโปรแกรม/ แอปพลิเคชันใช้งานต่าง ๆ เป็นต้น และ 2) ส่วนของทฤษฎี/ หลักการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ออนไลน์ เป็นต้น

2. ระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยในการออกแบบและพัฒนาระบบฯ ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนของผู้เรียน ส่วนของผู้สอน และส่วนของผู้ดูแลระบบ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

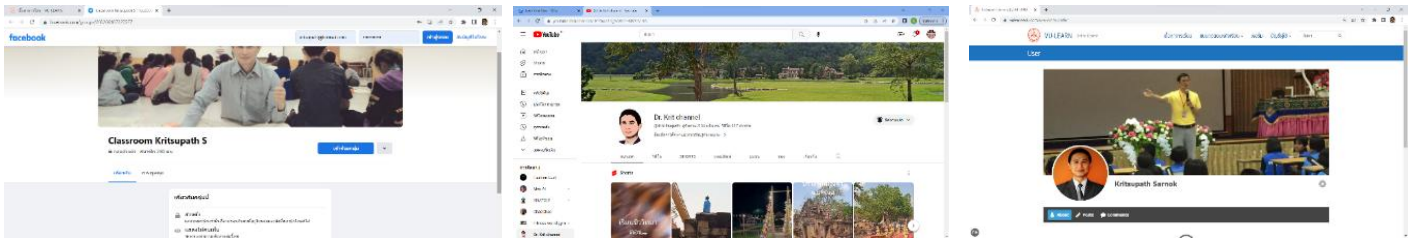
2.1 ส่วนของผู้เรียน เป็นโมดูลของโปรแกรมระบบในส่วนนี้จะเป็นส่วนของผู้เรียน ซึ่งเริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนสมัครและ Login เข้าสู่ระบบ เพื่อรับสถานะการเป็นผู้เรียนในระบบฯ

ภาพที่ 3 หน้าแรกของระบบฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงทะเบียนก่อนเข้าสู่ระบบและมีสถานะเป็นผู้เรียน

จากภาพที่ 3 เมื่อผู้เรียนได้ลงทะเบียนและเข้าสู่ระบบเรียบร้อยแล้วผู้เรียนจะอยู่ในส่วนของนิเวศดิจิทัลของการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะไม่สามารถเห็นหรือจัดการข้อมูลในส่วนของผู้สอนและผู้จัดการหรือผู้ดูแลระบบได้ โดยในส่วนของผู้เรียนจะพบเนื้อหา กิจกรรม บทความ รวมถึงสื่อเสริมและช่องทางการปฏิสัมพันธ์หรือกิจกรรมเชิงรุกออนไลน์กับผู้สอนผ่านโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบ เช่น การใช้ Social Media ต่าง ๆ ที่ผู้สอนและผู้เรียนใช้งานร่วมกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว

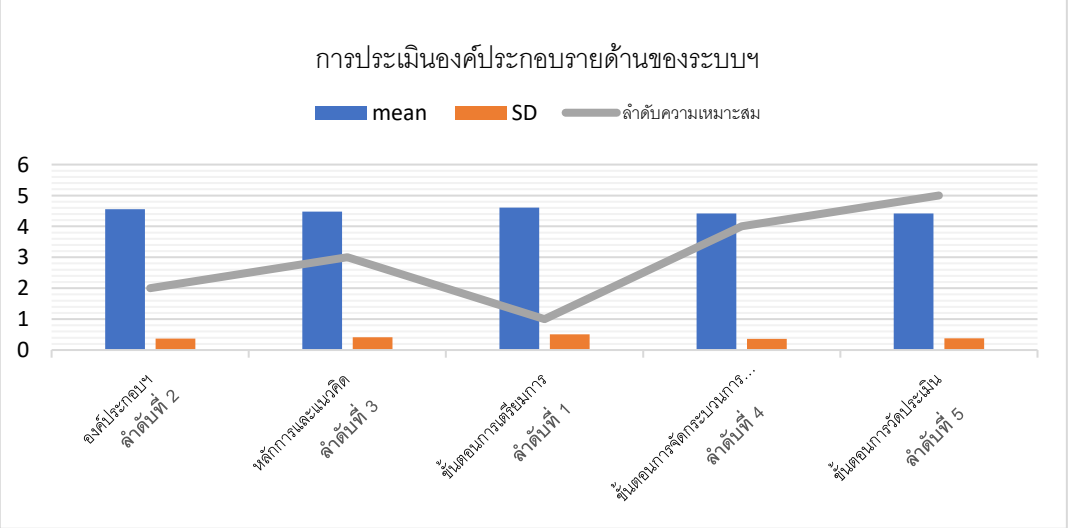
2.2 ส่วนของผู้สอนและผู้จัดการหรือผู้ดูแลระบบ เป็นโมดูลของโปรแกรมในส่วนของผู้สอนและผู้จัดการหรือผู้ดูแลระบบนี้จะเป็นส่วนที่ถูกออกแบบไว้ให้ผู้สอนและผู้จัดการ (ผู้ดูแลระบบ) ได้คอยปรับ เติมเนื้อหา สร้างกิจกรรมเชิงรุกต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและสร้างการเรียนรู้ผ่านงาน กิจกรรม เกมการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างผลงานและนำเสนอผลงานตนเองในรูปแบบดิจิทัลทางออนไลน์

ภาพที่ 4 ส่วนของผู้สอนและการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างกิจกรรมเชิงรุกแบบออนไลน์แก่ผู้เรียน

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถแบ่งผลการประเมินออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การประเมินองค์ประกอบของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์มีรายละเอียดของการประเมินแยกเป็นรายด้านประกอบด้วยด้านขององค์ประกอบของระบบครอบคลุมตามหลักของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ ด้านของหลักการและแนวคิดในการพัฒนาระบบ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในห้องเรียนดิจิทัล

ภาพที่ 5 ผลการประเมินองค์ประกอบรายด้านของระบบฯ

จากภาพที่ 5 ผลการประเมินองค์ประกอบของระบบในภาพรวมมีผลความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.50, SD = 0.45) ซึ่งเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านของกระบวนการจัดการเรียนการสอนในส่วนของการเตรียมการนั้นมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, SD = 0.51) และรองลงมา คือ ด้านของการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบครอบคลุมตามหลักของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, SD = 0.37) เช่นกัน

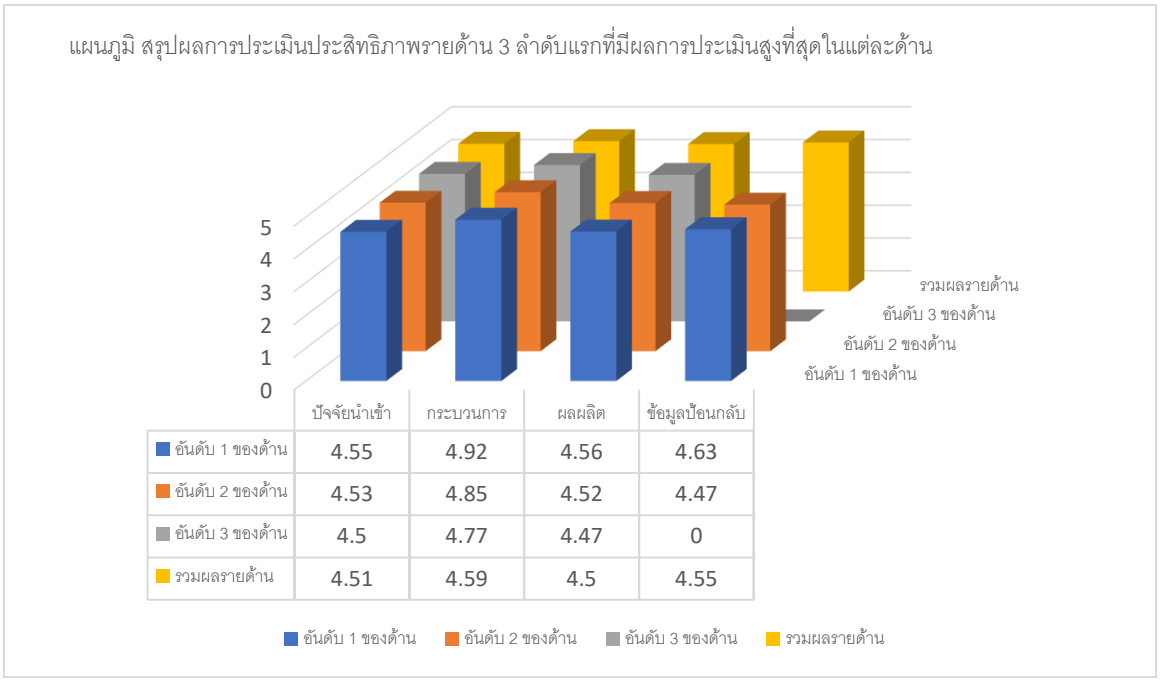
3.2 การประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา มีรายละเอียดของการประเมินระบบดังนี้

3.2.1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น, วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์, บทบาทของผู้เรียนและของผู้สอน

3.2.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ขั้นของการสอน และขั้นของการประเมินผล

3.2.3 ผลผลิตจากการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์

3.2.4 ข้อมูลป้อนกลับจากการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ในระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัล

ภาพที่ 6 ผลการประเมินประสิทธิภาพรายด้านของระบบฯ

ผลการประเมินประสิทธิภาพรายด้านของระบบฯ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยนำเข้า ซึ่งผลการประเมินในภาพรวมของระบบมีผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, SD = 0.32) ซึ่งเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านของบทบาทผู้สอน ($\overline{X}$ = 4.55, SD = 0.35) และบทบาทของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.53, SD = 0.37) มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. กระบวนการจัดการเรียนการสอน (Learning Process) แบ่งการประเมินออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ 17 ข้อย่อยการประเมิน ซึ่งในด้านแรก คือ การเตรียมการก่อนการเรียนการสอนมีผลการประเมินในระดับเหมาะสมมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่ได้ผลประเมินสูงที่สุด คือ การวัดทักษะการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัลของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.92, SD = 0.28) ส่วนในด้านที่สอง คือ ขั้นการจัดการเรียนการสอน ผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมากจำนวน 5 ข้อ และผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 12 ข้อ โดยข้อที่ได้ผลประเมินสูงที่สุดคือ สังเกตผู้เรียนเพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกของผู้สอน ($\overline{X}$ =

4.67, SD = 0.51) และด้านสุดท้ายด้านที่สาม คือ การวัดผลและประเมินผล ซึ่งผลการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การวัดผลทักษะในการหาความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\overline{X}$ = 4.54, SD = 0.28) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการประเมินทั้ง 3 ด้านแล้วในภาพรวมผลการประเมินมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.59, SD = 0.45)

3. ผลผลิต มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\overline{X}$ = 4.50, SD = 0.47) โดยข้อที่มีผลการประเมินในระดับเหมาะสมมากที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.56, SD = 0.47)

4. ผลป้อนกลับ มีได้รับผลการประเมินในภาพรวมและรายด้านจาก 2 ข้อย่อย คือ ผลจากความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนและผลจากความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนซึ่งในภาพรวมผลการประเมินมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55, SD = 0.35)

ตาราง 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบฯ

รายละเอียดการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\overline{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
1. ระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.53	0.46	มากที่สุด
2. ขั้นตอนและกิจกรรมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.56	0.42	มากที่สุด
3. ระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	4.68	0.33	มากที่สุด
ผลรวมการประเมินความเหมาะสมของระบบฯ	**4.59**	**0.43**	**มากที่สุด**

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาผลการประเมินความเหมาะสมของของระบบฯ ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่การประเมิน โดยหัวข้อที่ได้ผลการประเมินในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ เรื่องของความเป็นไปได้ในการนำระบบฯ ไปทดลองใช้ ($\overline{X}$ = 4.68, SD = 0.33) ซึ่งในภาพรวมผลการประเมินในตอนนี้อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.59, SD = 0.43)

อภิปรายผล

การพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งในการอภิปรายผลมีรายละเอียดแบ่งตามประเด็นของผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการประเมินองค์ประกอบของระบบฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมที่สุดคือขั้นตอนการเตรียมการในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ ($\overline{X}$ = 4.61, SD = 0.51) ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากขั้นตอนดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญในการเตรียมการสอน ผู้เรียน ระบบ และอุปกรณ์ให้พร้อมต่อการจัดกิจกรรมในห้องเรียนดิจิทัล สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมพร เรืองอ่อน และคณะ (2566) ที่รายงานว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลฯ อยู่ในช่วง 0.488–0.891 และยังพบองค์ประกอบเพิ่มเติมด้านการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเชื่อมโยงแหล่งความรู้ดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในยุคปัจจุบัน

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบทั้ง 4 ด้าน รวม 27 ข้อ พบว่า 18 ข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดย ข้อที่มีค่าประเมินสูงสุดคือ การวัดทักษะการใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัลของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.92, SD = 0.28) ขณะที่ค่าประเมินต่ำสุดคือ การวัดผลความพึงพอใจ ($\overline{X}$ = 4.44, SD = 0.38) ซึ่งการที่ทักษะดิจิทัลของผู้เรียนได้รับการประเมินสูง อาจสะท้อนความจำเป็นของผู้เรียนที่มีภูมิหลังและทักษะแตกต่างกันในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์ในห้องเรียนดิจิทัล ส่งผลให้การประเมินด้านนี้อยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ส่วนระดับความพึงพอใจที่ต่ำกว่า อาจสัมพันธ์กับความพร้อมด้านทักษะเชิงรุกของผู้เรียน หากมีทักษะที่ดี ย่อมนำไปสู่ความราบรื่นในการเรียนรู้และระดับความพึงพอใจที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของมัลลิกา โคมพิทยา และคณะ (2567) ที่พบว่า ผู้เรียนในระบบนิเวศดิจิทัลมีความสามารถด้านการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังการเรียน โดยกลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและการคิดวิเคราะห์หลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดตรงกับผลการประเมินในส่วนของประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ที่ได้ทำการวิเคราะห์ผลไว้ในตาราง 3

3. ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบฯ

จากผลการประเมินพบว่า ระบบฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าสูงสุด คือ การนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีระบบและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่มีไว้คอยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำการเรียน ศึกษาค้นคว้าได้ ($\overline{X}$ = 4.68, SD = 0.33) สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภกร ณ พิกุล และพระมหาประสิทธิ์ เนตรรังสี (2566) ที่พบว่า การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในส่วนของระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลที่ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ฯ ที่มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนของผู้เรียน ส่วนของผู้สอน และส่วนของผู้ดูแลระบบซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้จะใช้เป็นระบบนิเวศหลักในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกผ่านห้องเรียนดิจิทัลเหมือนผลการวิจัยของ ตรีทิพพา แก้วหานาม และอนุชา โสมาบุตร (2566) ที่พบว่า การออกแบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลฯ ที่ดีต้องมีส่วนเรียนรู้, ส่วนเรียนรู้ร่วมกัน, ส่วนช่วยเหลือผู้เรียนและส่วนคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และรวมถึงงานวิจัยของพรหมมา วิหคไพบูลย์ (2566) ที่ได้พัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยอาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ให้กับผู้เรียนและพบว่า ผลประเมินประสิทธิผลของสื่อดิจิทัลฯ ดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและมีผลความพึงพอใจของครูผู้สอนและนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

1. เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของระบบฯ แล้วพบว่า ปัจจัยนำเข้า (Input Factors) ที่สำคัญที่สุดคือ บทบาทของผู้สอน โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนดิจิทัลที่ได้ออกแบบกิจกรรมและระบบนิเวศต่าง ๆ ไว้ และส่วนรองลงมาก็คือ ในส่วนของผู้เรียนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบและทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงการแสดงออกถึงการนำตนเองในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

2. เมื่อพิจารณาในส่วนของประสิทธิภาพและความเหมาะสมแล้ว ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบฯ จะเห็นได้ว่าการทราบถึงทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ของผู้เรียนมีความสำคัญสูงที่สุด เพราะนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการออกแบบกิจกรรมเชิงรุกออนไลน์ และการพัฒนาระบบนิเวศในห้องเรียนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ของทุกสิ่งในระบบนิเวศนี้ให้เกิดขึ้นให้ได้ตามวัตถุประสงค์ และนอกจากนี้แล้วจากผลดังกล่าวยังทำให้ทราบอีกว่าควรมีระบบให้ความช่วยเหลือรวมถึงมีการปฐมนิเทศ เพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียนทั้งหมดให้ตรงกันก่อนที่จะเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอนจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบฯ ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อแนะนำไว้ ดังนี้

1. ระบบนิเวศห้องเรียนดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นควรมีการออกแบบหรือพัฒนาขึ้นมาใหม่เพื่อใช้งานสำหรับหลักสูตรวิชาชีพครู หรือหลักสูตรที่ครูเข้ามาเรียนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน หรือเรียนเพื่อ Upskill/ Reskill ได้ในอนาคต

2. การใช้งานควรพัฒนาให้ระบบมีการแสดงผลหน้าจอรองรับกับอุปกรณ์ทุกขนาด รวมถึงควรมีการแสดงผลรองรับหลายเบราว์เซอร์และหลายอุปกรณ์ (Cross-Platform Consistency) เพิ่มความเสถียรของอินเทอร์เฟซ เช่น เพิ่มความเสถียรในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มีระบบแจ้งเตือนเมื่อเน็ตหลุด, มี autosave งานของผู้เรียน และมี reconnect อัตโนมัติ ลดขั้นตอนการใช้งานซ้ำซ้อน และปรับควร UX ให้เหมาะกับกิจกรรมเชิงรุกมากขึ้น พร้อมทั้งอาจเสริมฟังก์ชันติดตามความก้าวหน้าแบบเรียลไทม์โดยใช้กลไกของเกมิฟิเคชันเข้ามาร่วมกระตุ้นการ

3. กรณีที่ทำเป็นโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานวิชาชีพหรือหน่วยงานทางการศึกษา ควรมีระบบที่ทำเพื่อเปิดโอกาสให้ครูธุรการ ครูผู้ช่วย หรือครูที่ยังไม่มีใบประกอบวิชาชีพสามารถเข้ามาลงทะเบียนเรียนและอบรมเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์ของคุรุสภา เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือใช้เทียบโอนเพื่อขอรับใบประกอบวิชาชีพหรือเกียรติบัตรการอบรม Upskill/ Reskill ได้

4. ในการวิจัยเฟสต่อไปควรนำระบบไปทดลองใช้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างน้อย 50 คน โดยดำเนินการทดสอบแบบก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้ ภายหลังการเรียนจบควรติดตามและประเมินผลระยะยาวเพื่อพิจารณาพัฒนาการด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านการสื่อสารมวลชน สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2560). *ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศและการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ.* https://www.parliament.go.th/ewtadmin/publicopinions/frontend/showall_block8.php

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พรหมมา วิหคไพบูลย์. (2567). การพัฒนาการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยอาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของนักศึกษาครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 9*(2), 514-532.

มัลลิกา โคมพิทยา, พิจิตรา ธงพานิช, และนิราศ จันทรจิตร. (2566). การขยายผลใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและการคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 14*(2), 345-357.

วรัช ตันติวงศ์, เพียงเพ็ญ จิรชัย, และโสพล มีเจริญ. (2566). การสร้างสื่อบทเรียนดิจิทัลร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการสร้างผลงานสื่ออินโฟกราฟิก. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี, 3*(1), 68-82.

ศจีทิพย์ ตาลพันธ์, เอกราช โฆษิตพิมานเวช, และกนกอร สมปราชญ. (2566). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 6*(5), 642-656.

ศุภกร ณ พิกุล, และพระมหาประสิทธิ์ เนตรรังสี. (2566). การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะแห่งยุคดิจิทัล. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5*(2), 416-428.

สมพร เรืองอ่อน, สุนิษา คิดใจเดียว, โสภี แก้วชะฎา, แสงจันทร์ เรืองอ่อน, และปฐมพงษ์ ฉบับพลัน. (2566). การศึกษาองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและทักษะแรงงานแห่งอนาคต. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7*(4), 95-111.

สุธน วงค์แดง. (2568). ระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต. สักทอง: *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (สทมส.), 31*(3), 1-17.

Kritsupath Sarnok, and Pallop Piriyasurawong. (2019). Instructional Design of Flipped Classroom using Active Learning Technique through ICT for Enhancing Learning Skills Based on Cross-Cultural Understanding for Higher Education Students. *International Research Journal of Advanced Engineering and Science, 4*(2), 458-460.

Kritsupath Sarnok, Panita Wannapiroon, and Prachyanun Nilsook. (2020). *DTL-Eco System by Digital Storytelling to Develop Knowledge and Digital Intelligence for Teacher Profession Students.* The 2020 the 3rd International Conference on Education Research and Policy (ICERP 2020) co-located with 2020 the 5th International Conference on Distance Education and Learning (ICDEL 2020). Beijing, China: eijing University of Posts and Telecommunications Hotel (BUPT Hotel). May 22-25, 2020.

Lan Thi Nguyen, Issara Kanjug, Grichawat Lowatcharin, Theeradej Manakul, Kornwipa Poonpon, Weerachai Sarakorn, Anucha Somabut, Niwat Srisawasdi, Saksuriya Traiyarach, and Kulthida Tuamsuk et al. (2023). Digital Learning Ecosystem for Classroom Teaching in Thailand High Schools. *SAGE Open.* 1–14.

Maria Eloisa Perez Gonzalez and María-Soledad Ramírez-Montoya. (2022). Techno-andragogic Ecosystem Model for Active Learning: digital age learners. *Journal of Information Technology Research (JITR), 15*(1), 1-14.

Pérez-González, M.E. & Ramírez-Montoya, M. S. (2019). *Techno-andragogic Ecosystem Model for Active Learning: digital age learners*. In Proceedings of the 7th International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality (TEEM 2019). University of Leon. Spain.

PhraWisutthiphong metheea, Phrakruwiroj kanchanakhetb, PhrakruWilard kanchanadhamma (Lek Sudhammapañño), PhramahaBoonruang Siripunyo (Kaewla). (2021). Learning Ecosystem using New Normal Active Administrative Innovation in Thai Society. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education, 12*(8), 2517-2524.

Susana Sastre-Merino, José Luis Martín-Núñez, and Amparo Verdu-Vazquez. (2022). Creation of a Digital Learning Ecosystem Using Research-Based Learning for Future Programming Teachers. *Journal of Information Technology Research, 15*(1), 1-14.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 207 – 215 ISSN 2985 – 2137 (Online)

Factors affecting decision to purchase funds of listed securities companies of customers in Guilin City, Guangxi, China.

Wenlin Zheng [1], Anchalee Chaisri [2*] and Samroeng Kaiyawong [3]

[1] Graduate student in Master of Business Administration Program Business and Innovation Management Chaiyaphum Rajabhat University

[2] Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University

[3] Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University

[*] Corresponding author. E-mail: anchaleechaisri@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this study were: (1) to examine the behavior, experiences, and motivations of retail investors who decided to purchase mutual funds offered by registered securities companies in China, and (2) to analyze the roles of information perception, product understanding, and influences from media or close associates that affect investment decision-making. A qualitative research approach was employed, utilizing in-depth interviews with 15 retail investors in Guilin, Guangxi Province, selected through purposive sampling. All participants had at least six months of experience investing in mutual funds via digital platforms.

The findings reveal that retail investors tend to select investment products based on convenience and speed, relying more on fund rankings displayed on digital platforms, user reviews, and automated recommendation systems rather than conducting in-depth analyses of official financial documents. Their motivations include the desire to build financial stability, save for future goals, and experiment with investment trends emerging on social media. Several participants also indicated that trust in the platform or advice from close associates significantly influenced their initial investment experiences. The analysis of information perception, product understanding, and social or media influence further shows that investors' information perception is shaped by digital platforms that present concise, easy-to-understand content that facilitates rapid decision-making. Although many investors possess basic knowledge of risks and fees, most cannot fully explain the underlying fund policies. Moreover, financial experts (KOLs), peers, and close associates play an important role in shaping investment decisions, particularly among young investors who actively follow content on online platforms such as WeChat, Xiaohongshu, and Bilibili.

Overall, the findings indicate that retail investor behavior in the digital era is strongly influenced by simplified information, automated recommendation systems, and trusted social sources rather than personal in-depth analysis. The insights obtained from this study can support the development of more effective communication strategies and marketing tools for securities companies, as well as contribute to designing financial literacy enhancement programs tailored to the needs of young investors.

Keywords: investment behavior, Retail Investors, Investment Motivation, Information Perception

Received 5 November 2025; **Revised** 6 December 2025; **Accepted** 8 December 2025

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกองทุนบริษัทหลักทรัพย์จดทะเบียนของลูกค้าเมืองกุ้ยหลิน มณฑลกวางซี ประเทศจีน

เวินหลิน เจิ้ง [1], อัญชลี ชัยศรี [2*] และ สำเริง ไกยวงค์ [3]

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

[2] คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

[3] คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

[*] Corresponding author. E-mail: anchaleechaisri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรม ประสบการณ์ และแรงจูงใจของนักลงทุนรายย่อยที่ตัดสินใจซื้อกองทุนของบริษัทหลักทรัพย์จดทะเบียนในประเทศจีน และ (2) วิเคราะห์บทบาทของการรับรู้ข้อมูล ความเข้าใจผลิตภัณฑ์และอิทธิพลจากสื่อหรือบุคคลใกล้ชิดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักลงทุนรายย่อยในเมืองกุ้ยหลิน มณฑลกวางซี โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 15 ราย ซึ่งมีประสบการณ์ลงทุนกองทุนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน

ผลการวิจัยพบว่า นักลงทุนรายย่อยมีพฤติกรรมการเลือกลงทุนที่เน้นความสะดวกและรวดเร็ว โดยพึ่งพาการจัดอันดับกองทุนบนแพลตฟอร์ม การรีวิวจากผู้ใช้งาน และระบบแนะนำอัตโนมัติ มากกว่าการวิเคราะห์เชิงลึกจากเอกสารทางการเงิน แรงจูงใจที่พบ ได้แก่ ความต้องการสร้างความมั่นคงทางการเงิน การออมเพื่อเป้าหมายในอนาคต และการทดลองลงทุนตามกระแสของสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลายรายยังสะท้อนว่าความเชื่อมั่นในแพลตฟอร์มหรือคำแนะนำจากบุคคลใกล้ชิดมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ลงทุนช่วงเริ่มต้น และจากการวิเคราะห์บทบาทของการรับรู้ข้อมูล ความเข้าใจผลิตภัณฑ์และอิทธิพลจากสื่อหรือบุคคลใกล้ชิดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุน การรับรู้ข้อมูลของนักลงทุนขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่นำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่สั้น กระชับ และตัดสินใจได้ง่าย แม้ว่านักลงทุนหลายรายจะมีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความเสี่ยงหรือค่าธรรมเนียม แต่ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอธิบายนโยบายกองทุนได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ อิทธิพลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน (KOLs) เพื่อน และคนใกล้ชิดมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุน โดยเฉพาะในกลุ่มนักลงทุนวัยหนุ่มสาวที่มักติดตามเนื้อหาในแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น WeChat, Xiaohongshu และ Bilibili

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมผู้ลงทุนรายย่อยในยุคดิจิทัลได้รับอิทธิพลอย่างมากจากข้อมูลที่เข้าใจง่าย ระบบแนะนำอัตโนมัติ และความเห็นของบุคคลที่เชื่อถือได้ มากกว่าการวิเคราะห์เชิงลึกด้วยตนเอง องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้พัฒนากลยุทธ์การสื่อสารและเครื่องมือการตลาดของบริษัทหลักทรัพย์ ตลอดจนสนับสนุนการออกแบบแนวทางยกระดับความรู้ทางการเงินของนักลงทุนรุ่นใหม่ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: พฤติกรรมการลงทุน, นักลงทุนรายย่อย, แรงจูงใจในการลงทุน, การรับรู้ข้อมูล

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดทุนของจีนเติบโตอย่างก้าวกระโดด ทั้งมูลค่าการลงทุนและจำนวนผู้ลงทุนรายย่อย โดยเฉพาะในกลุ่มกองทุนรวมซึ่งได้รับความนิยมสูงอย่างรวดเร็ว (Chen & Hu, 2020) ทั้งนี้การเติบโตเกิดจากปัจจัยหลายด้าน อาทิ การสนับสนุนจากภาครัฐ นโยบายเปิดเสรีทางการเงิน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเข้าถึงของนักลงทุนรายย่อย แม้ในเมืองรองอย่างกุ้ยหลิน ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการบริโภคทางการเงินได้อย่างชัดเจน บริษัทยักย์หลักทรัพย์ก็สามารถเสนอผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ทั้งด้านระดับความเสี่ยง ผลตอบแทน และประเภทสินทรัพย์ จึงทำให้กองทุนรวมกลายเป็นทางเลือกหลักของประชาชนทั่วไป (Zhang & Xu, 2021) ถึงแม้การตัดสินใจลงทุนมักอิงข้อมูลเชิงเทคนิค เช่น

ผลลัพธ์ย้อนหลัง ความเสี่ยง หรือค่าธรรมเนียม แต่ในทางปฏิบัติ นักลงทุนรายย่อยจำนวนมากหันไปพึ่งพาปัจจัยเชิงพฤติกรรมและจิตวิทยา เช่น ประสบการณ์ส่วนบุคคล ทัศนคติต่อความเสี่ยง การรับรู้จากโฆษณาหรือสื่อดิจิทัล ตลอดจนความเชื่อมั่นใน KOLs (Key Opinion Leaders) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากกว่าข้อมูลวิชาการดั้งเดิม (Li & Wei, 2022) การเข้าถึงแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Alipay, Eastmoney และ Tencent Finance ยิ่งส่งเสริมให้พฤติกรรมเหล่านี้แพร่หลายมากขึ้น และส่งผลให้การเลือกกองทุนขึ้นอยู่กับแหล่งข้อมูลและความคิดเห็นของผู้อื่น มากกว่าการวิเคราะห์เชิงลึกของตนเอง (Ding, Zhang, & Wu, 2020)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตลาดกองทุนของจีนจะเติบโตอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (Chen & Hu, 2020) แต่องค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจของนักลงทุนรายย่อยในเมืองระดับรอง เช่น เมืองกุ้ยหลิน ยังมีอยู่อย่างจำกัด งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ เช่น ปักกิ่งหรือเซี่ยงไฮ้ ซึ่งมีโครงสร้างประชากร พฤติกรรมผู้บริโภค และระดับความรู้ทางการเงินแตกต่างจากเมืองรอง (Zhang & Xu, 2021) ขณะที่บริบทของเมืองรองยังไม่ได้รับการศึกษาเชิงลึกเพียงพอ ทั้งยังพบว่านักลงทุนจำนวนมากในพื้นที่เหล่านี้มีแนวโน้มพึ่งพาข้อมูลจากแพลตฟอร์มดิจิทัล คำแนะนำจากบุคคลใกล้ชิด และสื่อออนไลน์ มากกว่าการประเมินข้อมูลทางการเงินเชิงลึก (Ding, Zhang, & Wu, 2020; Li & Wei, 2022) ซึ่งอาจนำไปสู่ความเสี่ยงเชิงพฤติกรรม (behavioral risk) และการตัดสินใจลงทุนที่อาศัยความเชื่อหรือความนิยมมากกว่าการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน (You, Liu, & Wang, 2023)

จากช่องว่างด้านองค์ความรู้ดังกล่าว เมืองกุ้ยหลินจึงเป็นกรณีศึกษาที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเมืองรองที่กำลังขยายตัวด้านเทคโนโลยีทางการเงินอย่างรวดเร็ว และมีจำนวนผู้ลงทุนหน้าใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มที่พึ่งพาแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการลงทุน (Chen & Hu, 2020; Ding, Zhang, & Wu, 2020) ซึ่งสะท้อนแนวโน้มของเมืองรองอื่นในจีนที่กำลังก้าวสู่ระบบการเงินดิจิทัลในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ความไม่สมดุลระหว่างปริมาณข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายกับระดับความเข้าใจผลิตภัณฑ์ทางการเงินของผู้ลงทุนอาจนำไปสู่ความเสี่ยงเชิงพฤติกรรมและผลกระทบต่อเสถียรภาพของตลาดทุน (Li & Wei, 2022; You, Liu, & Wang, 2023) ส่งผลให้ประเด็นนี้มีความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านนโยบายโดยตรง งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการศึกษาพฤติกรรม แรงจูงใจ และการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุนรายย่อยในเมืองกุ้ยหลินเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงิน กลยุทธ์การตลาด และสนับสนุนนโยบายการส่งเสริมความรู้ทางการเงินได้อย่างเหมาะสมทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม ประสบการณ์และแรงจูงใจของนักลงทุนรายย่อยที่ตัดสินใจซื้อกองทุนของบริษัทหลักทรัพย์จดทะเบียนในประเทศจีน

2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของการรับรู้ข้อมูล ความเข้าใจผลิตภัณฑ์ และอิทธิพลจากสื่อหรือบุคคลใกล้ชิดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักลงทุนรายย่อยในประเทศจีนที่มีประสบการณ์ในการลงทุนในกองทุนรวมของบริษัทหลักทรัพย์จดทะเบียน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน จากเมืองกุ้ยหลิน (Guilin) ซึ่งเป็นเมืองระดับรองที่มีการขยายตัวของเทคโนโลยีทางการเงินและมีจำนวนผู้ลงทุนในแพลตฟอร์มดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

1) เป็นบุคคลที่มีถิ่นพำนักอยู่ในเขตกุ้ยหลินอย่างน้อย 1 ปี เพื่อให้เข้าใจบริบททางสังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่

2) มีประสบการณ์ลงทุนในกองทุนรวมของบริษัทหลักทรัพย์จดทะเบียนในประเทศจีนอย่างน้อย 6 เดือน เพื่อให้มีข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ในการตัดสินใจ

3) ใช้แพลตฟอร์มการลงทุนออนไลน์ เช่น Alipay, Eastmoney หรือ WeChat Finance เป็นประจำ

4) ยินยอมและสามารถเข้าร่วมการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

ตารางที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 15 ราย

ลำดับ	เพศ	อายุ (ปี)	ระดับการศึกษา	อาชีพ	ประสบการณ์ลงทุน	เงินลงทุนเฉลี่ย/เดือน (หยวน)
1	ชาย	28	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัท	1 ปี	800
2	หญิง	32	ปริญญาตรี	พนักงานสำนักงาน	2 ปี	1,000
3	หญิง	25	ปริญญาตรี	พนักงานบริการ	8 เดือน	500
4	ชาย	31	ปริญญาโท	วิศวกร	1.5 ปี	1,500
5	หญิง	27	ปริญญาตรี	อาชีพอิสระ	1 ปี	700
6	ชาย	30	ปริญญาตรี	ฝ่ายขาย	2 ปี	1,200
7	หญิง	29	ปริญญาตรี	เจ้าหน้าที่บัญชี	10 เดือน	600
8	ชาย	35	ปริญญาโท	ผู้จัดการแผนก	3 ปี	2,000
9	หญิง	26	ปริญญาตรี	เจ้าหน้าที่ธุรการ	1 ปี	550
10	ชาย	33	ปริญญาตรี	พนักงาน IT	2.5 ปี	1,800
11	หญิง	24	ปริญญาตรี	พนักงานบริการ	6 เดือน	400
12	ชาย	29	ปริญญาตรี	ฝ่ายขาย	1 ปี	900
13	หญิง	28	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัท	1.2 ปี	750
14	ชาย	34	ปริญญาตรี	ธุรกิจส่วนตัว	3 ปี	2,500
15	หญิง	30	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัท	2 ปี	1,000

จากตารางที่ 1 แสดงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 15 ราย ซึ่งเป็นนักลงทุนรายย่อยในเมืองกุ้ยหลินที่มีประสบการณ์ลงทุนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 24–35 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มวัยทำงานที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีดิจิทัลและมีแนวโน้มเข้าสู่ตลาดการลงทุนผ่านแอปพลิเคชันมากขึ้น ส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านอาชีพ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ทำงานในภาคเอกชน เช่น พนักงานบริษัท พนักงานบริการ เจ้าหน้าที่บัญชี พนักงาน IT และฝ่ายขาย รองลงมาคือผู้ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ ด้านประสบการณ์การลงทุนของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 1–2 ปี และจำนวนเงินลงทุนเฉลี่ยต่อเดือน พบว่าอยู่ระหว่าง 400–2,500 หยวน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยคำถามในแบบสัมภาษณ์ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงทุน แรงจูงใจส่วนบุคคล ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์กองทุน ช่องทางการรับรู้ข้อมูล และอิทธิพลจากบุคคลหรือสื่อรอบข้าง

เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการประเมินพบว่า ค่า IOC ของคำถามทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าเฉลี่ย 0.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 0.50 ที่ถือว่าอยู่ในระดับ “ยอมรับได้” ตามหลักการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย (Polit & Beck, 2017) แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการศึกษาในระดับดี สามารถใช้เก็บข้อมูลจริงได้อย่างเหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้เบื้องต้น (Pilot interview) กับนักลงทุนรายย่อยจำนวน 2 รายและปรับปรุงเครื่องมือให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 ราย ซึ่งเป็นนักลงทุนรายย่อยในเมืองกุ้ยหลิน มณฑลกวางซี ที่มีประสบการณ์ในการลงทุนในกองทุนของบริษัทหลักทรัพย์จดทะเบียน

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้วิธี การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเน้นผู้ที่มีประสบการณ์และสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกได้อย่างครอบคลุม ผู้วิจัยนัดหมายล่วงหน้า และดำเนินการสัมภาษณ์แบบพบหน้า หรือผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น WeChat ทั้งนี้ ได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงเพื่อความถูกต้องในการถอดข้อมูล โดยมีระยะเวลาในการสัมภาษณ์แต่ละรายไม่เกิน 30 นาที และดำเนินการภายใต้จริยธรรมการวิจัยที่เหมาะสม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะถูกนำมาถอดความ (Transcription) จากไฟล์เสียงเป็นข้อความ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ขั้นตอนดังนี้:

1) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Coding): จำแนกข้อมูลตามธีมหรือประเด็นหลักที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย

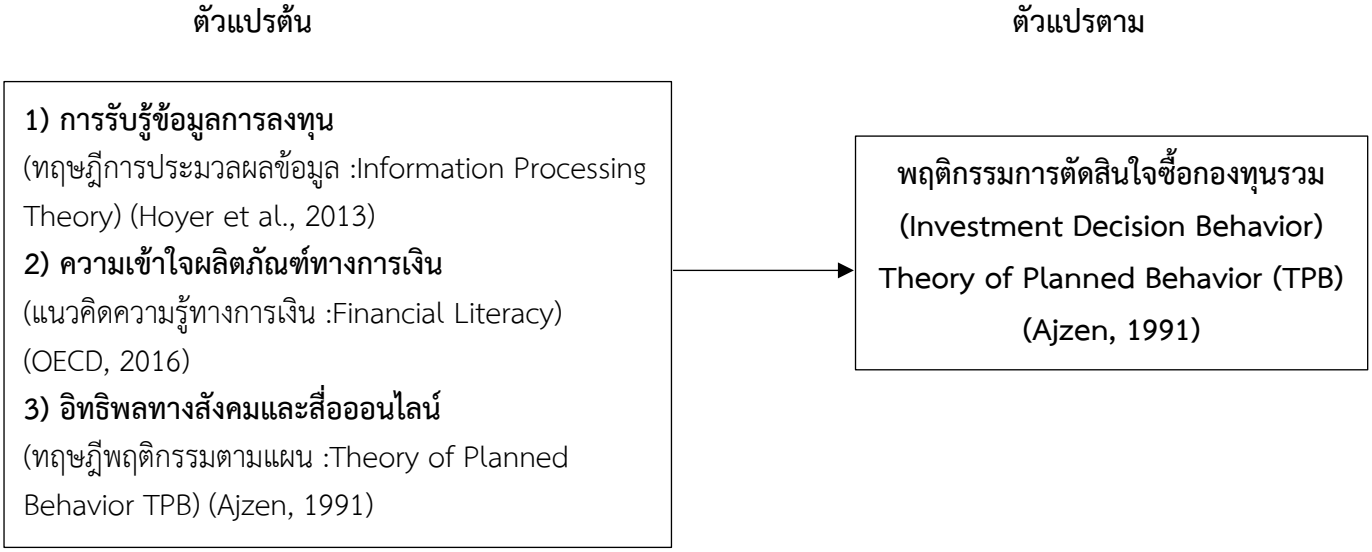
2) การตีความ (Interpretation): วิเคราะห์ความหมายของข้อมูลในแต่ละกลุ่ม เพื่อระบุรูปแบบหรือปัจจัยร่วม

3) การจัดเรียงเนื้อหา (Thematic Analysis): สังเคราะห์ข้อมูลให้เป็นชุดหัวข้อหรือประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงกัน

4) การใช้กรอบทฤษฎี (Theoretical Framework): นำทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคทางการเงิน และแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อดิจิทัลมาประกอบการอธิบายข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้เทคนิค Triangulation โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์หลายราย และทบทวนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรม ประสบการณ์ และแรงจูงใจของนักลงทุนรายย่อยที่ตัดสินใจซื้อกองทุนของบริษัทหลักทรัพย์จดทะเบียนในประเทศจีน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 รายในเมืองกุ้ยหลิน พบว่า นักลงทุนรายย่อยมีพฤติกรรมการลงทุนที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนในยุคดิจิทัล โดยสามารถสรุปเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1.1 พฤติกรรมการลงทุน นักลงทุนส่วนใหญ่ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Alipay และ Eastmoney ในการเลือกซื้อกองทุน โดยพิจารณาจากผลตอบแทนย้อนหลัง การจัดอันดับดาว หรือระบบแนะนำอัตโนมัติ มากกว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก “ฉันเลือกกองทุนที่ขึ้นอันดับใน Alipay เพราะรู้สึกปลอดภัย ไม่ต้องคิดมาก” ผู้ให้ข้อมูลชาย อายุ 28 ปี กลยุทธ์การลงทุนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ลงทุนระยะสั้นเพื่อเก็งกำไรจากแนวโน้มผลตอบแทน และ (2) ลงทุนระยะยาวโดยเฉพาะในกองทุนที่มีเป้าหมายเฉพาะ เช่น กองทุนเกษียณ หรือกองทุนเป้าหมาย 5 ปี

1.2 ประสบการณ์การลงทุน นักลงทุนส่วนใหญ่เริ่มลงทุนจากแรงจูงใจภายนอก เช่น คำแนะนำจากเพื่อนหรือโปรโมชันในแอป และบางรายเริ่มจากการได้รับคูปองการลงทุนฟรีในระบบ Alipay “เริ่มลงทุนเพราะเพื่อนในที่ทำงานแนะนำว่าได้กำไรดี เพื่อนช่วยสอนใช้แอปให้ด้วย” ผู้ให้ข้อมูลหญิง อายุ 32 ปี ประสบการณ์ที่ผ่านมา ทั้งด้านบวกและลบ ส่งผลต่อทัศนคติและระดับความมั่นใจในอนาคต

1.3 แรงจูงใจในการลงทุน แรงจูงใจหลักที่พบ ได้แก่ ความต้องการสร้างความมั่นคงทางการเงินในอนาคต การเก็บออมเพื่อเป้าหมายชีวิต และความต้องการ “ทดลอง” ลงทุนตามกระแสนิยม “ฉันลงทุนเพื่อเก็บเงินซื้อบ้านในอนาคต” ผู้ให้ข้อมูลชาย อายุ 30 ปี บางรายต้องการเรียนรู้วิธีบริหารเงินแบบคนรุ่นใหม่

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์บทบาทของการรับรู้ข้อมูล ความเข้าใจผลิตภัณฑ์ และอิทธิพลจากสื่อหรือบุคคลใกล้ชิดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุน ผลการวิเคราะห์พบว่า การตัดสินใจซื้อกองทุนของนักลงทุนรายย่อยได้รับอิทธิพลจาก 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้

2.1 การรับรู้ข้อมูล นักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เข้าใจง่าย เช่น การจัดอันดับกองทุน คะแนนดาว หรือบทวิเคราะห์สั้น ๆ ที่สรุปไว้ในแพลตฟอร์ม “ฉันอ่านสรุปใน Alipay ทุกวันก่อนซื้อกองทุน มันสั้น กระชับ เข้าใจง่าย” ผู้ให้ข้อมูลชาย อายุ 31 ปี

2.2 ความเข้าใจผลิตภัณฑ์ แม้ผู้ให้ข้อมูลบางรายจะมีความรู้พื้นฐาน เช่น การแยกประเภทกองทุน ความเสี่ยง และค่าธรรมเนียม แต่จำนวนมากระบุว่าไม่สามารถอธิบายนโยบายกองทุนได้ และเลือกลงทุนตามระบบหรือบุคคลที่ตนเชื่อถือ “ฉันไม่เข้าใจรายละเอียดกองทุน แค่เห็นมีดาวเยอะเลยเลือกลงทุน” ผู้ให้ข้อมูลหญิง อายุ 25 ปี

2.3 อิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิดและสื่อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน(KOLs), เพื่อนร่วมงาน และคนในครอบครัวมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะในกลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปี ที่นิยมติดตามผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน (KOL) ด้านการเงินในแอปอย่าง WeChat, Xiaohongshu และ Bilibili “ฉันดูคลิปจาก KOL คนหนึ่งใน Xiaohongshu แล้วก็เลือกตาม เพราะเขาแนะนำด้วยเหตุผล เข้าใจง่าย” – ผู้ให้ข้อมูลหญิง อายุ 27 ปี “ฉันเชื่อแฟน เพราะเขาลงทุนก่อน และใช้แพลตฟอร์มเดียวกัน” ผู้ให้ข้อมูลชาย อายุ 29 ปี

อภิปรายผล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่านักลงทุนรายย่อยในเมืองกุ้ยหลินเลือกลงทุนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Alipay และ Eastmoney โดยพิจารณาจากคะแนนดาว ผลตอบแทนย้อนหลัง และคำแนะนำอัตโนมัติ มากกว่าการอ่านเอกสารเชิงลึก ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Zhang & Xu (2021) ที่ชี้ว่า UI/UX ของแอปเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนพฤติกรรมการเลือกกองทุน นอกจากนี้ แรงจูงใจในการออมเพื่อเป้าหมายชีวิต เช่น สร้างบ้านหรือการเกษียณ พร้อมด้วยอิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิด ยังสอดคล้องกับ Sharma & Sharma (2023) ที่พบว่านักลงทุนรุ่นใหม่ในเอเชียใช้เป้าหมายชีวิตเป็นตัวกำหนดเป้าหมายทางการเงิน สอดคล้องกับแนวคิด Theory of Planned Behavior (TPB) ของ Ajzen (1991) โดยเฉพาะองค์ประกอบ “บรรทัดฐานทางสังคม” (subjective norms) และ “การรับรู้ความสามารถของตนเอง” (perceived behavioral control) ที่สะท้อนว่า นักลงทุนเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการใช้แพลตฟอร์ม แม้จะไม่มีความรู้เชิงลึก และมักได้รับอิทธิพลจากเพื่อนหรือผู้แนะนำในสื่อดิจิทัล เช่น KOLs ทั้งนี้ และสอดคล้องกับแนวคิด Information Processing Theory ซึ่งระบุว่าผู้บริโภคมีแนวโน้มเลือกข้อมูลที่ประมวลผลได้ง่ายและสอดคล้องกับความเชื่อเดิม (You et al., 2023) นอกจากนี้ พฤติกรรมดังกล่าวยังคล้ายกับผลการศึกษาของ ศิริวรรณ และคณะ (2565) ที่พบว่านักลงทุนไทยรุ่นใหม่มีแนวโน้มลงทุนตามข้อมูลในแอปพลิเคชันและคำแนะนำจากโซเชียลมีเดีย โดยไม่ได้วิเคราะห์รายละเอียดทางการเงินเชิงลึก

นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Li, Fu & Li (2024) พบว่า นักลงทุนในเมืองใหญ่ของจีนมีระดับความรู้ทางการเงินเชิงลึกมากกว่า ซึ่งช่วยให้สามารถประเมินความเสี่ยงและตัดสินใจเลือกกองทุนได้อย่างมีเหตุผลมากกว่านักลงทุนในเมืองรองอย่างกุ้ยหลิน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของพฤติกรรมการลงทุนระหว่างทั้งสองบริบทได้อย่างชัดเจน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่านักลงทุนรายย่อยในเมืองกุ้ยหลินนิยมใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Alipay และ Eastmoney ในการเลือกซื้อกองทุนตามข้อมูลที่ย่อยง่าย เช่น คะแนนดาวหรือผลตอบแทนย้อนหลัง สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยของ บุญญานันท์ วัฒนานุกร (2566) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมนักลงทุน Gen Y และ Gen Z ในกรุงเทพฯ พบว่ากลุ่มตัวอย่างนิยมใช้แอปพลิเคชันซื้อกองทุน เช่น SCB Easy และ Finnomena โดยเลือกกองทุนจากคำแนะนำในหน้าแอปและสื่อออนไลน์มากกว่าการศึกษาหนังสือชี้ชวน นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุพจน์ อาจแก้ว (2565) ยังสนับสนุนว่า แรงจูงใจจากเพื่อน ครอบครัว และสื่อออนไลน์เป็นปัจจัยสำคัญในการเริ่มต้นลงทุนของนักลงทุนรุ่นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับปรากฏการณ์การพึ่งพา KOLs หรือรีวิวในจีน กล่าวคือพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลของทั้งสองประเทศมีลักษณะคล้ายคลึงกันในแง่ของการพึ่งพาสื่อและบุคคลที่เชื่อถือได้แทนการวิเคราะห์เชิงลึกด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างบางประการเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะด้าน “ความเข้าใจผลิตภัณฑ์การเงิน” ที่ยังคงเป็นข้อจำกัดในบริบทจีน จากงานวิจัยนี้พบว่า นักลงทุนจีนส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายนโยบายกองทุนได้ แม้จะใช้แอปพลิเคชันเป็นประจำ ขณะที่งานวิจัยของ ภาคภูมิ เรืองจิตต์ (2564) ซึ่งศึกษานักลงทุนในเขตเมืองของไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลมาเกิน 1 ปี มีแนวโน้มเข้าใจค่าธรรมเนียม ความเสี่ยง และกลยุทธ์กองทุนได้ดีขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ติดตามรายการการเงินบน YouTube หรืออ่านบทความจากเว็บไซต์ Morningstar Thailand ความแตกต่างนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มข้นของการพัฒนาความรู้ทางการเงิน (financial literacy) ในสื่อไทย และการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเชิงลึกผ่านคอร์สออนไลน์หรือแคมเปญจากธนาคารและบริษัทหลักทรัพย์ ซึ่งยังไม่ชัดเจนในระดับท้องถิ่นของจีน เช่น เมืองกุ้ยหลิน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า นักลงทุนรายย่อยในเมืองกุ้ยหลินมีแนวโน้มเลือกกองทุนจากข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น ระบบจัดอันดับกองทุน การแนะนำจากแพลตฟอร์ม และประสบการณ์ส่วนตัวมากกว่าการวิเคราะห์เชิงลึก พฤติกรรมการลงทุนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เน้นความรวดเร็ว ความสะดวก และความน่าเชื่อถือของแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นสำคัญ ส่วนแรงจูงใจที่ผลักดันให้เกิดการลงทุน ได้แก่ ความต้องการวางแผนทางการเงินระยะยาว การเก็บออมเพื่อเป้าหมายเฉพาะ และการตอบสนองต่อกระแสสังคมที่ส่งเสริมการลงทุนในกองทุน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินของนักลงทุนมีความแตกต่างกัน บางรายเข้าใจเฉพาะข้อมูลพื้นฐาน เช่น ระดับความเสี่ยงหรือผลตอบแทนย้อนหลัง ขณะที่บางรายอาศัยข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ KOLs หรือได้รับคำแนะนำจากครอบครัวในการตัดสินใจลงทุน โดยไม่ได้ศึกษารายละเอียดของนโยบายกองทุนอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความน่าสนใจและความเชื่อมั่น ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนรายย่อยในยุคดิจิทัลอย่างเด่นชัด

งานวิจัยฉบับนี้แม้จะให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อยในเมืองกุ้ยหลิน แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพียง 15 ราย ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง จึงไม่สามารถสะท้อนลักษณะหรือพฤติกรรมของนักลงทุนรายย่อยทั้งหมดในพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม ทำให้ผลวิจัยเหมาะสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ภายใต้บริบทเฉพาะได้มากกว่าการสรุปภาพรวมเชิงประชากร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการพัฒนานโยบายการกำกับดูแลแพลตฟอร์มการเงินดิจิทัล เช่น Alipay, Tencent Finance ให้มีมาตรฐานด้านความโปร่งใสของข้อมูลกองทุน เช่น การแสดงผลตอบแทนย้อนหลัง ความเสี่ยง และค่าธรรมเนียมในรูปแบบที่ผู้ลงทุนเข้าใจง่าย เพื่อลดความเสี่ยงเชิงพฤติกรรม

1.2 รัฐบาลจีนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น CSRC (China Securities Regulatory Commission) ควรสนับสนุนการจัดทำ หลักสูตรความรู้ทางการเงินดิจิทัล (Digital Financial Literacy) ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น WeChat mini-programs, short video platforms (Douyin) เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ลงทุนรุ่นใหม่

1.3 ควรมีกลไกการตรวจสอบและขึ้นทะเบียน KOLs ด้านการเงินบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Bilibili, Weibo และ Xiaohongshu เพื่อควบคุมคุณภาพข้อมูล ป้องกันการให้คำแนะนำการลงทุนที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และสร้างระบบการให้คะแนนความน่าเชื่อถือของผู้ให้ข้อมูลด้านการลงทุน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาพฤติกรรมการเลือกกองทุนของนักลงทุนรายย่อยในเมืองระดับรองและชนบทของจีน เปรียบเทียบกับเมืองศูนย์กลาง (เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ เซินเจิ้น) เพื่อระบุช่องว่างด้านโครงสร้างพื้นฐานการเงินดิจิทัล

2.2 ศึกษาบทบาทของผู้มีอิทธิพลทางความคิด (Key Opinion Leaders: KOLs) ด้านการเงินในประเทศจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นใจในการลงทุน

2.3 ศึกษาระดับความสามารถในการกลั่นกรองข้อมูลของนักลงทุนรายย่อยจีนที่มีผลต่อคุณภาพการตัดสินใจลงทุน

เอกสารอ้างอิง

บุญญานันท์ วัฒนานุกร. (2566). พฤติกรรมและแรงจูงใจในการลงทุนของนักลงทุนรุ่นใหม่ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและนวัตกรรม,* 9(2), 45–60.

ภาคภูมิ เรืองจิตต์. (2564). ความรู้ทางการเงินและการใช้เทคโนโลยีในการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนรายย่อย. *วารสารวิจัยเศรษฐศาสตร์และการเงิน,* 12(3), 33–47.

ศิริวรรณ แสงเดือน และคณะ. (2565). พฤติกรรมการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนรายย่อยในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ,* 15(1), 45–58.

สุพจน์ อาจแก้ว. (2565). อิทธิพลของบุคคลใกล้ชิดต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมของนักลงทุนรุ่นใหม่ในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ,* 14(1), 22–39.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes,* 50(2), 179–211.

Chen, Y., & Hu, L. (2020). The impact of fintech on retail investor behavior in China. *Journal of Financial Innovation, 6*(1), 89–101.

Ding, H., Zhang, X., & Wu, Y. (2020). Consumer behavior on digital platforms: An empirical study based on case platforms. *Academic Journal of Business & Management, 6*(9), 191–203.

Li, X., & Wei, Z. (2022). Social media influencers and investor trust in digital fund platforms in China. *International Journal of Bank Marketing, 40*(6), 1112–1131.

Li, Y., Fu, R., & Li, J. (2024). Financial literacy and investment decision quality among urban Chinese investors. International Review of Economics & Finance, 92, 448–462.

OECD. (2016). OECD/INFE international survey of adult financial literacy competencies. OECD Publishing.

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2017). *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice* (10th ed.). Wolters Kluwer.

Qin, J. (2022). *Analysis of different types of investors based on Maslow's theory.* In Proceedings of the 2022 7th International Conference on Social Sciences and Economic Development (ICSSED) (pp. 1350–1354). Atlantis Press. https://doi.org/10.2991/aebmr.k.220405.225

Sharma, A., & Sharma, M. (2023). Financial planning behavior among young Asian investors: The role of life goals and digital financial tools. *Journal of Asian Finance, Economics and Business, 10*(2), 71–82.

You, J., Liu, X., & Wang, H. (2023). *Digital finance platforms and investment decision-making among young Chinese investors*. Asian Journal of Finance & Economics, 14(2), 110–128.

Zhang, Y., & Xu, D. (2021). User interface and mutual fund selection behavior on Chinese platforms. *Journal of Fintech Behavior, 8*(2), 123–136.

Zhou, S., & Liu, X. (2022). Internet postings and investor herd behavior: Evidence from China's open-end fund market. Humanities and Social Sciences Communications, 9, 441.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 216 - 227 ISSN 2985-2137 (Online)

Buddhist Educational Administration Principles: Integrating principles, concepts, and theories in the Dharma to develop a comprehensive education system in the 21st century

Phramaha Keattisak Kittipalo [1*] and Eakkaluk pengprom [2]

[1] Office of the Area General Buddhist Education 3

[2] Educational Administration, Pitchayabunditcollege

[*] Corresponding author. E-mail: ricetree2563@gmail.com Tel. 0909444896

ABSTRACT

This academic article aims to explore and analyze the principles, concepts, and theories underlying educational administration based on Buddhist teachings—referred to as "Buddhist Educational Administration Principles." It emphasizes the integration of five core groups of Buddhist doctrines: (1) the Threefold Training (Sila, Samadhi, and Panna), (2) the Noble Eightfold Path, (3) the Four Divine Abodes (Brahmavihara), (4) the Four Bases of Social Harmony (Sangahavatthu), and (5) the Principle of Self-Reliance. These principles are synthesized to develop an education system that fosters a holistic balance of knowledge, competence, and ethical values in learners and educators in the 21st century. The article further presents a comparative analysis between Buddhist perspectives and system theory, highlighting the structural and procedural alignments that can be practically applied to school administration. This integration supports moral development, enhances organizational relationships, and empowers individuals to become self-reliant addressing the ethical and spiritual challenges faced by modern education systems.

Keywords: Buddhist Educational Administration principles, Buddhist principles, Educational Integration, Systems Theory

Received 8 November 2025; **Revised** 22 November 2025; **Accepted** 2 December 2025

หลักพุทธบริหารการศึกษา: การบูรณาการหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในหลักธรรมเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21

พระมหาเกียรติศักดิ์ กิตฺติปาโล [1*] และ เอกลักษณ์ เพ็งพรหม [2]

[1] สำนักเขตการศึกษาปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

[2] สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

* Corresponding author. E-mail: ricetree2563@gmail.com โทรศัพท์ 0909444896

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาตามแนวทางพุทธธรรม ซึ่งเรียกรวมว่า “หลักพุทธบริหารการศึกษา” โดยเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ไตรสิกขา 2) อริยมรรคมีองค์ 8 3) พรหมวิหาร 4 4) สังคหวัตถุ 4 และ 5) หลักการพึ่งตนเอง เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่เน้นความสมดุลระหว่างความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 โดยบทความนำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างแนวคิดทางพุทธธรรมกับทฤษฎีเชิงระบบ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องเชิงโครงสร้างและกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงในการบริหารสถานศึกษา ทั้งในด้านการพัฒนาศีลธรรม ความสัมพันธ์ในองค์กร และการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนและบุคลากรให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน อันเป็นการตอบโจทย์ต่อความท้าทายของระบบการศึกษาในยุคปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับวิกฤตทางจิตวิญญาณและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: หลักพุทธบริหารการศึกษา, หลักธรรม, การบูรณาการ, ทฤษฎีเชิงระบบ

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

พุทธศาสนาเป็นระบบความรู้ที่มีพัฒนาการยาวนาน และได้รับการยอมรับว่าเป็นศาสตร์แห่งการพัฒนามนุษย์ที่ลึกซึ้งทั้งในมิติของจิตใจ ปัญญา และพฤติกรรม โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษา พุทธศาสนาได้วางรากฐานของการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ ผ่านหลักธรรมที่ส่งเสริมความมีสติ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการดำรงชีวิตอย่างมีความหมาย หลักธรรมในพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นแนวทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวันเท่านั้น หากยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนา “มนุษย์ทั้งระบบ” อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ มิได้เน้นเฉพาะการสอนให้รู้หนังสือหรือมีทักษะวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการปลูกฝังคุณธรรม ความสัมพันธ์ที่ดี การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และการเจริญเติบโตภายในอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ พุทธธรรมเสนอให้เห็นว่าการศึกษาในมุมมองของพระพุทธศาสนา คือระบบการพัฒนาชีวิตที่ดำเนินไปตามแนวทางของมรรค ซึ่งเป็นระบบองค์รวมที่ผสานศีล สมาธิ และปัญญาไว้อย่างเป็นเอกภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552) หลักพุทธธรรมจึงยังคงมีศักยภาพในการประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกำลังเผชิญกับความซับซ้อนทางสังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณที่ทวีความเข้มข้นขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม แม้ระบบการศึกษาในปัจจุบันจะมีพัฒนาการด้านโครงสร้าง หลักสูตร และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า แต่กลับประสบกับความท้าทายด้านคุณภาพของการบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ภายในองค์กร และจริยธรรมของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการศึกษา ปัญหาความขัดแย้งระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง หรือแม้แต่ในระดับนโยบาย ล้วนสะท้อนถึง “ช่องว่างเชิงจริยธรรมและจิตวิญญาณ” ที่ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ยังมิอาจเติมเต็มได้ทั้งหมด จากงานศึกษาของ พระวัชระ สัวโร และคณะ (2562) พบว่า ความขัดแย้งภายในสถานศึกษายังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และกลยุทธ์ที่นำมาจัดการความขัดแย้งโดยทั่วไปยังเน้นเครื่องมือทางเทคนิคมากกว่าหลักธรรมทางพุทธศาสนา อันเป็นมิติที่สามารถเสริมสร้างความสงบ ความเข้าใจ และความร่วมมือได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่ พระลิขิต ฐานิสฺสโร และคณะ (2566) ได้เสนอว่าการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนซึ่งถือเป็นหัวใจของการศึกษาระดับพื้นฐาน จำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่ลึกซึ้งกว่ากรอบงานปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

หลักธรรมที่เอื้อต่อการเคารพ เข้าใจ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ความท้าทายเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาระบบการศึกษาสมัยใหม่จำเป็นต้องหันกลับมาใช้ “พลังจากหลักธรรม” เพื่อเสริมสร้างสมดุลระหว่างความรู้ ทักษะ และจริยธรรมที่แท้จริง

จากบริบทของความเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนในระบบการศึกษาในปัจจุบัน แนวทาง “หลักพุทธบริหารการศึกษา” จึงถูกเสนอขึ้นเพื่อเป็นแนวคิดทางเลือกที่บูรณาการธรรมะจากพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักธรรมสำคัญ 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) ไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัย ความตั้งมั่น และการรู้เท่าทันตนเองในการดำรงตนทั้งในฐานะผู้บริหาร ครู และผู้เรียน (2) อริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีสัมมาทิฏฐิและสัมมาวาจา ช่วยกำหนดทิศทางของชีวิตและการทำงานให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์และมีเป้าหมาย (3) พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นหลักธรรมแห่งความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างลึกซึ้งและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล (4) สังคหวัตถุ 4 ซึ่งได้แก่ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการสร้างความสามัคคีในองค์กร และ (5) หลักการพึ่งตนเอง อันเป็นรากฐานของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามแนวพุทธ ซึ่งมุ่งเน้นการฝึกตนให้เข้มแข็งทั้งกาย วาจา และใจ เพื่อเป็นฐานในการพึ่งพาตนและช่วยเหลือผู้อื่นอย่างไม่เบียดเบียน หลักธรรมทั้งห้านี้จึงไม่ได้เป็นเพียงหลักคำสอนในเชิงศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดด้านจริยธรรม พฤติกรรม และความสัมพันธ์ที่มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน

จากเหตุผลข้างต้น แนวคิดเรื่อง “หลักพุทธบริหารการศึกษา” จึงมิใช่เพียงการรวบรวมหลักธรรมมาใช้ในลักษณะเชิงศีลธรรมเท่านั้น หากแต่เป็นความพยายามในการออกแบบระบบบริหารการศึกษาที่ตอบโจทย์ทั้งในระดับโครงสร้างองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม บทความนี้จึงมุ่งศึกษาระบบคิดและการบูรณาการหลักธรรมทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ ไตรสิกขา อริยมรรคมีองค์ 8 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 และหลักการพึ่งตนเอง เพื่อสร้าง “กรอบแนวคิดด้านบริหารการศึกษาเชิงพุทธ” ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาที่สมดุลระหว่าง “ความรู้ ความสามารถ และความดีงาม” ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

การบูรณาการหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในหลักพุทธบริหารการศึกษา

หลักพุทธบริหารการศึกษาเป็นการนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดการและพัฒนาระบบการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาองค์รวมของผู้เรียน บุคลากร และสถาบันในทุกมิติ ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบุคคลในองค์กรการศึกษา หลักการสำคัญเหล่านี้มีพื้นฐานจากแนวคิดและทฤษฎีสำคัญในพระพุทธศาสนา ดังนี้

1. หลัก ไตรสิกขา

ไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของบุคคลและสภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา ผ่านการพัฒนาด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา ดังนี้

ด้านศีล เน้นความประพฤติและวินัย เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยในชุมชนการศึกษา เช่น การกำหนดกฎระเบียบและการส่งเสริมคุณธรรม

ด้านสมาธิ มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจให้มีสมาธิและความมั่นคง การนำสมาธิมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจที่พร้อมต่อการรับความรู้

ด้านปัญญา เป็นกระบวนการพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์และความเข้าใจในเหตุและผล สามารถนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรที่กระตุ้นการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ (พระครูภัทรจิตตาภรณ์, 2565)

ไตรสิกขานี้ปรากฏใน ทุติยสิกขัตตยสูตร พระไตรปิฎก เล่มที่ 20 ข้อที่ 91 พระพุทธเจ้าตรัสว่า

"ภิกษุทั้งหลาย สิกขา ๓ ประการนี้ คือ อธิสีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา" (องฺ. ติก. 20/91/319 (ไทย มจร.)) การปฏิบัติตามไตรสิกขานี้ถือเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ ซึ่งนำไปสู่ความสมดุลและความเจริญงอกงามในชีวิต

การบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขา เป็นแนวคิดที่มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฏฐิ คือ ทรัพยากรทางการบริหารทุกๆ ด้านและสร้างสัมมาทิฏฐิให้เกิดขึ้นก่อน

2. กระบวนการฝึกตามหลักของไตรสิกขา คือ การเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขา การสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3. วัดและประเมินผลการใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนไปด้วยพร้อมกัน (ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, 2561)

รูปแบบของไตรลิกขา จึงประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยแห่งสัมมาทิฏฐิหรือบุพภาคของการศึกษา
2. กระบวนการฝึกตามหลักของไตรสิกขา
3. วัดและประเมินผลการใช้ไตรสิกขาในการบริหารจัดการศึกษา

จากหลักการและแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารทุกๆ ด้าน ได้แก่บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials)การบริหารจัดการ (Management) และแรงจูงใจ (Motivations) ที่เป็นส่วนเริ่มต้นและเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานขององค์การ

2. กระบวนการ (Process) คือ การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ใน การดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เนื่องจากในกระบวนการจะมีระบบย่อย ๆ รวมกันอยู่หลายระบบครบ วงจร ตั้งแต่การบริหาร การจัดการ การนิเทศการวัดและการประเมินผล การติดตามตรวจสอบเป็นต้น เพื่อให้ปัจจัยทั้งหลายเข้าไปสู่กระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลลัพธ์ (Product or Output) เป็นผลที่เกิดจากกระบวนการของการนำเอาปัจจัยมาปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. ผลกระทบ (Outcome or Impact) เป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ คาดไว้หรือไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นก็ได้

การเปรียบเทียบการใช้หลักไตรสิกขาและทฤษฎีเชิงระบบในการบริหารการศึกษา สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

1.1 หลักไตรสิกขาในบริหารการศึกษา

พื้นฐานแนวคิด คือ เน้นการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวมตามหลักพุทธธรรม 3 ประการ (Kittipat Srichai & Montree Wongsaphan, 2022) ดังนี้

1. ศีล (Morality) ได้แก่ การควบคุมกายและวาจา
2. สมาธิ (Concentration) ได้แก่ การฝึกจิตให้มีสมาธิ
3. ปัญญา (Wisdom) ได้แก่ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

กระบวนการบริหาร คือ เน้นขั้นตอนและวิธีการอย่างเป็นระบบในการพัฒนาไตรสิกขา (Phrakruwirojkanchanakhet et al., 2021) ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สร้างสัมมาทิฏฐิและเตรียมทรัพยากรให้พร้อม
2. กระบวนการ ได้แก่ ใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. ผลลัพธ์ ได้แก่ ผู้เรียนพัฒนาทั้งกาย ศีล จิตใจ และปัญญา
4. ผลกระทบ ได้แก่ ชุมชนหรือองค์กรได้รับประโยชน์จากสมาชิกที่มีคุณธรรม

1.2 ทฤษฎีเชิงระบบในบริหารการศึกษา

พื้นฐานแนวคิด คือ มององค์กรการศึกษาเป็นระบบที่มีส่วนสัมพันธ์กัน 4 องค์ประกอบ45 คือ

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์
2. กระบวนการ (Process) ได้แก่ การแปลงปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิตผ่านระบบย่อย
3. ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
4. ผลกระทบ (Impact) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบเชิงหลักการระหว่างหลักไตรสิกขาและทฤษฎีเชิงระบบ

เกณฑ์เปรียบเทียบ	หลักไตรสิกขา	ทฤษฎีเชิงระบบ
เป้าหมายหลัก	พัฒนาคุณภาพมนุษย์แบบองค์รวม	บรรลุเป้าหมายองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ
กระบวนการบริหาร	เน้นการฝึกปฏิบัติและวิปัสสนา	เน้นการควบคุมกระบวนการทำงาน
การวัดผล	วัดทั้งผลลัพธ์ผู้เรียนและชุมชน	วัดผลผลิตและประสิทธิภาพระบบ
จุดเด่น	สร้างความสมดุลระหว่างปัญญาและจริยธรรม	มองภาพรวมระบบครบวงจร
ข้อจำกัด	ต้องการเวลาและความต่อเนื่อง	อาจละเลยมิติด้านจิตวิญญาณ

1.3 การประยุกต์ใช้ร่วมกัน

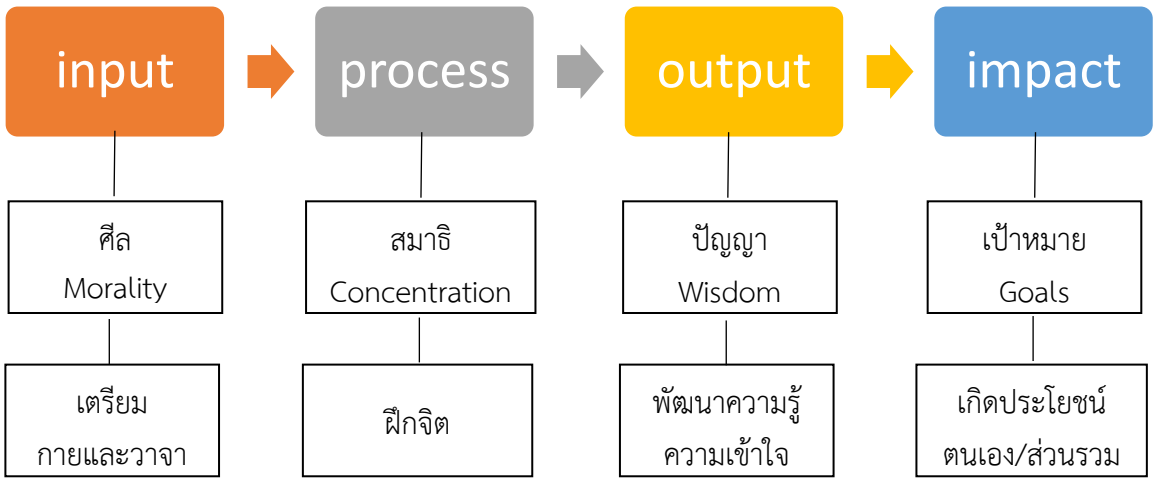
แนวคิดทั้งสอง เป็นแนวทางสามารถบูรณาการร่วมกันได้ โดยมีแนวทางดังนี้

- ใช้ทฤษฎีเชิงระบบเป็นกรอบโครงสร้างการทำงาน
- นำหลักไตรสิกขามาเสริมในกระบวนการพัฒนาบุคลากร
- ออกแบบระบบประเมินผลที่รวมทั้งมิติเชิงปริมาณและคุณภาพ

จากการวิเคราะห์ พบว่า หลักไตรสิกขาให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจและปัญญา ในขณะที่ทฤษฎีเชิงระบบเน้นการทำงานเป็นขั้นตอนแบบมีโครงสร้างชัดเจน การผสานทั้งสองแนวทางจะช่วยสร้างระบบการศึกษาที่สมดุลระหว่างประสิทธิภาพการบริหารและคุณค่าทางจริยธรรม

ผลการเปรียบเทียบ การใช้หลักไตรสิกขาและทฤษฎีเชิงระบบในการบริหารการศึกษา พบว่า มีความ คล้ายกัน 3 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรการบริหาร ด้านการนำทรัพยากรทางการบริหารมาในการดำเนินงาน ร่วมกันอย่างเป็นระบบ และ ด้านเกิดจากกระบวนการนำเอาปัจจัยมาปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตาม เป้าหมายที่กำหนด ส่วนด้านผลเกิดขึ้นภายหลังจากผลลัพธ์มีความต่างกัน จะเห็นได้ว่าแนวคิดการบริหาร การศึกษาตามหลักไตรสิกขากับแนวคิดตามทฤษฎีเชิงระบบ ถึงแม้ว่าจะเกิดขึ้นในยุคสมัยที่ต่างกันแต่ก็เป็น ความสอดคล้องกันที่ลงตัวหากได้นำหลักไตรสิกขาในหลักคำสอนของพระพุทธมาบูรณาการกับแนวคิดใน ทฤษฎีเชิงระบบซึ่งเป็นวิทยาการสมัยใหม่ ให้เป็นรูปแบบการบริหารการศึกษาโดยใช้หลักของไตรสิกขา บูรณาการแล้วจะเป็นรูปแบบที่มีความสมบูรณ์ และเป็นเครื่องมือที่ทรงคุณค่าเพื่อใช้ในการบริหาร การศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, 2561)

จากแนวคิดและผลการเปรียบเทียบดังกล่าว จึงเขียนเป็นรูปแบบ (Model) ของระบบการบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการของระบบการบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขา

2. หลักอริยมรรคมีองค์ 8

หลักอริยมรรคมีองค์ 8 คือ ปฏิปทาสายกลางที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้วด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำดวงตาให้เกิด ทำญาณให้เกิด ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน (วิ.ม. 4/13/16 (ฉบับฉบับหลวง)) ประกอบด้วย คือ 1) สัมมาทิฏฐิ (ปัญญาอันเห็นชอบ) 2) สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) 3) สัมมาวาจา (การเจรจาชอบ) 4) สัมมากัมมันตะ (การงานชอบ) 5) สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีพชอบ) 6) สัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ) 7) สัมมาสติ (ความรำลึกชอบ) และ 8) สัมมาสมาธิ (ความตั้งใจมั่นชอบ) (อภิ.วิ. 35/569/324 (ฉบับฉบับหลวง))

อริยมรรคประกอบด้วยองค์ 8 นี้ เป็นมรรค เป็นปฏิปทาหรือแนวทางปฏิบัติในการบรรลุวัตถุประสงค์ 15 อย่าง คือ เพื่อกระทำนิพพานให้แจ้ง เพื่อกระทำอรหัตให้แจ้ง เพื่อละราคะ โทสะ โมหะ เพื่อกำหนดรู้ทุกข์ เพื่อกระทำความโล่งใจให้แจ้ง เพื่อกระทำความโล่งใจอย่างยิ่งนั้นให้แจ้ง เพื่อกำหนดรู้ เวทนา 3 อย่างเพื่อละอาสวะ เพื่อละอวิชชา เพื่อละตัณหา เพื่อละโอฆะ เพื่อละอุปาทาน เพื่อกำหนดรู้ภพ เพื่อกำหนดรู้สภาพทุกข์ เพื่อกำหนดรู้สักกายะ (สำ.สฬา. 18/497-512/287-295 (ฉบับฉบับหลวง))

อริยมรรคนี้ เกิดขึ้นได้ตามลำดับแต่ละมรรค คือ สัมมาทิฐิด้วยอรรถว่าเห็น เป็นมรรคย่อมเกิด, สัมมา สังกัปปะด้วยอรรถว่าดำริ เป็นมรรคย่อมเกิด, สัมมาวาจาด้วยอรรถว่ากำหนด เป็น มรรคย่อมเกิด, สัมมากัมมันตะด้วยอรรถว่าเป็นสมุฏฐาน เป็น มรรคย่อมเกิด, สัมมาอาชีวะด้วยอรรถว่าผ่องแผ้ว เป็น มรรคย่อมเกิด, สัมมาวายามะ ด้วยอรรถว่าประคองไว้ เป็นมรรคย่อมเกิด, สัมมาสติด้วยอรรถว่าตั้งมั่น เป็น มรรคย่อมเกิด, สัมมาสมาธิด้วยอรรถว่าไม่ฟุ้งซ่าน เป็น มรรคย่อมเกิด (ขุ.ป. 31/535/314 (ฉบับฉบับหลวง))

เมื่อบุคคลนั้นเจริญอัฏฐังคิกมรรค (มรรค 8) อันประเสริฐนี้อยู่อย่างนี้ ชื่อว่ามีสติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 ถึงความเจริญบริบูรณ์ บุคคลนั้นย่อมมีธรรมทั้งสอง คือสมถะและวิปัสสนาคู่เคียงกันเป็นไป เขาชื่อว่ากำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง ละธรรมที่ควรละด้วยปัญญาอันยิ่ง เจริญธรรมที่ควรเจริญด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำให้แจ้งธรรมที่ควรทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่ง (ม.อุ. 14/829/450-451 (ฉบับฉบับหลวง))

การนำองค์ประกอบ เช่น สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ไปใช้ในการบริหารการศึกษาอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการบริหารการศึกษา เช่น สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบ) การส่งเสริมความคิดที่ถูกต้องและมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในทางที่สร้างสรรค์ สัมมาวาจา (วาจาชอบ) การพัฒนาการสื่อสารในองค์กรให้โปร่งใสและปราศจากความขัดแย้ง สัมมาสติ (ความระลึกรู้ชอบ) การสร้างกิจกรรมที่ฝึกฝนการมีสติ เช่น การจัดทำสมาธิบำบัดในโรงเรียน สัมมาสมาธิ (สมาธิชอบ) การปลูกฝังให้บุคลากรและผู้เรียนมีจิตใจที่สงบมั่นคงเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3. หลักพรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 หรือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ ประกอบด้วย 1) เมตตา คือความรักใคร่ ปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) กรุณา คือความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้ที่ประสบทุกข์ 3) มุทิตา คือความยินดีในความสุขและความสำเร็จของผู้อื่น 4) อุเบกขา คือการวางใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียง

ใน เมตตสูตร พระไตรปิฎกเล่มที่ 19 พระพุทธเจ้าตรัสถึงการแผ่เมตตาไปในทิศต่าง ๆ ว่า "จงมีใจประกอบด้วยอุเบกขา แผ่ไปตลอดทิศที่ 1 อยู่เถิด..." (สำ.ม. 19/570-600/140-146 (ฉบับฉบับหลวง))

พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและความสงบสุขในสังคม สามารถนำมาใช้ในบริบทการศึกษาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร โดยแบ่งการปฏิบัติตามหลัก 4 ข้อ ได้แก่

เมตตา หมายถึง ความใส่ใจต่อความเป็นอยู่ของบุคลากรและผู้เรียน เช่น การให้การดูแลและสนับสนุนอย่างเท่าเทียมกัน การที่ผู้บริหารมีใจรักลูกน้อง แสดงออกถึงความหวังดีต่อผู้ร่วมงาน และมุ่งสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในองค์กร

กรุณา คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ความช่วยเหลือในยามที่ผู้อื่นเดือดร้อนหรือมีปัญหา โดยไม่ซ้ำเติมหรือทำให้รู้สึกต่ำต้อย ซึ่งถือเป็นคุณธรรมของผู้บริหารในการประคับประคองทีมงานให้เติบโตอย่างมีพลังใจ

มุทิตา คือ การพลอยยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น เช่น ยินดีกับผลงานของเพื่อนร่วมงาน สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงศักยภาพโดยไม่อิจฉาริษยา

อุเบกขา คือ ความเป็นกลางทางอารมณ์ ใช้เหตุผลเป็นหลัก ไร้อคติ ไม่เลือกปฏิบัติ ผู้บริหารที่วางตนด้วยอุเบกขาในสถานการณ์ที่ขัดแย้งจะช่วยลดความตึงเครียดและสร้างความเป็นธรรมในองค์กร (พระมหารักศักดิ์ ปญฺญาวุฑฺโฒ, 2566, น. 100-117)

โดยหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) นี้ เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธธรรม โดยมีผลเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงาน ได้แก่ เมตตา ใช้การสื่อสารทีสร้างแรงบันดาลใจและให้คำแนะนำด้วยน้ำเสียงกัลยาณมิตรระหว่างนิเทศงาน กรุณา ส่งเสริมการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยไม่ซ้ำเติม มุทิตา พลอยยินดีเมื่อผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จ ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเชิงบวก และ อุเบกขา รักษาความเป็นกลางเมื่อเกิดปัญหา เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ

ความสัมพันธ์กับหลักพุทธบริหารการศึกษา เป็นการสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา การปฏิบัติพรหมวิหาร 4 ช่วยเสริมการพัฒนาศีล (จริยธรรม) และสมาธิ (จิตใจ) ของผู้บริหาร โดยเสริมหลักอริยมรรค ได้แก่ การใช้เมตตาแทนการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับองค์ประกอบจริยธรรมของอริยมรรค

2. การแก้ไขความขัดแย้งและสร้างความสามัคคี ได้แก่ พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ช่วยสลายความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีในสังคม โดยเน้นการกระทำาทางกาย วาจา และใจ

ความสัมพันธ์กับหลักพุทธบริหารการศึกษา เป็นการสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 การใช้ปิยวาจา (คำพูดไพเราะ) และอัตถจริยา (การสงเคราะห์) ในการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก โดยเสริมหลักการพึ่งตนเอง ได้แก่ การสร้างความมั่นคงทางจิตใจผ่านการปฏิบัติพรหมวิหาร 4 ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีความสุขในการทำงาน(นวรัตน์ ไวชมภู และ รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ, 2560)

3. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร ได้แก่ พรหมวิหาร 4 ถือเป็นคู่มือสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร โดยเน้นการเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม

ความสัมพันธ์กับหลักพุทธบริหารการศึกษา เป็นการสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา การพัฒนาปัญญา (วิสัยทัศน์) ผ่านการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ในการวางแผนงาน โดยเสริมหลักอริยมรรค ได้แก่ การใช้กรุณาแทนการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับองค์ประกอบจริยธรรมของอริยมรรค (ประดิษฐ์ เศษถา และคณะ, 2567)

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์เชิงระบบของหลักพรหมวิหาร 4 ที่มีผลกระทบหลักพุทธบริหารการศึกษา

หลักธรรม	ผลกระทบต่อหลักพุทธบริหารการศึกษา
พรหมวิหาร 4	- สร้างความสัมพันธ์เชิงบวกผ่านการสื่อสารและแก้ไขปัญหา - ส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญาในกรอบไตรสิกขา - บูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในการสร้างความสามัคคี

สรุปความว่า ความสัมพันธ์เชิงระบบของหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธธรรม โดยหลักพรหมวิหาร 4 เป็นเครื่องมือเสริมที่ช่วยผู้บริหารการศึกษาประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในบริบทการบริหารบุคลากรและแก้ไขปัญหาเชิงระบบ หลักพรหมวิหาร 4 สามารถใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งในสถานศึกษา สร้างความสามัคคีในหมู่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาทักษะของผู้บริหารการศึกษา ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา และสามารถเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทไทย

4. หลักสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา (อง.ติก. 11/210/170 (ไทย มจร.)) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในกระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในองค์กรทางการศึกษา โดยมีความหมายและการนำไปใช้ดังนี้

1) ทาน (การให้) ทานในบริบทของพุทธบริหารการศึกษา มิได้จำกัดเพียงการให้สิ่งของหรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงการให้โอกาส การสนับสนุนทรัพยากรทางการเรียนรู้ การให้คำปรึกษาอย่างจริงใจ และการยกย่องบุคลากรในที่สาธารณะ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีธรรมแห่งทานจะจัดให้มีสวัสดิการที่เหมาะสม ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู รับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากร ตลอดจนมอบหมายงานสำคัญเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

2) ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) การใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ และเสริมพลังใจ เป็นหัวใจของการสื่อสารของผู้บริหารที่มีพรหมวิหาร ปิยวาจาไม่เพียงเป็นการพูดให้ “ไพเราะหู” แต่ยังต้องประกอบด้วยความจริงใจและเจตนาดี เช่น การกล่าวชมเชยด้วยคำสุภาพทั้งต่อหน้าและลับหลัง การตักเตือนด้วยถ้อยคำที่มีเมตตา และการใช้คำพูดที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร

3) อัตถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) การกระทำที่ก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์แก่ผู้อื่นคือหัวใจของอัตถจริยา ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการเสียสละ ลงมือทำ และส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับชุมชน หรือการเปิดโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางบริการความรู้แก่ชุมชน การกระทำเหล่านี้ไม่เพียงเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี แต่ยังช่วยปลูกฝังแนวคิด “ให้ก่อนรับ” แก่ผู้เรียนด้วย

4) สมานัตตตา (ความเสมอภาค) ความเสมอภาคในองค์กรเป็นรากฐานของความไว้วางใจและความร่วมมือ ผู้บริหารที่ยึดหลักสมานัตตตาจะเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพอย่างเสมอภาค ทั้งนี้ยังรวมถึงการกระจายงานอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการยอมรับในคุณค่าของทุกบทบาทหน้าที่อย่างเท่าเทียม (นภา ชาลี และคณะ, 2565)

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในพุทธบริหารการศึกษาจะช่วยสร้างระบบการศึกษาที่เน้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและศิษย์ เสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ผสมผสานคุณธรรมกับวิชาการ โดยใช้ “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นแกนกลางของการพัฒนาองค์กร ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน การส่งเสริมความเท่าเทียมในห้องเรียน และการสื่อสารด้วยภาษาที่ก่อให้เกิดพลังบวกทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม

จากผลการศึกษาเชิงประจักษ์ในพื้นที่เขตการศึกษา พบว่า การบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ส่งผลต่อคุณภาพองค์กรในด้านความสัมพันธ์และความสามัคคีอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในหมวด “ปิยวาจา” ซึ่งได้รับการประเมินในระดับสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า หลักธรรมนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษายุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม

5. หลักการพึ่งตนเอง

หลักการพึ่งตนเอง (Self-Reliance in Buddhism) หลักการพึ่งตนเองในพุทธศาสนา มีรากฐานอยู่บนคำสอนสำคัญของพระพุทธเจ้า ที่ปรากฏใน ธรรมบท พระไตรปิฎก เล่มที่ 25 มีใจความว่า “อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ” แปลว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน” (ขุ.ธ. /25/160/82 (ไทย มจร.))

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บุคคลต้องพึ่งพาตนเองในการฝึกฝนตน พัฒนาชีวิต ไม่หลงรอคอยความช่วยเหลือจากผู้อื่น ซึ่งตรงกับแนวคิดด้าน การพัฒนาศักยภาพภายใน (inner potential) ในการศึกษายุคใหม่ โดยเน้นการให้ผู้เรียน/บุคลากรมีวินัย ตระหนักรู้ และพัฒนาตนด้วยตนเองอย่างมีเป้าหมาย

การพึ่งตนเองเป็นหลักสำคัญในพุทธบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้นให้บุคคลพัฒนาความสามารถและ ทักษะในการจัดการชีวิตของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นเกินความจำเป็น แนวคิดนี้ไม่ได้หมายถึงการปฏิเสธความช่วยเหลือจากผู้อื่น แต่เน้นให้เรามีความมั่นคงในตนเองและสามารถรับผิดชอบชีวิตของตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ องค์ประกอบที่สำคัญของการพึ่งตนเอง มีดังนี้

การมีสติ คือ การพึ่งตนเองเริ่มจากการมีสติเพื่อรับรู้สถานการณ์ปัจจุบันและมองหาทางแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ

การคิดวิเคราะห์ คือ บุคคลต้องพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์และมองหาทางออกที่เหมาะสมเมื่อเผชิญปัญหา

การจัดการตนเอง คือ การวางแผนชีวิต การจัดลำดับความสำคัญ และการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อก้าวไปข้างหน้า

ความมั่นใจในตนเอง คือ การพึ่งตนเองต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตัวเองในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เรียนรู้ที่จะปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างต่อเนื่อง

ประโยชน์ของการพึ่งตนเอง มีหลายด้านด้วยกัน คือ

- เพิ่มความมั่นใจและอิสระในการดำเนินชีวิต
- ลดความเครียดจากการพึ่งพาผู้อื่นมากเกินไป
- สร้างความยั่งยืนในการพัฒนาตนเองและอาชีพ
- ส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อพึ่งตนเองได้สำเร็จ

การพึ่งตนเองเป็นทักษะที่ส่งเสริมให้คนเข้าถึงศักยภาพของตัวเองและสร้างชีวิตที่มีความสมบูรณ์และความสุขอย่างยั่งยืน หลักการพึ่งตนเองและหลักพุทธบริหารการศึกษามีความเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง โดยทั้งสองเน้นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสามารถในการจัดการตนเองและสร้างสังคมที่ยั่งยืนผ่านการศึกษา

การพึ่งตนเองในพุทธศาสนาคือการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และการพัฒนาความสามารถในการเผชิญ ปัญหาในชีวิตโดยไม่พึ่งพาผู้อื่นเกินความจำเป็น หลักนี้ไม่ได้หมายถึงการปฏิเสธความช่วยเหลือ แต่เน้นให้แต่ละคนพึ่งพาตัวเองในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความมั่นคงและความยั่งยืนในชีวิต มีรายละเอียดดังนี้

แนวทางสำคัญของการพึ่งตนเอง คือ

- การมีสติและสมาธิ เพื่อการรับรู้สถานการณ์ปัจจุบันอย่างรอบคอบ
- การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ด้วยปัญญาที่มีรากฐานจากความเข้าใจชีวิต
- การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเรียนรู้และปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ความสัมพันธ์กับหลักพุทธบริหารการศึกษา โดยหลักพุทธบริหารการศึกษาใช้แนวคิดพึ่งตนเองเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญในการจัดการระบบการศึกษา โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณสมบัติของบุคคลในหลายด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพบุคคล การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักพึ่งพาตัวเองช่วยให้เกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง และกล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง ระบบการศึกษาที่เน้นการพึ่งตนเองนี้มุ่งสร้างบุคลากรที่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และทำงานได้อย่างอิสระ

2. การบูรณาการไตรสิกขา ศีล สมาธิ และปัญญาในหลักไตรสิกขาถูกนำมาใช้เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุล โดยเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความมีวินัย (ศีล) สร้างความสงบในจิตใจ (สมาธิ) และเพิ่มความสามารถในการเข้าใจความจริง (ปัญญา) เพื่อเป็นพื้นฐานของการพึ่งตนเอง

3. การบริหารจัดการองค์กรการศึกษา ระบบการศึกษาที่ยึดหลักพุทธบริหารต้องส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร รวมถึงครูและผู้บริหาร รู้จักพึ่งพาตัวเองในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองไปพร้อมกับองค์กร

4. การสร้างสังคมที่เข้มแข็ง เมื่อผู้เรียนและบุคลากรในระบบการศึกษารู้จักพึ่งพาตนเอง พวกเขาย่อมมีศักยภาพที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคม นำไปสู่ความเข้มแข็งทั้งในระดับบุคคลและสังคมโดยรวม

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของหลักการพึ่งตนเองถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของพุทธบริหารการศึกษาเพราะช่วยสร้างบุคคลที่มีความสามารถในการจัดการชีวิตตนเองอย่างมั่นคงและมีจริยธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลดีต่อบุคคลเท่านั้น แต่ยังสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ความสัมพันธ์ระหว่าง หลักการพึ่งพาตนเองกับพุทธบริหารการศึกษาหลักการพึ่งพาตนเองมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนและประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา โดยสัมพันธ์กับหลักพุทธบริหารการศึกษาผ่านกรอบต่อไปนี้

1. การพัฒนาศีล (จริยธรรม) และสมาธิ (จิตใจ)

การพึ่งตนเอง ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ปัญหาเชิงจริยธรรมด้วยตนเอง เช่น การไม่ลอกผลงานผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ “ศีล” ในกรอบของไตรสิกขา

การฝึกสมาธิ ได้แก่ ผ่านการควบคุมตนเองในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และการวางแผนการใช้เงิน ช่วยเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนรู้

2. การบูรณาการกับหลักอริยมรรคมีองค์ 8

สัมมาทิฏฐิ (ความเข้าใจที่ถูกต้อง) การมีความรู้และทัศนคติต่อการพึ่งตนเองช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

สัมมาสังกัปปะ (ความคิดที่ถูกต้อง) การมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง สอดคล้องกับการวางแผนชีวิตอย่างมีเป้าหมาย

3. การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้บริหารและผู้เรียน

หลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ใช้เป็นเครื่องมือสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพึ่งตนเอง เช่น การให้คำแนะนำด้วยน้ำเสียงกัลยาณมิตร

หลักสังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตา) สนับสนุนการให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้ผู้เรียนพึ่งพาผู้อื่นเกินสมควร

4. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ Task-Based Learning ช่วยฝึกทักษะการแก้ปัญหาเชิงจริง ซึ่งสอดคล้องกับหลัก สังคหวัตถุ 4 ในการสร้างความสามัคคี

การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยหลัก สมานัตตา ในการวางแผนระยะยาว (แพรวนภา เรียงริลา และ วสันต์ ทองไทย, 2552)

5. การบูรณาการกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

หลักมัชฌิมาปฏิปทา (มีจุดมุ่งหมายตรงกลาง) ใช้ในการค้นหาความรู้แจ้งเห็นจริงเพื่อสร้างปัญญาและขยายผลสู่ผู้อื่น

หลักสันโดษ (ความพอใจในสิ่งที่มี) ส่งเสริมการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมหรือชุมชนด้วยตนเองได้ (พระครูวิบูลสีลพรต, 2563)

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของหลักพุทธธรรมกับหลักการพึ่งพาตนเองในการบริหารการศึกษา

หลักพุทธธรรม	ความสัมพันธ์กับหลักการพึ่งพาตนเอง
ไตรสิกขา	- พัฒนาศีลผ่านการแก้ปัญหาเชิงจริยธรรมด้วยตนเอง
อริยมรรค	- สัมมาทิฏฐิและสัมมาสังกัปปะเสริมการคิดวิเคราะห์และวางแผนชีวิต
พรหมวิหาร 4	- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกผ่านการสื่อสารที่เหมาะสม
สังคหวัตถุ 4	- ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลืออย่างสมดุล เพื่อไม่ให้ผู้เรียนพึ่งพาผู้อื่นเกินสมควร
หลักการพึ่งตนเอง	- ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการทรัพยากร และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Task-Based Learning

สรุปได้ว่า หลักการพึ่งตนเองเสริมความสมบูรณ์ของหลักพุทธบริหารการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการสร้าง ความเป็นเลิศทางจริยธรรมและทักษะการแก้ปัญหาเชิงระบบ นอกจากนี้ หลักการพึ่งพาตนเองยังสามารถบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างอิสระในนักเรียน สามารถใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา สามารถใช้ในการส่งเสริมความอิสระในการเรียนรู้ในนักเรียน และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้แบบอิสระในนักเรียน

สรุปผลการศึกษา

หลักพุทธบริหารการศึกษา ตามที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นที่เป็นหลักการ แนวคิด และทฤษฎี อันเป็นหลักธรรมสำคัญที่ส่งเสริมการบริหารการศึกษาตามแนวทางพุทธวิธี เพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพทั้งในด้านจริยธรรม สติปัญญา และความสัมพันธ์ในสังคม โดยมีความสัมพันธ์อยู่หลายหลักธรรม ประกอบด้วย

1. หลักไตรสิกขา คือ หลักธรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ในมิติที่ครบถ้วน ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาตามแนวพุทธ โดยช่วยส่งเสริมวินัย ความสงบ และปัญญาในบุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบการศึกษา

2. หลักอริยมรรคมีองค์ 8 คือ หลักธรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรในระบบการศึกษามีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ทั้งด้านความคิด คำพูด และการกระทำ สิ่งนี้สามารถนำไปปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังการพัฒนาตนเอง และการสร้างจิตสำนึกที่ดีในหมู่ผู้เรียน ซึ่งสนับสนุนส่งเสริมให้การพัฒนาตามหลักไตรสิกขามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

3. หลักพรหมวิหาร 4 คือ หลักธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในสถาบันการศึกษา เช่น ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ส่งเสริมความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

4. หลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่ช่วยสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในองค์กรการศึกษา เช่น การให้ความช่วยเหลือกัน (ทาน) การพูดจาดี (ปิยวาจา) การทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น (อัตถจริยา) และการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม (สมานัตตตา) เป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมให้พรหมวิหาร 4 มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

5. หลักการพึ่งตนเอง คือ หลักการพึ่งตนเองช่วยให้ผู้เรียนและบุคลากรในระบบการศึกษารู้จักพัฒนาตนเองและจัดการชีวิตได้อย่างอิสระ สิ่งนี้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างบุคคลที่มีความมั่นคงในจิตใจและปัญญา ถือว่าเป็นหลักธรรมที่แฝงอยู่ในหลักการและแนวคิดของพุทธศาสนาทุกทั้งหมด เพราะพระพุทธศาสนามีเป้าหมายให้มนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยพึ่งพาปัจจัยภายนอกให้น้อย ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ดังคำสอนที่ว่า “มนุษย์ล้วนมีศักยภาพพัฒนาตนเองได้ทุกคน”

ดังนั้น ความสัมพันธ์โดยรวม ทุกหลักธรรมที่กล่าวมา ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์อย่างสมบูรณ์แบบตามแนวทางพุทธวิธี โดยช่วยปลูกฝังความดีงาม ความสงบสุข และการพึ่งพาตนเองในหมู่ผู้เรียนและผู้สอน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในองค์กรการศึกษา โดยสรุปความสัมพันธ์ของหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในหลักพุทธบริหารการศึกษา ได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ในหลักพุทธบริหารการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). *พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับหลวง.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2561). แนวคิดการบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขากับแนวคิดตามทฤษฎีเชิงระบบเป็นความสอดคล้องกันที่ลงตัว. *วารสารมหาจุฬาคชสาร, 9*(2), 95-104.

นภา ชาลี, พระครูปลัดสมชัย นิสฺสโภ และพระมหาสุภวิชญ์ ปภสฺสโร. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*(2), 2239–2250.

นวรัตน์ ไวชมภู และ รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ. (2560). วิถีครองคน: พรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ คณะมนุษศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4*(1), 105–113.

ประดิษฐ์ เศษถา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกลักษณ์ เฟียสา และ ดร.ทรัพย์หิรัญ จันทร์รักษ์. (2567). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาพรหมวิหาร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 12*(47), 111–118.

พระครูภัทรจิตตาภรณ์. (2565). ไตรสิกขา: ศาสตร์แห่งการพัฒนาเส้นทางชีวิต. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*(2), 105–110.

พระครูวิบูลสีลพรต. (2563). ศาสตร์พระราชากับพุทธวิธีในการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแสงจันทร์ จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร,* 8(2), 726–736.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). พุทธธรรม ฉบับปรับขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระลิขิต ฐานิสฺสโร, พระครูโอภาสนนทกิตติ์ และอินถา ศิริวรรณ. (2566). แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของโรงเรียนในเขตตำบลห้วยไร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. *วารสารครุศาสตรปริทรรศน์, 10*(2), 213-225.

พระวัชระ สำโร, อินถา ศิริวรรณ และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน. (2562). กลยุทธ์การบริหารความขัดแย้งตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับสถานศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 7*(4), 1073-1083.

พระมหารักศักดิ์ ปญฺญาวุฑฺโฒ (บุญชัย). (2566). แนวทางการส่งเสริมการครองคนตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5*(3), 100–117.

แพรวนภา เรียงริสา และ วสันต์ ทองไทย. (2552). การจัดการเรียนการสอนเพื่อการพึ่งพาตนเอง กรณีศึกษาโรงเรียนสัมมาสิกขาปฐมอโศก. *วิทยาสารกำแพงแสน, 7*(3), 28– (42.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Kittipat Srichai and Montree Wongsaphan. (2022). Implementation of the Trisikkha Plus Learning Management Model to Enhance the Characteristic of Good Citizenship for Vocational Certificate Students. *Journal of Educational Issues, 8*(2), 359–372.

Phrakruwirojkanchanakhet, Phra Mana Thitiseelo (Praphruettham), Ayusakorn Ngamchat, Lampong Klomkul. (2021). Development of Educational Administration Innovation according to Buddhist Principles. *PSYCHOLOGY AND EDUCATION. 58*(1), 3799–3805.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 228 - 236 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

The effect of kwdl technique learning management supplemented with Mind mapping on mathematical problem-solving ability of grade 4 students

Boonprasert Chaisiri [1], Wilai Ponpuak [2*], and Surinya Srikwuachai [3]

[1, 2, 3] Faculty of Education Pitchayabundit College

[*] Corresponding author E–mail: wilsupervisor@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the efficiency of KWDL technique learning management supplemented with Mind Mapping to the standard E1/E2 75/75 criterion. 2) to compare mathematical problem- solving ability of Grade 4 students after studied with KWDL technique supplemented with Mind Mapping to standard 75 %. 3) to compare mathematical problem- solving ability of Grade 4 students between before and after studied with KWDL technique supplemented with Mind Mapping and 4) to study the satisfaction towards on KWDL technique supplemented with Mind Mapping of Grade 4 students. The sample group is Grade 4 students from Chumchonsampraw School, under Udonthani Primary Educational Service Area Office 1, semester 1 academic year 2025, 21 students were drawn from cluster random sampling. The research instruments included: 1) lesson plans based on KWDL technique supplemented with Mind Mapping. 2) mathematical problem- solving ability tests had discrimination values between 0.39-0.87, difficulty value between 0.33-0.68, and reliability value was 0.84 3) the satisfaction questionnaire towards learning based on KWDL technique supplemented with Mind Mapping of Grade 4 students. The statistics for data analysis comprised: mean, standard deviation, percentage, E 1/E2, one sample t – test and dependent t – test. The results of this research were as follows: 1) The efficiency of KWDL technique learning management supplemented with Mind Mapping value E1/E2 equal 82.10/85.24 2) The mathematical problem- solving ability of Grade 4 students after studied with KWDL technique supplemented with Mind Mapping was significantly higher than 75 % at the .05 levels. 3) The mathematical problem- solving ability of Grade 4 students after studied with KWDL technique supplemented with Mind Mapping was significantly higher than before at the .05 levels. 4) Students' satisfaction with KWDL technique learning management supplemented with Mind Mapping of grade 4 students at the high level.

Keywords: KWDL technique learning management, Mind Mapping, Mathematical problem- solving ability

Received 5 December 2025; **Revised** 11 December 2025; **Accepted** 22 December 2025

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

บุญประเสริฐ ไชยศิริ [1], วิไล พลพวก [2*], และ สุรินยา ศรีขวาชัย [3]
[1, 2, 3] คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
[*] Corresponding author E–mail: wilsupervisor@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 3) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนสามพร้าว ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 21 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีค่าค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.39 – 0.87 ความยากง่ายระหว่าง 0.33 – 0.68 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ประสิทธิภาพ E1/E2 การทดสอบค่าทีแบบ One Sample t-test และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (Dependent t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 82.10/85.24 2) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL PLUS เสริมด้วยแผนผังความคิด อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL, แผนผังความคิด, ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากวิชาคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นขั้นตอน ดังนั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) จึงได้เน้นทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นและต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือการแก้ปัญหา การสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยง การให้เหตุผลและการคิดสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยหลักสูตรมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง โดยกำหนดสาระหลักที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ดังนี้ สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต สาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็นและกำหนดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ความสามารถด้าน 1) การแก้ปัญหา 2) การสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ 3) การเชื่อมโยง 4) การให้เหตุผล และ5)การคิดสร้างสรรค์ โดยพื้นฐานสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์และการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาคือผู้เรียนต้องมีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ (Mathematics Concept) ถ้า

นักเรียนที่มีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์มักจะสามารถเรียนรู้และแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดี รวมทั้งมีพื้นฐานที่จะเชื่อมโยงและคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในระดับสูงขึ้นไปได้ดีด้วย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) ถ้ามโนทัศน์พื้นฐานที่คลาดเคลื่อนจะก่อให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้มโนทัศน์ที่สูงขึ้นไป ซึ่งหากผู้เรียนมีมโนทัศน์เดิมที่คลาดเคลื่อนย่อมส่งผลกระทบต่อการแก้ปัญหา การแสดงวิธีทำและการเรียนรู้เนื้อหาที่สูงขึ้นไปอีก จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนและสอนนักเรียนใหม่เพื่อแก้ไขความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้ถูกต้อง (Allen, 2007)

จากการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ประจำปีการศึกษา 2565, 2566 และ 2567 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนสามพร้าว พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2565 เท่ากับ 51.60 ปีการศึกษา 2566 เท่ากับ 52.58 และปีการศึกษา 2567 เท่ากับ 50.29 เมื่อพิจารณาเป็นรายสาระโดยเฉพาะสาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต พบว่า การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50.30 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำยังไม่ถึงเกณฑ์ที่โรงเรียนได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ คือ ร้อยละ 75 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของครูผู้สอนที่ไม่ค่อยเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดทำสื่อการเรียนรู้ การประเมินผลผู้เรียน ยังไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ นักเรียนมีมโนทัศน์เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนและขาดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ (โรงเรียนชุมชนสามพร้าว, 2568) จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเทคนิควิธีการสอนมาแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์และพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เป็นวิธีการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่นำไปใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้

สำหรับเทคนิค KWDL เป็นเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยชี้นำการคิดแนวทางในการอ่านและหาคำตอบของคำถาม เป็นเทคนิคที่พัฒนามาจากเทคนิค KWL (Ogle, 1986: 564-570) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ประกอบด้วย 4 ขั้นสำคัญคือ (วัชรา เล่าเรียนดี, 2556) 1) ขั้นนำ ครูทบทวนความรู้เดิม แจ้งจุดประสงค์ เร้าความสนใจ 2) ขั้นสอนเนื้อหาใหม่ ครูนำเสนอโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนทั้งชั้นแล้วให้นักเรียนร่วมกันอ่านโจทย์และแก้โจทย์ปัญหาตามแผนผัง KWDL โดย K=(What we know) ครูและนักเรียนร่วมกันหาสิ่งที่โจทย์บอกให้ทราบ W=What we want to know ครูและนักเรียนร่วมกันหาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบและวางแผนแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ D=What we do ครูและนักเรียนร่วมกันดำเนินการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ L=What we learned ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปการแก้โจทย์ปัญหา นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยแนะนำร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม KWDL 3) ขั้นฝึกทักษะโดยอิสระ นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ครูสร้างขึ้น และ 4) ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล ครูให้นักเรียนสรุปขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาเป็นแผนผังความคิด จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าเทคนิค KWDL จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านและฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งจะช่วยทำให้นักเรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของจรรยา หารพรม (2560) ที่พบว่าผลการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวกการลบ การบวกลบระคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้แบบ STAD ร่วมกับ KWDLหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริกุล ยมจินดา (2565) ที่ได้ศึกษาและพบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับเกม มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนแผนผังความคิด (Mind Mapping) มีลักษณะเป็นภาพหรือแผนผังที่สร้างขึ้น จากความเข้าใจหรือความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์หลักกับมโนทัศน์ย่อย เป็นการแสดงโครงสร้างของการคิด กระบวนการคิดและความสัมพันธ์ของกระบวนการคิดตั้งแต่ต้นจนจบ ช่วยให้มองเห็นภาพของความคิดและเค้าโครงของความคิดในเรื่องที่กำลังคิด ซึ่งสอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า แผนผังความคิดหมายถึง ความคิดความเข้าใจที่สรุปเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องหนึ่งที่เกิดจากการสังเกตหรือการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นแล้วใช้คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจัดเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และการนำกิจกรรมแผนผังความคิด (Mind Mapping) มาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนของนักเรียนเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งระหว่างที่นักเรียนฝึกใช้กิจกรรมนั้น นักเรียนจะต้องใช้สมองในการสร้างแนวคิดรวบยอดด้วยการจำแนก การจัดกลุ่ม การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล การเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่จะเห็นได้จากงานวิจัยของกนายุทธ์ ดั้นเมฆ (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดการ

เรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เสริมด้วยเทคนิคแผนผังความคิดส่งผลทำให้การเรียนสูงขึ้น

จากความเป็นมาและสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำมาวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนสามพร้าว เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการแก้โจทย์ปัญหาและบรรลุมาตรฐานตามเกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้อีกทั้งแผนผังความคิด จะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre experimental Design) แบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) โดยรูปแบบการทดลอง แสดงดังตารางที่ 1

กลุ่มทดลอง	การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)	การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคKWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด	การทดสอบหลังเรียน (Post-test)
E	T_1	X	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E หมายถึง กลุ่มทดลอง

T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคKWDLเสริมด้วยแผนผังความคิด

T_2 หมายถึง การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test)

โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนสามพร้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 65 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนสามพร้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 21 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคKWDLเสริมด้วยแผนผังความคิด จำนวน 8 แผน เวลา 16 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคKWDLเสริมด้วยแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ปฐมนิเทศเพื่อตกลงและทำความเข้าใจกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด

4.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.3 จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

4.4 หลังจากดำเนินการทดลองครบทุกแผนแล้ว ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

4.5 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคKWDLเสริมด้วยแผนผังความคิด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดตามเกณฑ์ 75/75 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

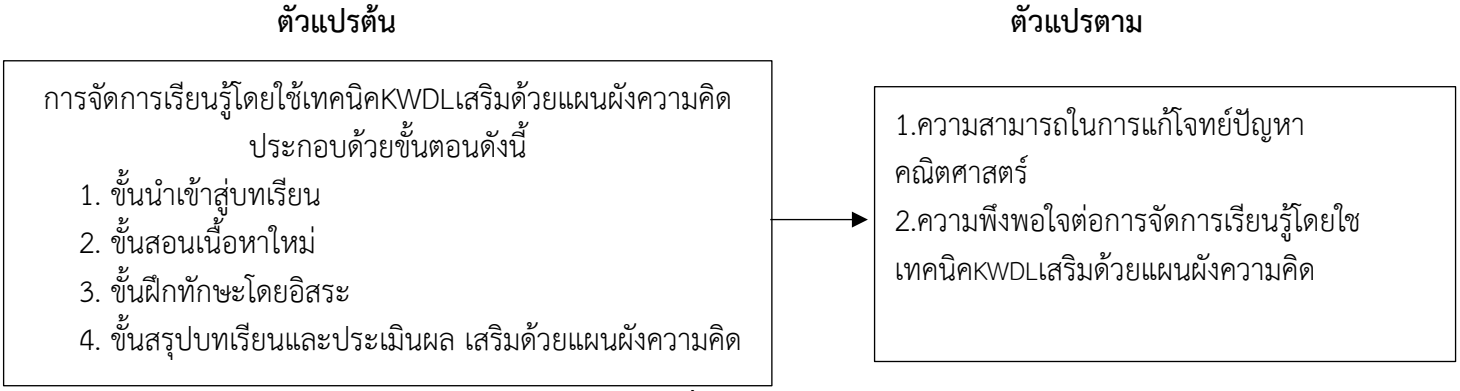
5.2 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการทดสอบค่าทีแบบ One Sample t-test

5.3 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (Dependent t-test)

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคKWDLของวัชรา เล่าเรียนดี (2556) โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด มีค่าเฉลี่ยระหว่างเรียนเท่ากับ 65.68 จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.10 และคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.57 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.24 แสดงว่าประสิทธิภาพ (E_1 /E_2) ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 82.10/85.24 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.43 คิดเป็นร้อยละ85.24 ค่า t เท่ากับ14.61 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 13.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ1.65 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 25.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.43 และค่า t เท่ากับ 45.75 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคKWDLเสริมด้วยแผนผังความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก($\overline{X}$ =4.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 10 นักเรียนอ่านโจทย์แล้วเข้าใจสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =4.76) รองลงมาคือข้อ 5 นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ($\overline{X}$ =4.62) และข้อที่ 8 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ($\overline{X}$ =4.58) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 4 ได้เทคนิคและวิธีการในการแก้ปัญหาแบบใหม่ ($\overline{X}$ =4.28)

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดมีประสิทธิภาพ (E_1 /E_2) เท่ากับ 82.10/85.24 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการแก้โจทย์ปัญหาตามขั้นตอนที่กำหนด นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจวิธีการ กระบวนการอย่างชัดเจน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้สอนให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะดูแลอย่างใกล้ชิด ให้นักเรียนได้แสดงออก รู้จักวิธีการแก้โจทย์ปัญหา ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนอีกทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านการหาประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้อย่างมั่นใจ สอดคล้องกับแนวคิดของวัชรา เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์ (2560) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เป็นการเรียนรู้ที่จะช่วยชี้นำการคิดแนวทางการอ่านและหาคำตอบของคำถามสำคัญต่างๆจากเรื่องนั้นและยังสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และเร้าความสนใจได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้นักเรียนยังได้รับการฝึกให้ตระหนักในกระบวนการทำความเข้าใจตนเอง การวางแผน การตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจตนเอง การจัดระบบข้อมูล เพื่อดึงมาใช้ภายหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีประโยชน์ในการฝึกทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียนสรุป สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล ทิพย์พินิจ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวกลบ คูณ หารระคนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างและพัฒนาขึ้น มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด E_1/E_2 เท่ากับ 87.33/84.33 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา ไพรลิน (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการคูณโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDLของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.10/82.20

2. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่2 พบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด นักเรียนได้พัฒนาทักษกระบวนการ พัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างหลากหลาย ช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้พัฒนาสติปัญญา พัฒนาการคิด ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดตามขั้นตอน 4 ขั้น ของวัชรา เล่าเรียนดี (2554) ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นนำ มีการทบทวนความรู้เดิม แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เร้าความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสอนเนื้อหาใหม่ โดยนำเสนอโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนทั้งชั้น นักเรียนร่วมอ่านโจทย์และแก้ปัญหาตามแผนผัง KWDL แล้วให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยแนะนำ ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกทักษะโดยอิสระให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ผู้สอนสร้างขึ้นโดยเป็นโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ และขั้นที่ 4 ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล ให้นักเรียนสรุปขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาสรุปเป็นแผนผังความคิด แล้วให้ทำแบบทดสอบ ย่อยประจำแผน นอกจากนี้ผู้สอนยังจัดเตรียมแผนผัง KWDL เพื่อทบทวนขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาและตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนนักเรียนร่วมกันฝึกแก้โจทย์ปัญหาและทำแบบทดสอบย่อยประจำแผน จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาได้สูงกว่าเกณฑ์และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนตามสมมติฐานที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา ไพรลิน (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการคูณโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการคูณโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และนักเรียนมีความพึงใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชากานต์ สิงห์ทอง (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ที่มีผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ เศษส่วนและจานวนคละผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหา การบวกลบเศษส่วนและจานวนคละ ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มากกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ดีขึ้นและงานวิจัยของสิริกุล ยมจินดา (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับเกมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับเกมมีคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด นักเรียนอ่านโจทย์แล้วเข้าใจสามารถหาคำตอบได้ถูกต้อง นักเรียนได้ฝึกการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิด สอดคล้องกับแนวคิดของ รังสรรค์ โฉมยา (2553) ได้สรุปไว้ว่า ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนและทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้ว ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะในเรื่องใดๆ ต้องให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ อย่างถ่องแท้เสียก่อน และให้โอกาสผู้เรียนฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชากานต์ สิงห์ทอง (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ที่มีผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ เศษส่วนและจานวนคละผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWDL อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ทิพย์พินิจ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวกลบ คูณ หารระคน โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญ์สินี คงสุคนธ์ (2562) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของราก และสัมประสิทธิ์ของพหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDLของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริกุล ยมจินดา (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับเกมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมี ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับเกม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 82.10/85.24

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDLเสริมด้วยแผนผังความคิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDLเสริมด้วยแผนผังความคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL PLUS เสริมด้วยแผนผังความคิดอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานทางการศึกษาควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดให้โรงเรียนในสังกัดไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

1.2 หน่วยงานทางการศึกษาควรจัดอบรมบุคลากร ครูผู้สอนวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดให้มีความรู้ ความเข้าใจ ได้รับประสบการณ์ตรงเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในห้องเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

2.2 ควรศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เสริมด้วยแผนผังความคิดกับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดขั้นสูง

เอกสารอ้างอิง

กนายุทธ์ ดั้นเมฆ. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จรรยา หารพรม. (2560). *การพัฒนาผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์และพฤติกรรมการท างานกล่ ุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ร่วมกับ KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* มหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นฤมล ทิพย์พินิจ. (2560). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร ระคน โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เทคนิค KWDLของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย. ศรีนครินทรวิโรฒ.

พิชญ์สินี คงสุคนธ์. (2562). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์ของรากและสัมประสิทธิ์ของพหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยเพชรบุรี.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. ชลบุรี.

รังสรรค์ โฉมยา. (2553). *จิตวิทยา : พื้นฐานในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์.* มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โรงเรียนชุมชนสามพร้าว. (2568). *รายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีการศึกษา 2567.* อุดรธานี: โรงพิมพ์บ้านเหล่า.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2554). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด.* นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

วัชรา เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาส าหรับศตวรรษที่ 21.* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2555). *การวัดและประเมินผลคณิตศาสตร์.* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สิริกุล ยมจินดา. (2565). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับเกมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.* หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุชากานต์ สิงห์ทอง. (2564). *ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDLที่มีผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ เศษส่วนและจานวนคละ.* หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตรศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

สุพัตรา ไพรลิน. (2563). *การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องการคูณโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWDL นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์. (พิมพ์ครั้งที่ 4).* กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

Allen, D.G. (2007). *Student thinking.* Retrieved 2021 June 10, from http://mtc.tamu.edu/9-12/index_912.htm?9-12M2L1.htm

Ogle, D. M. (1986). "K-W-L: A Teaching Model that Develop Active Reading of ExpositoryText." The Reading Teacher, 39, 564-570.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 237 - 247 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

The relationship between the skills of school administrators in the 21st century and motivation to work in schools under the office of the primary educational service area office Nong bua lamphu area 1

Pramual Unruean

Pitchayabundit College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nuspong.ggg@gmail.com

ABSTRACT

The main objective of this research was to study the relationship between the skills of school administrators in the 21st century and motivation to work in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nong Bua Lamphu. The sample group used in this research was school administrators and teachers. The sample size was determined using the Krejcie & Morgan formula, resulting in 322 people. The instrument used for data collection was a questionnaire consisting of 3 parts. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, including numbers, percentages, means, and standard deviations. Inferential statistics included Pearson's product moment correlation coefficient. The reliability of the questionnaire was 0.785.

The research results found that :

1. The skills of school administrators in the 21st century are at a moderate level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was technology skills, followed by creativity skills, and the aspect with the lowest average value was moral and ethical skills.

2. The motivation to work in schools is at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was position advancement, followed by respect, and the aspect with the lowest average value was work success.

3. The relationship between the skills of school administrators in the 21st century (Xtot) and work motivation (Ytot) in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nong Bua Lamphu, according to the opinions of school administrators and teachers, is generally positively related at a low level (rxy = 0.211) with a statistical significance of 0.01.

Keywords: Relationships, Executive Skills, Performance Motivation

Received 24 November 2025; **Revised** 9 December 2025; **Accepted** 15 December 2025

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

ประมวล อุ่นเรือน
วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ประเทศไทย
* Corresponding author. E-mail: nuspong.ggg@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan ได้จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนาได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานได้แก่ Pearson's product moment correlation coefficient ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.785

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านเทคโนโลยี รองลงมา คือ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง รองลงมา ด้านการยอมรับนับถือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (Y_{tot}) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำ (r_{xy} = 0.211) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ทักษะของผู้บริหาร, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้พัฒนาอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องส่งเสริมและยกระดับการศึกษาในทุกช่วงวัย พร้อมทั้งบูรณาการการทำงานด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยอ้างอิงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการจัดการศึกษาของประเทศ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาคือการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้กระจายอำนาจด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทั้งนี้ ภาครัฐยังให้ความสำคัญต่อการศึกษาอย่างมากในปัจจุบัน พร้อมกำหนดนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

ทั้งนี้ สังคมมีความคาดหวังให้การพัฒนาด้านการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคต จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนการพัฒนา ทั้งในระยะกลางและ

ระยะยาว โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งให้ความสำคัญกับทักษะการเรียนรู้และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของประชาชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงระบบและโครงสร้างของสังคมไทย เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2570 ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตลอดชีวิต ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา 4 ประการ ได้แก่ พัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามัคคีและความร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนประเทศสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง ลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษายังคงประสบปัญหาคุณภาพและมาตรฐานในทุกระดับ แม้คนไทยจะได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยคะแนนเฉลี่ย O-NET ในทุกกลุ่มสาระอยู่ในระดับต่ำ เช่นเดียวกับคะแนนจากโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) ซึ่งยังต่ำกว่าหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นไปตามหลักสูตร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เนื่องจากเป็นผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงนโยบายต่าง ๆ มาสู่การดำเนินงานภายในสถานศึกษา ทั้งการวางกลยุทธ์และการสื่อสารไปยังครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญของศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยสร้างความสามารถในการแข่งขันและนำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียนและสถานศึกษา ทักษะสำคัญดังกล่าว ได้แก่ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะการสื่อสาร และทักษะความริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ หากผู้บริหารสถานศึกษาขาดทักษะดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบด้านลบต่อการจัดการศึกษาโดยตรง (วิไลวรรณ พ่อค้าช้าง และรัตนา กาญจนพันธุ์, 2564)

ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาคนจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องอาศัยครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายขององค์กร มีความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นยังต้องมีความสามัคคีในองค์กร ความร่วมมือร่วมใจและการทำงาน เป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหากเปรียบเทียบทรัพยากรในการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วยบุคลากร เงิน เครื่องมือและการจัดการ ถือว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุด หากสถานศึกษามีทรัพยากรด้านอื่น ๆ เหมือนกัน แต่มีครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพแตกต่างกันจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานแตกต่างกัน นอกจากนั้นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรยังเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงาน (จินดารัตน์ แย้มวงษ์, 2560)

โดยสภาพปัจจุบัน ครูขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีสาเหตุมาจาก ภาระงานของครูที่มีมากจนทำให้ ครูไม่มีเวลาพัฒนาตนเองด้านการสอน ครูต้องทำงานทุกอย่างโดยไม่มีสิทธิ์ปฏิเสธ แม้จะรู้ว่าหลายๆ ภาระงานไม่ ก่อให้เกิดประโยชน์ ทำให้ครูขาดแรงจูงใจในการทำงาน และขาดความภูมิใจในตนเอง กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับภาระงานไว้ 6 ประการ ดังนี้ 1) ครูต้องทำเอกสาร ร่องรอย เพื่อรอรับการ ประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) 2) ครูต้องทำเอกสาร ปรับการสอน เพื่อรับกับหลักสูตรใหม่อยู่เสมอ 3) ครูต้องเอาเวลาไปทำงานวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเพิ่มมาตรฐาน ในการเรียนการสอนให้ดีขึ้น 4) ครูต้องเอาเวลาไปเรียนเพิ่มเติม ซึ่งบางทีไม่เกิดประโยชน์ เพื่อให้ได้ ประกาศนียบัตรยื่นต่อใบประกอบวิชาชีพ การอบรมจะมีค่าหรือไม่ ทำให้ครูสอนเก่งขึ้นหรือไม่ ว่ากันทีหลัง 5) ครูต้องเอาเวลาไปทำงานอื่นๆ นอกจากงานสอน เช่น แจกเงินและตามทวงใบเสร็จจากนักเรียนในโครงการ เรียนฟรี 15 ปีให้ครบทุกคน ต้องวางแผนซื้อหนังสือตามโครงการเรียนฟรีให้ถูกระเบียบ ต้องเก็บหนังสือใน โครงการคืนให้ครบทุกเล่ม 6) งานที่ครูต้องทำประจำวันได้แก่ สอนประมาณ 15-20 คาบต่อสัปดาห์ คอยดูแล นักเรียนที่ป่วย ความปลอดภัยของนักเรียนความประพฤติของนักเรียน นอกจากนั้นยังต้องรับ

ฟัง และแก้ปัญหา ของนักเรียน สอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ได้สำรวจความเห็นของครูสอนดีจำนวน 210 คน กลุ่มตัวอย่างกระจายใน 4 ภูมิภาคของประเทศ ปีพ.ศ. 2556 เพื่อสอบถามถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครู ซึ่งจากผลการสำรวจพบ 6 ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรค ประกอบด้วย 1) ภาระหนักนอกเหนือจากการสอน 22.93% 2) จำนวนครูไม่เพียงพอ สอนไม่ตรงกับวุฒิ 18.57% 3) ขาดทักษะด้านไอซีที 16.89 4) ครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณ ขณะที่ครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัว 16.49% 5) ครู สอนหนักส่งผลจากเด็กเรียนมากขึ้น 14.339 และ 6) ขาดอิสระในการจัดการเรียนการสอน 10.88% จะเห็นได้ ว่า ปัจจัยฉุดรั้งการทำงานของครูไทยมีทั้งปัจจัยที่มาจากครูผู้สอน และปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบ (สำนักงาน ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2556) จากภาระงานของครูข้างต้น หากครูขาดแรงจูงใจ แรงผลักดัน ทั้งจากตัวครู เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคคลอื่นๆ ก็จะทำให้ครูเกิดความเบื่อหน่าย ทำงานโดยขาดความตั้งใจ ขาดเป้าหมายและแรงผลักดันในการพัฒนาตนเองและหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ ส่งผล ให้การทำงานเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ได้ดำเนินการวิเคราะห์สถานภาพของเขตพื้นที่การศึกษา โดยการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ประกอบกับการวิเคราะห์จากข้อมูลผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สภาพปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย โดย SWOT Analysis 1) พบอุปสรรค (T) การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ส่งผลต่อปัญหาในการบริหารจัดการ ผู้เกี่ยวข้องบางส่วนให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาน้อย นโยบายการรวมโรงเรียนขนาดเล็กส่งผลต่อความรู้สึกขัดแย้ง พรบ.ไม่ครอบคลุม บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ 2) และพบจุดอ่อน (W) บุคลากรไม่ครบตามกรอบอัตรากำลังที่กำหนด ขาดแคลนครูวิชาเอกและศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญตามกลุ่มสาระขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการโยกย้าย บุคลากรบางส่วนไม่สามารถปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูเต็มความรู้ความสามารถ ขาดการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และไม่นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2567)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพเพื่อประโยชน์สูงสุดในพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 รวมทั้งสิ้น 2,050 คน จาก 197 โรงเรียน (ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 , 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน โดยมีอำเภอเป็นหน่วยในการสุ่มและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีองค์ประกอบที่นำมาศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ (1) ทักษะด้านเทคนิค (2) ทักษะด้านการสื่อสาร (3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (4) ทักษะด้านเทคโนโลยี (5) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และ(6) ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณคาตามแบบของ Likert (1967, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนตามแนวคิดของ Herzberg, Bausners & Snyderman (1959) โดยมีองค์ประกอบที่นำมาศึกษา 7 ด้าน ได้แก่ (1) ความสำเร็จในการทำงาน (2) การยอมรับนับถือ (3) ลักษณะงาน (4) ความรับผิดชอบ (5) ความก้าวหน้าในตำแหน่ง (6) เงินเดือน และ(7) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของ Likert (1967, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. สมมติฐานการวิจัย

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์การลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย และประชาสัมพันธ์ตอบแบบสอบถามการวิจัย ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติ สำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best, J. W. (1997 P. 190) มีรายละเอียด ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับทักษะมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับทักษะมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับทักษะปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับทักษะน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.50 - 1.49 หมายถึง ระดับทักษะน้อยที่สุด

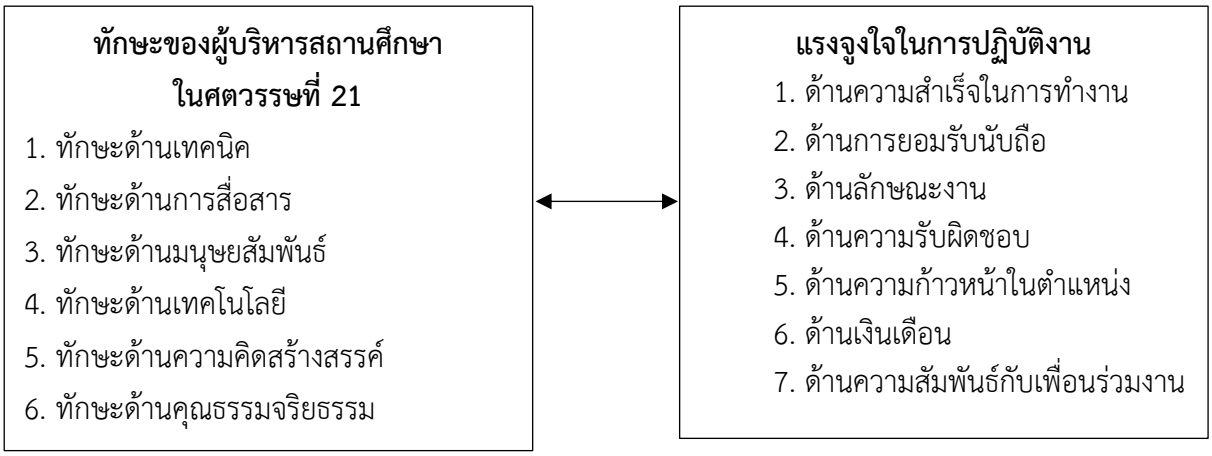
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best, J. W. (1997 P. 190) มีรายละเอียด ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับแรงจูงใจมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับแรงจูงใจมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับแรงจูงใจปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับแรงจูงใจน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.50 - 1.49 หมายถึง ระดับแรงจูงใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson (1920, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) Pearson’s product moment correlation coefficient โดยมีเกณฑ์การแปรผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตามแนวคิดของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2550) มีเกณฑ์ ดังนี้

ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.81 - 1.00 มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.61 - 0.80 มีความสัมพันธ์กันสูง
ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.41 - 0.60 มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.21 - 0.40 มีความสัมพันธ์กันต่ำ
ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.00 – 0.20 มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี เป็นร้อยละ 76.40 ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 83.23 และผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวม

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะด้านเทคนิค	3.41	0.82	ปานกลาง
2. ทักษะด้านการสื่อสาร	3.42	0.85	ปานกลาง
3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	3.35	0.82	ปานกลาง
4. ทักษะด้านเทคโนโลยี	3.83	0.63	มาก
5. ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์	3.72	0.44	มาก
6. ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม	3.04	0.42	ปานกลาง
รวม	**3.45**	**0.46**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านเทคโนโลยี รองลงมา คือ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม

3. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวม

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.70	0.67	มาก
2. ด้านการยอมรับนับถือ	3.92	0.84	มาก
3. ด้านลักษณะงาน	3.90	0.78	มาก
4. ด้านความรับผิดชอบ	4.11	0.67	มาก
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง	3.86	0.85	มาก
6. ด้านเงินเดือน	3.89	0.80	มาก
7. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	3.73	0.66	มาก
รวม	**3.86**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง รองลงมา ด้านการยอมรับนับถือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (Y_{tot}) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำ (r_{xy} = 0.211) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

ผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านเทคโนโลยี รองลงมา คือ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารอาจยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมการบริหาร หรือภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โรงเรียนในเขตพื้นที่อาจประสบปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร หรืออุปกรณ์ที่สนับสนุนการบริหารแบบทันสมัย ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนาและประยุกต์ใช้ทักษะใหม่ได้เต็มที่ ลักษณะชุมชนและวัฒนธรรมในพื้นที่อาจมีอิทธิพลต่อรูปแบบการบริหาร เช่น เน้นการบริหารแบบอนุรักษ์นิยม หรือใช้วิธีดั้งเดิมมากกว่าการนำแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ รวมถึงผู้บริหารอาจใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับงานด้านเอกสารและการจัดการทั่วไป แทนที่จะมีเวลาในการพัฒนาภาวะผู้นำหรือสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรัญญา น้อยพิมาย และ ผศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2567) วิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะ ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ความสามารถความเข้าใจในหลักการ กระบวนการบริหารและทักษะการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของทักษะการบริหารที่จำเป็นต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรม การบริหารงานตามภารกิจหรือภาระงานในด้านต่างๆ ของผู้บริหารที่ได้รับมอบหมายจากสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นตัวแปรสำคัญที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดคุณภาพภายใต้ระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษานั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวความคิดของนิวแมน (Newman, 1963) ให้ความหมายว่า ทักษะการบริหารงาน (Administrative Skill) คือ ความสามารถของผู้บริหาร ในการทำงานหรือกระทาให้บรรลุสู่เป้าหมายปลายทางขององค์กรอย่างรวดเร็ว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ สุวรรณเหลา (2564) วิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง รองลงมา ด้านการยอมรับนับถือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ชัดเจน สนับสนุน ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับบุคลากร ทำให้ครูและเจ้าหน้าที่รู้สึกมีคุณค่าและอยากพัฒนาตนเองและผลงาน มีการอบรม พัฒนาศักยภาพ หรือโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรมีเป้าหมายในการทำงาน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานดี มีความร่วมมือและความเข้าใจซึ่งกันและกัน บุคลากรมี

ความภูมิใจในหน้าที่ของตนเอง เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะวิทย์ มอญขันธ์ และผศ.ดร.อดิศร ศรีเมืองบุญ (2567) วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูในโรงเรียน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาตนเองในวิชาชีพให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ได้รับผิดชอบงานที่ตรงความสามารถ หลากหลาย ท้าทาย มีเพื่อนร่วมงานคอยช่วยเหลือและสนับสนุนจากให้ปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วง จนเกิดการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียน รวมไปถึงได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมเป็นธรรม เพียงพอในการดำรงชีพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเธียรขวัญญ์ ทรัพย์ธนมั่น และลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2567) วิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบของปัจจัยจูงใจ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จของงาน รองลงมา คือ ด้านลักษณะงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในการทำงานและด้านการยอมรับนับถือ ตามลาดับ และ องค์ประกอบของปัจจัยค้ำจุน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานรองลงมา คือ ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานและด้านค่าตอบแทน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (Y_{tot}) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แม้ว่าผู้บริหารจะมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การใช้เทคโนโลยี หรือภาวะผู้นำแบบเปิดกว้าง แต่หากทักษะเหล่านี้ไม่ถูกนำไปใช้เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานหรือแก้ปัญหาในระดับปฏิบัติการโดยตรง ก็อาจไม่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรโดยตรง และแม้ว่าผู้บริหารจะมีทักษะดี แต่หากไม่สามารถสื่อสาร วิสัยทัศน์ หรือแนวคิดการพัฒนาองค์กรได้ชัดเจน อาจทำให้บุคลากรไม่รับรู้หรือไม่เข้าใจว่าทักษะเหล่านั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างไร ส่งผลให้แรงจูงใจไม่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Y ของแมกเกรเกอร์ (McGregor, 1960) ที่อธิบายความเชื่อที่ว่าบุคคลมีความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ รับผิดชอบพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่เมื่ออยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวย หรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือสิ่งที่มีผลต่อความรู้สึกที่เกิดจากความต้องการทางด้านจิตใจ และสิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ เช่นเงินและสิ่งของ สิ่งจูงใจที่มีผลต่อความรู้สึก เช่น ความก้าวหน้าในการทำงาน ความมั่นคง ความสัมพันธ์ด้านสังคมภายในองค์กรสิ่งเหล่านี้จึงมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยตรงของผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลให้ความรู้สึกหรือจิตใต้สำนึกที่มีความรักความผูกพันอย่างเหนียวแน่นต่อองค์กร พร้อมที่จะทำทุกวิถีทางที่จะรักษาความสัมพันธ์นี้ไว้อย่างสุดความสามารถและเต็มที่ รวมไปถึงค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร ทำงานอย่างทุ่มเท เสียสละเพื่อรักษาผลประโยชน์ขององค์กร และไม่คิดลาออกหรือโอนย้าย สอดคล้องกับ เฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg,1959) กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจที่เป็นปัจจัยที่นำไปสู่ทัศนคติในทางบวก เพราะทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของงานโดยตรงนั้น คือต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความสำนึกของตน คือเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ ส่วนปัจจัยเกื้อหนุนเป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน และมีหน้าที่ป้องกันหรือค้ำจุนไม่ให้เกิดความท้อถอยไม่อยากทำงานนั้น

สรุปผล

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านเทคโนโลยี รองลงมา คือ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง รองลงมา ด้านการยอมรับนับถือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (Y_{tot}) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำ (r_{xy} = 0.211) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นทางผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 อบรมเชิงปฏิบัติการด้านจริยธรรม โดยการจัดอบรมเกี่ยวกับการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรม เช่น การบริหารอย่างโปร่งใส การตัดสินใจบนพื้นฐานความยุติธรรม การใช้กรณีศึกษา (case study) เพื่อฝึกการวิเคราะห์และการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

1.2 ปลูกฝังบรรยากาศของความซื่อสัตย์สุจริตในองค์กร โดยการเป็นแบบอย่าง (role model) ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับครูและนักเรียน ส่งเสริมระบบการให้รางวัลหรือยกย่องพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณธรรมในโรงเรียน

1.3 การใช้เทคโนโลยีส่งเสริมคุณธรรม เช่น ใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ความรู้ด้านจริยธรรม การเปิดพื้นที่สนทนาออนไลน์เพื่อสะท้อนความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมในหมู่ครูและนักเรียน

2. จากผลการวิจัย แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ดังนั้นทางผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ควรมีการดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ โดยการตั้งเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน ทั้งในระดับบุคคลและระดับโรงเรียน ใช้ระบบวัดผลและประเมินผลที่โปร่งใส เช่น KPI ด้านการเรียนรู้ของนักเรียน หรือผลการปฏิบัติงานของครู

2.2 เสริมสร้างแรงจูงใจเชิงบวก โดยการยกย่องและให้รางวัลแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จ เช่น มอบเกียรติบัตร การเชิดชูเกียรติ หรือรางวัลพิเศษ สนับสนุนการแสดงออกถึงความสามารถ เช่น เปิดเวทีนำเสนอผลงานดีเด่น

2.3 ใช้ระบบจูงใจที่ยืดหยุ่น เช่น ใช้ทั้งแรงจูงใจทางวัตถุ (เช่น เงินรางวัล หรือสวัสดิการ) และแรงจูงใจทางจิตใจ (เช่น การยอมรับ การให้เกียรติ)

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

2.3 ควรศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

เอกสารอ้างอิง

จินดารัตน์ แย้มวงษ์. (2560). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนวัฒน์ สุวรรณเหลา. (2564). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

เธียรขวัญญ์ ทรัพย์ธนมั่น และลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2567). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร*.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่9*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปิยะวิทย์ มอญขันธ์ และผศ.ดร.อดิศร ศรีเมืองบุญ. (2567). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1*. คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต.

วิไลวรรณ พ่อค้าช้าง และ รัตนา กาญจนพันธุ์. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *Journal of Roi Kaensarn Academi. 6(5),* 14-28.

ศรัญญา น้อยพิมาย และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2567). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษประถมศึกษาปทุมธานี เขต2.* คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจกรบริหาร*. การจัดการการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. (2567). *ข้อมูลพื้นฐาน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.* กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2556). *รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.

Best, J. W. (1997). *Research in Education*. 3rd ed. Englewood Cliffs.

Herzberg, Frederick and others. (1959). *The Motivation to work*. New York :

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement. 30*(3) : 607 – 610.

McGregor, Douglas. (1960). *The Human Side of Enterprise*. New York : McGraw–Hill. Book Company, Inc.

Newman, W. H. (1963). *Administrative action: The techniques of organization and management*. New York: Prentice-Hall

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 248 - 258 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

The relationship between academic leadership and skills of school administrators in the 21st century under the office of the primary educational service area Nong bua lamphu area 2

Saman Pawanto

Pitchayabundit College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: samanpa1975@gmail.com

ABSTRACT

The main objective of this research was to examine the relationship between academic leadership and the 21st-century skills of school administrators under the Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of school administrators and teachers, with the sample size determined using Krejcie and Morgan's formula, yielding a total of 286 participants. The research instrument used for data collection was a questionnaire comprising three sections. The statistics employed for data analysis included descriptive statistics—frequency, percentage, mean, and standard deviation—and inferential statistics, namely Pearson's product-moment correlation coefficient. The reliability coefficient of the questionnaire was 0.890.

The research findings revealed that :

1. The overall academic leadership of school administrators was found to be at a high level. When considering each aspect individually, the highest mean score was in the area of educational supervision, followed by curriculum management and curriculum development. The aspect with the lowest mean score was teaching and learning management.

2. The overall 21st-century skills of school administrators were found to be at a high level. When examining each aspect individually, the highest mean score was in interpersonal skills, followed by technical skills, while the lowest mean score was in creative thinking skills.

3. Academic leadership and skills of school administrators are positively related at a high level ($\mathbf{r}_{xy}$ = 0.659) with statistical significance at .01. As for academic leadership of school administrators in all 6 aspects and skills of school administrators in the 21st century in all 4 aspects, they are positively related with statistical significance at .01.

Keywords: leadership, academic leadership, executive skills

Received 24 November 2025; **Revised** 15 December 2025; **Accepted** 22 December 2025

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

สมาน ประวันโต
วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ประเทศไทย
* Corresponding author. E-mail: samanpa1975@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan ได้จำนวน 286 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนาได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานได้แก่ Pearson’s product moment correlation coefficient ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.890

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

2. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมา คือ ทักษะด้านเทคนิค และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง (r_{xy} = 0.659) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน และทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ทักษะของผู้บริหาร

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พ.ศ. 2561 - 2564 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศไทย “สู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่มีพลวัตร บนฐานของสังคมที่รู้คิด รู้เท่าทันและกำลังคนที่สามารถปรับตัวและสร้างโอกาสจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล”โดยมียุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัล เพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังคนดิจิทัลและเพิ่มความตระหนักและทักษะด้านดิจิทัลเบื้องต้นผ่านการส่งเสริมการสร้างบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ (Computational Thinking) การเขียนโปรแกรม (Coding) การพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทักษะดิจิทัลเป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ด้วยการยกระดับการศึกษาไทยแบบพลิกโฉมโดยการนำนวัตกรรมดิจิทัล และแอพพลิเคชั่นเพื่อการศึกษา (G-Suite for Education) มาประยุกต์ใช้ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ของสังคมที่เกิดจากโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ที่หมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่บนระบบดิจิทัล ซึ่งความเหลื่อมล้ำอาจ

เกิดจากความยากจน การอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การขาดการศึกษา การขาดทักษะด้านดิจิทัล ข้อจำกัดความพิการทางร่างกาย ส่งผลให้เกิดการวิจัยพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลเพื่อสังคม (Social Digital Innovation) หมายถึง การสนับสนุนการร่วมสร้างวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อสังคมในรูปแบบบริการอัจฉริยะด้านต่าง ๆ เช่น บริการด้านการเรียนรู้ บริการด้านสุขภาพ เป็นต้น (ทินกร บัวชู, 2562)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นสิ่งที่สามารถจูงใจให้ครูอาจารย์ร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจเพราะภาวะผู้นำนี้ มีองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Charisma) เป็นลักษณะเฉพาะตัวที่ผู้ตามจะเกิดความเชื่อถือศรัทธา ยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจด้านการสร้างแรงบันดาลใจ Inspiration (Motivation) คือ การที่ผู้นำใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อชักนำให้ ผู้ตามเห็นคุณค่าของงานและปฏิบัติงานโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ด้านการกระตุ้นทางปัญญา Intellectual (Stimulation) คือ การที่ผู้นำพยายามที่จะกระตุ้นให้ผู้ตามใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาโดยรอบคอบ ใช้เหตุผล และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล Individualized (Consideration) คือ ผู้นำจะคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดการมอบหมายงานตามถนัดที่ผู้ตามพอใจ ทำให้งานมีประสิทธิภาพ (Burns, 1978:20) การดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้นั้น ผู้บริการสถานศึกษาควรเป็นผู้มีความรู้ทั้งด้านวิชาการ การบริหารจัดการที่มีคุณภาพมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถกระตุ้นให้ผู้อื่นตื่นตัวเพื่อพัฒนา ตนเองให้มีความรู้ความสามารถ การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้ บริหารสถานศึกษาจึงเหมาะกับ ยุคปฏิรูปการศึกษานี้ เพราะจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งบุคลากรและองค์การ (ประภา อุครพงศ์พันธ์, 2551)

ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่ครอบคลุมประชาชนส่วนใหญ่ของชาติมากที่สุด ในปัจจุบันอยู่ภายใต้การบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลาง โดยในระดับพื้นที่มีหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ให้บริการการศึกษา ดังนั้น ในหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับดังที่กล่าวมา จึงถือว่าสถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุด เพราะผลของการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของ สถานศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรง ในการที่จะให้นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรัฐบาลบรรลุจุดมุ่งหมาย และการที่สถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ระบบการบริหาร ผู้บริหาร ครู ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆเหล่านี้ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นตัวแปรสำคัญ และเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นผู้นำนโยบายแนวดำเนินงานและโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติผู้บริหารต้องไม่หยุดนิ่ง ต้องเคลื่อนไหวและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา พัฒนาส่งเสริมบุคลากรเปิดโอกาสให้มีอิสระในการทำงานมากขึ้น ไม่กีดกันความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริหารและพฤติก รรมภาวะผู้นำ เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำของการปฏิรูปการศึกษาได้ ในขณะเดียวกันต้องรักษาความเป็นปึกแผ่นและบรรยากาศในการทำงานที่ดีไว้ด้วย(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญ ในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม มีความรู้เชิง ทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพา สถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถสนองตอบต่อการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถจะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ อย่างมีคุณภา พ และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีความมุ่งมั่นและจริงจังในการพัฒนางานในสถานศึกษาอย่างแท้จริงการที่สถานศึกษาจะมีภารกิจให้มีประสิทธิภาพได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาและริเริ่มงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายผู้บริหารต้องเป็นบุคลากรหลักในการประสานสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้ภารกิจต่าง ๆ สามารถดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่นและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษามากที่สุด (นุสรา พูลสุด, 2564)

การบริหารงานในยุคศตวรรษที่ 21 การบริหารสถานศึกษาในไทย แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการบริหารการสร้างคนให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่พัฒนาตนรอบด้านเพื่อสร้าง 3L คือ Student Learning, Teacher

Learning และ Systems Learning ต้องบริหารให้ได้ระบบการศึกษาที่รับผิดชอบต่อผลงานในทุกระดับ ทุกด้าน และระบบที่เปิดและมีปฏิสัมพันธ์รอบด้าน คือ มีการเชื่อมโยงกับสังคม เป็น Change & Learning Management การบริหารการศึกษาในไทยต้องบริหารเพื่อเรียกคุณค่าและศักดิ์ศรีของสถาบันวิชาชีพของครูให้ต่อเนื่องและยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช. 2558) สอดคล้องกับ พรชัย เจดามาน ได้กล่าวถึงผู้นำในศตวรรษที่ 21 กับการเปลี่ยนผ่าน เป็นภารกิจการนำพาบุคลากรในองค์กร เดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งสู่การเป็น “ผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นตามวิสัยทัศน์ขององค์กรอันยิ่งใหญ่” ผู้นำที่จะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา ตระหนักรู้ในหน้าที่ และความรับผิดชอบ ความเสมอภาค คุณธรรมและความรู้ที่สามารถบูรณาการเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย อันเป็นคุณสมบัติสำคัญ ทักษะของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่จะเป็นแนวทางในการบริหารงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) การวางแผนที่ดีด้วยแผนกลยุทธ์นโยบาย แผนงานที่ชัดเจนเข้าใจง่าย โดยการวางแผนนั้น ต้องมีแนวปฏิบัติที่เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ได้เป็นอย่างดี และสามารถปรับปรุงยืดหยุ่นให้สอดรับกับนโยบายให้เป็นวิสัยทัศน์พันธะกิจเป้าประสงค์ 2) การจัดองค์กร (Organizing) เป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยไปกว่าสิ่งใด จะต้องมีการจัดโครงสร้างอย่างชัดเจนทั้งสายงาน จัดบุคลากรตามสายบังคับบัญชา การแบ่งหน้าที่ของฝ่ายงานอย่างเป็นระบบ และมีทีมงานในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ 3) การบังคับบัญชา(Commanding) มีการสั่งการที่เป็นกัลยาณมิตร การสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เป็นหลักฐานในการบังคับบัญชา ดูแล ตรวจสอบ และติดตาม 4) การประสานงาน (Coordinating) ทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ดังนั้นต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ เพื่อประสานงานต่าง ๆ และให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 5) การควบคุม (Controlling) ต้องมีการควบคุมดูแลทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (พรชัย เจดามาน. 2560)

การบริหารงานต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้นำขององค์กรจะต้องนำพาองค์กรให้สามารถดำเนินการตามนโยบายและตามแผนงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยความรู้ความสามารถ ความตั้งใจจริงและทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร และความร่วมมือในการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร การจัดการศึกษาและคุณภาพการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 การศึกษาต้องได้รับการพัฒนา หรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญและความตระหนักทางด้านวิชาการ หรือผู้บริหารขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้วิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้ง ระบบ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาครูเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิเคราะห์พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษาและครูบางแห่งยังไม่เปิดใจรับเอาทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือการเรียนรู้ใหม่ ๆ เข้าไปใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน เช่น การใช้เทคโนโลยีและ การสื่อสารที่อาจยังไม่ทั่วถึง การไม่พัฒนานวัตกรรม และไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ไม่มีการ แก้ปัญหาที่ถูกต้อง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ กระบวนการ และเทคนิค เพื่อสามารถนำพาให้การปฏิบัติงานวิชาการประสบความสำเร็จ และ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองทักษะในศตวรรษที่ 21 มากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2, 2567)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวนทั้งหมด 1,080 คน (ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน โดยมีอำเภอเป็นหน่วยในการสุ่มและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของ Likert (1967, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของ Likert (1967, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. สมมติฐานการวิจัย

ผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์การลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย และประชาสัมพันธ์ตอบแบบสอบถามการวิจัย ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติ สำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best, J. W. (1997) มีรายละเอียด ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.50 - 1.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best, J. W. (1997 P. 190) มีรายละเอียด ดังนี้

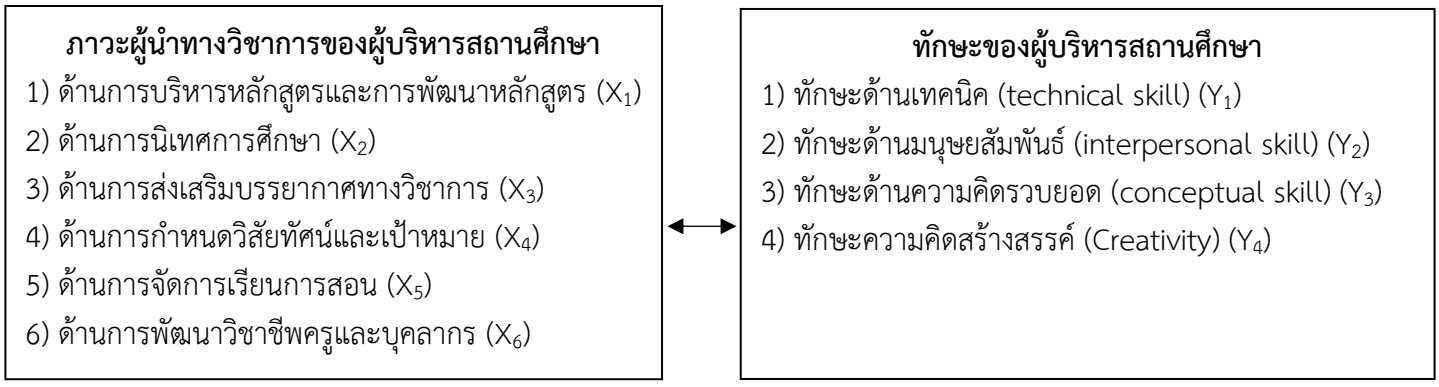
ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 น้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.50 - 1.49 หมายถึง ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson (1920, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) Pearson's product moment correlation coefficient โดยมีเกณฑ์การแปรผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตามแนวคิดของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2550) มีเกณฑ์ ดังนี้

ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.81 - 1.00 มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.61 - 0.80 มีความสัมพันธ์กันสูง
ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.41 - 0.60 มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.21 - 0.40 มีความสัมพันธ์กันต่ำ
ช่วงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.00 – 0.20 มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งงาน เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 88.81 ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.95 และผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 76.92

2. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภู เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร	3.95	0.39	มาก
2. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.08	0.35	มาก
3. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	3.46	0.53	ปานกลาง
4. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย	3.29	0.74	ปานกลาง
5. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.19	0.70	ปานกลาง
6. ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร	3.52	0.64	มาก
รวม	**3.58**	**0.30**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.08) รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ($\overline{X}$ = 3.95) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 3.19)

3. ผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวม

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะด้านเทคนิค	3.93	0.39	มาก
2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.08	0.33	มาก
3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด	3.68	0.5	มาก
4. ทักษะความคิดสร้างสรรค์	3.74	0.5	มาก
รวม	**3.86**	**0.33**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.86) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\overline{X}$ = 4.08) รองลงมา คือ ทักษะด้านเทคนิค ($\overline{X}$ = 3.93) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 3.74)

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง (r_{xy} = 0.659) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน และทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและความต้องการของชุมชนได้อย่างชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพครู สนับสนุนการอบรม สร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคุณภาพทางการศึกษา – ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีจิตวิญญาณของความเป็นมืออาชีพและมุ่งมั่นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติมนต์ อัมพุกานน และคณะ (2567) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดทำการใช้หลักสูตร และมีการกำหนดจุดเน้นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนเพื่อให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการนิเทศ ติดตาม เพื่อนำผลการนิเทศไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของปวีณา บุทธิจักร (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นลักษณะของผู้นำทางวิชาการซึ่งต้องมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการการเรียนการสอนในโรงเรียนรวมถึงมีบทบาทในด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ การเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพและการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของกฤษฎ์ น้อยแก้ว. (2566) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการในการร่วมมือกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมงานวิชาการ ทำให้การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมา คือ ทักษะด้านเทคนิค และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษามายาวนาน ทำให้มีทักษะในการตัดสินใจ วางแผน และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการอบรม ประชุม หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม รวมถึงมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างแรงจูงใจและความร่วมมือในหมู่ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอติกาญจน์ ศรีสังข์ (2564) พบว่า ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) พบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ($\mathbf{r}_{xy}$ = 0.659) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน และทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการมักมีความสามารถในการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกัน ทักษะในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมมิติที่เอื้อต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยี การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การคิดเชิงระบบ การตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล ซึ่งล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการให้เกิดผลจริงในเชิงปฏิบัติ การพัฒนาผู้บริหารในระดับเขตมีเป้าหมายเชิงบูรณาการ เขตพื้นที่การศึกษาอาจมีแนวทางหรือโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาที่เชื่อมโยงภาวะผู้นำทางวิชาการเข้ากับทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงเมื่อประเมินในเชิงความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธีระพงษ์ เจริญศิริ (2565) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก (= 0.92) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา ภูมมา (2565) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสตศึกษา กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา พิมพ์แสง (2566) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .919 ถึง .971 ค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 95.20 ค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการพยากรณ์เท่ากับ 141 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยาลักษณ์ ทายิดา และเบญจวรรณ ศรีมารุต (2567) วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

2. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมา คือ ทักษะด้านเทคนิค และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ($\mathbf{r}_{xy}$ = 0.659) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน และทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นทางผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ในกระบวนการเรียนการสอน เช่น การเรียนออนไลน์, Hybrid Learning พัฒนาความสามารถของครูด้านการใช้ดิจิทัลในการเรียนการสอน รวมถึงใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อติดตามผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

1.1 พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยจัดอบรมหรือโครงการพัฒนาวิชาชีพครูที่ตอบโจทย์ยุคใหม่ ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมการสอนของตนเอง และประเมินผลครูโดยใช้เกณฑ์ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

1.1 ขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ไม่เน้นเพียงข้อสอบปลายภาค

2. จากผลการวิจัย ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นทางผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรมีการดำเนินการดังนี้

2.1 เปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยการยอมรับและเปิดใจรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรทุกระดับ ช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ในการบริหารสถานศึกษา

2.2 ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

2.3 การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creating an Innovative Environment) โดยการสร้างสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ เช่น การจัดกิจกรรมระดมสมอง การสนับสนุนการทดลองและนวัตกรรมใหม่ ๆ

2.4 การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการฝึกฝนและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถประเมินสถานการณ์และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค ทัศนคติ และแรงจูงใจในเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ และทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ภุมมา. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโสตศึกษา กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(3), 51-63.

กิตติมนต์ อัมพุกานน และคณะ. (2567). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดนครศรีธรรมราช.

กฤษฎ์ น้อยแก้ว. (2566). *การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอลานสัก สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุทัยธานี*.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นุสรา พูลสุด. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(2),* 72-85.

นิภาพร รอดไพบูลย์. (2565). *ทักษะการบริหารในศตรวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทินกร บัวชู และทิพภาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *ครุศาสตร์สาร. 13(2),* 285-294.

ธีระ แสงรัตน์สมาน, สมาน ประวันโต และศศิรดา แพงไทย. (2566). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 5(1),* 145-158.

พรชัย เจดามาน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการเปลี่ยนผ่าน การบริหารจัดการศึกษา 4.0 อย่างยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2550). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*.กกกกกกกก(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ทรวิโรฒ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่9. กรุงเทพฯ : สุวิริยาสาส์น.

ประภา อัครพงศ์พันธุ์. (2551). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปวีณา บุทธิจักร์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *รายงานการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรแกนนำนักจัดการความรู้* . สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. (2567). *ข้อมูลพื้นฐาน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู.

อติกาญจน์ ศรีสังข์. (2564). *ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Best, J.W. (1997). *Research in Education*. 3rd ed. New Jersey : Prentice Hall Inc.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 259 - 267 ISSN 2985-2137 (Online)

Participatory Management Model to Promote Student Reading and Writing Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4

Wirote Khophai

Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4

Corresponding author. E - mail: rote.research@gmail.com

ABSTRACT

This study aimed to develop a participatory management model to enhance students' reading and writing skills in schools under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4. The objectives were to: (1) study and validate the components of participatory management and reading and writing promotion, (2) develop a participatory management model, (3) examine the effects of implementing the model, and (4) evaluate the appropriateness, feasibility, and usefulness of the model. A mixed-methods research design was employed. The participants consisted of 73 school administrators, 73 teachers and educational personnel, nine experts involved in focus group discussions, and 90 target participants from 90 schools for the implementation of the model. The research instruments included questionnaires on current and desired conditions (reliability coefficient = .87), evaluation forms for the appropriateness of the components and the model, a pretest–posttest knowledge test (reliability coefficient = .94), a satisfaction questionnaire, and feasibility and usefulness assessment forms. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, modified priority needs index (PNI Modified), index of item-objective congruence (IOC), and t-test, while qualitative data were analyzed using content analysis. The findings revealed that: (1) participatory management consisted of five key components, namely participatory planning, participatory decision-making, shared responsibility and benefits, participatory implementation, and participatory monitoring and evaluation, while reading and writing promotion comprised five components: learner development, teacher development, management, media and learning resources, and family and community participation. All components were validated as having appropriateness at a high to the highest level. (2) The current conditions of participatory management and reading and writing promotion were at a moderate level, whereas the desired conditions were at the highest level across all components, indicating a developmental gap that requires systematic improvement. (3) The developed participatory management model consisted of six components: principles, objectives, content, process, measurement and evaluation, and conditions for success. The model was synthesized from both quantitative and qualitative data and aligned with the context of schools under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4. (4) The evaluation results showed that the developed model demonstrated appropriateness, feasibility, and usefulness at the highest level. The implementation results indicated that the post-development mean score increased by 3.49 points (11.63%). In addition, satisfaction and feasibility–usefulness evaluations were rated at the highest level across all components. In conclusion, the participatory management model was appropriate, practical, and effective in sustainably enhancing students' reading and writing skills.

Keywords: participatory management, literacy promotion, Primary Educational Service Area Office

Received 5 November 2025; **Revised** 15 December 2025; **Accepted** 22 December 2025

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

วิโรจน์ ค้อไผ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
Corresponding author. E-mail: rote.research@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาและยืนยันองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการอ่านการเขียน 2) สร้างรูปแบบ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา 73 คน ครูและบุคลากร 73 คน สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย 90 คนจากสถานศึกษา 90 แห่ง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ (ค่าความเชื่อมั่น .87) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและรูปแบบ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังเรียน (ค่าความเชื่อมั่น .94) แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ วิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็นปรับแก้ (PNI Modified) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) กาศึกษาและยืนยันองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการอ่านการเขียน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ การร่วมดำเนินการ และการร่วมติดตามและประเมินผล ขณะที่การส่งเสริมการอ่านการเขียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาครู การบริหารจัดการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้องค์ประกอบทั้งหมดได้รับการยืนยันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด 2) ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียน พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการอ่านการเขียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่คาดหวัง ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 3) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียน พบว่า สามารถพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนได้ โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ รูปแบบดังกล่าวได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 4) การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านการนำไปใช้จริงและการสนับสนุนการพัฒนาการบริหารจัดการในสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการอ่านการเขียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพการทดลองใช้พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้น 3.49 คะแนน (11.63%) ความพึงพอใจและการประเมินความเป็นไปได้ประโยชน์อยู่ระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ สรุปได้ว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ใช้ได้จริง และช่วยยกระดับทักษะการอ่าน การเขียนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การส่งเสริมการอ่านการเขียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน และการประเมินผล การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบร่วม และส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Cohen & Uphoff, 1980; ทิศนา แขมมณี, 2564)

ทักษะการอ่านและการเขียนเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จทางการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะในยุคสังคมข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้มีบทบาทสำคัญต่อการแสวงหาความรู้ การพัฒนาสติปัญญา ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (UNESCO, 2017; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

จากผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (Reading Test: RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ร้อยละ 80.99 ซึ่งสูงกว่าระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่านักเรียนจำนวนหนึ่งมีผลการอ่านและการเขียนต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะด้านการเขียน ซึ่งมีนักเรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 12.22 สาเหตุสำคัญมาจากการขาดสื่อนวัตกรรมที่เหมาะสม ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4, 2565)

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการยกระดับทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาและยืนยันองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ วิจัยและพัฒนา (R&D) ผสานวิธี เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Methods) ดำเนินการ 4 ขั้นตอนตามกรอบ R1–D1–R2–D2 ได้แก่ (R1) ศึกษายืนยันองค์ประกอบ (D1) สร้างและตรวจสอบรูปแบบ (R2) ทดลองใช้รูปแบบ และ (D2) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรสำรวจสภาพจริง/พึงประสงค์: บุคลากรจาก 90 โรงเรียนในสังกัด สพป.กาญจนบุรี เขต 4 รวม 180 คน (ผอ. 90 ครูและบุคลากร 90)

1.2 กลุ่มตัวอย่างสำรวจ 146 คน ตามตาราง Krejcie & Morgan (ผอ. 73 ครูและบุคลากร 73)

1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับตรวจสอบองค์ประกอบรูปแบบร่วมสนทนากลุ่มและประเมินความเหมาะสม 9 คน (เลือกแบบเจาะจง)

1.4 การทดลองใช้รูปแบบ: กลุ่มเป้าหมาย 90 คน (ผอ. 45 ครูและบุคลากร 45) จาก 90 โรงเรียน ปีการศึกษา 2567

1.5 การประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง 90 คน (ผอ.45 ครูและบุคลากร 45)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตารางสังเคราะห์/แบบบันทึกวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis)

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมและ องค์ประกอบการส่งเสริมการอ่านการเขียน (Rating Scale 5 ระดับ IOC = 0.80 –1.00)

2.3 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น (30 ข้อ ความเชื่อมั่น α = .89 อำนาจจำแนก .35–.83 IOC = .80–1.00)

2.4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5 แบบประเมินความเหมาะสมของ “รูปแบบ” (IOC = .80–1.00) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน–หลังการพัฒนา (ปรนัย 30 ข้อ ความยาก .33–.73 อำนาจจำแนก .36–.82 ความเชื่อมั่น = .85; IOC = .801.00)

2.6 แบบสอบถามความพึงพอใจ (14 ข้อ อำนาจจำแนก .44 – .74; α = .81; IOC = .80–1.00)

2.7 แบบประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ (Rating Scale 5 ระดับ IOC = .80–1.00)

3. สมมติฐานการวิจัย

การประเมินผลการทดสอบผลก่อน–หลัง การนำรูปแบบไปใช้ในการการพัฒนาครูคะแนนความรู้ความเข้าใจหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Dependent t-test)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 (R1) ศึกษาเอกสาร/งานวิจัย สังเคราะห์องค์ประกอบ ตรวจสอบ/ยืนยันองค์ประกอบกับผู้ทรงคุณวุฒิ (9 คน) และสำรวจสภาพปัจจุบัน พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นกับกลุ่มตัวอย่าง 146 คน (Google Form; ตอบกลับ 100%)

ขั้นที่ 2 (D1) ออกแบบร่างรูปแบบ (หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ ประเมินผล เงื่อนไขความสำเร็จ) สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Onsite/Online) ปรับปรุงรูปแบบ ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

ขั้นที่ 3 (R2) จัดทำคู่มือรูปแบบ ศึกษาด้วยตนเอง 6 ชม. + อบรมเชิงปฏิบัติการ 18 ชม. ศึกษาดูงาน 6 ชม. ทดสอบความรู้ก่อน–หลัง และสำรวจความพึงพอใจ

ขั้นที่ 4 (D2) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบจากกลุ่มตัวอย่าง 90 คน

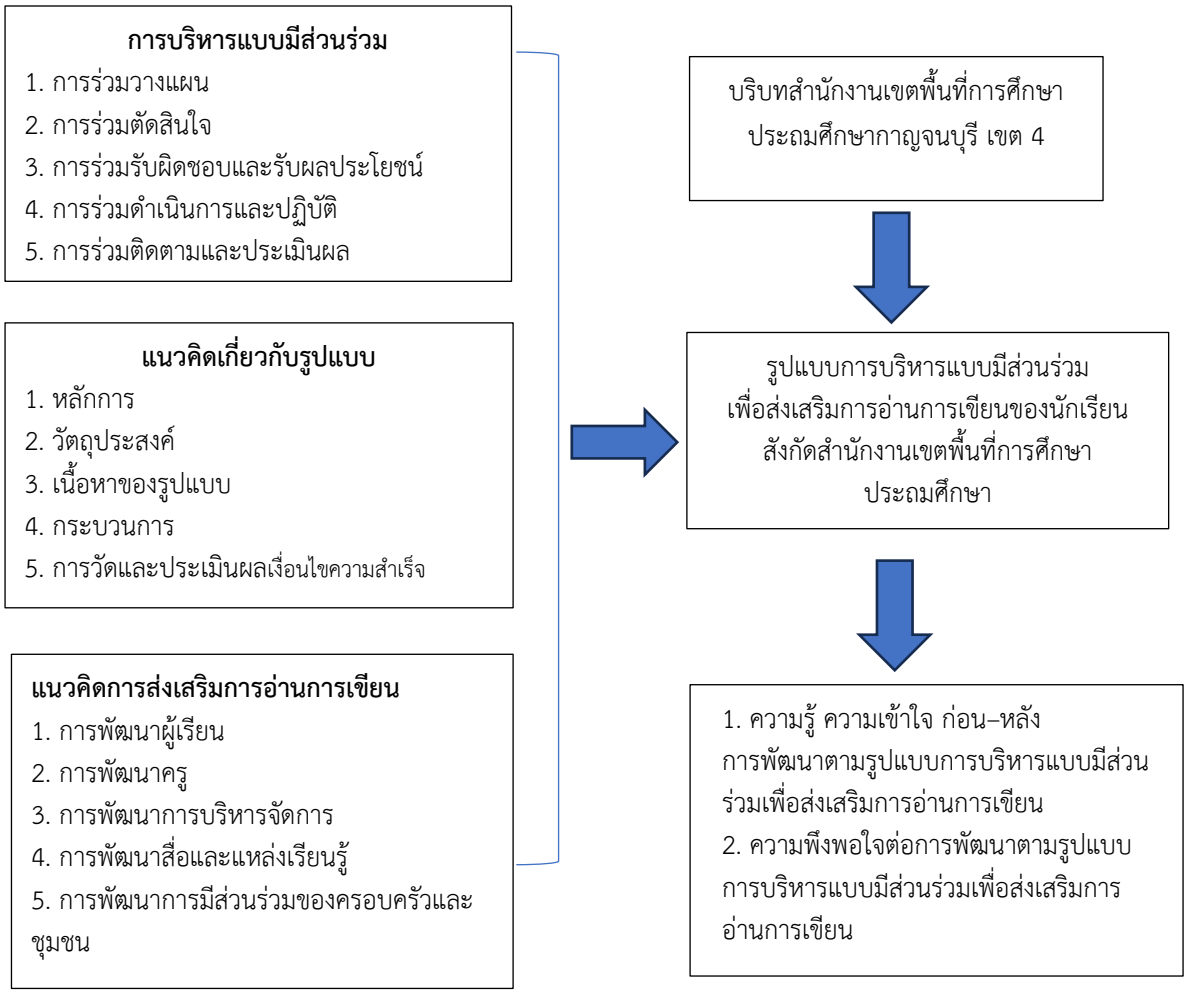
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เชิงปริมาณ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน PNI Modified สำหรับจัดลำดับความต้องการจำเป็น IOC ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา Item–Total Correlation และ Cronbach’s alpha ตรวจคุณภาพเครื่องมือ Dependent t-test เปรียบเทียบก่อน–หลัง

5.2 เชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารและบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อเสนอแนะและฉันทามติมาปรับปรุงรูปแบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม Romanoff (1980), Cohen และ Uphoff (1981) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ของ ธีระ รุญเจริญ (2550), ทิศนา แขมมณี (2557), และ แนวคิดการอ่านการเขียน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561), ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2561), นำมากำหนดกรอบการวิจัยดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาและยืนยันองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า

1.1 องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย พบองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การร่วมวางแผน 2) การร่วมตัดสินใจ 3) การร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ 4) การร่วมดำเนินการและปฏิบัติ และ 5) การร่วมติดตามและประเมินผล โดยผลการประเมินความเหมาะสมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การร่วมตัดสินใจ รองลงมาคือ การร่วมวางแผน การร่วมติดตามและประเมินผล การร่วมดำเนินการและปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ ตามลำดับ

1.2 องค์ประกอบการส่งเสริมการอ่านการเขียน สังเคราะห์ได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาผู้เรียน 2) การพัฒนาครู 3) การพัฒนาการบริหารจัดการ 4) การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 5) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

ผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

1.3 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยรวม สภาพปัจจุบันอยู่ระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระดับมากที่สุด รายด้านพบว่า การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ และการร่วมดำเนินการและปฏิบัติ อยู่ระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ระดับมากที่สุด การร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์มีสภาพปัจจุบันระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ระดับมาก ส่วนการร่วมติดตามและประเมินผลมีสภาพปัจจุบันระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการและปฏิบัติ การร่วมติดตามและประเมินผล และการร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ผลการตรวจสอบยืนยันรูปแบบพบว่า 1) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 5 หน่วย ประกอบด้วย ผู้เรียน ครู การบริหารจัดการ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และครอบครัว–ชุมชน 4) กระบวนการ 5) การวัดและประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ 2) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักการ เนื้อหาของรูปแบบ เงื่อนไขความสำเร็จ การวัดและประเมินผล กระบวนการ และวัตถุประสงค์

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 1) ผลการเปรียบเทียบก่อน–หลังผู้เข้ารับการพัฒนาจำนวน 90 คน มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจหลังการพัฒนาเท่ากับ 27.29 (SD = 1.50) สูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 23.80 (SD = 2.18) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจต่อการพัฒนาพบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารการพัฒนาการมีส่วนร่วม ด้านวิธีการปฏิบัติตามรูปแบบ และด้านคุณภาพการพัฒนา

4. ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ทุกส่วนมีค่าเฉลี่ยสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ เนื้อหาของรูปแบบ หลักการ การวัดและประเมินผล วัตถุประสงค์ และกระบวนการ ส่วนด้านความเป็นประโยชน์ก็อยู่ในระดับมากที่สุดทุกส่วนเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักการ เงื่อนไขความสำเร็จ เนื้อหา วัตถุประสงค์ กระบวนการ และการวัดและประเมินผล

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นสูงสุดคือด้านการร่วมวางแผน รองลงมาคือการร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการและปฏิบัติ การร่วมติดตามและประเมินผล และการร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารยังคงเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจหลัก ทำให้บุคลากรและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่ไม่เต็มที่ด้านนโยบาย สอดคล้องกับ อาร์โกรีส (Argyris,1953) ที่อธิบายว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยจูงใจให้บุคลากรมีความเต็มใจร่วมตัดสินใจและรับผิดชอบ อีกทั้งสอดคล้องกับ สวอนส์เบิร์ก และคณะ (Swansburg, et al., 2002)และธีระ รุญเจริญ (2550) ที่ย้ำว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีบทบาทร่วมคิดและร่วมรับผิดชอบ จะช่วยกระจายภาระและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผล สอดคล้องกับการศึกษาของวิโรจน์ ผลแย้ม (2557) ที่พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสำนักงานเขตพื้นที่ฯ มีขั้นตอนการกำหนดนโยบาย วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และติดตามประเมินผล ตลอดจนตรงกับประจวบ หนูเลี้ยง และคณะ (2558) ที่เน้นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรครอบคลุมตั้งแต่การร่วมคิดจนถึงการร่วมรับผลประโยชน์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับช่วงมณี จงเพียรพุฒสุข (2563) และดวงเดือน วินิจฉัย (2561) ที่ต่างยืนยันว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขนาดเล็กหรือระดับเขตพื้นที่ต้องครอบคลุมกระบวนการคิด วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผล

3. องค์ประกอบการส่งเสริมการอ่านการเขียนผลการวิจัยพบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียน ครู การบริหารจัดการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน โดยองค์ประกอบสำคัญที่สุดคือการพัฒนาผู้เรียน ซึ่ง

สอดคล้องกับอัจฉรา ประดิษฐ์ (2549) ที่ชี้ว่าความพร้อมของผู้เรียนเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมการอ่านเขียน และสอดคล้องกับ นิโลบล ทองวิเศษ และคณะ (2563) ที่เสนอให้ใช้กิจกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่าน การพัฒนาครูเป็นอีกปัจจัยสำคัญ สอดคล้องกับ ณัฐพงศ์ เชื้อเพชร (2560) และปณตนนท์ เถียรประภากุล (2565) ที่ยืนยันว่าการพัฒนาสมรรถนะครูส่งผลโดยตรงต่อทักษะการอ่านและการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการก็พบว่านโยบายและการติดตามอย่างสม่ำเสมอมีบทบาทสำคัญตามที่ นัฐพล พันโน (2565) กล่าวไว้ ขณะที่การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานของ สพฐ. (2556) และงานของ ชีเยนบาเยวา และคณะ (Zhiyenbayeva et al., 2022) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยี ส่วนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนสอดคล้องกับงานของ ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2556) และ บาร์นส์ (Barnes, 2015) ที่พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้

4. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากกระบวนการพัฒนารูปแบบผ่านการสังเคราะห์ทฤษฎีและตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้รูปแบบมีความถูกต้องและสอดคล้องกับการนำไปใช้จริง สนับสนุนแนวคิดของ คีฟส์ (Keeves, 1988) ที่ระบุว่ารูปแบบที่ดีต้องอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้ และตรงกับประภาศิริ คูนาคำ (2558) ที่ยืนยันว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

5. ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่าผู้เข้าร่วมมีคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานของจิระภา ธรรมนำศีล (2562) และทองคำ อำไพ (2563) ที่ยืนยันว่าการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในช่วยเพิ่มความรู้และทักษะของผู้เข้าร่วมได้จริง

6. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ รูปแบบมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับประภาพร ซื่อสุทธิกุล (2550) และจิรัฐิติกาล บุญอินทร์ (2561) ที่พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1 จากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถยืนยันองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ การร่วมดำเนินการและปฏิบัติ และการร่วมติดตามและประเมินผล โดยด้านการร่วมตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะเดียวกัน การส่งเสริมการอ่านการเขียนประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาครู การพัฒนาการบริหารจัดการ การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ซึ่งด้านหลังมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้งหมดผ่านการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ผลการวิจัยระยะที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการอ่านการเขียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ สะท้อนให้เห็นช่องว่างการพัฒนาที่ชัดเจน โดยการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็น (PNI Modified) พบว่า องค์ประกอบที่ควรได้รับการพัฒนาเร่งด่วน ได้แก่ การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ และการร่วมดำเนินการและปฏิบัติ ตามลำดับ ผลการวิจัยระยะที่ 3 สามารถพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียน ซึ่งผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา 5 หน่วย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ หลักการของรูปแบบได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือเนื้อหาและเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการวิจัยระยะที่ 4 จากการทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 90 คน พบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารการพัฒนาการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบพบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับสูงสุด โดยเงื่อนไขความสำเร็จโดดเด่นด้านความเป็นไปได้ และหลักการของรูปแบบโดดเด่นด้านความเป็นประโยชน์ สะท้อนให้เห็นศักยภาพของรูปแบบในการนำไปใช้และขยายผลในบริบทสถานศึกษาที่หลากหลายได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการอ่านการเขียนของนักเรียน โดยเฉพาะการร่วมวางแผนและการร่วมตัดสินใจที่มีบทบาทโดดเด่นต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการอ่านการเขียน สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง แต่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูงสุดทุกองค์ประกอบ สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ผลการทดลองใช้แสดงให้เห็นว่าสามารถยกระดับความรู้ความเข้าใจด้านการอ่านการเขียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับสูงสุด แสดงถึงศักยภาพในการนำไปใช้และขยายผลอย่างยั่งยืน

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานด้านการศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการอ่านการเขียนอย่างชัดเจน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนในกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

1.2 ควรจัดให้มีกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายในระดับพื้นที่และสถานศึกษา ผ่านการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครู การกำหนดตัวชี้วัดและระบบติดตามประเมินผลที่ชัดเจน รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.3 ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการอ่านการเขียนของนักเรียนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรศึกษาผลกระทบของการใช้รูปแบบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านการอ่านการเขียน ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ และควรศึกษาแนวทางการสร้างความยั่งยืนของการใช้รูปแบบ

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนานวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

จิระภา ธรรมนำศีล. (2562). ผลของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการต่อการพัฒนาทักษะครู. *วารสารวิจัยการศึกษา, 13(4), 145–158.*

จิรัฐิติกาล บุญอินทร์. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาทักษะภาษาไทย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(1), 121–135.*

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน. (2556). บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของบุตรหลาน. *วารสารครุศาสตร์, 37(3), 201–215.*

ดวงเดือน วินิจฉัย. (2561). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับการบริหารสถานศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 12(3), 88–102.*

ทองคำ อำไพ. (2563). การนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู. *วารสารครุศาสตร์วิจัย, 22(2), 99–114.*

นัฐพล พันโน. (2565). นโยบายและการติดตามการจัดการศึกษาเพื่อการอ่านออกเขียนได้. *วารสารบริหารการศึกษา, 14(1), 55–72.*

นิโลบล ทองวิเศษ, และคณะ. (2563). การพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 40(3), 33–49.*

ณัฐพงศ์ เชื้อเพชร. (2560). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์, 12(2), 77–95.*

ปณตนนท์ เถียรประภากุล. (2565). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการคิดวิเคราะห์. *วารสารการวิจัยการศึกษา, 15(1), 112–128.*

ประจวบ หนูเลี้ยง, และคณะ. (2558). การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 10(1), 101–115.*

ประภาพร ซื่อสุทธิกุล. (2550). การมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะภาษาไทย. *วารสารภาษาไทยศึกษา*, *3(2), 77–90.*

ประภาศิริ คูนาคำ. (2558). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารการบริหารการศึกษา*, *11(2),* 66–79.

วิโรจน์ ผลแย้ม. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 37(2), 45–60.*

อัจฉรา ประดิษฐ์. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้. *วารสารการศึกษาไทย, 7(1), 25–40.*

ช่วงมณี จงเพียรพุฒสุข. (2563). การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเชิงมีส่วนร่วม. *วารสารบริหารการศึกษา, 13(2), 55–70.*

ธีระ รุญเจริญ. (2550). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Argyris, C. (1953). Human problems with budgets. *Harvard Business Review*, *31(1), 97–110.*

Barnes, J. (2015). Parental involvement in children's education: A review of research. *Educational Review*, *67(3), 313–330.*

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation, and evaluation*. Rural Development Committee, Cornell University.

Keeves, J. P. (1988). *Educational research, methodology, and measurement: An international handbook*. Pergamon Press.

Romanoff, R. (1980). Participation in decision-making. *Human Relations, 33(1), 1–18.*

Swansburg, R. C., & Swansburg, R. J. (2002). *Introduction to management and leadership for nurse managers* (3rd ed.). Jones and Bartlett Publishers.

Zhiyenbayeva, A., Ospanova, N., & Kalybekova, A. (2022). Digital technologies in literacy development. *International Journal of Education and Practice, 10(1), 45–56.*

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 268 - 273 ISSN 2985-2137 (Online)

Academic Article

Developing innovative teacher competencies among students using design thinking processes based on community research to create learning innovations community development innovations.

Nitiya Khophai [1*], Yaowaret Rattanatrantong [2] and Suphot Dongnete [3]

[1, 2, 3] Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University

* Corresponding author. E-mail: pattaraniti1648@gmail.com

ABSTRACT

This study aims to enhance students' innovator skills through the application of Design Thinking integrated with local wisdom, fostering both learning innovations and community development. The research was conducted in two communities: Ban Nong Waeng Nong Noi, Namon District, Kalasin Province, recognized for traditional handwoven textiles, sufficiency economy practices, and cultural preservation; and Kham Pho-Ung Subdistrict, Pho Chai District, Roi Et Province, notable for its community history and large-scale farming systems.

Adopting an action research approach, the project engaged 63 undergraduate students from multiple disciplines—education, agriculture, fine arts, and business information systems—together with local knowledge holders and community members. The Design Thinking framework, comprising five phases (empathize, define, ideate, prototype, and test), was employed to co-create context-based innovations with the communities. Outcomes included the development of cultural heritage maps, multimedia storytelling on weaving patterns and community history, online platforms for promoting local products, and eco-friendly souvenirs derived from agricultural by-products.

Findings revealed significant improvements in students' innovation-related competencies, particularly in creativity, complex problem-solving, interdisciplinary teamwork, and lifelong learning skills. Communities benefited through increased visibility of local wisdom, enhanced market opportunities, and stronger intergenerational knowledge transmission. The study demonstrates that integrating Design Thinking with local wisdom provides a sustainable model for experiential learning, while also contributing to the United Nations' Sustainable Development Goals (SDGs), notably Goal 4 (Quality Education), Goal 8 (Decent Work and Economic Growth), Goal 11 (Sustainable Cities and Communities), and Goal 17 (Partnerships for the Goals).

Keywords: Design Thinking, Innovator Skills, Local Wisdom, Community-Based Learning, Sustainable Development

Received 6 November 2025; **Revised** 16 December 2025; **Accepted** 22 December 2025

การพัฒนาสมรรถนะครูนวัตกรของนักศึกษาโดยใช้ กระบวนการคิดเชิงออกแบบบนฐานการวิจัยชุมชนสู่การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมพัฒนาชุมชน

นิติยา ค้อไผ่ [1*], เยาวเรศ รัตนธารทอง [2] และ สุพจน์ ดวงเนตร [3]
[1, 2, 3] คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
* Corresponding author. E-mail: pattaraniti1648@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะนวัตกรของนักศึกษาโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) บนฐานการวิจัยชุมชนสู่การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมการพัฒนาชุมชนที่ตอบโจทย์บริบทของชุมชน การวิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการในสองพื้นที่ ได้แก่ บ้านหนองแวงหนองน้อย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีจุดเด่นด้านการทอผ้าพื้นเมือง เกษตรพอเพียง และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และตำบลคำพอุง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีจุดเด่นด้านประวัติศาสตร์ชุมชนและเกษตรแปลงรวม

การพัฒนาทักษะนวัตกรของนักศึกษาเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน และออกแบบนวัตกรรมจากโจทย์จริงในพื้นที่ ผลการดำเนินงานพบว่านักศึกษาสามารถสร้างสรรค์แผนภูมิสามมิติ แผนที่ชุมชน สื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น และสร้างเพจออนไลน์เพื่อเผยแพร่สินค้าและเรื่องราวของชุมชน รวมทั้งผลิตของที่ระลึกจากเครื่องจักสาน ส่งผลให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสมรรถนะของนวัตกรในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: กระบวนการคิดเชิงออกแบบ, ทักษะนวัตกร, ภูมิปัญญา, การวิจัยเป็นฐาน, การพัฒนาที่ยั่งยืน

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 นำมาซึ่งความท้าทายทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ส่งผลให้ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านนวัตกรรม (Innovation Competencies) ที่ประกอบด้วยความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และการพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ของผู้ใช้ (IDEO, 2012; Brown, 2009)

แนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลคือการใช้ กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนานวัตกรรมโดยเน้นความเข้าใจผู้ใช้ (empathy) การนิยามปัญหา (define) การสร้างแนวคิด (ideate) การสร้างต้นแบบ (prototype) และการทดสอบ (test) (Stanford d.school, 2010) กระบวนการนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางเพื่อพัฒนาทักษะนวัตกรในหลากหลายสาขา รวมถึงการบูรณาการกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้จากชุมชนที่สะท้อนอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตอันลึกซึ้ง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้บูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบกับบริบทของชุมชนสองพื้นที่ ได้แก่ บ้านหนองแวงหนองน้อย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีจุดเด่นด้านการทอผ้าพื้นเมือง เกษตรพอเพียง และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และตำบลคำพอุง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีจุดเด่นด้านประวัติศาสตร์ชุมชนและเกษตรแปลงรวม เพื่อพัฒนาทักษะนวัตกรของนักศึกษาในการสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกร

นวัตกร (Innovator) คือผู้ที่สามารถสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่มีคุณค่าและสามารถแก้ไขปัญหาในบริบทจริงได้ (WIPO, 2007) โดยสมรรถนะของนวัตกรประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ (Kieu, 2020; Gaynor, 2015)

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) ให้นิยามนวัตกรว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการริเริ่มแนวคิดใหม่และนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งต้องอาศัยทั้งความรู้ ทักษะ และกรอบความคิดที่เปิดกว้างในการรับฟังความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)

กระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางการสร้างนวัตกรรมที่มีจุดเริ่มต้นจากการเข้าใจความต้องการของผู้ใช้ โดยเน้นการลงมือปฏิบัติ การสร้างต้นแบบ และการทดสอบแนวคิดอย่างต่อเนื่อง (Brown, 2009) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในภาคการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก การคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการแก้ปัญหา (Anderson et al., 2023)

วิริยะ ฤๅชัยพาณิชย์ (2558) อธิบายว่า Design Thinking มีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วม การทดลอง และการสร้างคุณค่าร่วมกับชุมชน

3. การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมการเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานความรู้ที่สั่งสมมายาวนาน สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละชุมชน และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

เมื่อบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้จากปัญหาจริง และเรียนรู้ผ่านบริบทของชุมชนอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับบริบท (มารุต พัฒผล, 2560)

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการครั้งนี้เป็นการศึกษาเอกสาร และการฝึกปฏิบัติการเก็บข้อมูลชุมชนเบื้องต้น เพื่อหากแนวทางการพัฒนาทักษะนวัตกรของนักศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการออกแบบ สร้าง และพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ชุมชนผ่านขั้นตอนต่อไปนี้

1. การเลือกพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบจำนวน 2 แห่ง ได้แก่

1.1 บ้านหนองแวงหนองน้อย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีทุนทางวัฒนธรรมในด้านการทอผ้าพื้นเมือง เกษตรพอเพียง และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

1.2 ตำบลคำพอุง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีจุดเด่นด้านประวัติศาสตร์ชุมชน และการจัดการเกษตรแปลงใหญ่

2. การเตรียมความพร้อมนักศึกษา

ให้ความรู้กับนักศึกษาเกี่ยวกับหลักการของ Design Thinking และการวิจัยชุมชน (Community Research) พร้อมทั้งจัดกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะต้นทุนทางนวัตกรรม

3. การลงพื้นที่เก็บข้อมูลและทำความเข้าใจชุมชน

นักศึกษาทำกิจกรรมในระยะเวลาต่อเนื่อง 2-3 สัปดาห์ โดยใช้เครื่องมือ เช่น

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

3.3 การจัดประชาคมชุมชนร่วมกับผู้นำท้องถิ่นเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง

4. การพัฒนานวัตกรรม

นักศึกษาดำเนินการพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมต้นแบบ โดยใช้กรอบ Design Thinking ได้แก่

4.1 การเข้าใจผู้ใช้ (Empathy)

4.2 การนิยามปัญหา (Define)

4.3 การระดมความคิด (Ideate)

4.4 การสร้างต้นแบบ (Prototype)

4.5 การทดสอบ (Test)

ตัวอย่างนวัตกรรม

1) แผนที่ชุมชน 3 มิติ

2) ชุดสื่อเรียนรู้ภูมิปัญญา

3) วิดีโอสารคดีชุมชน

4) เพจ Facebook ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน

5) การออกแบบของที่ระลึกจากเครื่องจักสาน

ผลการดำเนินงาน

ผลจากการดำเนินกิจกรรมพบว่า นักศึกษามีการพัฒนาทักษะนวัตกรใน 5 ด้านหลัก ได้แก่

1. ความเข้าใจผู้ใช้และชุมชนอย่างลึกซึ้ง

นักศึกษาได้เรียนรู้บริบทของชุมชนผ่านการสังเกตและการพูดคุยกับชาวบ้านจริง ทำให้สามารถพัฒนาผลงานที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

2. การคิดเชิงสร้างสรรค์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

กระบวนการ Design Thinking ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาไม่ยึดติดกับกรอบเดิม และสามารถทดลองความคิดใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างแท้จริง

3. ทักษะการทำงานเป็นทีมและการจัดการโครงการ

การทำงานกลุ่มและการแบ่งหน้าที่ทำให้นักศึกษารู้จักการสื่อสาร การประสานงาน และการตัดสินใจร่วมกันในสถานการณ์จริง

4. การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเพื่อสื่อสารนวัตกรรม

นักศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการออกแบบสื่อ อัปโหลดคลิปวิดีโอ สร้างเพจออนไลน์ และสร้าง Infographic เพื่อสื่อสารนวัตกรรมให้เข้าถึงคนในชุมชน

5. การตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นักศึกษาหลายคนสะท้อนว่า เดิมทีพวกเขามองภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเพียงอดีตที่ไม่มีคุณค่า แต่หลังจากได้สัมผัสจริง พวกเขาเห็นว่าองค์ความรู้เหล่านี้สามารถต่อยอดและพัฒนาให้ทันสมัยได้หากมีการออกแบบอย่างเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

1. เชิงการจัดการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้หลักสูตรครูบรรจุกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชุมชนจริงอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาทักษะนวัตกรให้เกิดขึ้นจริงในบริบทของนักศึกษาครูไทย

2. เชิงนโยบาย สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อใช้พื้นที่จริงเป็น “ห้องเรียนมีชีวิต” สำหรับนักศึกษา

บทสรุป

การพัฒนาทักษะนวัตกรโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบที่บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนฐานชุมชนและบริบทจริงของผู้เรียนมีศักยภาพในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

1. การใช้ Design Thinking เพื่อสร้างนวัตกรรุ่นใหม่ ผลการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown (2009) และ d.school (2020) ที่เห็นว่า Design Thinking เป็นกระบวนการที่สามารถกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการคิดแก้ปัญหาเชิงระบบ ซึ่งเป็นหัวใจของการเป็นนวัตกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักศึกษาครูที่ต้องมีบทบาทเป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา

2. การเรียนรู้จากชุมชนเสริมสร้างทักษะชีวิตและความเป็นพลเมือง การที่นักศึกษาได้ลงพื้นที่ในชุมชนจริงสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) เกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) และ Freire (1970) ที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และตระหนักในบทบาทของตนเองต่อสังคม

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมที่สำคัญ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของรากเหง้าทางวัฒนธรรม ทั้งยังสามารถพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ ในการต่อยอดภูมิปัญญานั้นอย่างสร้างสรรค์ ดังที่ UNESCO (2003) ได้ย้ำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นคือทุนทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). การศึกษาเพื่อสร้างนวัตกร. *วารสารการวิจัยทางการศึกษา, 21(3), 1–14.*

มารุต พัฒผล. (2560). การจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิริยะฤๅชัยพาณิชย์.(2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity-based Learning (CBL). *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้, 1(2), 23-37.*

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครูของชาติ*. กรุงเทพฯ: สกอ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2553). *นวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

สุกัญญา แช่มช้อย. (2563). สมรรถนะนวัตกรรมของครูในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 43(1), 55–72.

Anderson, J., Rainie, L., & Vogels, E. A. (2023). *The future of innovation and problem-solving skills*. Pew Research Center.

Brown, T. (2009). *Change by design: How design thinking creates new alternatives for business and society*. Harvard Business Press.

d.school. (2020). *Design thinking bootleg*. Hasso Plattner Institute of Design, Stanford University. https://dschool.stanford.edu/resources/design-thinking-bootleg

Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. Continuum.

Gaynor, G. H. (2015). *Innovation by design: What it takes to keep your company on the cutting edge*. AMACOM.

IDEO. (2012). *Design thinking for educators*. IDEO. https://designthinkingforeducators.com

Kieu, T. K. (2020). Innovator competencies in higher education: A conceptual framework. *International Journal of Educational Innovation*, 4(2), 45–58.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Stanford d.school. (2010). *An introduction to design thinking: Process guide*. Hasso Plattner Institute of Design, Stanford University.

UNESCO. (2003). *Intangible cultural heritage and sustainable development*. https://ich.unesco.org

World Intellectual Property Organization. (2007). *Innovation and intellectual property*. WIPO.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 274 - 284 ISSN 2985-2137 (Online)

The Role of Artificial Intelligence (AI) in Enhancing the Professional Competencies of Student Teachers

Prayong Hattaprom

Faculty of Education, Pitchayabundit college

Corresponding author. E-mail: prayong.h2@hotmail.com

ABSTRACT

This academic article aims to analyze the role of Artificial Intelligence (AI) in promoting and developing the professional competence of student teachers, preparing them for their professional teaching experience and their transition to professional teachers in the era of digital transformation. AI plays a significant role in developing student teachers' professional competence across multiple dimensions, encompassing professional knowledge and experience and professional practice and conduct in compliance with the Teachers Council of Thailand standards. The paper specifically focuses on Four key areas of student teacher competence: professional knowledge, learning management, and student assessment and analysis, as well as self-development and ethics. AI is, therefore, considered a valuable tool for applying knowledge, enhancing efficiency, and promoting personalized learning. Consequently, it is essential that AI is integrated into teacher curricula or extracurricular activities to produce student teachers who possess the ability to utilize digital technology intelligently (AI Literacy).

Keywords: Teacher Professional Competence, Artificial Intelligence (AI), Student Teachers, Digital Technology

Received 15 December 2025; **Revised** 21 December 2025; **Accepted** 25 December 2025

บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู

ประยงค์ หัตถพรหม
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Corresponding author. E-mail: prayong.h2@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ในการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู เพื่อเตรียมความพร้อมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สู่การเป็นครูมืออาชีพในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ซึ่ง AI มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษาครูในหลายมิติ ทั้งด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา โดยเน้นสมรรถนะของนักศึกษาครู 4 ด้านคือ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินและการวิเคราะห์ผู้เรียน และด้านการพัฒนาตนเองและจริยธรรม จึงถือได้ว่า AI เป็นเครื่องมือที่ช่วยประยุกต์ใช้ความรู้ เพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคล จำเป็นต้องได้รับการผนวกเข้าสู่หลักสูตรครูหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อผลิตนักศึกษาครูที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด

คำสำคัญ: สมรรถนะทางวิชาชีพครู, ปัญญาประดิษฐ์ (AI), นักศึกษาครู, เทคโนโลยีดิจิทัล

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

โลกกำลังหมุนไปอย่างรวดเร็วด้วยแรงขับเคลื่อนของเทคโนโลยี โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence – AI) ซึ่งกำลังเข้ามามีบทบาทในเกือบทุกวงการ ไม่เว้นแม้แต่ “การศึกษา” (Nicole Hill, 2568) ซึ่งได้เข้ามาเปลี่ยนบทบาทของครูจาก "ผู้ถ่ายทอดความรู้" เป็น "ผู้อำนวยความสะดวก" และ "นักออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้" (TeacherMatic, n.d.) การเริ่มต้นในการพัฒนาครูจากต้นทาง นั่นคือแหล่งสถาบันการผลิตและพัฒนาครูตามหลักสูตรที่ยึดมาตรฐานวิชาชีพตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2567 มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน (คุรุสภา, 2568) อีกทั้งคุรุสภายังกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ “เรียนดี มีคุณธรรม” ประกอบด้วย 1) ครูที่มีความเป็นเลิศ (Excellence) เป็นคนดีและเก่ง และต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน 2) ครูที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (Adaptation) เรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี เด็กไปเร็วครูต้องตามให้ทัน ทันการเรียนรู้ตลอดชีวิต และขับเคลื่อนอนาคตของชาติ 3) ครูต้องมีการพัฒนาการเจริญสติ (Mindfulness) เพื่อมีวิจารณญาณ มีปัญญา สามารถใช้ชีวิตที่ดี แก้ปัญหาต่าง ๆ ในทางที่ถูกต้องได้ในระยะยาว และบูรณาการกับสมรรถนะครูที่มีอยู่แล้ว ซึ่งหน่วยงานการศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความเป็นครูมืออาชีพ (คณะกรรมการคุรุสภา, 2568)

จากการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้ความต้องการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครูสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการเรียนการสอนปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ควรส่งเสริมให้เป็นผู้นำ ควรส่งเสริมนักศึกษาครูให้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนางานตามเป้าหมายและครอบคลุมงานทุกฝ่ายอย่างทั่วถึงขณะที่มีโอกาสได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พัฒนาตนเองให้มีความสามารถอย่างสร้างสรรค์ ปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วยความรู้ความสามารถ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และมีมนุยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดี (กิตติยา รัศมีแจ่ม และคณะ, 2566) อย่างไรก็ตามนักศึกษาครูในขณะปฏิบัติหน้าที่ครู ควรตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันควรปฏิบัติต่อสังคม ครูในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลต้องพัฒนาตมนาตนเองแบบก้าวกระโดดจึงจะเท่าทันการเปลี่ยนแปลงโลกและเป็นผู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ซึ่งคุณลักษณะของนักศึกษาครูที่ดี ควรแสดงออกถึงการปฏิบัติตนตามภาระงานของครูที่ต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนตามข้อบังคับคุรุสภา โดยประการแรก คือ ทำหน้าที่ในการเป็นครูผู้สอน "ครูนักปรับ-เปลี่ยน" ประการที่สอง "ครูนักพัฒนา" และประการสุดท้าย "ครูนักกิจกรรม" ซึ่งที่กล่าวมานั้นนักศึกษาครูควรที่จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูพันธุ์ใหม่ ตามมาตรฐานวิชาชีพ 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (กานต์ศิวกร คำวิเศษธนธรณ์, 2564) นั่นเอง

ผู้เขียนจึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของ AI ในการเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างและพัฒนานักศึกษาครูให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในการก้าวไปสู่การเป็นครูมืออาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเสนอแนวคิดสมรรถนะทางวิชาชีพครู บทบาทของ AI ในการส่งเสริมนักศึกษาครู ตลอดจนข้อกำจัดในการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม

สมรรถนะทางวิชาชีพครู

สมรรถนะทางวิชาชีพครู คือ ชุดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในฐานะครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานการศึกษาและนักการศึกษาได้ระบุสมรรถนะทางวิชาชีพครู มีรายละเอียด ดังนี้

การกำหนดสมรรถนะของครู เป็นคุณสมบัติเฉพาะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครู โดยเน้นที่ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในหมวดสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competencies) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนี้

1. สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) คือ ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน (Student Development) คือความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมการพัฒนาทักษะชีวิตสุขภาพกายและสุขภาพจิตความเป็นประชาธิปไตยความภูมิใจในความเป็นไทยการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

3. สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) คือการจัดบรรยากาศการเรียนรู้การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชาการกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน

4. สมรรถนะการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis and Synthesis and Classroom Research) คือความสามารถในการทำความเข้าใจแยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวมประมวลหาข้อสรุปอย่างมีระบบและนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์องค์กรหรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

5. สมรรถนะภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) คือคุณลักษณะและพฤติกรรมของครู ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษาก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

6. สมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship and Collaborative-Building for Learning Management) คือการประสานความร่วมมือสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและทิศทางการศึกษาของชาติ ในส่วนของวิชาชีพครู คุรุสภาได้ปรับปรุงและกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูขึ้น โดยเน้นการเปลี่ยนผ่านจากการวัดความรู้เชิงทฤษฎีไปสู่การวัดสมรรถนะ (Competency) ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทของการเป็นครูมืออาชีพ วิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะทางวิชาชีพครูจากข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (คุรุสภา,2562) มีประเด็นหลักที่สำคัญ 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

1.1 ด้านความรู้ คือ

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลก สังคม และแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.2 จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

1.1.3 เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้

1.1.4 การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

1.1.5 การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

1.1.6 การออกแบบและการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 ด้านประสบการณ์วิชาชีพ คือ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน คือ การปฏิบัติหน้าที่ครู การจัดการเรียนรู้ และความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน คือ การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

เฉลิมลาภ ทองอาจ (2561) ได้วิเคราะห์ประเด็นสมรรถนะสำคัญสำหรับนิสิตนักศึกษาครูที่จะออกไปปฏิบัติงานครูในสถานศึกษา ซึ่งสามารถประมวลสมรรถนะที่สำคัญมาได้หลายสมรรถนะดังนี้

1. เจตคติที่ดีและความศรัทธาต่อวิชาชีพครู (positive attitude and faith in teacher professional) การออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปสัมผัสงานครู ในส่วนอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน ตั้งแต่ระยะเนิ่น ๆ ของการเรียนด้วยเพื่อให้เห็นภาพรวมการทำงานทุกด้าน สำหรับเป็นข้อมูลในการตัดสินใจหรือวางแผนเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง นอกจากนี้ ยังจะต้องแสวงหาแนวทางเพื่อสร้างศรัทธาต่อวิชาชีพครูให้เป็นสิ่งที่นิสิตนักศึกษามุ่งมาดปรารถนา และเห็นว่าอาชีพที่ตนเองกำลังจะก้าวเข้าไปนั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่ง

2. คุณธรรม จริยธรรม จรรยา มารยาท (morality and integrity) สังคมไทยให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่าง (role model) ของครู การนำตัวอย่างเหตุการณ์ที่ท้ายให้เกิดความครุ่นคิดเกี่ยวกับประเด็นเรื่องศีลธรรมต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏทั่วไปและที่ปรากฏในบริบทของการศึกษา มาให้นิสิตนักศึกษาศึกษาและวิพากษ์ เพื่อให้เกิดความตระหนักว่างานครูเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ตลอดเวลา

3. ความสามารถในการสื่อสารและการแสดงออก (communication/ expression skills) คำว่าสื่อสาร มิได้หมายถึงการสื่อสารด้วยวิธีพูดหรือเขียนเท่านั้นแต่หมายรวมถึงการสื่อความในทุกรูปแบบและสื่อความในหลายวัตถุประสงค์ด้วยกัน การสื่อสารเน้นไปที่การสื่อสารเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ สื่อสารอย่างเปิดใจ (open-minded) สื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยน (sharing) สื่อสารเพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ (trust) สื่อสารเพื่อแก้ปัญหา ฯลฯ รวมถึงความสามารถในการแสดงออกซึ่งความคิด อารมณ์และความรู้สึกอย่างสร้างสรรค์ด้วย

4. ความสามารถในการปรับตัวและการมีความยืดหยุ่น (adaptation skills and flexible) ตามสภาพปัจจัยต่าง ๆ เท่าที่มี รวมถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่อาจจะมีอยู่อย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า โดยพิจารณาจากพื้นฐานความแตกต่าง ทั้งในเรื่องความต้องการความสามารถ ความพร้อมที่นิสิตนักศึกษามีการปรับตัวและการยืดหยุ่นนั้น สามารถใช้หลักการง่าย ๆว่า "ใจเขาใจเรา" เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาครูสามารถปฏิบัติงานครูต่อไปได้ตามศักยภาพ

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT skills) การสร้าง "ชั้นเรียนนอกชั้นเรียน" หรือชั้นเรียนเสมือนที่ผู้เรียนสามารถสนทนากับผู้สอน ศึกษาหาความรู้นำเสนอความคิดเห็นของตนในรูปแบบต่าง ๆ หรือใช้โปรแกรมนำเสนอสำเร็จรูป และสะท้อนผลการเรียนของตนเองและผู้อื่นได้

6. ความสามารถในการจัดการแบบบูรณาการ (integrated management skills) ด้วยสภาพของงานครูที่ต้องเกี่ยวข้องกับศาสตร์และทักษะหลายประเภท ทั้งศาสตร์ด้านจิตวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล ฯลฯ และทักษะการสังเกตผู้เรียน การจัดการชั้นเรียน การสื่อสารและการโน้มน้าว การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสร้างความพันธ์ระหว่างบุคคล ฯลฯ เมื่อมารวมอยู่ภายในครูเพียงคนเดียวจึงจำเป็นที่ต้องเป็น ผู้ที่เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์และทักษะเหล่านี้

7. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (teamwork skills) ความตระหนักหรือมีจิตวิญญาณร่วม ที่จะพัฒนาสิ่งที่กลุ่มทำอยู่ให้ดียิ่งขึ้น นิสิตนักศึกษาครูสามารถทำงานเป็นทีมได้มากยิ่งขึ้น คือ ส่งเสริมให้การทำกิจกรรมต่าง ๆทั้งด้านการกำหนดเป้าหมายของการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลมีผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะเป็นทีม

8. ความสามารถในการเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน (Kalayanamitra skills) การทำตนให้เป็นมิตรหรือเพื่อนที่ดี ก็คือ เทคนิคสนทนา (dialogue) ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการเปิดใจรับฟัง เมื่อต่างฝ่ายต่างเห็นอกเห็นใจกัน ต่างฝ่ายต่างก็จะเติมพลังใจให้กัน

9. ความสามารถในการทำวิจัย (research skills) การแก้ปัญหาในขณะปฏิบัติงาน ในลักษณะของการลองผิดลองถูก โดยใช้วิธีที่คิดขึ้นทันทีและอาจจะแสวงหาวิธีใหม่เมื่อวิธีเดิมไม่ประสบผล ทดลองไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ เรียกว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ควรเริ่มจากการให้สังเกตชั้นเรียน สังเกตผู้เรียนและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยการใช้เครื่องมือพื้นฐาน เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล ซึ่งการทดลองใช้วิธีต่าง ๆ หรือวิจัยวนรอบไปเรื่อย ๆ จะก่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติดีที่สุด (best practice) สำหรับแต่ละปัญและปัญทาที่เกิดขึ้น

10. ความสามารถในการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติวิชาชีพ (application skills) นักศึกษาครูควรสร้างความสมดุลระหว่างเนื้อหา (Content) กับศาสตร์การสอน (Pedagogy) หลักสูตรการผลิตนักศึกษาครูควรเพิ่มสัดส่วนของการฝึกปฏิบัติในสถาบันการศึกษาจริง ๆ (workplace education) จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาครูเกิดความเข้าใจว่า หลักวิชาการจะต้องปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นอย่างไรบ้าง เมื่อนำไปใช้ในบริบทชั้นเรียนจริง

สมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู ควรเกิดขึ้นเมื่อเรียนตามหลักสูตรทางครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติเชิงบวก ที่บูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในฐานะครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยเน้นที่ ความสามารถในการนำความรู้ทางทฤษฎี (Content & Pedagogy) มาประยุกต์ใช้ (Application Skills) และ ปรับตัว (Adaptation) ให้เข้ากับบริบทของชั้นเรียนที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์และพัฒนาการอย่างรอบด้าน สามารถจัดกลุ่มสมรรถนะหลักสำหรับนักศึกษาครูออกเป็น 4 องค์ประกอบใหญ่ โดยเน้นที่การปฏิบัติงานจริง ดังนี้

1. ด้านความรู้ทางวิชาชีพ คือ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหา ศาสตร์สาขาที่สอนและวิธีการถ่ายทอดเชื่อมโยงความรู้

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ คือ การวางแผนและการออกแบบกิจกรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน รวมถึงการใช้สื่อการสอน

3. ด้านการประเมินและการวิเคราะห์ผู้เรียน คือ การวัดผล การประเมินเพื่อพัฒนาแก้ปัญญาผู้เรียน และการให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์

4. ด้านการพัฒนาตนเองและจริยธรรม คือ การสะท้อนคิด การแสวงหาความรู้ใหม่ และการยึดมั่นในจรรยาบรรณ

กล่าวโดยสรุป คือ นักศึกษาครูในยุคปัจจุบัน จึงควรจะประกอบไปด้วยการมีสมรรถนะที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพดังกล่าวข้างต้น และที่สำคัญคือ เมื่อนักศึกษาครูมีสมรรถนะสำคัญจำเป็นในการที่จะประกอบวิชาชีพให้มีคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพัฒนาสมรรถนะต่างๆ ให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และรักษาความคงทนของสมรรถนะที่มีให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป

ปัญญาประดิษฐ์ (AI)

ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI (Artificial Intelligence) ที่เข้ามาสนับสนุนการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาครูโดยเฉพาะ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้นิยามความหมาย ความสำคัญและบริบทการใช้งานทางด้านการศึกษาและด้านอื่นๆอย่างคล้ายคลึงกัน รายละเอียดดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2562) กล่าวว่า AI เป็นเครื่องจักร (Machine)ที่สามารถรับรู้ เรียนรู้ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ โดยใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เป็นต้นทุนในการเรียนรู้ของเครื่องจักร (Machine learning) ที่สามารถเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) ได้เอง ซึ่งมีบทบาทในการเรียนรู้หลายประการ ซึ่งช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้น เรียนรู้ได้เร็วขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียนได้โดยไม่มีข้อจำกัด

ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ (2564) กล่าวว่า ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI (Artificial Intellectual) คือ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หรือระบบสมองกลอัจฉริยะ ซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญอย่างมากในอนาคต ไม่ว่าจะเป็น การทำธุรกิจ การอุตสาหกรรมใด ๆ หรือแม้แต่การบริหารงานจัดการหน่วยงานก็จะต้องมี AI เป็นตัวช่วยเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI คือ เครื่องจักรที่มีฟังก์ชันที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจเรียนรู้องค์ความรู้ต่าง ๆ อาทิเช่นการเรียนรู้ การรับรู้ การให้เหตุผล และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเครื่องจักรที่มีความสามารถเหล่านี้ถือว่าเป็นปัญญาประดิษฐ์ (AI) และในปัจจุบัน AI มีความสามารถเฉพาะทางได้ดีกว่ามนุษย์อาทิเช่น AI ที่ใช้ในการผ่าตัด (AI-assisted robotic surgery) ที่เชี่ยวชาญในเรื่องการตัดมากกว่านายแพทย์ในปัจจุบัน ซึ่งผลงานวิจัยด้าน AI ปัจจุบันอยู่ในระดับนี้

สุจินดา โพธิ์สาพิมพ์ (2568) กล่าวว่า เทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ หมายถึง ระบบที่เลียนแบบความฉลาดของมนุษย์ในการเรียนรู้วิเคราะห์ และตัดสินใจ โดยมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในทุกมิติ ทั้งการศึกษา ศิลปะ และการบริหาร ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ และการตัดสินใจที่มีความแม่นยำ นักวิชาการไทยย้ำว่า ปัญญาประดิษฐ์ ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคม

อย่างไรก็ตามความสำคัญของ AI ถือเป็น เทคโนโลยีอเนกประสงค์ ที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างด้านความต้องการในการเรียนรู้และสนับสนุนให้ครูมีเครื่องมือทรงพลังในการจัดการศึกษาที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ AI ทำหน้าที่เป็น ผู้ช่วยอัจฉริยะ (Intelligent Assistant) ที่ให้ข้อมูลย้อนกลับตามหลักฐาน (Evidence-Based Feedback) และเป็นเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency Tool) ซึ่งช่วยให้นักศึกษาครูสามารถมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ การตัดสินใจ (Decision-Making) และ การประยุกต์ใช้ความรู้ (Application Skills) ในบริบทที่ซับซ้อนของชั้นเรียนจริงได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้ง AI ในบริบทการพัฒนานักศึกษาครู คือ ระบบคอมพิวเตอร์อัจฉริยะที่ใช้การประมวลผลข้อมูล การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และการสร้างเนื้อหา (Generative AI) เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยฝึกสอน ผู้ให้ข้อเสนอแนะทันที และเป็นเครื่องมือในการจำลองสถานการณ์ เพื่อยกระดับความสามารถของนักศึกษาครูตามสมรรถนะวิชาชีพ

สรุปว่า ปัญญาประดิษฐ์ AI (Artificial Intellectual) เป็นระบบและกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษามีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นทั้งในยุคปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกาภิวัตน์ นักศึกษาครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ AI เข้ามาช่วยในการเสริมสร้างสมรรถนะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บทบาทของ AI ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู

AI ได้เข้ามามีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู ดังนี้

1. ด้านความรู้ทางวิชาชีพ

นักศึกษาครูสามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการยกระดับการพัฒนาตนเอง (Self-Development) และการเรียนรู้ทางวิชาการได้อย่างมีนัยสำคัญ AI ทำหน้าที่เป็น โค้ชการเรียนรู้ส่วนบุคคลที่สนับสนุนความรู้ และการฝึกทักษะโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การจัดการและเข้าถึงความรู้ทางวิชาการ เป็นเครื่องมือสรุปและสังเคราะห์เนื้อหา ช่วยย่อยและสรุปเอกสารการวิจัย บทความวิชาการ เนื้อหา หรือตำราเรียนที่มีความซับซ้อน ให้เป็นใจความสำคัญได้ในเวลาอันสั้น ประหยัดเวลาในการอ่านและสามารถสร้างการนำเสนอครอบคลุมเนื้อหาทางทฤษฎีได้มากขึ้น ทำให้มีความพร้อมในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ayanwale et al., 2024) รวมไปถึงส่งเสริมทักษะการทำวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญในการแก้ไขปัญหาในขณะปฏิบัติงาน (ResearchGate, 2022)

2) การฝึกปฏิบัติและพัฒนาทักษะการสอน เป็นเครื่องมือสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับการฝึกฝนทักษะการปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการเป็นครูมืออาชีพ โดยสร้างสถานการณ์จำลองในห้องเรียนเสมือนจริง (Micro-teaching Simulation) หรือเป็นคู่สนทนาฝึกทักษะการสื่อสาร การโน้มน้าว และการจัดการพฤติกรรมผู้เรียนที่ท้าทาย ช่วยสร้างแบบฝึกหัด หรือสร้างรูบริก ทำให้นักศึกษาครูได้ฝึกฝนทักษะการสร้างเครื่องมืออย่างมีคุณภาพ ลดความกังวล ในการปฏิบัติงานด้านเทคนิค และพัฒนา ความมั่นใจ ในการสร้างเครื่องมือการสอนและการประเมินที่หลากหลาย

2. ด้านการจัดการเรียนรู้

AI ในฐานะผู้ช่วยออกแบบและสร้างทรัพยากรการสอน เริ่มจากการวางแผน ออกแบบกิจกรรม และใช้สื่อการสอน สามารถสร้างแผนการสอนที่มีการปรับให้เข้ากับระดับชั้นเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) การเตรียมความพร้อม ก่อนการสอนช่วยลดภาระงานเอกสาร และเพิ่มประสิทธิภาพในการออกแบบการเรียนรู้ สามารถใช้เครื่องมือ AI เช่น MagicSchool.ai หรือ Eduaide.Ai เพื่อสร้างแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรได้อย่างรวดเร็วประหยัดเวลาที่เคยใช้ไปกับการจัดทำเอกสารอย่างมหาศาล (Ayanwale et al., 2024) อีกทั้งวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้ากับระดับชั้น เครื่องมือ AI เช่น Diffit หรือฟังก์ชัน Change Levels ของ Brisk Teaching (n.d.) ช่วยให้นักศึกษาครูสามารถปรับเนื้อหาการอ่านหรือระดับความยากของแบบฝึกหัดให้เหมาะกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนได้ทันที รวมถึงการช่วยแปลภาษาสำหรับผู้เรียนที่ใช้ภาษาแม่ที่ไม่ใช่ภาษาไทย (ELL/EAL Support) สิ่งนี้ช่วยให้นักศึกษาครูสามารถเรียนรู้และปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความต้องการเฉพาะบุคคลได้อย่างเป็นรูปธรรม (ณิชชยาวรรณ พันธ์ศุภะ และคณะ, 2568)

2) การจัดการเรียนรู้ ในระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน AI ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และสนับสนุนการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) สามารถใช้ฟังก์ชัน AI ในการสร้างกิจกรรมเชิงโต้ตอบ เช่น การใช้ Chatbots หรือใช้เครื่องมือสร้างคำถามฉับพลัน เช่น QuestionWell การสร้างคำถามกระตุ้นความคิด หรือการสร้างสถานการณ์จำลองสำหรับใช้ในชั้นเรียน อีกทั้งเครื่องมือประเมินผลที่รวดเร็วและเป็นกลาง เพื่อรวบรวมข้อมูลว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง และเกิดช่องว่างการเรียนรู้ ณ จุดใด โดยไม่ต้องเสียเวลามานั่งตรวจและวิเคราะห์ด้วยตนเองทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่คุรุสภากำหนดไว้ในมาตรฐานความรู้ (คุรุสภา , 2562) การใช้ AI เพื่อประเมินระหว่างสอนทำให้นักศึกษาครูสามารถปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นทันที

3) หลังการจัดการเรียนรู้ หลังจากการสอน AI สามารถประเมินและการวิเคราะห์ผู้เรียน รวมถึง การพัฒนาตนเองและการสะท้อนคิด (Reflection) โดยเฉพาะการประเมินผลงานของผู้เรียน เครื่องมือ AI เช่น ฟังก์ชันการให้ Feedback ของ Brisk Teaching (n.d.) สามารถช่วยร่างข้อเสนอแนะคุณภาพสูง ที่ปรับให้เหมาะสมกับงานของผู้เรียนแต่ละคน โดยอ้างอิงจากรูบริกที่กำหนดไว้ ซึ่งลดภาระงานตรวจและทำให้นักศึกษาครูสามารถส่งผลย้อนกลับ (Feedback) ให้ผู้เรียนได้ทันเวลา (Younis, 2024) อีกทั้งมีบทบาทในการกระตุ้นการ สะท้อนคิด ของนักศึกษาครูเอง โดย AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการสอนที่รวบรวมได้ เช่น รูปแบบคำถามที่ใช้ จังหวะเวลาในการสอน การจัดการชั้นเรียน และนำเสนอข้อมูลเชิงลึก ให้นักศึกษาครูพิจารณาว่าอะไรคือจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง ทำให้เกิด การพัฒนาตนเองอย่างมีเป้าหมายและเป็นระบบ (ResearchGate, 2022) การใช้ AI ในการวิเคราะห์นี้ทำให้นักศึกษาครูสามารถเปลี่ยนปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนไปสู่การทำ วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นการยกระดับสู่การเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง

3. ด้านการประเมินและการวิเคราะห์ผู้เรียน

AI ในฐานะเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและการให้ข้อเสนอแนะอัตโนมัติ ช่วยในการวัดผล ประเมินเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียน สามารถตรวจและให้คะแนน หรือใช้แบบทดสอบอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งช่วยวิเคราะห์ช่องว่างการเรียนรู้ (Learning Gaps) ของผู้เรียนแต่ละคนจากข้อมูลประวัติการเรียนรู้ เพื่อให้ข้อมูลแก่นักศึกษาครูในการออกแบบการสอนซ่อมเสริม และให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์แก่ผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การวัดผลและการให้คะแนนอัตโนมัติ สามารถช่วยในการตรวจให้คะแนน งานเขียน แบบทดสอบปรนัย หรือแม้แต่การประเมินตามรูบริกสำหรับงานเชิงซ้อน เช่น การนำเสนอผลงาน โครงงานได้อย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ โดยใช้เครื่องมือ เช่น MagicSchool.ai หรือ Khanmigo ในการสร้างรูบริกหรือชุดคำถามอัตโนมัติ รวมถึงระบบ AI เช่น Learning Management Systems: LMS) ช่วยในการรวบรวมและจัดหมวดหมู่ ข้อมูลการเรียนรู้ทั้งหมดของผู้เรียนไว้ในที่เดียว ทำให้นักศึกษาครูสามารถเข้าถึงและประมวลผลข้อมูลการประเมินได้อย่างง่ายดาย

2) การวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหา สามารถช่วยให้นักศึกษาครูเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปสู่การปฏิบัติการสอนที่เน้นการแก้ปัญหา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุช่องว่างการเรียนรู้ (Learning Gaps) ของผู้เรียนแต่ละคน หรือแนวคิดที่ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าใจผิดพลาด โดยเปรียบเทียบผลการประเมินกับมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วยเสนอแนะแนวทางการสอนซ่อมเสริม หรือแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนโดยอัตโนมัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Differentiation) รวมถึงทำหน้าที่เป็น ผู้ช่วยในการวิจัย โดยช่วยในการวิเคราะห์และจัดกลุ่มปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เช่น ปัญหาด้านพฤติกรรม หรือความเข้าใจในเนื้อหา เพื่อให้นักศึกษาครูสามารถดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเองได้อย่างมีหลักฐานอ้างอิง (ResearchGate, 2022)

4. ด้านการพัฒนาตนเองและจริยธรรม

AI ในฐานะโค้ชส่วนตัวและระบบสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ช่วยในการสะท้อนคิดและการแสวงหาความรู้ใหม่ ใช้ระบบการวิเคราะห์วิดีโอ (Video Analysis) หรือระบบจำลอง (Micro-teaching Simulation) เพื่อให้ข้อเสนอแนะแบบทันที (Real-time Feedback) ต่อพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาครูอย่างเป็นกลาง ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิด (Reflection) เพื่อปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลที่รวดเร็วในการแสวงหาความรู้ใหม่ และทำให้นักศึกษาครูสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีเป้าหมายและเป็นระบบ ซึ่งนำไปสู่การเป็น ครูผู้พัฒนาตนเอง (ResearchGate, 2022) รวมถึงการสร้างความตระหนักด้านการใช้งานและจริยธรรม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ทำให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีความรับผิดชอบและเป็นไปตาม มาตรฐานการปฏิบัติตนในวิชาชีพ (Runge et al., 2025)

ข้อจำกัดและความท้าทายในการบูรณาการ AI

การผลิตและพัฒนานักศึกษาครูในบริบทของประเทศไทย ยังเน้นย้ำประเด็นด้านความพร้อมของบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นความท้าทายหลักในระบบการศึกษาไทย นักการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดและความท้าทาย โดยแสดงมุมมองในประเด็นนี้หลากหลาย ดังนี้

1. ความท้าทายด้านความพร้อมของบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน

ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และ อุปกรณ์ ในสถาบันผลิตครูบางแห่งหรือโรงเรียนในชนบทยังมีจำกัด ทำให้การเข้าถึงและใช้งานเครื่องมือ AI ขั้นสูงในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยเครือข่ายที่มีเสถียรภาพ (ทิศนา แขมมณี, 2566) อีกทั้งเรื่องของสมรรถนะครูอาจารย์ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการใช้และออกแบบการเรียนรู้ด้วย AI (AI-Driven Pedagogy) ดังนั้นจึงไม่สามารถเป็นต้นแบบหรือผู้อำนวยความสะดวกในการใช้งาน AI แก่นักศึกษาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดความเชี่ยวชาญนี้ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนานักศึกษาครูให้มี AI Literacy ที่ถูกต้อง (อัมพร พินิจ, 2565)

2. ความท้าทายด้านการปรับหลักสูตรและการประเมินผล

การปรับหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ AI ยังเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ต้องใช้เวลาและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การประเมินที่เน้นทักษะการใช้ AI อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งหลักสูตรต้องเปลี่ยนจากการวัดผลที่เน้นความรู้เชิงทฤษฎีไปสู่การประเมิน สมรรถนะการปฏิบัติงานร่วมกับ AI (AI-Integrated Performance) เช่น การประเมินความสามารถในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่ AI สร้าง (Fact-Checking) และการใช้ AI ในการแก้ไขปัญหาชั้นเรียนอย่างมีจริยธรรม (วิโรจน์ ลิ้มไพแสง, 2567)

รวมถึงการบูรณาการ AI Ethics ซึ่งแม้จะมีการกล่าวถึงจริยธรรม แต่หลักสูตรยังขาดการกำหนดรายวิชาหรือเนื้อหาที่เน้น การตัดสินใจทางจริยธรรม (Ethical Decision-Making) ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ AI เช่น การใช้ข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียนเพื่อการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความท้าทายในการสร้างความตระหนักเรื่อง จริยธรรมและความเป็นส่วนตัว ในหมู่นักศึกษาครู (วรวุฒิ สิทธิชู, 2566)

3. ความท้าทายด้านปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับ AI (Human-AI Interaction)

ประเด็นที่ AI ไม่สามารถแทนที่ความเป็นมนุษย์ถูกเน้นย้ำในบริบทไทย โดยเฉพาะเรื่อง จริยธรรมและจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งการขาด Empathy และ Soft Skills นักการศึกษาไทยย้ำว่า AI ไม่สามารถแทนที่ความสามารถในการสร้างความผูกพัน (Rapport) ความเข้าใจเชิงอารมณ์ (Emotional Intelligence) และ ความเมตตา (Compassion) ซึ่งเป็นแก่นแท้ของวิชาชีพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่ให้ความสำคัญกับการเป็น "แบบอย่าง" ของครู การฝึกอบรมจึงต้องสร้างความสมดุลโดยใช้ AI ลดภาระงานธุรการ แต่ครูยังคงมีเวลาเหลือเพื่อเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2565)

แม้ว่า AI จะมีศักยภาพสูงแต่การนำไปใช้ในการพัฒนานักศึกษาครูยังมีความท้าทาย (Tang & Su, 2024; Nadim & Di Fuccio, 2025) ตามทัศนของนักการศึกษาต่างประเทศ ได้นำเสนอประเด็นด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัว การใช้ข้อมูลผู้เรียนและผลการประเมินโดย AI จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่เข้มงวด ความไม่สมดุลระหว่าง AI กับปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ AI ไม่สามารถแทนที่ความเห็นอกเห็นใจ(Empathy) และการสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support) ที่ครูที่เป็นมนุษย์มอบให้ได้ การฝึกอบรมจึงต้องเน้นการใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริม ไม่ใช่เครื่องมือหลัก (UCW, n.d.) ซึ่งความต้องการทักษะและความรู้ใหม่ นักศึกษาครูต้องได้รับการฝึกอบรมด้าน AI Literacy อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถใช้เครื่องมือ AI อย่างมีวิจารณญาณ และเข้าใจข้อจำกัดของมัน

บทสรุป

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทสำคัญและหลากหลายในการยกระดับสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู โดยเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดภาระงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล สนับสนุนการฝึกทักษะการสอนด้วยข้อมูลย้อนกลับแบบทันที และช่วยให้นักศึกษาครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ภายใต้ข้อจำกัดทางจริยธรรม โดยการส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพครู แบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินและการวิเคราะห์ผู้เรียน และด้านการพัฒนาตนเองและจริยธรรม ดังรูปภาพนี้

ภาพที่ 1 บทบาทของ AI ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู

จากการศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลบทบาทของ AI ที่มีผลกระทบในเชิงการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักศึกษาครู ได้ตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันผลิตครู ควรมีการปรับหลักสูตรโดยกำหนดให้มีรายวิชา "AI Literacy สำหรับครู" เพื่อฝึกทักษะการใช้และการบูรณาการ AI เข้ากับการเรียนการสอนและการประเมินผลอย่างมีจริยธรรม อีกทั้งเล็งเห็นความสำคัญในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาในขณะออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ควรมีการศึกษาเชิงทดลอง

(Experimental Study) เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบของการใช้ AI Tools ในการพัฒนาสมรรถนะที่เฉพาะเจาะจง หรือการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาครูประเด็นผลกระทบระยะยาวของ AI ต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ของนักศึกษาครู

เอกสารอ้างอิง

กานต์ศิวกร คำวิเศษธนธรณ์. (2564). คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(4), 271-280.

กิตติยา รัศมีแจ่ม, รุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล, และศิโรจน์ ผลพันธิน. (2566). สมรรถนะในยุคการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(2).

คณะกรรมการคุรุสภา. (2568, 5 พฤศจิกายน). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21. *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 142 ตอนพิเศษ 352 ง, 50–51.

คุรุสภา. (2562, 20 มีนาคม). ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง, 18-20.

คุรุสภา. (2568, 10 มกราคม). ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2567. *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 142 ตอนพิเศษ 7, 27-29.

เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2561). เปิดประเด็น : สมรรถนะของนิสิตนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(1), 273-278.

ณิชชยาวรรณ พันธ์ศุภะ, อังษณีภรณ์ ศรีคำสุข, และ อิสสริยภรณ์ วานิชพิพัฒน์. (2568). การเปลี่ยนบทบาทครูและนักศึกษาครูในภาคเหนือ: จากผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อำนวยการเรียนรู้ในยุค AI. *วารสารล้านนาปริทัศน์*, 3(3), 124-139.

ทิศนา แขมมณี. (2566). การพัฒนาระบบการศึกษาไทยในยุคปัญญาประดิษฐ์: โอกาสและความท้าทาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,* 25(1), 1-15.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2565). บทบาทใหม่ของครูในยุคดิจิทัล: การผสมผสานเทคโนโลยีและจิตวิญญาณความเป็นครู. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 23(2), 1-12.

วรวุฒิ สิทธิชู. (2566). จริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์กับการศึกษา: แนวทางการกำกับดูแลข้อมูลในห้องเรียน. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู*, 4(1), 30-45.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). *การจัดการเรียนรู้ยุค AI. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อจาก www.curriculumandlearning.com

วิโรจน์ ลิ้มไขแสง. (2567). การปรับตัวของสถาบันผลิตครูเพื่อรองรับหลักสูตรฐานสมรรถนะและเทคโนโลยีAI. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 52(1), 1-18.

ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ. (2564). บทบาทของประเทศไทยในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 26(1), 137-145.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุจินดา โพธิ์สาพิมพ์. (2568). การบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการเรียนการสอนครุศาสตร์. *วารสารสหวิทยาการศึกษาครุศาสตร์*, 1(1), 24-33.

อัมพร พินิจ. (2565). ความท้าทายในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา,* 6(2), 1-12.

Ayanwale, M. A., Adelana, O. P., Molefi, R. R., Adeeko, O., & Ishola, A. M. (2024). Examining artificial intelligence literacy among pre-service teachers for future classrooms. *Computers and Education Open*, 6, Article 100179.

Brisk Teaching. (n.d.). *Brisk Teaching: Free AI Tools for Teachers and Educators.* Retrieved from https://www.briskteaching.com/

Nadim, M. A., & Di Fuccio, R. (2025). Unveiling the Potential: Artificial Intelligence's Negative Impact on Teaching and Research Considering Ethics in Higher Education. *European Journal of Education*, 60(1), e12929. DOI: 10.1111/ejed.12929

Nicole Hill. (2025). Teachers in the AI Age: Adapting Roles to Guide Learners in a Changing World. Retrieved November 27, 2025 from https://breakthroughprovidence.org/education/teachers-in-the-AI-age-adapting-roles-to-navigate-learners-in-a-changing-world

Research Gate. (2022). *An AI toolkit to support teacher reflection*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication

Runge, I., Hebibi, F., & Lazarides, R. (2025). Acceptance of Pre-Service Teachers Towards Artificial Intelligence (AI): The Role of AI-Related Teacher Training Courses and AI-TPACK Within the Technology Acceptance Model. *Education Sciences*, 15(2), 167.

Tang, L., & Su, Y. S. (2024). Ethical Implications and Principles of Using Artificial Intelligence Models in the Classroom: A Systematic Literature Review. *International Journal of Interactive Multimedia and Artificial Intelligence*, 8(5), 25–36. DOI: 10.9781/ijimai.2024.02.010

TeacherMatic. (n.d.). *AI Tools for Teachers, Leaders & Education Teams*. Retrieved from https://teachermatic.com/

University Canada West (UCW). (n.d.). *Advantages and disadvantages of AI in education*. Retrieved from https://www.ucanwest.ca/blog/education-careers-tips/advantages-and-disadvantages-of-ai-in-education

Younis, B. (2024). Effectiveness of a professional development program based on the instructional design framework for AI literacy in developing AI literacy skills among pre-service teachers. *Journal of Digital Learning in Education*. DOI:10.1080/21532974.2024.2365663

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 285 - 296 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

Project Evaluation: Enhancing Student Potential Through Mobile Library Services Yala Primary Educational Service Area Office 3

Patsikan kaewparsrart

Yala Primary Educational Service Area Office 3

Corresponding author. E-mail: spg.kaew5651@gmail.com

ABSTRACT

Project Evaluation: Enhancing Student Potential Through Mobile Library ServicesThis research aimed to evaluate the project for enhancing student potential through mobile library services implemented by the Yala Primary Educational Service Area Office 3. The target groups consisted of school administrators, teachers, and students from 32 schools under the jurisdiction of Yala Primary Educational Service Area Office 3. The research instruments included participation record forms for administrators, teachers, and students; supervision and monitoring forms for activity implementation; and satisfaction assessment forms for project participants. Data were analyzed using content analysis.

Research findings revealed that:

1) 100% of target students received student potential enhancement support

2) 100% of target students received 21st-century learning skills development through the Mobile Library program

3) 100% of students expressed satisfaction with participation in the student potential enhancement camp using the Mobile Library

4) 100% of target students participated in the student potential enhancement camp activities through the Mobile Library program

Keywords: Project evaluation, mobile library, student empowerment.

Received 15 December 2025; **Revised** 25 December 2025; **Accepted** 29 December 2025

การประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3

ปัฏศิกานต์ แก้วประเสริฐ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3
Corresponding author. E-mail: spg.kaew5651@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนโดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 กลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 จำนวน 32 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบบันทึกการร่วมกิจกรรมของ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด แบบนิเทศกำกับติดตามการดำเนินกิจกรรม และประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ร้อยละ 100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน

2) ร้อยละ 100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

3) ร้อยละ 100 ของนักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้าค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

4) ร้อยละ 100 ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนโดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, ห้องสมุดเคลื่อนที่, การส่งเสริมศักยภาพนักเรียน

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขัน จำเป็นต้องพร้อมรับความท้าทายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านความรู้และสมรรถนะของคน ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ทางการจัดการศึกษา ในยุทธศาสตร์ที่ 2 เกี่ยวกับการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ที่ 3 เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังได้กำหนดนโยบาย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยจะเน้นการพัฒนาหน่วยงานในสังกัด ให้ปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ รวมถึงระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัล มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ซึ่งแต่ละหน่วยงานทุกระดับจะเพิ่มกลยุทธ์ การส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษา นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีและสารสนเทศมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ ทำให้การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท รวมถึงข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐานยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาการศึกษา

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา นักเรียนในพื้นที่จำนวนมากอาศัยอยู่ในชุมชนห่างไกลที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรการศึกษาที่ทันสมัย งานวิจัยของสมชาย วงศ์ศิลป์ (2562) พบว่า นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยสำคัญหนึ่งคือการขาดแคลนแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) จึงเป็นนวัตกรรมที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการนำบริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ไปสู่ชุมชนและโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล งานวิจัยของ Johnson และ Williams (2020) แสดงให้เห็นว่า รถห้องสมุดเคลื่อนที่สามารถเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ชนบทได้อย่างมีนัยสำคัญ และส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และความสนใจในการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ได้ริเริ่มโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนโดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว โครงการนี้มุ่งเน้นการนำสื่อการเรียนรู้ หนังสือ และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปยังโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลและชุมชนที่ขาดแคลนทรัพยากรการศึกษา อย่างไรก็ตาม การประเมินผลกระทบและประสิทธิภาพของโครงการดังกล่าวยังมีข้อจำกัด จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า Chen และคณะ (2019) ได้ศึกษาผลกระทบของรถห้องสมุดเคลื่อนที่ต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนในประเทศจีน พบว่า นักเรียนที่ได้รับบริการจากรถห้องสมุดเคลื่อนที่มีคะแนนทดสอบการอ่านเพิ่มขึ้นร้อยละ 23 เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ สุรีรัตน์ อินทรกำแหง (2563) ได้ศึกษาการใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า โครงการดังกล่าวสามารถเพิ่มจำนวนการยืมหนังสือของนักเรียนได้ร้อยละ 45 และเพิ่มความสนใจในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญ การวิจัยครั้งนี้มีความจำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการในการประเมินผลโครงการอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ โดยมีเหตุผลสำคัญดังนี้ ประการแรก การขาดแคลนข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของโครงการรถห้องสมุดเคลื่อนที่ในบริบทของพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงทางวัฒนธรรม ภาษา และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น Miller และ Thompson (2022) ชี้ให้เห็นว่า บริบททางวัฒนธรรมและสังคมมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้

ประการที่สอง ความต้องการข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประเมินผลที่เป็นระบบจะช่วยให้ผู้บริหารการศึกษาและผู้นำนโยบายสามารถตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรและกำหนดทิศทางการพัฒนาโครงการได้อย่างเหมาะสม ประการที่สาม การสร้างความรู้และต้นแบบสำหรับการขยายผลโครงการในพื้นที่อื่น ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นในการพัฒนาโครงการที่คล้ายคลึงกัน และเป็นการสะสมองค์ความรู้ทางวิชาการในสาขาการศึกษาแลประการสุดท้าย การสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ และเป้าหมายที่ 10 การลดความเหลื่อมล้ำ การวิจัยนี้จะช่วยประเมินว่าโครงการสามารถลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทได้มากน้อยเพียงใดและจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. เพื่อประเมินผลโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนโดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 จำนวน 32 โรงเรียน

วิธีดำเนินการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 มีแผนงาน/แนวทาง/โครงการ/กิจกรรม เพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) ได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 กิจกรรมค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

จัดค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) ตามโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนโดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) ณ โรงเรียนบ้านอัยเยอร์เวง เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2568 โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 โดยแบ่งเป็น 7 ฐาน ประกอบด้วย

ฐานที่ 1 กิจกรรม Lab ชวนคิด ชวนทำ
ฐานที่ 2 กิจกรรม Tin Box Smashing
ฐานที่ 3 กิจกรรม ใบ้คำหรรษา และกระซิบสุภาษิต
ฐานที่ 4 กิจกรรม De code ถอดรหัสเจาะเซฟ
ฐานที่ 5 กิจกรรม Bingo คณิตคิดสนุก
ฐานที่ 6 กิจกรรม STEM Challenge Toothpick Towers
ฐานที่ 7 กิจกรรมเรียนรู้โลกกว้างไปกับรถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)
กิจจกรรมนันทนาการ และ PISA Style Online Testing

1.2 กิจกรรมการให้บริการหนังสือห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) โรงเรียนในสังกัด

สพป.ยะลา เขต 3 ได้ดำเนินการให้บริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่แก่สถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางแผนและประสานความร่วมมือกับโรงเรียนที่มีความประสงค์ใช้บริการ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงเดือนมีนาคม 2568 เพื่อขยายโอกาสทางการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนในทุกระดับชั้น กิจกรรมเริ่มต้นจากการประชุมและจัดทำปฏิทินการออกให้บริการ โดยเน้นให้รถห้องสมุดเคลื่อนที่เข้าไปเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผ่านการนำเสนอสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ:

1. สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล เช่น แท็บเล็ตที่ติดตั้งแอปพลิเคชันการอ่านและแหล่งความรู้แบบโต้ตอบ
2. อุปกรณ์ส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ Talking Pen (ปากกาพูดได้), วัวเล่านิทาน, ภาพระบายสี, จิ๊กซอว์
3. หนังสือประเภทต่าง ๆ ทั้งนิทาน วรรณกรรมเยาวชน และหนังสือสาระความรู้

นอกจากนี้ยังมีการสาธิตการใช้สื่อแบบมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าใจการนำไปใช้งานต่อยอดในชั้นเรียนได้จริง จากการดำเนินงาน พบว่าโรงเรียนในสังกัดทั้ง 32 แห่งได้รับบริการอย่างครบถ้วน ส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึง และส่งเสริมทักษะการอ่านในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล

1.3 กิจกรรมจัดซื้อสื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้

เพื่อให้การส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สพป.ยะลา เขต 3 ได้ดำเนินการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพของรถห้องสมุดเคลื่อนที่ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างรอบด้านสื่อที่จัดซื้อประกอบด้วย

1. หนังสืออ่านนอกเวลา ที่หลากหลายทั้งประเภทวรรณกรรมเยาวชน นิทานภาพ และหนังสือส่งเสริมคุณธรรม
2. สื่อดิจิทัล เช่น eBooks, แอปพลิเคชันเพื่อการอ่านและทักษะการคิดวิเคราะห์
3. อุปกรณ์ส่งเสริมการอ่าน เช่น Talking Pen รุ่นใหม่, e-reader, สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน
4. สื่อกิจกรรม เช่น ชุดกิจกรรม STEM ด้านการอ่าน เกมการศึกษา และสื่อปฏิสัมพันธ์

การคัดเลือกสื่อดำเนินการภายใต้หลักการ“เหมาะกับช่วงวัย – สอดคล้องกับหลักสูตร – เสริมสร้างทักษะ” โดยเน้นให้สามารถใช้ในกิจกรรมของรถห้องสมุดเคลื่อนที่ได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

2.1 แบบบันทึกการร่วมกิจกรรมของ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด
2.2 แบบนิเทศกำกับติดตามการดำเนินกิจกรรม
2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3” ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด ทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า

1. กิจกรรมค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

1) ร้อยละ 100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน

2) ร้อยละ 100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

3) ร้อยละ 100 ของนักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้าค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

ภาพที่ 1 กิจกรรมค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

2. การให้บริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่ (MOBILE LIBRARY)

สพป.ยะลา เขต 3 ได้ดำเนินการให้บริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่แก่สถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางแผนและประสานความร่วมมือกับโรงเรียนที่มีความประสงค์ใช้บริการ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงเดือนมีนาคม 2568 เพื่อขยายโอกาสทางการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนในทุกระดับชั้น กิจกรรมเริ่มต้นจากการประชุมและจัดทำปฏิทินการออกให้บริการ โดยเน้นให้รถห้องสมุดเคลื่อนที่เข้าไปเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผ่านการนำเสนอสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลาย สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล เช่น แท็บเล็ตที่ติดตั้งแอปพลิเคชันการอ่านและแหล่งความรู้แบบโต้ตอบ อุปกรณ์ส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ Talking Pen (ปากกาพูดได้), วัวเล่านิทาน, ภาพระบายสี, จิ๊กซอว์ หนังสือประเภทต่าง ๆ ทั้งนิทาน วรรณกรรมเยาวชน และหนังสือสาระความรู้

นอกจากนี้ยังมีการสาธิตการใช้สื่อแบบมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าใจการนำไปใช้งานต่อยอดในชั้นเรียนได้จริง จากการดำเนินงาน พบว่าโรงเรียนในสังกัดทั้ง 32 แห่งได้รับบริการอย่างครบถ้วน ส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึง และส่งเสริมทักษะการอ่านในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล ผลการดำเนินงาน

เชิงคุณภาพ

1) ร้อยละ 100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน

2) ร้อยละ 100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

3) ร้อยละ 100 ของนักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้าค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

เชิงปริมาณ

- ร้อยละ 100 ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนโดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

3. กิจกรรมจัดหาสื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้

เพื่อให้การส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สพป.ยะลา เขต 3 ได้ดำเนินการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพของรถห้องสมุดเคลื่อนที่ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างรอบด้านสื่อที่จัดซื้อประกอบด้วย

3.1 หนังสืออ่านนอกเวลา ที่หลากหลายทั้งประเภทวรรณกรรมเยาวชน นิทานภาพ และหนังสือส่งเสริมคุณธรรม

3.2 สื่อดิจิทัล เช่น eBooks, แอปพลิเคชันเพื่อการอ่านและทักษะการคิดวิเคราะห์

3.3 อุปกรณ์ส่งเสริมการอ่าน เช่น Talking Pen รุ่นใหม่, e-reader, สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน

3.4 สื่อกิจกรรม เช่น ชุดกิจกรรม STEM ด้านการอ่าน เกมการศึกษา และสื่อปฏิสัมพันธ์

การคัดเลือกสื่อดำเนินการภายใต้หลักการ“เหมาะกับช่วงวัย – สอดคล้องกับหลักสูตร – เสริมสร้างทักษะ” โดยเน้นให้สามารถใช้ในกิจกรรมของรถห้องสมุดเคลื่อนที่ได้

ผลการดำเนินงาน

เชิงปริมาณ

1. ร้อยละ100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน

2. ร้อยละ100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

3. ร้อยละ100 ของนักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้าค่ายค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library)

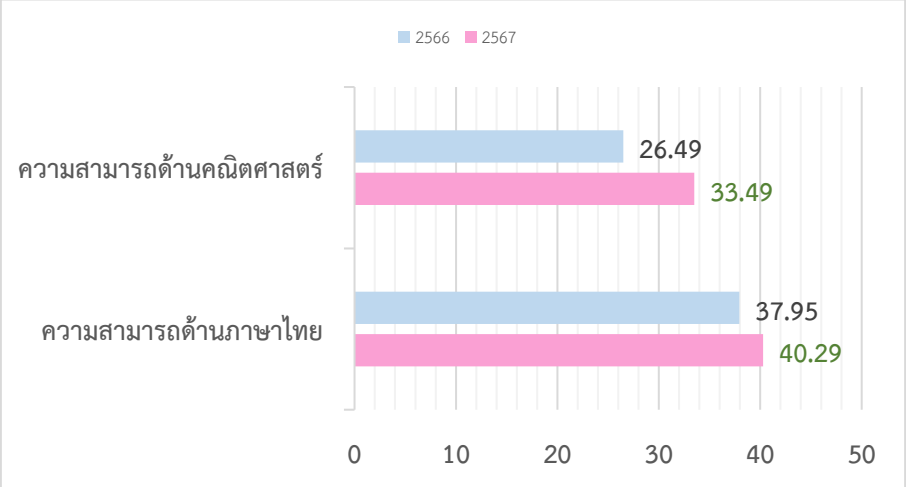
เชิงคุณภาพ

นักเรียนโรงเรียนในสังกัด จำนวนทั้งหมด 32 โรง ได้เข้าร่วมกิจกรรมรถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library จำนวน 32 โรง) นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รักการอ่าน ใฝ่เรียนรู้ และมีความสามารถในการค้นหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารความคิดอย่างสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ เช่น แอปพลิเคชันอ่านหนังสือ, เว็บบล็อกการศึกษา, หรือแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่สามารถฝึกฝนการอ่านและการวิเคราะห์ข้อมูล นักเรียน ครู และบุคลากร ได้รับการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้แบบดิจิทัลพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล เช่น eBooks, บทความออนไลน์, วิดีโอ หรือเกมการศึกษา ที่สามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านในรูปแบบต่างๆ อุปกรณ์บนรถห้องสมุดฯ และกิจกรรมรถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) ทำให้นักเรียน ได้รับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก และช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่าน

4. ผลการประเมินการอ่านของนักเรียน

4.1 ผลการประเมินระดับชาติ (National Test: NT)

แผนภูมิที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบผลการประเมินระดับชาติ (National Test :NT) ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 - 2567 ระดับเขตพื้นที่

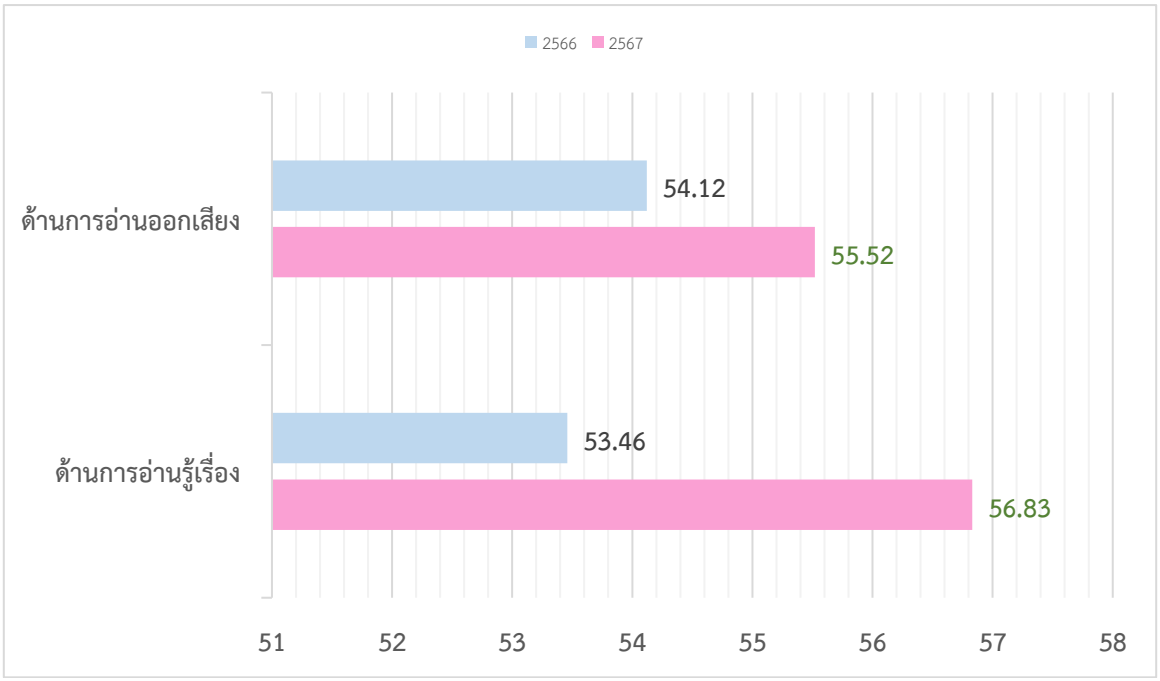
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (National Test : NT) ปีการศึกษา 2566 - 2567 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3

ปีการศึกษา	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		คะแนนเฉลี่ย
	ความสามารถด้านภาษาไทย	ความสามารถด้านคณิตศาสตร์	
ปีการศึกษา 2566	37.95	26.49	32.22
ปีการศึกษา 2567	40.29	33.49	36.89

จากแผนภูมิที่ 1 และตารางที่ 1 ผลคะแนนการประกันคุณภาพผู้เรียน (NT) สพป.ยะลา เขต 3 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 - 2567 ระดับเขตพื้นที่ จากการเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2566 และ 2567 พบว่าความสามารถในวิชาคณิตศาสตร์มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นมากกว่าความสามารถในวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะในด้านวิชาคณิตศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 26.43 และวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้น 2.34 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 6.17

4.2 ผลการประเมินระดับชาติ ความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test: RT)

แผนภูมิที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test : RT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างปีการศึกษา 2566 - 2567 ระดับเขตพื้นที่

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบแสดงการเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test : RT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างปีการศึกษา 2566 - 2567 ระดับเขตพื้นที่

ปีการศึกษา	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		คะแนนเฉลี่ย
	ด้านการอ่านออกเสียง	ด้านการอ่านรู้เรื่อง	
ปีการศึกษา 2566	54.12	53.46	53.79
ปีการศึกษา 2567	55.52	56.83	56.68

จากแผนภูมิที่ 2 และตารางที่ 2 ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test : RT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างปีการศึกษา 2566 - 2567 ในปีการศึกษา 2567 ผู้เรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น ทั้ง 2 ด้าน ผลการประเมินด้านการอ่านออกเสียงเพิ่มขึ้น 1.4 คะแนน และด้านการอ่านรู้เรื่องเพิ่มขึ้น 3.37 คะแนน รวมเฉลี่ยทั้ง 2 ด้านเพิ่มขึ้น 2.89 คะแนน คิดเป็นการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.37

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยกิจกรรมค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) การที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 ได้รับการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงความครอบคลุมและประสิทธิผลของโครงการ ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์นาฎ ตันติศิริกุล (2565) ที่ศึกษาการใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนในพื้นที่ชายแดนใต้ พบว่า การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านรถห้องสมุดเคลื่อนที่สามารถเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานการศึกษา

การสำเร็จในการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนร้อยละ 100 นี้อาจเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน การมีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย รวมถึงการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบค่ายที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพ์ชนก สุขสวัสดิ์ (2564) ที่เน้นว่า การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้มากกว่าการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนร้อยละ 100 ได้รับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นจุดเด่นสำคัญของโครงการ ทักษะเหล่านี้รวมถึง ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบันผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา วิศิษฎ์กุล และคณะ (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ร่วมกับกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดและการปฏิบัติ สามารถพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อจัดในรูปแบบที่สร้างแรงจูงใจและความสนใจการที่รถห้องสมุดเคลื่อนที่สามารถส่งเสริมทักษะเหล่านี้ได้อย่างครบถ้วนอาจเป็นผลมาจากการบูรณาการของสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสือ สื่อดิจิทัล แอปพลิเคชันการเรียนรู้ และกิจกรรมแบบโต้ตอบ ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมในรูปแบบค่ายยังช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะศตวรรษที่ 21

การที่นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 100 ต่อการเข้าร่วมค่ายส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนโดยใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงถึงความสำเร็จของโครงการในมิติของการยอมรับและความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ความพึงพอใจในระดับสูงนี้สะท้อนถึงการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน รวมถึงการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ ศรีสุข (2564) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุดต่อการได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะการที่สามารถเรียนรู้ผ่านสื่อที่ทันสมัยและน่าสนใจ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนในห้องเรียนปกติความพึงพอใจในระดับสูงอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความแปลกใหม่ ของการเรียนรู้ผ่านรถห้องสมุดเคลื่อนที่ที่สร้างความตื่นเต้นและความสนใจ ความหลากหลาย ของสื่อและกิจกรรมที่ตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียน การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสดงออกและโต้ตอบ และ บรรยากาศการเรียนรู้ ที่เป็นกันเองและไม่เป็นทางการ

2. การให้บริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่ (Mobile Library) ผลการวิจัยที่พบว่าโรงเรียนในสังกัดทั้ง 32 แห่งได้รับบริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่อย่างครบถ้วน แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จอย่างชัดเจนในการดำเนินโครงการ ความครอบคลุมร้อยละ 100 นี้สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการวางแผนและการจัดการทรัพยากร รวมถึงความมุ่งมั่นในการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคนในพื้นที่การให้บริการครอบคลุมทุกโรงเรียนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดยะลาที่เป็นพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งมีความท้าทายด้านการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความสำเร็จนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐานการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึง การที่นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึงผ่านการบริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา พันธุ์เมือง (2565) ที่ศึกษาเรื่อง "การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ห่างไกลด้วยรถห้องสมุดเคลื่อนที่: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนใต้" พบว่า การให้บริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่สามารถเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านการคมนาคมและการเข้าถึงห้องสมุดกลาง ผลการวิจัยของสุชาดา ยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับบริการจากรถห้องสมุดเคลื่อนที่มีการเข้าถึงหนังสือและสื่อการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 68 เมื่อเทียบกับช่วงก่อนมีโครงการ และมีความหลากหลายของสื่อที่เข้าถึงเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่แสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึงการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึงนี้มีผลกระทบเชิงบวกหลายประการ ได้แก่ การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ระหว่างนักเรียนในพื้นที่เมืองและชนบท การเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ ให้กับนักเรียนที่เคยมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร การสร้างความเท่าเทียม ในโอกาสการพัฒนาตนเอง และ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในชุมชนนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณรัตน์ แสงทอง

(2565) ที่ศึกษาเรื่อง "การพัฒนาทักษะการอ่านดิจิทัลของนักเรียนประถมศึกษาผ่านสื่อเทคโนโลยีในรถห้องสมุดเคลื่อนที่" พบว่า การใช้เทคโนโลยีในรถห้องสมุดเคลื่อนที่สามารถพัฒนาทักษะการอ่านแบบดิจิทัลของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการจัดหาสื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ สพป.ยะลา เขต 3 ได้ดำเนินการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพของรถห้องสมุดเคลื่อนที่ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างรอบด้าน ผลการวิจัยพบว่า การคัดเลือกสื่อดำเนินการภายใต้หลักการ“เหมาะกับช่วงวัย – สอดคล้องกับหลักสูตร – เสริมสร้างทักษะ” โดยเน้นให้สามารถใช้ในกิจกรรมของรถห้องสมุดเคลื่อนที่ได้ ผลการวิจัยของ สพป.ยะลา เขต 3 ในการจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับรถห้องสมุดเคลื่อนที่สะท้อนถึงแนวคิดการพัฒนาการศึกษาที่มีความเป็นระบบและคำนึงถึงบริบทเฉพาะของพื้นที่ความสำคัญของบริบทพื้นที่จังหวัดยะลาจังหวัดยะลาเป็นพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา การที่ผลการวิจัยเน้น "สื่อที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน" จึงมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากความหลากหลายทางภาษาพื้นที่มีการใช้ภาษาไทย ภาษามลายู และภาษาถิ่น การคัดเลือกสื่อที่รองรับความหลากหลายนี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าถึงความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความต้องการเฉพาะด้านความปลอดภัยการใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ในพื้นที่นี้ต้องคำนึงถึงปัจจัยความปลอดภัยและการเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น: สื่อควรสะท้อนและส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่ การวิเคราะห์หลักการคัดเลือกสื่อ เหมาะกับช่วงวัยในบริบทของจังหวัดยะลาการคำนึงถึงช่วงวัยมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น เนื่องจาก นักเรียนบางกลุ่มอาจมีพื้นฐานการศึกษาที่แตกต่างกันเนื่องจากสภาพพื้นที่ความแตกต่างทางวุฒิภาวะที่อาจเกิดจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ชีวิต สอดคล้องกับหลักสูตรการบูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะ:การเชื่อมโยงเนื้อหาสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เคารพในความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมเสริมสร้างทักษะในบริบทพื้นที่ชายแดน ทักษะที่ควรเน้นรวมถึงทักษะการสื่อสารหลายภาษา ทักษะการดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และแก้ปัญหาประสิทธิผลและผลกระทบการดำเนินงานของ สพป.ยะลา เขต 3 มีนัยสำคัญในหลายมิติ มิติการเข้าถึงการศึกษา รถห้องสมุดเคลื่อนที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่เสี่ยง มิติการพัฒนาทุนมนุษย์ การจัดหาสื่อที่มีคุณภาพช่วยยกระดับศักยภาพของครูและนักเรียนในพื้นที่ มิติความมั่นคงของรัฐ การให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นช่วยสร้างความผูกพันและความรักใคร่ต่อชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาและปรับปรุงโครงการขยายการให้บริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่ไปยังชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานพยาบาล เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนจัดตั้งจุดบริการย่อยในชุมชนห่างไกลที่รถห้องสมุดเคลื่อนที่เข้าถึงได้ยาก เพื่อให้การบริการมีความต่อเนื่องพัฒนาโปรแกรมพิเศษสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

1.2 การปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมพัฒนาเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและบริบทท้องถิ่น โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ภาษา และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) และทักษะการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) บูรณาการเทคโนโลยีใหม่ เช่น เสมือนจริง (Virtual Reality) และเสริมจริง (Augmented Reality) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

1.3 การพัฒนาระบบการจัดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อติดตามการใช้บริการและประเมินความต้องการของผู้ใช้สร้างแอปพลิเคชันมือถือสำหรับการจองบริการ ค้นหาข้อมูล และการเรียนรู้ออนไลน์จัดทำระบบการประเมินผลและรายงานแบบเรียลไทม์เพื่อการปรับปรุงบริการอย่างต่อเนื่อง

2. การศึกษาเชิงลึกและติดตามผลระยะยาว

2.1 การวิจัยติดตามผลระยะยาวศึกษาผลกระทบของโครงการต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระยะ 2-3 ปีติดตามพฤติกรรมการอ่านและนิสัยรักการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากเข้าร่วมโครงการวิเคราะห์ผลกระทบต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2.2 การศึกษาเปรียบเทียบเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนที่ได้รับบริการรถห้องสมุดเคลื่อนที่กับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับบริการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรถห้องสมุดเคลื่อนที่กับรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนในโครงการต่างๆ

3. การศึกษาในมิติใหม่

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาประสบการณ์และมุมมองของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อโครงการอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคในการดำเนินโครงการจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียศึกษาผลกระทบของโครงการต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและวัฒนธรรมการเรียนรู้

3.2 การวิจัยด้านเทคโนโลยีการศึกษาศึกษาประสิทธิภาพของเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลต่างๆ ที่ใช้ในรถห้องสมุดเคลื่อนที่พัฒนาและทดสอบแอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์เฉพาะสำหรับการเรียนรู้ผ่านรถห้องสมุดเคลื่อนที่ศึกษาการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เหมาะกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

บรรณานุกรม

พิมพ์ชนก สุขสวัสดิ์. (2564). การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. *วารสารนวัตกรรมการศึกษา*, 15(3), 112-128.

รัตนาวดี พลายน้อม. (2565). การประเมินผลโครงการการศึกษา: แนวทางการติดตามผลระยะยาว. *วารสารการประเมินผลการศึกษา*, 18(1), 23-41.

นงลักษณ์ ศรีสุข. (2564). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน. *วารสารบรรณารักษศาสตร์*, 12(2), 78-95.

วิโรจน์ ศรีสกุลวงษ์. (2565). การจัดการบริการการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล: ความท้าทายและแนวทางการพัฒนา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 28(3), 45-63.

สุธิดา เครือวัลย์, และ ปราณี สมบูรณ์. (2564). ผลกระทบของการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในพื้นที่ชนบท. *วารสารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น*, 7(1), 112-128.

สมชาย วงศ์ศิลป์. (2562). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วารสารการศึกษาไทย, 45(2), 156-174.

สุรีรัตน์ อินทรกำแหง. (2563). การประเมินผลการใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่ในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือ. *วารสารบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์*, 15(3), 89-105.

สุพัตรา วิศิษฎ์กุล, ประภัสสร เจริญศักดิ์, และ วิทยา อุดมสิน. (2563). การพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนผ่านการเรียนรู้แบบโครงงาน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 31(2), 156-172.

สุชาดา พันธุ์เมือง. (2565). *การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ห่างไกลด้วยรถห้องสมุดเคลื่อนที่: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนใต้. ค้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2568 จาก https://narathiwat.moc.go.th*

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ*. กระทรวงศึกษาธิการ.

อนงค์นาฎ ตันติศิริกุล. (2565). การพัฒนาศักยภาพนักเรียนในพื้นที่ชายแดนใต้ผ่านการใช้รถห้องสมุดเคลื่อนที่. *วารสารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น*, 8(1), 45-62.

อรุณ พันธุ์มณี. (2565). การพัฒนาทักษะการอ่านดิจิทัลของนักเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาการใช้สื่อมัลติมีเดียในการเรียนการสอน. *วารสารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา*, 19(2), 78-94.

Chen, L., Wang, M., & Liu, X. (2019). The impact of mobile library services on reading skills development among rural elementary students in China. *International Journal of Educational Development*, 67, 42-53.

Johnson, K. M., & Williams, S. R. (2020). Mobile libraries as educational equalizers: A comprehensive study of rural education enhancement. *Journal of Rural Education*, 36(2), 78-95.

Kumar, A., & Patel, R. (2021). Comprehensive evaluation frameworks for educational intervention programs: A systematic review. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 43(4), 612-638.

Miller, D. J., & Thompson, A. C. (2022). Cultural context and educational program effectiveness: Implications for diverse communities. *Comparative Education Review*, 66(1), 23-47.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 297 - 311 ISSN 2985-2137 (Online)

Research Article

The Decision Making Factors of Parents in Sending Their Children to Study English Program in Private Kindergartens in Phuket

Theerasorn Srirak [1*] and Kuljira Raksanakorn [2*]

[1] Educational Administration students, North Bangkok University

[2] Lecturer in the Educational Administration Program, North Bangkok University

[*] Corresponding author. E-mail: theerasorn.srir@northbkk.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study parental decision-making in enrolling their children in private kindergartens offering the English Program (EP) in Phuket Province; 2) compare parental decision-making based on personal factors; and 3) propose guidelines to support parents' decision-making. The sample group consisted of 217 parents selected through stratified and simple random sampling. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, with a reliability coefficient of 0.93 and content validity indices ranging from 0.60 to 1.00. Data were analyzed using means, standard deviations, t-tests, F-tests, and content analysis.

The results revealed that, overall, parents' decision-making was at a high level. The most influential factor was the quality of teachers, followed by the school's facilities and environment, while tuition fees were the least influential. Regarding comparisons based on personal factors, gender did not show a significant difference, while age, occupation, monthly income, and education level showed statistically significant differences at the .05 level.

Recommendations for enhancing parental decision-making include: 1) improving the school's facilities to be clean, safe, and developmentally appropriate; 2) organizing diverse and engaging learning activities that promote early childhood development; 3) strengthening collaboration between schools, parents, and communities; 4) providing flexible tuition systems suited to parents' financial capacities; 5) developing teachers with knowledge and understanding of early childhood education; and 6) promoting a positive school image to gain wider recognition and trust among parents and the public.

Keywords: Parental decision-making, Enrollment of children, Early childhood education, Private schools in Phuket Province

Received 2 December 2025; **Revised** 19 December 2025; **Accepted** 25 December 2025

การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ธีรสรณ์ ศรีรักษ์ [1*] และ กุลจิรา รักษนคร [2*]

[1] นักศึกษาสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

[*] Corresponding author. E-mail: theerasorn.srir@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program: EP) ระดับปฐมวัย ในจังหวัดภูเก็ต 2) เปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนะแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างคือผู้ปกครองจำนวน 217 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิและแบบสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีระดับการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญมากที่สุดกับด้านครูผู้สอน รองลงมาคือด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านค่าใช้จ่ายได้รับความสำคัญน้อยที่สุด สำหรับการเปรียบเทียบการตัดสินใจ พบว่าเพศไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา

ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของผู้ปกครอง ได้แก่ 1) การพัฒนาอาคารสถานที่ให้สะอาด ปลอดภัย และเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย 2) จัดกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการที่หลากหลายและน่าสนใจ 3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน 4) จัดระบบค่าเล่าเรียนที่ยืดหยุ่นเหมาะสมกับฐานะผู้ปกครอง 5) พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในเด็กปฐมวัย และ 6) ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

คำสำคัญ : การตัดสินใจผู้ปกครอง, ส่งบุตรหลานเข้าเรียน, ระดับปฐมวัย, โรงเรียนเอกชนจังหวัดภูเก็ต

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

การศึกษาระดับปฐมวัยถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของชีวิตมนุษย์ เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างรวดเร็ว ซึ่งพัฒนาการเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานสำคัญต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในช่วงวัยต่อไป เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลและส่งเสริมอย่างเหมาะสมจะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2551) ที่เห็นว่าการศึกษาปฐมวัยมีบทบาทในการเตรียมความพร้อมให้บุคคลสำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3–6 ปี จึงมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้ความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นในทุกด้าน เพื่อวางรากฐานให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชน เป็นการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพ โดยการศึกษาเอกชนได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในการช่วยพัฒนาการศึกษาของประเทศ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562 ตามมาตรา 45 ได้กำหนดให้โรงเรียนเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท รวมถึงระดับปฐมวัย ซึ่งการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนผู้ประกอบการมีจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคมสูง

นอกจากนี้ผู้ปกครองยังได้พิจารณาจากคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนแต่ละแห่งผ่านตัวชี้วัดหลายตัว อาทิ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาในแต่ละด้าน โดยปัจจุบันมีโรงเรียนเอกชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ละแห่งมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียน จึงต้องพิจารณาเลือกปัจจัยต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจเลือกสถานที่เรียนให้บุตรหลานได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยองค์ประกอบเบื้องต้นในการตัดสินใจอาจขึ้นอยู่กับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของผู้ปกครอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นเขตชุมชนเมือง มีวิถีชีวิตคนเมือง จึงมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นทางเลือกและตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลานและต่างมีความคาดหวังให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด แต่อย่างไรก็ตามผู้ปกครองนักเรียนที่มีทางเลือกสูง โดยเฉพาะรายได้ ก็นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน โรงเรียนเอกชนที่เปิดทำการสอนระดับปฐมวัย หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) มีจำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนขจรเกียรติศึกษา โรงเรียนดาราสมุทร และโรงเรียนภูเก็ตไทยหัวอาเซียน การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ หรือ ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า English Program เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในรายวิชาที่มิใช่รายวิชาภาษาไทยและรายวิชาสังคมศึกษาบางสาระที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทยและเอกลักษณ์ไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548)

จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย เป็นผลจากการบูรณาการปัจจัยหลายด้านร่วมกัน ทั้งด้านคุณภาพการจัดการศึกษา หลักสูตร ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง และบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งการศึกษาปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้ปกครองได้อย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนให้ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นรากฐานข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้ปกครองที่จะใช้ตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ด้วยทัศนคติที่ดีและมีความเชื่อมั่นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาและให้ข้อเสนอแนะแนวทางการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย ได้แก่ 1) โรงเรียนขจรเกียรติศึกษา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง จำนวน 244 คน 2) โรงเรียนภูเก็ตไทยหัวอาเซียนวิทยา ประกอบด้วย ผู้ปกครอง จำนวน 218 คน 3) โรงเรียนดาราสมุทร ประกอบด้วย ผู้ปกครอง จำนวน 32 คน รวมทั้งหมด 494 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ปกครองโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย กำหนดจากตาราง เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan: 1970) ด้วยวิธีแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random Sampling) โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 217 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 6 ด้านได้แก่ 1) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน 4) ด้านค่าใช้จ่าย 5) ด้านครูผู้สอน 6) ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scales) 5 ระดับ ตามระดับคะแนนเฉลี่ยของเบสท์ (Best 1997: 190) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด แต่เน้นการเจาะลึกของการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง

3. สมมติฐานการวิจัย

ผู้ปกครองที่มีเพศอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท) และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เสนอไปยังโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต ระดับปฐมวัย ที่เป็นตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและ Google form

4.3 ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้อง และมีความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

5.1 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้องของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

5.3 วิเคราะห์ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยใช้โปรมแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การแปลผลในการแบ่งระดับคะแนนเฉลี่ยของเบสท์ (Best 1997: 190) ดังต่อไปนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49 หมายถึง อยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
0.50 - 1.49 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 การเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย จำแนกตามเพศ โดยการวิเคราะห์สถิติ t – test และ F – test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way ANOVA) หากพบว่ามีความแตกต่าง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

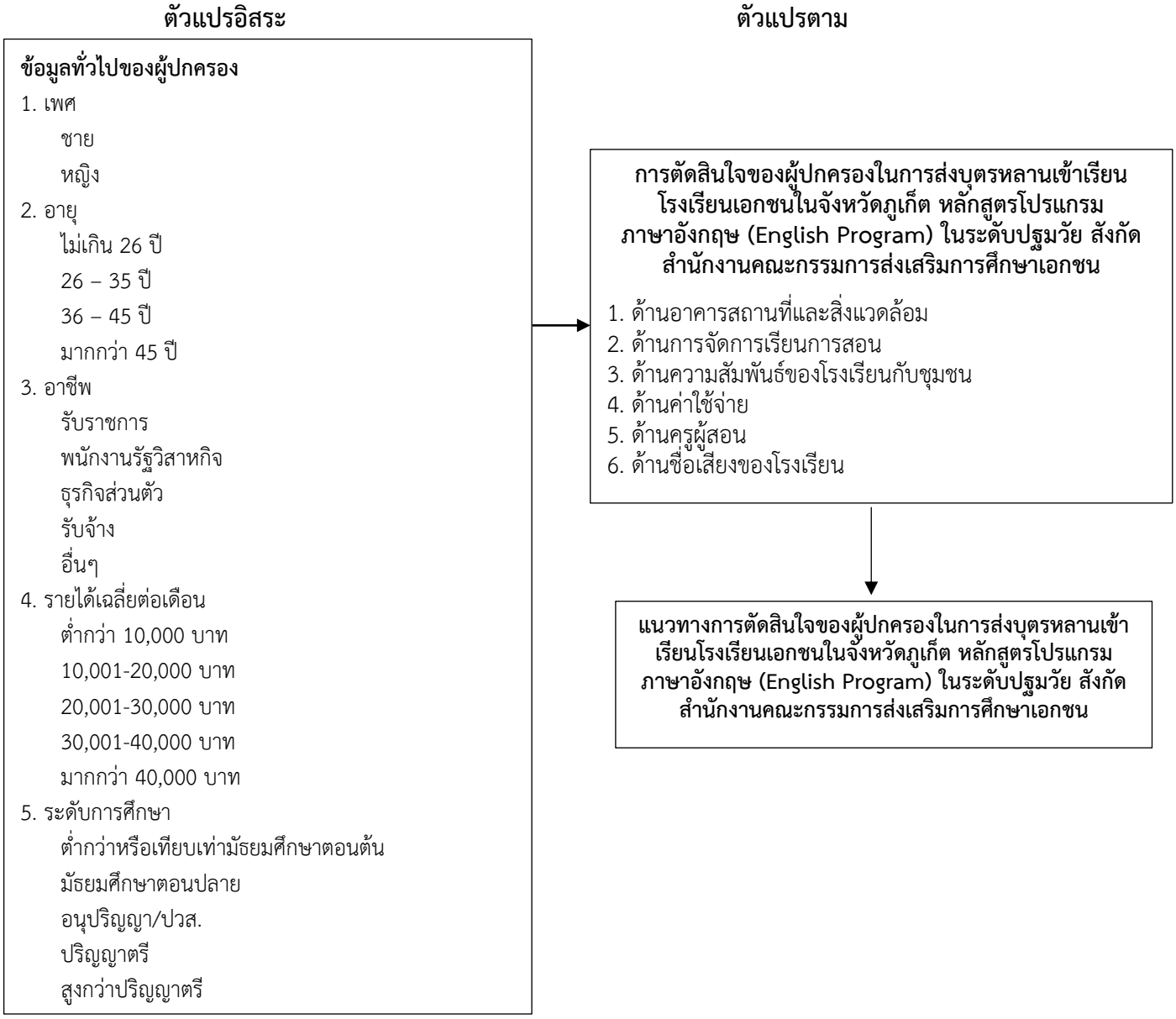
6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม (IOC : Index of item objective congruence) และค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability)

6.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติการทดสอบ t – test แบบ (Independent Samples) และสถิติการสดสอบ F – test แบบ One Way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปเพื่อพบความแตกต่างหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe และ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยการสังเคราะห์เป็นตัวแปรแล้วจัดกลุ่มตัวแปรมาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดของการตัดสินใจจาก 1) อัญชลี ทาวรรณ์ (2553) 2) จำลอง สุริวงค์ (2559) 3) ณัฏฐ์วิกร หรรษาพันธุ์ (2559) 4) พิชญา โพธิ์ทอง (2560) 5) ทิพย์สุดา เนินทราย (2561) 6) ยินดี บัวทอง (2561) 7) ปิยเทพ เทพภิบาล (2563) 8) อัญชิสา พุ่มทอง (2563) 9) ธีร์จิรา เสรีนิวัฒิ (2562) 10) พัชรวรรณ ผลิผล (2560) ดังภาพประกอบแนวความคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า **1. ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน**

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย โดยภาพรวม (n=217)

การตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล	ลำดับ
1 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	4.37	0.67	มาก	2
2 ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.30	0.63	มาก	4
3 ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน	4.21	0.64	มาก	5
4 ด้านค่าใช้จ่าย	4.20	0.64	มาก	6
5 ด้านครูผู้สอน	4.41	0.65	มาก	1
6 ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน	4.35	0.66	มาก	3
รวมเฉลี่ย	**4.31**	**0.65**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปน้อย ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X}$ = 4.41) รองลงมา ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{X}$ = 4.20) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท) และระดับการศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย จำแนกตามเพศ (n=217)

การตัดสินใจ	ชาย		หญิง		t	Sig. (P-value)
	($\bar{X}$)	S.D.	($\bar{X}$)	S.D.		
1 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	4.42	0.47	4.35	0.44	1.179	0.240
2 ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.28	0.42	4.31	0.40	-0.501	0.617
3 ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน	4.23	0.44	4.21	0.38	0.286	0.775
4 ด้านค่าใช้จ่าย	4.20	0.43	4.19	0.43	0.156	0.877
5 ด้านครูผู้สอน	4.47	0.47	4.37	0.45	1.475	0.142
6 ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน	4.40	0.49	4.32	0.44	1.158	0.249*
รวม	**4.33**	**0.37**	**4.29**	**0.35**	**0.807**	**0.421**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามอายุ สถิติที่ใช้ คือ f – test ดังนี้ (n=217)

การตัดสินใจ	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig. (P-value)
1 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	9.224	3	3.07	18.34	0.001*
	ภายในกลุ่ม	35.691	213	0.16		
	รวม	44.915	216			
2 ด้านการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3.936	3	1.31	8.56	0.001*
	ภายในกลุ่ม	32.627	213	0.15		
	รวม	36.562	216			
3 ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	2.076	3	0.69	4.39	0.005*
	ภายในกลุ่ม	33.563	213	0.15		
	รวม	35.639	216			
4 ด้านค่าใช้จ่าย	ระหว่างกลุ่ม	1.717	3	0.57	3.15	0.026*
	ภายในกลุ่ม	38.602	213	0.18		
	รวม	40.319	216			
5 ด้านครูผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	6.633	3	2.21	11.79	0.001*
	ภายในกลุ่ม	39.936	213	0.18		
	รวม	46.569	216			
6 ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	5.900	3	1.96	10.32	0.001*
	ภายในกลุ่ม	40.562	213	0.19		
	รวม	46.462	216			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	4.464	3	1.48	13.30	0.001*
	ภายในกลุ่ม	23.816	213	0.11		
	รวม	28.280	216			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามอาชีพ สถิติที่ใช้ คือ f – test ดังนี้ (n=217)

การตัดสินใจ	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig. (P-value)
1 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	5.750	4	1.44	7.78	0.001*
	ภายในกลุ่ม	39.166	212	0.18		
	รวม	44.915	216			
2 ด้านการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2.491	4	0.62	3.87	0.005*
	ภายในกลุ่ม	34.072	212	0.16		
	รวม	36.562	216			
3 ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	1.434	4	0.36	2.22	0.068
	ภายในกลุ่ม	34.204	212	0.16		
	รวม	35.639	216			
4 ด้านค่าใช้จ่าย	ระหว่างกลุ่ม	0.781	4	0.19	1.05	0.384
	ภายในกลุ่ม	39.538	212	0.19		
	รวม	40.319	216			
5 ด้านครูผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	4.248	4	1.06	5.32	0.001*
	ภายในกลุ่ม	42.321	212	0.20		
	รวม	46.569	216			
6 ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3.613	4	0.90	4.47	0.002*
	ภายในกลุ่ม	42.849	212	0.20		
	รวม	46.462	216			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	2.499	4	0.62	5.14	0.001*
	ภายในกลุ่ม	25.781	212	0.12		
	รวม	28.280	216			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านชื่อเสียงของโรงเรียน และด้านที่ไม่แตกแต่งกัน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน และด้านค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท) (n=217)

การตัดสินใจ	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig. (P-value)
1 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	12.649	3	4.22	27.83	0.001*
	ภายในกลุ่ม	32.267	213	0.15		
	รวม	44.915	216			
2 ด้านการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	6.603	3	2.20	15.65	0.001*
	ภายในกลุ่ม	29.959	213	0.14		
	รวม	36.562	216			
3 ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	3.231	3	1.08	7.08	0.001*
	ภายในกลุ่ม	32.408	213	0.15		
	รวม	35.639	216			
4 ด้านค่าใช้จ่าย	ระหว่างกลุ่ม	2.560	3	0.85	4.81	0.003*
	ภายในกลุ่ม	37.759	213	0.18		
	รวม	40.319	216			
5 ด้านครูผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	13.814	3	4.60	29.94	0.001*
	ภายในกลุ่ม	32.755	213	0.15		
	รวม	46.569	216			
6 ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	7.976	3	2.66	14.71	0.001*
	ภายในกลุ่ม	38.485	213	0.18		
	รวม	46.462	216			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	6.856	3	2.28	22.72	0.001*
	ภายในกลุ่ม	21.424	213	0.10		
	รวม	28.280	216			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ f – test ดังนี้ (n=217)

การตัดสินใจ	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig. (P-value)
1 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	6.423	3	2.14	11.84	0.001*
	ภายในกลุ่ม	38.492	213	0.18		
	รวม	44.915	216			
2 ด้านการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2.110	3	0.70	4.35	0.005*
	ภายในกลุ่ม	34.452	213	0.16		
	รวม	36.562	216			
3 ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	0.931	3	0.31	1.90	0.130
	ภายในกลุ่ม	34.707	213	0.16		
	รวม	35.639	216			
4 ด้านค่าใช้จ่าย	ระหว่างกลุ่ม	0.303	3	0.10	0.54	0.657
	ภายในกลุ่ม	40.017	213	0.19		
	รวม	40.319	216			
5 ด้านครูผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	3.702	3	1.23	6.13	0.001*
	ภายในกลุ่ม	42.867	213	0.20		
	รวม	46.569	216			
6 ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3.667	3	1.22	6.08	0.001*
	ภายในกลุ่ม	42.795	213	0.20		
	รวม	46.462	216			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	2.199	3	0.73	5.99	0.001*
	ภายในกลุ่ม	26.081	213	0.12		
	รวม	28.280	216			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านชื่อเสียงของโรงเรียน และด้านที่ไม่แตกแต่งกัน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน และด้านค่าใช้จ่าย

3. ผลการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จากการสัมภาษณ์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อาคารสิ่งก่อสร้างภายในโรงเรียน สะอาด มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย มีสภาพดี 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการมีความหลากหลายและน่าสนใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น 4) ด้านค่าใช้จ่าย โรงเรียนควรมีระบบการชำระค่าเล่าเรียนที่ยืดหยุ่น เหมาะกับสภาพการเงินของผู้ปกครอง 5) ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนควรจะมีมีความรู้ความสามารถเข้าใจหลักการสอนเด็กปฐมวัย 6) ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน โรงเรียนควรสร้าภาพลักษณ์ที่ดีให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครองให้ความสำคัญกับด้านครูผู้สอน รองลงมาคือ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ส่วนใหญ่มองว่า ด้านครูผู้สอน เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อบุตรหลานของตน รวมทั้งครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับนักเรียน มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมาก ดังที่ ฟ้าใส นามเทียร (2557) กล่าวว่า ด้านครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนที่ดี มีความสามารถในการดูแลนักเรียน มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและผู้ปกครอง มีความเมตตา กรุณาต่อนักเรียน ดูแลเอาใจใส่นักเรียน อย่างใกล้ชิด สุภาพอ่อนโยนรักเด็ก ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ก็เป็นปัจจัยสำคัญรองลงมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต มีอาคารสิ่งก่อสร้างภายในโรงเรียน สะอาด มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย มีสภาพดี มีรั้วรอบบริเวณโรงเรียนเพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนได้รับอันตรายจากภายนอกโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟ้าใส นามเทียร (2557) กล่าวว่า ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมหมายถึง สภาพอาคารเรียนของโรงเรียนมีความมั่นคงแข็งแรง และปลอดภัย บริเวณอาคารเรียน อนุบาลมีรั้วกั้นอาณาเขตที่ชัดเจน ผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตาม ทฤษฎีพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งระบุว่า เด็กในช่วงวัย 3–6 ปี จำเป็นต้องได้รับการดูแลและการส่งเสริมจากบุคคลใกล้ชิดที่มีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม (Social Learning Theory) ที่มองว่าครูเป็นแบบอย่างที่เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกตและการปฏิสัมพันธ์ ผู้ปกครองจึงให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของครูผู้สอนเป็นอันดับแรก ขณะเดียวกัน การให้ความสำคัญกับด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีสิ่งแวดล้อมกับการเรียนรู้ (Learning Environment Theory) ซึ่งชี้ว่าสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สะอาด และเอื้อต่อการเรียนรู้ มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

2. ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท) และระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ไม่แตกต่างกัน สอดคลองกับงานวิจัยของ อำภา มานะวัฒนากิจ (2552: 70-73) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตบางนา กรุงเทพมหานคร พบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนเอกชนเขตเทศบาลนครศรีธรรมราชจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน ด้านอายุ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เหม หมัดอาหวา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ระดับปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ด้านอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เหม หมัดอาหวา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ระดับปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท) พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท)แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนี บุตรน้อย (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนเอกชน เขตอำเภอเหนือคลองจังหวัดกระบี่ พบว่า พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกัน มีการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่มี

ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เหม หมัดอาหวา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ระดับปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ผลดังกล่าวสามารถอภิปรายเชิงทฤษฎีได้ว่าเพศของผู้ปกครองไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย ขณะที่อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตาม ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Theory) ซึ่งอธิบายว่าลักษณะประชากรศาสตร์ เช่น อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ส่งผลต่อทัศนคติ ความคาดหวัง และรูปแบบการตัดสินใจของบุคคล ผู้ปกครองที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้สูง มักมองการศึกษาในมิติของการลงทุนระยะยาวให้กับบุตรหลาน สอดคล้องกับ ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ที่มองว่าการลงทุนทางการศึกษาตั้งแต่วัยต้น โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ จะช่วยเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางการศึกษาในอนาคต การที่เพศไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจ อาจสะท้อนให้เห็นว่าบทบาทของบิดาและมารดาในปัจจุบันมีความใกล้เคียงกันในการร่วมกันวางแผนและตัดสินใจด้านการศึกษาของบุตรหลาน

3. การสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

31. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต มีความร่มรื่น ต้นไม้เยอะ อาคารเรียนแต่ละอาคารมีจำนวนเพียงพอ กับจำนวนนักเรียน ห้องเรียนต่าง ๆ มีขนาดกว้างขวาง เหมาะสม กับจำนวนนักเรียนในห้องเรียน สอดคล้องกับวิโรจน์ มูฮาหมัด (2542) กล่าวว่า อาคารสถานที่จัดเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน และเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ จึงควรที่จะมีการจัดสร้างและบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรง

3.2 ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต มีการจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของ ผู้ปกครองและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก มีการพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทกา ประกอบนันท์ (2540) กล่าวว่า การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะสม ถูกต้องสอดคล้องกับบทเรียน และเหมาะสมกับวัยผู้เรียนด้วย

3.3 ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต มีการจัดกิจกรรมร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ่อยครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงผกา จิตติยศรา (2543) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเพื่อความเข้าใจ ซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะช่วยเสริมสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3.4 ด้านค่าใช้จ่ายของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ตมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเนื่องด้วยค่าธรรมเนียมทางการศึกษาของเด็กเหมาะสมกับหลักสูตรภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนินทร์ สรรพวรสถิตย์ (2552) พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับค่าธรรมเนียมมีความเหมาะสมเป็นปัจจัย ที่มีความสำคัญในการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียน ผู้ปกครองจะคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน กับความคุ้มค่ากับเงินค่าธรรมเนียมที่ชำระไป

3.5 ด้านครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต ครูมีการใช้สื่อการเรียน การสอน ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น ทำให้เด็กมีความสุขกับการเรียน และอยากมาโรงเรียนทุกวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของดาราภรณ์ โลมา (2558) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของ ผู้ปกครอง คือ ครูมีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสะอาด เหมาะสม มีกิริยามารยาท ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเชี่ยวชาญในการสอนและการดูและเอาใจใส่นักเรียน

3.6 ด้านชื่อเสียงของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของจังหวัด และยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆให้นักเรียนแสดงออกถึงความสามารถของตนเอง ได้รับรางวัลต่างๆ ทำให้มีผู้รู้จักโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ เหม หมัดอาหวา (2559) พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองมากที่สุด

ผลการสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถอภิปรายในเชิงทฤษฎีได้ว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญกับหลายด้าน ได้แก่ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ค่าใช้จ่าย ครูผู้สอน และชื่อเสียงของโรงเรียน ผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วย แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเชิงคุณภาพ (School Quality Management) ซึ่งมองว่าคุณภาพของสถานศึกษาเกิดจากการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในทุกมิติ ไม่ใช่เพียงด้านวิชาการเท่านั้นนอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียนสามารถอธิบายได้ตาม ทฤษฎีความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ (Trust and Confidence Theory) ซึ่งระบุว่าองค์กรที่มีภาพลักษณ์ที่ดีและเป็นที่ยอมรับในสังคม จะช่วยลดความเสี่ยงในการตัดสินใจของผู้ปกครอง ขณะเดียวกัน การพิจารณาความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายสะท้อนแนวคิดด้าน ความ

คุ้มค่า (Value for Money) ในเชิงเศรษฐศาสตร์การศึกษา ซึ่งผู้ปกครองจะเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายกับผลลัพธ์ด้านพัฒนาการและคุณภาพการศึกษาที่บุตรหลานได้รับ

สรุปผลการวิจัย

1. การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านครูผู้สอน รองลงมาคือ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านค่าใช้จ่าย

2. การเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท) และระดับการศึกษา ดังนี้ 1) ผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ไม่แตกต่างกัน 2) ผู้ปกครองที่มีอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท) และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีความร่มรื่น ต้นไม้เยอะ อาคารเรียนแต่ละอาคารมีจำนวนเพียงพอ กับจำนวนนักเรียน 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของ ผู้ปกครองและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก 3) ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ่อยครั้ง 4) ด้านค่าใช้จ่าย ผลการจากสัมภาษณ์ พบว่า ค่าธรรมเนียมทางการศึกษาของเด็กเหมาะสมกับหลักสูตรภาษาอังกฤษ 5) ด้านครูผู้สอน ผลการจากสัมภาษณ์ พบว่า ครูมีการใช้สื่อการเรียน การสอน ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น และ 6) ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของจังหวัด และยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆให้นักเรียนแสดงออกถึงความสามารถของตนเอง ได้รับรางวัลต่างๆ ทำให้มีผู้รู้จักโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านค่าใช้จ่าย โรงเรียนควรมีระบบการชำระค่าเล่าเรียนที่ยืดหยุ่น เหมาะกับสภาพการเงินของผู้ปกครอง และไม่ควรมีการเรียกเก็บเงินอื่นที่นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมตามระเบียบข้อปฏิบัติของทางโรงเรียนหรือสมาคมผู้ปกครอง โรงเรียนควรมีการอำนวยความสะดวกด้านเอกสารสำหรับผู้ปกครองที่สามารถเบิกค่าเล่าเรียนบุตรได้ อย่างรวดเร็ว และโรงเรียนควรให้อิสระแก่ผู้ปกครองในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้กับนักเรียนอย่างคล่องตัว

1.2 ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถเยี่ยมนักเรียน หรือขอพบครูได้ในเวลาทำการของโรงเรียนตามความ ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความยุติธรรม และโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ให้ชุมชนได้รับทราบอยู่เสมอ

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการมีความหลากหลายและน่าสนใจ และจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามวาระสำคัญในทุกศาสนาอย่างครบถ้วน มีการแจ้งผลของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะตามกำหนดเวลา

1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน โดยเฉพาะการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจพัฒนาการเด็ก รวมถึงทักษะการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับวัยเด็ก เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครอง, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีระบบกำกับ ติดตามและประเมินคุณภาพโรงเรียนเอกชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านหลักสูตร ครูผู้สอน และอาคารสถานที่ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ และกระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนแนวทางการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษในระดับปฐมวัยให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2.2 ควรมีการศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2.3 ควรมีการศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดภูเก็ต หลักสูตรโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program) ในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อเปรียบเทียบและทราบความแตกต่าง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนเอกชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

จำลอง สุริวงค์. (2559). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาเอกชนให้บุตรหลานของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพิจิตร.* นครสวรรค์ : [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ณัฏฐ์วิกร หรรษาพันธุ์. (2559). *การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลมารีนิรมล จังหวัดจันทบุรี*. ชลบุรี: [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดาราภรณ์ โลมา. (2558). *การศึกษาเหตุผลการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาโรงเรียนสหคริสเตียนอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์*. [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต], สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทิพย์สุดา เนินทราย. (2561). *ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนอนุบาลเอกชนในพื้นที่สำนักงานเขตยานนาวา.* กรุงเทพฯ : [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ทิศนา แขมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีร์จิรา เสรีนิวัฒิ. (2562). *ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น.* กรุงเทพฯ : [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช

นันทกา ประกอบนันท์. (2540). *การศึกษาการใช้หลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏ*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยเทพ เทพภิบาล. (2563). *การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลัก สูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนเอกชนในภาคใต้ฝั่งอันดามัน.* กรุงเทพฯ: [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พวงผกา จิตติยศรา. (2543). *สภาพและปัญหาการบริหารงานระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัชรวรรณ ผลิผล. (2560). *การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนบ้านมาบลาบิด (สง่าอุทิศ)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พัฒนินทร์ สรรพวรสถิตย์. (2552). *ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดชลบุรี.* [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พิชญา โพธิ์ทอง. (2560). *การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการเรียนสองภาษา (English program) โรงเรียนพนัสพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ยินดี บัวทอง. (2561). *การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา.* สงขลา: [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิโรจน์ มูฮาหมัด. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย.* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548*). แนวทางการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 3).* กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

เหม หมัดอาหวา. (2559). *ระดับปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับอนุบาลเขตเทศบาลนครหาดใหญ่.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. สงขลา.

อัญชลี ทาวรรณ์. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงราย: [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

อัญชิสา พุ่มทอง. (2563). *การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติสิริปัญญา อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.* กรุงเทพฯ: [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

Best, J.W. (1997). *Research in Education*. 3rd ed. New Jersey : Prentice Hall Inc.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 607 – 610.

Journal of Integration Social Sciences and Development

Journal of Integration Social Sciences and Development, 2025. 5(2): 312 - 321 ISSN 2985-2137 (Online)

The effects of steam supplemented with Digital media on computer science learning achievement for grade 7 students

Cattayanat Takunkatasila [1*], Lada Donhongsa [2] and Yuphawadi Phromsathian [3]

[1, 2, 3] Faculty of Education, Pitchayabundit College

[*] Corresponding author. E-mail: cat.gatasila@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) compare the Computer Science achievement of Grade 7 students before and after STEAM Education Learning Management Supplemented with Digital Media 2) compare the Computer Science achievement of Grade 7 students after STEAM Education Learning Management Supplemented with Digital Media with 75 percent criterion, and 3) Study the satisfaction towards STEAM Education Learning Management Supplemented with Digital Media of Grade 7 students. The sample consisted The Sample consisted of 28 grade 7 students in the first semester of the 2025 Loeisawangwittayakom School, Loei Province by cluster random sampling. The research instruments were 1) lesson plans 2) Digital Media 3) the computational science achievement test had difficulty values between .40 – 0.75, discrimination values between 0.30 – 0.70 and reliability values was 0.77 3) the satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, t-test for dependent samples and one sample t-test.

The results of this research found that ;

1. The computational science achievement of grade 7 students after learning was significantly higher than bef ore at the .05 level.

2. The computational science achievement of grade 7 students after learning was significantly higher than 75 percent at the .05 level.

3. The satisfaction towards STEAM Education Learning Management Supplemented with Digital Media of Grade 7 students at the highest level.

Keywords: STEAM Education, Digital Media, Computational Science Achievement, Student Satisfaction

Received 15 December 2025; **Revised** 25 December 2025; **Accepted** 29 December 2025

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คัทยาณัฏฐ์ ตระกูลกะตะศิลา [1*], ละดา ดอนหงษา [2] และ ยุภาวดี พรมเสถียร [3]
[1, 2, 3] คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
[*] Corresponding author. E-mail: cat.gatasila@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล กับเกณฑ์ร้อยละ 75 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเลยสว่างวิทยาคม จังหวัดเลย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 28 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้แบบแผนการทดลองเบื้องต้น แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน – หลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) สื่อดิจิทัล 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40 - 0.75 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30 - 0.70 และ ค่าความเชื่อมั่น 0.77 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทีแบบไม่อิสระ และแบบกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา, สื่อดิจิทัล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการคำนวณ, ความพึงพอใจ

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ในศตวรรษที่21เป็นยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมและการดำรงชีวิต การสื่อสารที่รวดเร็วขึ้นทำให้เราต้องปรับทักษะการดำรงชีวิตให้เข้ากับสมัย โดยทักษะพื้นฐานที่เรียกว่า 3R ยังคงมีความสำคัญ ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ นอกจากนี้ยังมีที่จำเป็นมากคือ ทักษะกลุ่ม 7C ประกอบด้วย ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ปัญหา (Critical thinkingand problem solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (Cross-culturalunderstanding) ทักษะความร่วมมือและความเป็นผู้นำ (Collaboration, teamworkandleadership) ทักษะการสื่อสาร (Communication) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ (Computing and ICT literacy) และทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (Career & learning skills) (พิมพันธ์ เดชะคุปต์และพเยาว์ ยินดีสุข,2557:2) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช(2555:19) ที่กล่าวถึงทักษะในศตวรรษที่21ว่า“การเรียนรู้ในศตวรรษที่21 ต้องอาศัยทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & innovation) และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์(Creative problem

solving skills) เป็นพื้นฐานเพื่อต่อยอดสู่การแก้ปัญหาและดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ กำลังคนจะต้องมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และมีความทันสมัย ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีความเกี่ยวข้องกับเกือบทุกแขนงและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของทุกคนในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2553) วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่างๆ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนผลผลิตต่างๆ ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและในการทำงาน ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ และศาสตร์อื่นๆ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างมาก ซึ่งวิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (knowledge based society) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ กลไกธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น และนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ มีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ว่า การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเนื่องจากความรู้วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโลก ธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทุกคนจึงต้องเรียนรู้เพื่อนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 :37)

การจัดการเรียนการสอนในวิชาวิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ตามแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนเลยสว่างวิทยาคม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลยสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ซึ่งพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปีการศึกษา 2565 และปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 65.47 และร้อยละ 59.90 ตามลำดับ ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 70 จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของโรงเรียนที่ตั้งไว้ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ ครูผู้สอนจึงต้องสอนให้นักเรียนมีทักษะและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้นโดยครูผู้สอนควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นลักษณะของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้จากการศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล และการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ทุกทักษะที่เหมาะกับวัย จึงจะช่วยให้นักเรียนสนุกกับการเรียน ได้เรียนรู้ด้วยความรู้สึกเต็มใจและเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพการจัดกิจกรรมการเรียนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ

ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้สามารถทำได้ไม่ใช่แค่ท่องจำ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสนใจและศักยภาพของตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาตนเอง และเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องสามารถสร้างห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตัวเอง ได้ลงมือทำและสร้างประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะ ที่มีความหมายกับผู้เรียนโดยตรง ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ Design Thinking เริ่มต้นจากปัญหา นำไปสู่การแก้ไขปัญหา ผ่านการคิด ค้นคว้าหาคำตอบ หลังจากนั้นจึงวางแผนอย่างละเอียด มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความคิด ลงมือปฏิบัติ ทดสอบและปรับปรุงแก้ไข การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาจึงเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และทำงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และฝึกให้ใช้เหตุผลในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ โดยเน้นทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียน มีความรู้ในการเรียนวิทยาศาสตร์คงทนมากขึ้นรวมทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการทำงาน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความถนัดและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรเปิด โอกาสให้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันให้เกิดความรู้ความเข้าใจและความ สามัคคีในการ ทำงานอย่างอิสระ การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism ของ Piaget. โดยมีแนวคิดสำคัญของทฤษฎี คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างด้วยตนเอง ที่มีเอกลักษณ์ในด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้สร้างองค์ความรู้และผลงานต่าง ๆ ด้วยตนเองพร้อมทั้งช่วยฝึก

คิด การฝึกแก้ปัญหาภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจต่อการเรียน ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานและความรู้ ส่วนบทบาทของครูเปลี่ยนบทบาท โดยหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนให้แก่ผู้เรียน ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน เกื้อหนุนการเรียนของผู้เรียน เป็นสำคัญ (ทิศนา แขมณี, 2560, : 96-98) ซึ่ง ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) เป็น แนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดสะตีมศึกษาที่เป็นแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ศาสตร์ที่หลากหลาย ทั้งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิศวกรรมศาสตร์และศิลปศาสตร์ ที่ผู้เรียนจะได้สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการสร้างชิ้นงานตามสถานการณ์หรือปัญหาอีกทั้งการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อนร่วมงาน (Riley,2016)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา ธัญชนก ทาระเนตร(2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เรื่องเทคโนโลยีทางดีเอ็นเอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษา กว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และงานวิจัยของ วรรณพร สิงห์บุญ (2562) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนปู่เจ้าสมิงพราย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษากับเกณฑ์ ร้อยละ 80 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.33 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา (STEAM EDUCATION) เสริมด้วยสื่อดิจิทัลมาจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาการคำนวณเพื่อให้สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และฝึกให้ใช้เหตุผลในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ โดยเน้นทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียน มีความรู้ในการเรียนวิทยาศาสตร์คงทนมากขึ้นรวมทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการทำงาน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความถนัดและความสามารถแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล กับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม 40 คะแนน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบใช้แบบแผนการทดลองเบื้องต้น (Pre - Experimental Design) แบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยรูปแบบการทดลอง แสดงดังตารางที่ 1 (ไพศาล วรคำ, 2562)

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ดำเนินการทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
E	O_1	X	O_2

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E หมายถึง กลุ่มทดลอง

O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง

X หมายถึง การทดลองด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล

O_2 หมายถึง การสอบหลังการทดลอง

โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 4 ห้อง รวม 140 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเลยสว่างวิทยาคม จังหวัดเลย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้อง รวม 28 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล เรื่อง หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แนวคิดเชิงนามธรรม (Abstraction) หน่วยที่2 การออกแบบอัลกอริทึม (Algorithm Design) และหน่วยที่ 3 การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น (Basic Programming) จำนวน 8 แผน เวลา 16 ชั่วโมง

2.2 สื่อดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แนวคิดเชิงนามธรรม (Abstraction) หน่วยที่2 การออกแบบอัลกอริทึม (Algorithm Design) และหน่วยที่ 3 การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น (Basic Programming) เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล จำนวน 1 ฉบับ 10 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

4.1 ปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงข้อตกลงเบื้องต้นในการเรียนการสอน

4.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะตีมเสริมด้วยสื่อดิจิทัลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา วิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.3 ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะตีม เสริมด้วยสื่อดิจิทัลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา วิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 8

4.4 เมื่อจัดการเรียนรู้ครบทั้ง 8 แผน ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิม ที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

4.5 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ แบบสะตีม เสริมด้วยสื่อดิจิทัลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา วิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นรายบุคคล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

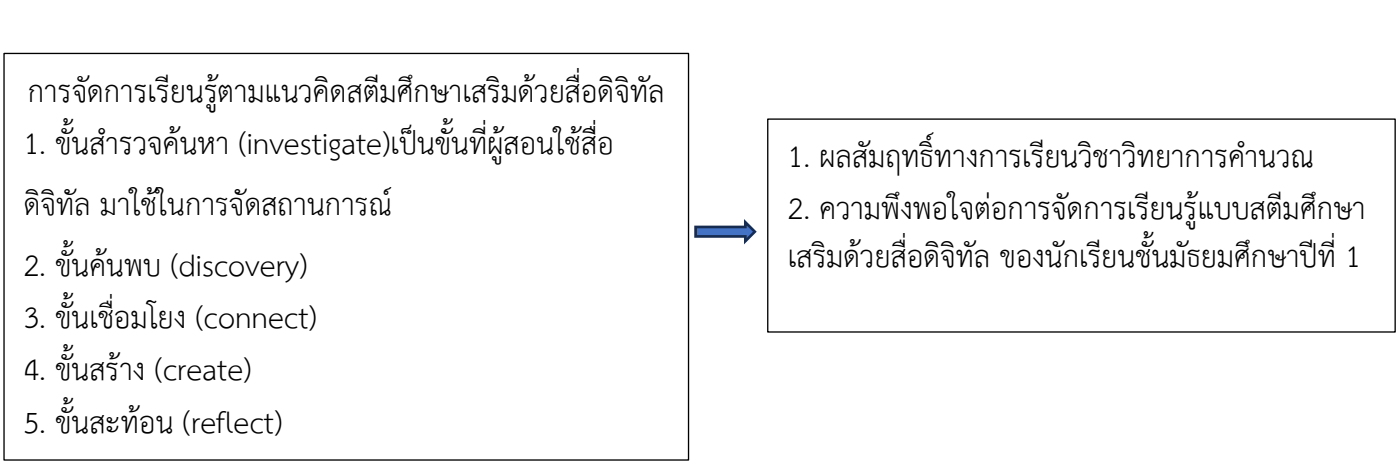
ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา วิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้แบบสะตีม เสริมด้วยสื่อดิจิทัล โดยการวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา วิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างหลังการจัดการเรียนรู้แบบสะตีม เสริมด้วยสื่อดิจิทัล กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการวิเคราะห์ค่า t กลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์ (One sample t-test)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีม เสริมด้วยสื่อดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการคำนวณก่อนเรียนเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 14.96) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D= 3.05) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 30.79) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D= 1.26) และมีค่าที (t-test = 25.20) แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการคำนวณหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =30.79) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D= 1.26) คิดเป็นร้อยละ 76.98 ค่า t เท่ากับ 3.31 แสดงว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีความพึงพอใจการเรียนวิทยาการคำนวณด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.89) รองลงมาคือ ข้อที่ 5 ครูสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี ($\overline{X}$ = 4.82) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 7 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพียงพอ ($\overline{X}$ = 4.04)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา พัฒนาโดย Riley (2014) ส่งเสริมให้

ผู้เรียนถูกกระตุ้นและสร้างความสนใจด้วยปัญหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ค้นคว้าหาคำ ตอบ และหาวิธีการแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการบูรณาการโดยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน โดยเน้นทางด้านความคิดสร้างสรรค์จะส่งผลให้นักเรียน มีความรู้ในการเรียนวิทยาศาสตร์คงทนมากขึ้น รวมทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการทำงาน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความถนัดและความสามารถแตกต่างกัน เมื่อเสริมด้วยสื่อดิจิทัลจะเป็นการสร้างแรงจูงใจผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถอธิบายเนื้อหาจากสิ่งนามธรรมให้เป็นรูปธรรม จากบทเรียนที่มีการนำเสนอรูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว วิดิโอ และเสียงบรรยาย ด้วยการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล เรื่อง แนวคิดเชิงนามธรรม การออกแบบและการเขียนอัลกอริทึม การออกแบบและการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น เสริมด้วยสื่อดิจิทัลมีรูปแบบที่น่าสนใจ ช่วยกระตุ้น และดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถเรียนหรือ ทบทวนเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลาเพราะเป็นบทเรียนออนไลน์ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มุ่งเน้นการยกระดับกระบวนการทางสติปัญญาของผู้เรียนตามแนวคิดของ Anderson & Krathwohl (2001) ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้ใช้ทักษะการคิดขั้นสูงผ่านการออกแบบอัลกอริทึมและการแก้ปัญหาจริง เสริมด้วยสื่อดิจิทัลที่ช่วยเปลี่ยนแนวคิดเชิงนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างเป็นระบบและคงทน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism ของ Piaget โดยมีแนวคิดสำคัญของทฤษฎี คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างด้วยตนเอง ที่มีเอกลักษณ์ในด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้สร้างองค์ความรู้และผลงานต่าง ๆ ด้วยตนเองพร้อมทั้งช่วยฝึกคิด การฝึกแก้ปัญหาภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจต่อการเรียน ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานและความรู้ ส่วนบทบาทของครูเปลี่ยนบทบาท โดยหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนให้แก่ผู้เรียน ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน เกื้อหนุนการเรียนของผู้เรียน เป็นสำคัญ (ทิศนา แขมณี, 2560, : 96-98) ซึ่ง ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) เป็น แนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดสะตีมศึกษาที่เป็นแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ศาสตร์ที่หลากหลาย ทั้งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิศวกรรมศาสตร์และศิลปศาสตร์ ที่ผู้เรียนจะได้สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการสร้างชิ้นงานตามสถานการณ์หรือปัญหาอีกทั้งการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อนร่วมงาน (Riley,2016) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญชนก ทาระเนตร(2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องเทคโนโลยีทางดีเอ็นเอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษา กว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเสริมด้วยสื่อดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ เท่ากับ 4.72 ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้ทำงานร่วมกัน มีความสุข สนุกสนานในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์กิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียนได้แสดงออกร่วมกัน ซึ่งเนื้อหาที่เรียนเรียงลำดับจากง่ายไปยากและนักเรียนได้ทบทวนความรู้อย่างสม่ำเสมอทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูคอยแนะนำและเป็นที่ปรึกษาเมื่อเกิดข้อสงสัยในขณะปฏิบัติกิจกรรม และการจัดการเรียนการสอนได้นำสื่อดิจิทัลเข้ามาช่วยสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนน่าติดตาม ไม่น่าเบื่อ ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของติรัตน์ ทรงทอง(2565) ได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา สำหรับการเรียนรู้อาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้โครงงานวงจรแสงสว่างเป็นฐานการเรียนรู้ พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ เท่ากับ 4.54

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา เสริมด้วยสื่อดิจิทัล ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น ครูผู้สอน ผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการนำไปปรับใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ และรายวิชาอื่น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะข้อที่ 1คือ การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลและหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเองจากการใช้สื่อดิจิทัล เป็นการสร้างความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน จึงควรนำแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมความมีส่วนร่วม เพิ่มแรงจูงใจ และกระตุ้นการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของนักเรียนในรายวิชาอื่น ๆ รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่นต่อไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษากับตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ กระบวนการแก้ปัญหาที่จัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา กับวิธีจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

กวินนาฏ พลอยกระจ่าง, ศศิเทพ ปิติพรเทพิน และ บุญเสฐียร บุญสูง. (2564). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์ โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะตีมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 36(3), 163-175.*

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (2545) ฉบับที่ 3 (2553) และฉบับที่ 4 (2562)*. โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

ชนัฏดา ภูโปร่ง. (2560). *การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษา (STEAM EDUCATION) เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชลิดา อาบสุวรรณ์ และ วาสนา กีรติจำเริญ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จิตวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ โมเมนตัมและการชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 25–36.*

เจนจิรา สันติไพบูลย์ และ วิสูตร โพธิ์เงิน. (2561). การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการและความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(3), 69–85.*

ณัฐพงษ์ เทศทอง. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด STEAM เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฐานิตตา นัตที. (2562). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน เรื่อง วัสดุและการใช้ประโยชน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธัญชนก ทาระเนตร. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เรื่องเทคโนโลยีทางดีเอ็นเอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธัญญเรศ ก้อนจันทร์เทศ และ สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2566). การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารอาหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(10), 50-69.*

ประภาพร เทียมเพ็ง. (2566). *การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษา โดยผลิตชิ้นงานจากวัสดุเหลือใช้* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปัทมพร สุขพงษ์ไทย. (2566). *ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสร้างสรรค์ชิ้นงานของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พสธร วงค์ชาลี. (2562). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะตีมศึกษา เรื่องแรงและการเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียน* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ภูธเนศ ม่วงราม. (2566). จิตวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสะตีมศึกษา (STEAM EDUCATION) เรื่อง อาหารและสารอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโคกหินตั้งศึกษาศิลป์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, *34(1), 19-30.*

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1.

รัฐพงษ์ โพธิรังสิยากร. (2561). *ผลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสะตีมศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมหญิง เพ็ชรสุวรรณ และ สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2567). การจัดการเรียนรู้แบบสะตีมศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตในลายผ้าทอน้ำอ่าง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of Education and Innovation*, *26(1), 332-346.*

สุภาวดี ตัวละมูล. (2565). *การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะตีมศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

อภินันท มะลิขาว. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวคิดสะตีมศึกษา (STEAM) ร่วมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, *4(2), 79-93.*

อวัศยา สันคม. (2567). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะตีมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

Epifani, P. M., & Kristanto, Y. D. (2023). Integrating STEAM education and computational thinking: Analysis of students' critical and creative thinking skills in an innovative teaching and learning. *Mathematics Education Department, Sanata Dharma University*.

Fillipe, J., Conceicao, T., & Baptista, M. (2024). *Integrated STEAM education for students' creativity development*. Universidade de Lisboa.

Riley, S. (2012, September 21). *Common core and arts integration assessment rubric*. https://educationcloset.com/2012/09/21/common-core-and-arts-integration-assessmentrubric/

Riley, S. (2014). *How to STEAM: The STEAM process*. https://educationcloset.com/steam/how-to-steam/

Riley, S. (2016, February 25). *6 steps to creating a STEAM-centered classroom*. https://educationcloset.com

STEAM Education. (2008). *STEAM basic rubric formula*. https://steamedu.com/wp-content/uploads/2014/12

STEAM Education. (2015). *About STEAM is EASY and FUN to be a part of!*. http://steamedu.com/wp-content/uploads/2014/12/STEAM-Basic-Rubric-Formula.pdf

Yakman, G. (2008). *STEAM education: An overview of creating a model of integrative education*. https://www.academia.edu/8113795/

Yakman, G. (2010). *What is the point of STE@M? – A brief overview*. https://www.academia.edu/8113832/

Yakman, G. (2015). *STE@M education, 2015*. http://steamedu.com

Yakman, G., & Lee, H. (2012). Exploring the exemplary STEAM education in the U.S. as a practical educational framework for Korea. *Journal of The Korean Association for Science Education*, *32*(6), 1072-1086.

